

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av gruvlagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att gruvlagen ändras.

Propositionen baserar sig på målet att stärka miljöskyddet i anslutning till gruvor, som ingår i den strategiska helheten ”Ett klimatneutralt Finland som tryggar den biologiska mångfalden” i regeringsprogrammet för statsminister Sanna Marins regering. Propositionen syftar till att främja miljöskyddet med avseende på gruvlagen inom arbets- och näringsministeriets ansvarsområde.

I propositionen beaktas också de anmärkningar som förts fram i riksdagens skrivelse om medborgarinitiativet Gruvlagen Nu.

I syfte att öka acceptansen och möjligheterna till påverkan på det lokala planet föreslås det i propositionen att beviljandet av gruvtillstånd ska förutsätta en plan som godkänts av kommunen och att andra näringar bättre än för närvarande ska beaktas vid tillståndsprövningen. I syfte att förbättra fastighetsägarens ställning och minska de olägenheter som invånarna i området upplever föreslås det att villkoren för förlängning av malmletningstillståndets giltighetstid skärps, bland annat krävs markägarnas samtycke när malmletningstillståndet har varit i kraft i tio år. Det föreslås också att rätten till information ska förbättras genom årliga offentliga tillställningar. I bestämmelserna om förbehåll föreslås flera ändringar, bland annat en avgift av skattenatur för förbehållsområdena och en kortare förbehållstid.

För att förbättra nivån på miljöskyddet föreslås det ändringar som syftar till att landskaps- och miljöaspekter samt naturens mångfald ska beaktas på ett effektivare sätt vid tillståndsprövningen. Ändringar föreslås också i gruvlagens allmänna principer, bland annat så att verksamhetsutövaren i alla faser av gruvdriften ska utnyttja alla gruvmineral som påträffas på området och som verksamhetsutövaren tekniskt och ekonomiskt kan utvinna. Dessutom föreslås det preciseringar i bestämmelserna om myndigheternas rådgivningsskyldighet och att det tas i bruk ett anmälningsförfarande för malmletning som genomförs med fastighetsägarens samtycke. I propositionen föreslås skärpningar i bestämmelserna om säkerheter och ändringar i de bestämmelser som gäller upphörande av gruvdrift så att en stegvis stängning av gruvan beaktas bättre än tidigare under gruvdriften och att nedläggning av gruvor genomförs på ett ansvarsfullt sätt.

I propositionen föreslås det ändringar i bestämmelserna om samernas rättigheter som urfolk, bland annat preciseras sökandens utredningsskyldighet och samarbetsförfarandet i anslutning till utredningen. Dessutom föreslås det att renbeteslagens ställning ska förenhetligas när det gäller bestämmelserna om information och deltagande.

För att göra lagen mer fungerande föreslås ändringar i de bestämmelser som gäller överföring av tillstånd, gruvförrättning och förvaltningstväng. Dessutom föreslås det en bestämmelse om gruvregistret.

Förslaget innehåller också bemyndiganden att genom förordning av statsrådet utfärda närmare bestämmelser om många omständigheter som avser gruvmyndighetens tillståndsverksamhet.

RP 126/2022 rd

I propositionen föreslås behövliga tillägg till tillståndsmyndighetens resurser.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2023 och avses bli behandlad i samband med den.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft den 1 mars 2023.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
MOTIVERING	6
1 Bakgrund och beredning.....	6
1.1 Bakgrund.....	6
1.2 Beredning.....	7
2 Nuläge och bedömning av nuläget.....	10
2.1 Beskrivning av nuläget inom sektorn.....	10
2.2 Gruvdriftens betydelse och ställning i samhället	11
2.3 Gruvlagen.....	12
2.3.1 Allmänt.....	12
2.3.2 Grundläggande lösningar i gruvbestämmelserna	13
2.3.3 Prospekteringsarbete	14
2.3.4 Förbehållssystem.....	15
2.3.5 Malmletning	18
2.3.6 Gruvdrift.....	22
2.3.7 Säkerheter i anknytning till verksamhet enligt gruvlagen	25
2.3.8 Kommunens ställning i tillståndsförfarandet enligt gruvlagen	30
2.3.9 Fastighetsägarens och andra berörda parter rätt att få uppgifter.....	31
2.3.10 Överföring av tillstånd	33
2.3.11 Samernas rättigheter som urfolk	34
2.3.12 Beaktande av renskötseln i tillståndsförfaranden enligt gruvlagen	36
2.4 Förhållande till annan lagstiftning	37
2.4.1 Miljöskyddslagen	37
2.4.2 Vattenlagen	38
2.4.3 Lagen angående vissa grannelagsförhållanden	39
2.4.4 Naturvårdslagen	39
2.4.5 Ödemarkslagen.....	41
2.4.6 Lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning.....	42
2.4.7 Lagen om samordning av vissa miljörelaterade tillståndsförfaranden	43
2.4.8 Markanvändnings- och bygglagen	43
2.4.9 Terrängtrafiklagen.....	44
2.4.10 Lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor.....	44
2.4.11 Dammsäkerhetslagen	44
2.4.12 Kärnenergilagen	45
2.4.13 Fastighetsbildningslagen	45
2.4.14 Ceta-avtalet	45
3 Målsättning	46
3.1 Föresatser som skrivits in i regeringsprogrammet och genomförandet av dem	46
3.2 Riksdagens skrivelse om Gruvlagen Nu – Initiativet till ändring av gruvlagen	51
4 Förslagen och deras konsekvenser.....	53
4.1 De viktigaste förslagen.....	53
4.1.1 Precisering av lagens syfte	53
4.1.2 Utökad rätt till information	53
4.1.3 Övervakning av malmletning som genomförs med fastighetsägarens samtycke.....	53

RP 126/2022 rd

4.1.4	Ändring av bestämmelserna om förbehåll	54
4.1.5	Justering av villkoren för en förlängning av malmletningstillståndets giltighetstid	54
4.1.6	Förlängning av malmletningstillståndets giltighetstid i exceptionella situationer	55
4.1.7	Utveckling av bestämmelserna om säkerheter	55
4.1.8	Renbeteslagens enhetliga ställning	56
4.1.9	Samernas rättigheter som urfolk	56
4.1.10	Planläggning som en förutsättning för gruvdrift	56
4.1.11	Minimikrav som fastställs för sökanden och ändringar i bestämmelserna om överföring av tillstånd	56
4.1.12	Tillstånd om tekniskt och ekonomiskt utvinningsbara gruvmineraler	57
4.1.13	Gruvregistret	57
4.1.14	Åtgärdande av en förseelse eller försummelse	57
4.1.15	Beaktande av andra näringar vid tillståndsprövning	57
4.1.16	Höjning av miljöskyddsnivån	58
4.1.17	Bestämmelser om upphörande av gruvdrift	58
4.1.18	Bestämmelser om myndigheternas rådgivningsskyldighet	58
4.1.19	Verkställighet av beslut trots att ändring sökts	59
4.2	De huvudsakliga konsekvenserna	59
4.2.1	Lagändringens viktigaste fördelar och kostnader	59
4.2.2	Ekonomiska konsekvenser	60
4.2.3	Konsekvenser för myndigheterna	65
4.2.4	Miljö- och klimatkonsekvenser	66
4.2.5	Samhälleliga konsekvenser	68
4.2.6	Samverkan av lagstiftningsprojekt som gäller gruvsektorn	72
5	Alternativa handlingsvägar	72
5.1	Handlingsalternativen och deras konsekvenser	72
5.1.1	Samordning av gruvtillståndet och miljötillståndet	72
5.1.2	Eventuella behov av att begränsa malmletning	74
5.1.3	Krav på mottagaren av en överföring	74
5.1.4	Bestämmelser om förbehåll	75
5.1.5	Förtydligande av gruvlagens struktur	75
5.1.6	Intressejämförelse	76
5.1.7	Ersättning till dem som orsakas olägenheter	77
5.2	Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet	78
6	Remissvar	82
7	Specialmotivering	87
8	Bestämmelser på lägre nivå än lag	129
9	Ikraftträdande	130
10	Verkställighet och uppföljning	130
11	Förhållande till andra propositioner	131
11.1	Samband med andra propositioner	131
11.2	Förhållande till budgetpropositionen	132
12	Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	132
LAGFÖRSLAG		145
Lag om ändring av gruvlagen		145
BILAGA		164

RP 126/2022 rd

PARALLELTEXT	164
Lag om ändring av	164

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Den nuvarande gruvlagen (621/2011) trädde i kraft den 1 juli 2011. I samarbete med miljöministeriet tillsatte arbets- och näringsministeriet en utredningsperson den 1 mars 2019. Utredningspersonens uppdrag var att utreda och bedöma hur gruvlagen fungerar i förhållande till de mål som satts upp i lagen samt hur gruvlagen fungerar i förhållande till annan central lagstiftning om gruvdrift. Resultatet av utredningen var en analys av hur lagstiftningen fungerar och tillämpas samt förslag på fortsatta åtgärder. (Kaivostoimintaa ohjaavan lainsäädännön toimivuuden arviointi (Bedömning av hur lagstiftningen om gruvdrift fungerar), arbets- och näringsministeriets publikationer 2019:44; <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161678>).

I den strategiska helheten ”Ett klimatneutralt Finland som tryggar den biologiska mångfalden” i statsminister Marins regeringsprogram nämns föresatser om en revidering av gruvlagstiftningen flera gånger. Målet är förbättring av miljöskyddet i anslutning till gruvor och metoderna är följande:

”Gruvlagstiftningen ska revideras. Utgångspunkten för revideringen bör vara att höja miljöskyddsnivån, säkerställa verksamhetsförutsättningarna för gruvor och öka acceptansen och möjligheterna att påverka på det lokala planet. Kommunerna ska föreskrivas rätt att genom planläggning besluta om gruvdrift kan bedrivas på kommunens område. Ställningen för fastighets- och markägare i gruvområdets och gruvans verkningsområde ska förbättras och deras rätt till information utökas. I betydande gruvprojekt ska urfolkens rättigheter beaktas på det sätt som gällande lagstiftning förutsätter. Samordningen av gruvtillstånd och miljötillstånd ska förbättras. Miljökonsekvenserna av gruvprojekt ska större uppmärksamhet fästas vid uranhalten i malm. Bestämmelserna om säkerheter kommer att utvecklas så att det miljömässiga ansvaret kan tryggas i alla situationer. Lagstiftningen ska också börja omfatta gruvdrift som är inriktad på mineraler på havsbotten. Tillståndsprocesserna, praxis och eventuella behov att begränsa rätten till malmetning i naturskyddsområden ska utredas.” I en protokollanteckning i en bilaga till regeringsprogrammet konstateras dessutom: Tillstånd av markägaren ska föreskrivas som en förutsättning för ett förlängt malmetningstillstånd.

Beredningen av propositionen har också påverkats av riksdagens skrivelse om medborgarinitiativet Gruvlagen Nu (MI 7/2019 rd). I riksdagens skrivelse (RSk 40/2020 – MI 7/2019) förkastade riksdagen lagförslagen i medborgarinitiativet, men godkände följande uttalanden:

1. Riksdagen förutsätter att regeringen i revideringen av gruvlagstiftningen beaktar synpunkterna i ekonomiutskottets betänkande om initiativet samt genomförandet av målen i regeringsprogrammet.
2. Riksdagen förutsätter att regeringen tar hänsyn till att gruvmineraler är unika naturresurser för vars utvinning samhället bör få en skälig ersättning, och den förutsätter att en gruvskatteutredning enligt regeringsprogrammet görs noggrant och i rask takt på så sätt att riksdagen får tillräckligt med tid att behandla lagstiftningsreformerna om gruvbeskattning under innevarande regeringsperiod.

3. Riksdagen förutsätter att regeringen i syfte att garantera en tillståndsberedning av hög kvalitet avdelar tillräckliga resurser till de myndigheter som handlägger tillstånd för gruvor och att regeringen sörjer för öppen information om beredningen.

4. Riksdagen förutsätter att regeringen genom lagstiftning som styr gruvdriften dels tydligare säkerställer skyddet av områden som är viktiga för andra näringar eller boende eller som har oersättliga naturvärden, dels ser till att praxis för ersättningar till dem som orsakas olägenheter är rättvis.

5. Riksdagen förutsätter att regeringen i tidsplanen för beredningen av gruvlagsreformen beaktar effekter av Ceta på målen för beredningen.

Ekonomiutskottet presenterade i sitt betänkande (EkUB 7/2020 rd MI 7/2019) synpunkter om följande ämnen som föreslogs i medborgarinitiativet: slopande av inmutningsprincipen, beskattning av gruvor och avgifter som hänför sig till gruvdrift, säkerheter och fonder, intressejämförelse, tillståndssystemet enligt gruvlagen, kommunernas roll och planläggningens betydelse, konsekvenserna av det övergripande avtalet om ekonomi och handel mellan Kanada och Europeiska unionen och dess medlemsstater (Ceta) för gruvlagstiftningen, urfolkens rättigheter, gruvdriftens betydelse och konsekvenser för andra näringar samt miljökonsekvenser och biologisk mångfald.

1.2 Beredning

Den 15 oktober 2019 inledde arbets- och näringsministeriet ett projekt för att reformera gruvlagen (information på söksidan: <https://tem.fi/sv/projekt-och-lagberedning> med projektets nummer TEM090:00/2019). Bakgrunden är ovannämnda föresatser om en revidering av gruvlagstiftningen som skrivits in i regeringsprogrammet. Syftet med arbets- och näringsministeriets projekt är att reformera den del av gruvlagen som arbets- och näringsministeriet ansvarar för. I projektet beaktas också utredningspersonens bedömning av den lagstiftning som styr gruvdriften samt de synpunkter som framförts i samband med riksdagens behandling av medborgarinitiativet Gruvlagen Nu, till den del dessa synpunkter omfattas av gruvlagens tillämpningsområde. Regeringsprogrammet förutsätter ingen totalreform av gruvlagen, utan de ändringar i gruvlagen som regeringsprogrammet förutsätter är möjliga genom att precisera enskilda bestämmelser i den gällande gruvlagen. Ändringarna som föreslås i gruvlagen har beretts som tjänsteuppdrag vid arbets- och näringsministeriet under 2020–2021.

Den 13 februari 2020 tillsatte näringsminister Mika Lintilä en arbetsgrupp till stöd för projektet. Arbetsgruppen består av de viktigaste intressentgrupperna inom gruvsektorn: miljöministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, finansministeriet, sametinget, Lapplands förbund, Regionförvaltningsverket i Norra Finland, Säkerhets- och kemikalieverket Tukes, Geologiska forskningscentralen, Närings-, trafik- och miljöcentralen i Kajanaland, Finlands Kommunförbund rf, Renbeteslagens förening, Finlands Näringsliv EK, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FCC, Turism- och Restaurangförbundet rf, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK, Finlands naturskyddsförbund rf, Gruvindustri rf. Ordförande för arbetsgruppen är en representant för arbets- och näringsministeriet och vice ordförande en representant för miljöministeriet. Arbetsgruppens mandatperiod var 1.2.2020–30.11.2020. Den 11 januari 2021 beslöt man att förlänga beredningen av gruvlagen, och därför förlängdes också arbetsgruppens mandatperiod till den 31 december 2021. Den 17 december 2021 beslöt man att förlänga arbetsgruppens mandatperiod ytterligare tills regeringens proposition om en reform av gruvlagen har lämnats till riksdagen, dock högst till den 31 maj 2022. På grund av ett klagomål om gruvlagsarbetsgruppens sammansättning har justitiekanslern lämnat ett avgörande, enligt vilket det inte finns någon motiverad orsak att misstänka att arbets- och näringsministeriet eller minister

RP 126/2022 rd

Lintilä skulle ha förfarit lagstridigt i ärendet eller överskridit sina befogenheter (OKV/1453/10/2020).

Syftet med arbetsgruppen var att behandla centrala ärenden i anknytning till utarbetandet av regeringens proposition samt att också följa med hur sådana reformer i anknytning till gruvdrift som andra förvaltningsområden ansvarar för och som ingår i regeringsprogrammet framskrider. Arbetsgruppen sammanträdde 16 gånger. Under mandatperioden hörde arbetsgruppen forskare, experter och representanter för intressentgrupper, till exempel från Helsingfors universitet, Finlands miljöcentral och fem olika folkrörelser. På grund av coronaläget ordnades arbetsgruppens sammanträden i regel på distans.

Arbetsgruppens sammanträdesmaterial och annat material som användes vid beredningen publicerades på arbets- och näringsministeriets webbplats för gruvlagsprojektet genast efter sammanträdena (<https://tem.fi/kaivoslakityoryhman-kokousaineistot>).

Under projektet för att reformera gruvlagen ordnade arbets- och näringsministeriet 2020 två öppna informationsmöten, där man behandlade behoven av ändring av gruvlagen och centrala ändringar i propositionen. På hösten 2021 ordnades ett informationsmöte, där man presenterade det centrala innehållet i propositionsutkastet samt en konsekvensbedömning. Materialet från informationsmötet har i tillämpliga delar beaktats vid beredningen av propositionen. På grund av coronaläget ordnades informationsmötena på distans och hundratals deltagare deltog. Inspelningar och annat material från informationsmötena har publicerats på arbets- och näringsministeriets webbplats för gruvlagsprojektet (<https://tem.fi/kaivoslakiuudistus/keskustelutilaisuu-det>).

Arbets- och näringsministeriet och sametinget har fört förhandlingar enligt 9 § i sametingslagen (974/1995). Förhandlingarna fördes i oktober 2020 och i november–december 2021. Som bakgrundsmaterial till riksdagen lämnas material som sametinget lämnat för förhandlingarna samt förhandlingsprotokollen.

Arbets- och näringsministeriet har låtit göra utredningar som stöd för lagberedningsarbetet. En utredning beställdes angående hur täckande bestämmelserna om säkerhet är i gruvlagen. Utredningen blev klar den 17 april 2020 och gjordes av Ramboll Finland Ab (Kaivoslain mukaisten vakuuksien kattamat lopetus- ja jälkitoimet (Åtgärder för avslutande av gruvdrift och efteråtgärder som täcks av säkerheter enligt gruvlagen), arbets- och näringsministeriets publikationer 2020:41; <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162443>). Den andra utredningen gällde hur förbehållsmekanismen fungerar och möjligheterna att utveckla den. Utredningen blev klar den 14 juni 2021 och gjordes av Hannes Snellman Advokatbyrå Ab (Selvitys kaivoslain mukaisen varausmekanismin toimivuudesta (Utredning av hur förbehållsmekanismen i enlighet med gruvlagen fungerar), arbets- och näringsministeriets publikationer 2021:42; <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163223>). Dessutom lät arbets- och näringsministeriet Finlands miljöcentral (SYKE) göra en bedömning av miljö- och klimatkonsekvenserna av reformen av gruvlagen. En promemoria om bedömningen blev klar den 20 september 2021 och har länkats till webbplatsen för gruvlagsprojektet (<https://tem.fi/documents/1410877/21353824/Kaivoslain+uudistuksen+vaikutusarvio+20092021+SYKE.pdf/3922f4ae-0ef8-e696-7b67-fb3a4f960854/Kaivoslain+uudistuksen+vaikutusarvio+20092021+SYKE.pdf?t=1632474328928>). Ett utlåtande om investeringsskyddet inom ramen för frihandelsavtalet mellan EU och Kanada och om förslagen till ändring av gruvlagen beställdes av professor Kim Talus (31.8.2021).

I sitt betänkande om medborgarinitiativet Gruvlagen Nu ansåg ekonomiutskottet det motiverat att undersöka införandet av en intressejämförelse i samband med revideringen av gruvlagen. En

intressejämförelse undersöks som en del av gruvtillståndsprocessen i statsrådets gemensamma utrednings- och forskningsprojekt. Undersökningen utförs av Ramboll Finland Ab, Geologiska forskningscentralen GTK, Erkki Hollo och Lakiasiantoimisto-Law office Aimo Guttorm. Resultaten av projektet blev klara i mars 2022 (Intressivertailu kaivoslain lupaprosessin osana (Jämförelse av intressen som en del av gruvlagens tillståndsprocess), Publikationsserie för statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet 2022:26; <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163928>). Forskare har presenterat hur projektet framskrider och forskningsresultaten tre gånger på gruvlagsarbetsgruppens sammanträden under 2021 och 2022. Intressejämförelsen och forskningen om den behandlas mer ingående i kapitel 5.1.6.

Vid utarbetandet av propositionen har resultaten av undersökningen av Finlands mineralklusters konkurrenskraft och slagkraft utnyttjats. Det handlar om en undersökning som genomförts som ett projekt inom statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet (VN TEAS) <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162142>.

Vid insamlingen av uppgifter som beskriver branschen har man utnyttjat den senaste branschrapporten om gruvindustrin som publicerats av arbets- och näringsministeriet <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163279>.

Regeringens proposition var på remiss under 3.3–12.4.2022 i tjänsten utlåtande.fi (länk till begäran om utlåtande i tjänsten: <https://www.lausuntopalvelu.fi/SV/Proposal/Participation?proposalId=406b2d99-e20b-4fcc-a781-e7c8b9b7673c>). Yttrande begärdes av följande remissinstanser: Södra Karelens förbund, NTM-centralen i Södra Österbotten, Södra Österbottens förbund, NTM-centralen i Södra Savolax, Södra Savolax landskapsförbund, Regionförvaltningsverket i Södra Finland, Etämetsänomistajien Liitto, Geologiska forskningscentralen, NTM-centralen i Tavastland, Tavastlands förbund, Regionförvaltningsverket i Östra Finland, NTM-centralen i Sydöstra Finland, NTM-centralen i Kajanaland, Kajanalands förbund, Gruvindustri rf, Mellersta Österbottens förbund, NTM-centralen i Mellersta Finland, Mellersta Finlands förbund, Kymmenedalens förbund, Regionförvaltningsverket i Lappland, NTM-centralen i Lappland, Lapin Kullankaivajain Liitto ry, Lapplands förbund, Regionförvaltningsverket i Sydvästra Finland, Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland, jord- och skogsbruksministeriet, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK, Turism- och Restaurangförbundet rf, justitiekanslersämbetet, justitieministeriet, Renbeteslagens förening, NTM-centralen i Birkaland, Birkalands förbund, NTM-centralen i Österbotten, Österbottens förbund, NTM-centralen i Norra Karelen, Norra Karelens landskapsförbund, NTM-centralen i Norra Österbotten, Norra Österbottens förbund, NTM-centralen i Norra Savolax, Norra Savolax förbund, Regionförvaltningsverket i Norra Finland, Päijänne-Tavastlands förbund, sametinget, NTM-centralen i Satakunta, Satakunta förbund, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC, Finlands Kommunförbund rf, Finlands naturskyddsförbund, Finlands miljöcentral SYKE, Företagarna i Finland rf, Teknologiindustrin rf, Säkerhets- och kemikalieverket Tukes, NTM-centralen i Nyland, Nylands förbund, finansministeriet, NTM-centralen i Egentliga Finland, Egentliga Finlands förbund, miljöministeriet, Industrifacket rf, skolternas byastämman och utrikesministeriet. Dessutom ordnades en kompletterande remissbehandling som riktades till kommuner under tiden 20.4–18.5.2022.

Propositionsutkastet har också skickats till delegationen för kommunal ekonomi och förvaltning (8.6.2022) samt till rådet för bedömning av lagstiftningen för behandling. Med anledning av utlåtandet från rådet för bedömning av lagstiftningen har propositionsutkastets konsekvensbedömning preciserats och kompletterats till den del detta har varit möjligt utifrån tillgänglig information. Propositionsutkastet har också förhandsgranskats vid justitiekanslersämbetet.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 Beskrivning av nuläget inom sektorn

Finland hör geologiskt till den Fennoskandiska skölden, som är ett lämpligt område för mineralfyndigheter. Finland har förutsättningar för ekonomiskt och tekniskt utvinningsbara fyndigheter av gruvmineral, eftersom Finland utöver den geologiska potentialen är känt som en trygg och stabil verksamhets- och investeringsmiljö, där det finns den kompetens och de tjänster som behövs i branschen och en fungerande infrastruktur. Statens offentliga geologiska informationsmaterial, som förvaltas av Geologiska forskningscentralen (GTK) och samlas in av alla aktörer med stöd av gruvlagen, är en bra utgångspunkt för undersökning av berggrunden.

Ur berggrunden i Finland utvinns guld, silver och basmetaller. Brytning av litium kommer att inledas inom de närmaste åren. De vanligaste industrimineralen som bryts är apatit, kalksten, talk och täljsten. Utöver ovan nämnda undersöks vid malmletningen också kobolt, järn, diamanter, platinametaller samt vissa ovanligare metaller.

I lagstiftningen begränsades malmletning och gruvdrift till ensamrätt för den inhemska industrin fram till 1994. I samband med att avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet trädde i kraft ströks de begränsningar som gällde utlänningars möjlighet att bedriva verksamhet ur lagstiftningen. I nuläget är det främst dotterbolag eller filialer till börsnoterade internationella bolag som bedriver malmletning och gruvdrift. De största finländska aktörerna är Outokumpu-koncernen, som har en kromgruva i Kemi, och Nordkalk Ab, som har flera kalkgruvor. Historiskt sett har staten haft en central roll inom sektorn, men den rollen har minskat och visar sig främst genom innehav i Finlands Malmförädling Ab. Geologiska forskningscentralens verksamhet har omdanats, och centralen har målmedvetet minskat malmletningsinsatserna, som tidigare var betydande.

För malmletning i Finland har årligen använts cirka 35–80 miljoner euro och aktörerna har varit cirka 50 till antalet. År 2021 var antalet aktörer 50 och de använde 69 miljoner euro för malmletning. En betydande del av malmundersökningarna i det inledande skedet utförs av små letningsbolag som drivs med riskfinansiering. Bolag som bedriver gruvdrift köper lovande undersökningsobjekt av dessa så kallade juniorbolag och vidareutvecklar dem samt inleder eventuellt egentlig gruvdrift. Malmletning bedrivs i hela landet, men tyngdpunkten ligger i Mellersta Lappland.

Varje år har 50–100 förbehållsanmälningar lämnats in. År 2021 lämnades 75 anmälningar in och den yta som omfattades av anmälningarna var cirka 30 000 km². De befintliga malmletningsområdenas totala yta i slutet av 2021 uppgick till cirka 2 100 km², varav 72 procent fanns i Lappland. Malmletningstillstånd i an-sökningsfasen omfattar knappt 5 900 km².

År 2021 rapporterades brytning i Finland vid 45 gruvor, varav tio är metallmalmgruvor och 35 industrimineralgruvor. Vid tre metallmalmgruvor, Pyhäsalmi, Orivesi och Kylälahti, har driften upphört och stängningsåtgärder pågår. Tre gruvor, Kevitsa i Sodankylä, Terrafame i Sotkamo och Siilinjärvi gruva, står för över 85 procent av den totala brytningsvolymen i Finland.

Utifrån brytningsvolymen eller malmreserverna finns det fem stora gruvor i Finland: kromgruvan i Kemi, guldgruvan i Kittilä samt Kevitsa och Terrafames basmetallgruvor och Siilinjärvi apatitgruva. De övriga gruvorna är betydligt mindre till både produktion och storlek.

Gruvindustrin och malmletningen sysselsätter cirka 5 500 personer. Sektorns omsättning 2020 var cirka 2 miljarder euro. Även om gruvindustrins betydelse för samhällsekonomin i Finland

är relativt liten, är den en betydande råvaruleverantör för viktiga industribranscher, skogs-, metall- och kemiindustrin, som är beroende av mineralråvaror. Kring gruvindustrin har det utvecklats mångsidig vidareförädling, tillverkning av maskiner och utrustning samt serviceverksamhet. Största delen av produkterna exporteras.

Industrin i Finland är trots den inhemska gruvdriften mycket beroende av importen av flera mineralråvaror. År 2020 var värdet på importen av metallmalmkoncentrat nästan fyrdubbelt jämfört med exportvärdet på dessa. Totalt importerades 3,8 miljoner ton metallmalmkoncentrat till Finland till ett värde på 1 801 miljoner euro. Exporten av metallmalmkoncentrat uppgick till 0,273 miljoner ton till ett värde på 458 miljoner euro.

Ett mål med det strategiska programmet för cirkulär ekonomi som blev klart 2021 är att minska användningen av råvaror, öka återvinningen och utveckla ersättande råvaror. Gruvornas avfallsfraktioner utgör en stor del av den totala årliga avfallsmängden i Finland. Tillvaratagandet av värdefulla råvaror ur gruvavfallet är en av de mest kända, men underutnyttjade råvarureserverna. Genom att undersöka dessa reserver kan man mer ingående avgöra vilka råvaror de innehåller och råvarornas mängd samt flaskhalsar och kostnader för återvinningen. Genom rätt inriktad forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet skapar man nya och mer hållbara miljölösningar inom gruvdriften och svarar till exempel på behovet av kritiska råvaror tack vare återvinningskällorna.

Den totala ytan på utmål och gruvområden som används för gruvdrift är för närvarande mindre än 0,1 procent av Finlands landyta.

Gruvdrift förändrar alltid omgivningen. Verksamheten pågår vanligen i flera år, till och med i årtionden. Miljökonsekvenser orsakas under driften, men de är också möjliga efter att driften har upphört. Konsekvenserna gäller främst området nära projektet. Direkta miljökonsekvenser orsakas bland annat av buller, damm och deponier för utvinningsavfall som det anges villkor för i miljötillståndet. Gruvan förändrar områdets landskapsbild och naturförhållanden, i synnerhet när brytningen sker i dagbrott. Miljökonsekvensernas art och omfattning beror på projektets läge och storlek, vilken brytnings- och förädlingsteknik som används samt vilken typ av mineral eller malm som utvinns. Miljökonsekvenserna kan minimeras genom planering av driften, kontinuerlig stängning under driften och noggrant planerade stängningsåtgärder. Man säkerställer att utförda stängningsåtgärder är ändamålsenliga och fungerar genom efterövervakning av området och vid behov genom korrigerande åtgärder.

2.2 Gruvdriftens betydelse och ställning i samhället

Gruvdriften är en näring som möjliggör det för moderna samhället genom att producera de råvaror samhället behöver. Råvaror behövs både för att bygga samhället, för industrins behov och för de varor och nyttigheter som medborgarna använder. Gruvdriften erbjuder också många olika slags arbeten och försörjning vilket påverkar områdets livskraftighet, näringsstruktur och servicenivå. Malmletning är en grundförutsättning för att de gruvor som redan är i drift ska kunna fortsätta och för att nya gruvor ska kunna öppnas för att tillfredsställa framtida råvarubehov. Gruvdrift förändrar omgivningen, huvudsakligen lokalt, och därför ska avslutandet av gruvdriften och användningen av området efter gruvdriften planeras noggrant.

De grundläggande lösningarna i Finlands gruvlag grundar sig på det så kallade inmutningssystemet, vilket betyder att det oberoende av vem som äger fastigheten är den som hittar en fyndighet som har företrädesrätt att utvinna den. Genom regleringen avgörs fördelningen av välfärden mellan och inom olika generationer. I malmletningsskedet betalas malmletningsersättning till markägaren. Gruvdrift förutsätter i regel ett avtal med markägaren.

RP 126/2022 rd

I synnerhet när det gäller metallråvaror är marknaden global. Både halvfabrikat (dvs anrikad malm) och ren metall säljs och köps fritt och priset bestäms enligt efterfrågan och tillgång. Sedan Finland anslöt sig till EES-avtalet 1995 har gruvindustrin varit en fri sektor för alla aktörer inom EES, varför Finland inte kan begränsa sektorn till nationella aktörer.

Gruvlagen är nationell lagstiftning. Europeiska unionen ansvarar för Europas råvaruförsörjning. År 2008 offentliggjorde Europeiska kommissionen ett råvaruinitiativ, som uppmärksammade råvarornas roll för att främja och möjliggöra europeisk tillväxt och sysselsättning. Sedan 2010 har kommissionen publicerat en lista över kritiska råvaror, som uppdateras vart tredje år. Hur kritiska råvarorna är kan bero på begränsad produktion eller råvarans centrala betydelse för industrin.

År 2019 offentliggjorde kommissionen programmet En europeisk grön giv, som är kärnan i EU:s miljö-, klimat- och även industripolitik. Europeiska unionens mål är att uppnå klimatneutralitet senast 2050 och att minska koldioxidutsläppen med 55 procent senast 2030. För att uppnå klimatmålen förutsätts en energiomställning, det vill säga elektrifiering av samhället. Elektrifieringen och det allt större utnyttjandet av förnybara energiformer kräver betydande mängder råvaror, varav flera är kritiska på grund av att produktionen är så koncentrerad. Kriserna i världen, såsom Rysslands attack mot Ukraina, har påskyndat Europas vilja att lösgöra sig från fossil energi. Detta innebär att andelen förnybar energi ökar snabbare än förutspått och att behovet av råvaror ökar ännu mer.

En del av Europas strategiska autonomi är partnerskap med tredje länder och en strävan efter att öka Europeiska unionens interna råvaruproduktion och -förädling. En viktig förutsättning för att öka EU:s egen produktion är allmänhetens acceptans för gruvdriften. För att stöda gruvdriften har EU utarbetat principer för råvaror (<https://ec.europa.eu/docsroom/documents/47815>). Principerna motsvarar den praxis som ska följas i Europeiska unionen och som aktörerna förväntas tillämpa.

Sanktionerna mot Ryssland och kriget i Ukraina har begränsat exporten av råvaror och förädlade produkter från dessa länder. Globalt har detta visat sig som råvarubrist, höjda priser och längre leveranstider. Europeiska kommissionen planerar i rask takt betydande åtgärder för att öka Europas självförsörjningsgrad på råvaror och den europeiska produktionens motståndskraft mot störningar.

2.3 Gruvlagen

2.3.1 Allmänt

Gruvlagen innehåller bestämmelser om letning och utvinning av gruvmineral som finns i berggrunden samt av två bergarter, guldvaskning på statens område och avslutande av tillhörande verksamhet samt gruvförrättning.

Lagen har ändrats tio gånger sedan den trädde i kraft, främst på grund av ändringar av teknisk natur eller ändringar i allmänna lagar. Utöver rättelser i gruvlagen har ändringar också gjorts i bestämmelserna om guldvaskning samt bestämmelserna om malmetning och gruvdrift, med målet att göra myndighetsförfarandena enligt gruvlagen smidigare. Senast gjordes ändringar i bestämmelserna om delgivning och ändringssökande med anledning av ändringar i allmänna förvaltningslagar (966/2020).

Det finns fortfarande ingen stor erfarenhet av tillämpningen av lagen på gruvdriften, och den befintliga gruvdriften grundar sig långt på den tidigare gruvlagen (503/1965). Inte ett enda nytt

gruvtillstånd som beviljats med stöd av den gällande gruvlagen har framskridit till gruvdrift. Tillämpningen av den gällande gruvlagen hos myndigheten har hittills främst begränsats till beslut om och tillsyn över malmletning, guld-vaskning och ändring eller lagenlig komplettering av tillstånd för befintliga gruvor.

Säkerhets- och kemikalieverket (Tukes) är den gruvmyndighet som avses i gruvlagen och övervakar att gruvlagen följs samt avgör ärenden som gäller förbehållsanmälan, malmletningstillstånd och guldvasknings-tillstånd samt ärenden som gäller gruvtillstånd och gruvsäkerhetstillstånd. Statsrådet avgör ärenden som gäller gruvområdesinlösningstillstånd och gruvtillståndsärenden som gäller utvinning av uran eller torium. Den allmänna ledningen, övervakningen och utvecklingen av verksamheten enligt gruvlagen hör till arbets- och näringsministeriets uppgifter.

Kännetecknande för bestämmelserna om gruvdrift är samordning av olika intressen. Prövningen av tillstånd enligt gruvlagen är rättslig prövning, vilket innebär att tillstånd bör beviljas, om sökanden påvisar att förut-sättningarna för beviljande av tillstånd uppfylls och det inte finns några hinder i lagen för beviljande av tillstånd. Tillståndsprövningen enligt gruvlagen möjliggör att tillstånd trots ett hinder i lagen beviljas i ett enskilt fall, om hindret kan avlägsnas genom tillståndsvillkor eller genom att minska området storlek. Orsaken till de flexibla bestämmelserna i gruvlagen är att projekten är olika. I lagstiftningen ska man bereda sig på mångfaldig tillämpning och även på sådana situationer som i praktiken ännu inte har inträffat.

Gruvdriften påverkas också i väsentlig grad av annan lagstiftning, i synnerhet miljöskyddslagen (527/2014) och andra miljö- och säkerhetsbestämmelser, såsom naturvårdslagen (1096/1996), vattenlagen (587/2011), dammsäkerhetslagen (494/2009) och lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor (390/2005). Verksamheter som kräver miljötillstånd enligt miljöskyddslagen är gruvdrift, anläggningar för anrikning av malmer eller mineraler samt annan än anmälningspliktig maskinell guldgrävning. Författningar om miljökonsekvensbedömning och planläggning samt metoder och lösningar som bygger på dessa har också en viktig ställning. Även skattelagstiftningen och riktlinjerna om företagsstöd är väsentliga med tanke på gruvdriften.

2.3.2 Grundläggande lösningar i gruvbestämmelserna

Det är möjligt att ordna ägandet av gruvmineraler på flera olika sätt. Berggrundens mineraler kan främst anses tillhöra staten, som då fritt kan välja vem som beviljas utvinningsrätt. Rätten att utvinna råvaror kan å andra sidan anses höra till markägarens rätt, varvid utvinningen även förutsätter markägarens samtycke. Ett tredje sätt att lösa rätten till bedrivande av gruvdrift är att tillämpa ett inmutningssystem som oavsett äganderätt gynnar den som funnit gruvmineralen. De lösningar som valts i olika länder har påverkats av dels geologin, dels det fastighetsrättsliga tillvägagångssättet, uppfattningen om statens äganderätt och de trender som varit rådande vid utvinningen av råvaror.

De grundläggande lösningarna i Finlands gruvlag grundar sig på det så kallade inmutningssystemet, vilket betyder att det oberoende av vem som äger fastigheten är den som hittar en fyndighet som har företrädesrätt att utvinna den. Den gällande regleringen i Finland har bland annat påverkats av den finska gruvlagstiftningens historiska traditioner. I Finland har rätten för den som hittar en fyndighet att utvinna den i princip inte förändrats sedan 1723 och man har följt samma princip även när gruvlagstiftningen omarbetades 1932, 1943, 1965 och 2011. Den valda grundläggande lösningen har bedömts vara den bästa lösningen för att trygga förutsättningarna för malmletning och gruvdrift.

På verksamhet enligt gruvlagen och handläggningen av tillståndsärenden tillämpas vid sidan av gruvlagen även annan tillämplig lagstiftning. Till exempel i fråga om prospekteringsarbete och malmletning fastställer både bestämmelserna i gruvlagen och tillståndsvillkoren som utfärdats med stöd av dem samt begränsningarna i annan lagstiftning de yttre ramarna för verksamheten. Den egentliga gruvdriften förutsätter flera tillstånd och myndighetsbeslut som meddelats med stöd av olika lagar. Bland annat på basis av höranden och respons har arbetsfördelningen mellan det grundläggande urvalet av lagstiftning, den gällande gruvlagen och annan lagstiftning som gäller gruvdrift, uppfattats som otydlig. Lagen om samordning av vissa miljörelaterade tillståndsförfaranden (764/2019) trädde i kraft den 1 september 2020. Enligt lagen kan man frivilligt samordna tillståndsförfaranden när det handlar om malmletningstillstånd enligt 9 § i gruvlagen samt gruvtillstånd enligt 16 § och guldvaskningstillstånd enligt 22 § i gruvlagen. Om det för genomförandet av ett projekt krävs miljötillstånd enligt miljöskyddslagen, tillstånd enligt vattenlagen eller tillstånd för täktverksamhet enligt marktäktslagen (555/1981), kan behandlingen av tillståndsansökan på sökandens begäran samordnas med ansökningar om de tillstånd som nämns i lagen. Utifrån erfarenheterna av lagen kommer man att bedöma om samordningen ska bli obligatorisk.

Regeringsprogrammet eller de utredningar som statsrådet låtit göra förutsätter inga ändringar i de grundläggande lösningarna i gruvbestämmelserna. Inte heller riksdagens skrivelse eller ekonomiutskottets betänkande om medborgarinitiativet Gruvlagen Nu förutsätter några ändringar i de ovan beskrivna grundläggande lösningarna i gruvbestämmelserna.

2.3.3 Prospekteringsarbete

Enligt 7 § i gruvlagen har var och en för prospektering efter gruvmineral rätt att även på annans område utföra geologiska mätningar och observationer samt mindre provtagningar, om det inte medför skada eller mer än ringa olägenhet eller störning (*prospekteringsarbete*). I offentligheten blandas prospekteringsarbete ofta samman med malmletning enligt 9 §. För malmletning krävs tillstånd av gruvmyndigheten (*malmletningstillstånd*). Malmletningstillstånd behövs när malmletning inte kan genomföras som prospekteringsarbete eller om fastighetsägaren inte har gett sitt samtycke till arbetet, eller om det handlar om en situation enligt 9 § 2 mom. Malmletningstillståndet har betydligt större rättsverkningar än enbart prospekteringsarbetet.

Med förbudet om att prospekteringsarbetet inte får medföra skada eller mer än ringa olägenhet eller störning avses i praktiken att det är förbjudet att orsaka ekonomisk eller annan skada, till exempel på marken, berg-grunden eller växtligheten, eller onödig olägenhet eller störning för till exempel renskötseln eller andra nä-ringar, eller för annan markanvändning. Prospekteringsarbete kan anses vara kartläggning av geologiska formationer och strukturer i berggrunden utifrån kartmaterial och med fjärranalys, geofysiska mätningar och geologiska terrängobservationer, utan att orsaka skada eller onödig olägenhet eller störning.

På grund av förbuden i anknytning till prospekteringsarbete kan malmletning inte utföras som prospekteringsarbete.

Det ska bedömas från fall till fall om det med stöd av paragrafen är tillåtet att ta prover ur marken eller berggrunden i liten skala. Provtagningen kan kräva att jordtäckte avlägsnas eller en grop grävs, men sådana undersökningsplatser kan återställas så att ingen märkbar skada kvarstår. Provtagning med slagbormmaskin eller borrhinsutrustning eller undersökningar där schakt och diken grävs med grävmaskin är enligt paragrafen inte möjliga.

RP 126/2022 rd

För prospekteringsarbetet gäller samma begränsningar av rätten att röra sig på annans mark och andra allmänna begränsningar som för allemansrätten. Prospekteringsarbetet kan inte begränsa annan verksamhet grundad på allemansrätten.

I prospekteringsarbetet ska man följa bestämmelserna i de lagar som nämns i 3 § i gruvlagen, såsom naturvårdslagen, miljöskyddslagen och renskötsellagen (848/1990). Det är förbjudet att röra sig med motorfordon utanför vägnätet utan samtycke av ägaren eller innehavaren av området i fråga.

Vid prospekteringsarbete ska bland annat sådana begränsningar av geologiska undersökningar, malmletning och trafik som gäller naturskyddsområden iakttas. Marken eller berggrunden i nationalparker och naturreservat får med stöd av 13 § i naturvårdslagen inte skadas. På privata naturskyddsområden ska de särskilda bestämmelser som gäller området följas vid prospektering.

I 7 § 2 mom. om prospekteringsarbete anges områden där prospekteringsarbete inte får utföras på markytan.

Den som ansvarar för prospekteringsarbetet ska innan mindre provtagningar enligt 7 § 1 mom. påbörjas göra en skriftlig anmälan enligt 8 § i gruvlagen till den som äger eller innehar en fastighet inom det område där prospekteringsarbetet ska utföras och vars fördel eller rätt ärendet kan gälla. I anmälan ska kontaktupp-gifterna om den som ansvarar för prospekteringsarbetet och information om prospekteringsområdet anges samt provtagningsplanen presenteras. Planen ska innehålla uppgifter om de redskap och metoder som ska användas, om tidsplanen för provtagningen och om de gruvmineral som undersökningen gäller.

Mindre provtagningar bedöms från fall till fall, men huvudregeln kan anses vara att de inte får lämna kvar någon märkbar skada i terrängen.

2.3.4 Förbehållssystem

Den gällande gruvlagen innehåller ett förbehållssystem som är separat från tillståndsförfarandet och som möjliggör att sökanden kan reservera ett visst begränsat område för förberedelse av ansökan om malmletningstillstånd. Förbehållets rättsverkningar sträcker sig endast till att den som har gjort förbehållet har företrädesrätt att ansöka om malmletningstillstånd för förbehållsområdet under förbehållsanmälanens giltighetstid. Själva förbehållet ger alltså inte den som gjort förbehållet rätt att leta malm på förbehållsområdet. Syftet med förbehållet är att ge den som gjort förbehållet förutsättningar för att kunna bereda malmletningstillståndet omsorgsfullt och för att kunna förhindra onödigt stora malmletningsområden, och bestämmelserna i anslutning till detta kan inte i sak anses vara bestämmelser som är jämförbara med tillståndsplikt.

En företrädesrätt som grundar sig på förbehållsanmälan är i kraft, när förbehållsanmälan har gjorts enligt vad som föreskrivs i gruvlagen och det inte finns något hinder i lagen för godkännande av förbehållet.

Enligt gällande lagstiftning ska förbehållsanmälan innehålla uppgifter om den som gör förbehållet och det område som förbehållet för företrädesrätt gäller, det vill säga förbehållsområdet. Dessutom ska den som gör förbehållsanmälan ange vilka gruvmineral denne antar finns på förbehållsområdet och ett förslag till namn på förbehållsområdet. Eftersom syftet med förbehållet är att säkerställa företrädesrätten att ansöka om malmletningstillstånd, ska förbehållsanmälan innehålla en tillräckligt noggrann plan för förberedelserna för ansökan om malmletningstillståndet och en redogörelse för de tillgängliga resurserna vid förberedelserna.

Bestämmelser om hinder för förbehållsanmälan i vissa områden ingår i gruvlagen, men de är betydligt vagare än bestämmelserna om exempelvis hinder för malmetningstillstånd i vissa områden. Hinder för förbehåll i vissa områden enligt den gällande gruvlagen anses närmast vara tillstånd beviljade enligt gruvlagen, tidigare inledda förbehållsanmälningar och tillståndsansökningar. Eftersom konsekvenserna av förbehåll begränsas till företrädesrätten att ansöka om malmetningstillstånd, och förbehållet inte ger rätt till malmetning, ansågs det när den gällande gruvlagen stiftades inte nödvändigt att lämna andra områden utanför förbehållsområdena, såsom områden för vilka malmetningstillstånd i princip inte kan beviljas.

Enligt den gällande lagstiftningen ska gruvmyndigheten godkänna ett förbehåll, om förbehållsanmälan upp-fyller villkoren i lagen och det inte finns något hinder enligt lagen för godkännande av förbehållet. Gruv-myndigheten ska dock förkasta förbehållet, om det finns vägande skäl att misstänka att den som gör förbehållet på grund av förbehållsområdets omfattning eller av andra orsaker inte har förutsättningar eller uppenbarligen inte heller avser att ansöka om malmetningstillstånd. Ett förbehållsbeslut kan vara i kraft högst 24 månader efter det att förbehållsanmälan har gjorts.

Den gällande lagstiftningen förutsätter att gruvmyndigheten överväger förbehållsbeslutets giltighetstid från fall till fall. När gruvmyndigheten överväger förbehållsbeslutets giltighetstid ska myndigheten särskilt beakta den tid som behövs för uppgörandet av en arbetsplan och för andra åtgärder för att förbereda ansökan om malmetningstillstånd. Även andra omständigheter som kommit fram under handläggningen av anmälan är viktiga, till exempel om den som gör förbehållet avser att utföra prospekteringsarbete enligt 7 § och så-dan annan malmetning som enligt 9 § inte kräver tillstånd. Myndigheten ska vid prövningen dessutom be-akta åtgärderna för att begränsa och minska de olägenheter som orsakas bland annat för allmänt och enskilt intresse.

Om förbehållsområdet är exceptionellt omfattande, ska gruvmyndigheten för att trygga allmänt och enskilt intresse fastställa en betydligt kortare giltighetstid för förbehållsbeslutet än vad som maximalt är möjligt, såvida det inte finns några lagenliga grunder för att förkasta förbehållsanmälan.

Förbehållsbeslutet delges genom offentlig kungörelse. Bestämmelser om offentlig kungörelse finns i förvaltningslagen. Dessutom ska gruvmyndigheten sörja för att uppgift om förbehållsbeslutet utan dröjsmål offentliggörs som ett kommunalt tillkännagivande av de kommuner där förbehållsområdet finns. Bestämmelser om kommunala tillkännagivanden finns i 108 § i kommunallagen.

Gruvmyndigheten ska sända beslutet till den som gjort förbehållet. Därtill ska gruvmyndigheten offentlig-göra uppgift om beslutet i åtminstone en tidning med allmän spridning inom det förbehållsområde som avses i beslutet och vid behov i en sådan tidning där fastighetsägarna och fastighetsinnehavarna på området bäst kan antas få informationen. Avsikten är att informationen om förbehållet ska nå alla fastighetsägare och fastighetsinnehavare på området.

Ett förbehållsbeslut kan inte överföras. Möjligheten att överföra ett förbehållsbeslut har inte ansetts motiverad, bland annat eftersom handläggningen av en förbehållsanmälan inte kräver någon grundlig utredning på samma sätt som vid ett tillståndsförfarande, utan beslutet grundar sig närmast på de uppgifter som förbehållaren uppgett.

I 162 § i gruvlagen finns bestämmelser om sökande av ändring i gruvmyndighetens beslut. Enligt paragrafen får man överklaga gruvmyndighetens beslut genom besvär till förvaltningsdomstolen, på det sätt som anges i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019, förvaltnings-

processlagen). Ett förbehållsbeslut som har fattats med anledning av en förbehållsanmälan innehåller, vare sig det är positivt eller negativt, ett sådant avgörande som avses i 6 § 1 mom. i förvaltningsprocesslagen och får således överklagas. Överklagande av förbehållsbeslut förbjuds inte i 162 § eller i någon annan bestämmelse i gruvlagen. Eftersom det i 165 § i gruvlagen inte anges närmare bestämmelser om besvärsrätten angående förbehållsbeslut, gäller bestämmelserna om besvär rätt i förvaltningsprocesslagen.

Enligt 7 § i förvaltningsprocesslagen får besvär över ett förvaltningsbeslut anföras av den som beslutet avser eller vars rätt, skyldighet eller fördel direkt påverkas av beslutet samt av den som har besvär rätt enligt särskilda bestämmelser i lag. En myndighet får även anföras besvär över ett förvaltningsbeslut om överklagandet är behövligt med anledning av det allmänna intresse som myndigheten ska bevaka.

I gruvlagen eller i dess förarbeten har inte de aktörer specificerats vars rätt, skyldighet eller fördel direkt påverkas av förbehållsbeslutet. Med beaktande av förbehållsbeslutets rättsverkningar, kan åtminstone den som gjort förbehållet samt en tillståndshavare på samma område eller en sökande som lämnat en ansökan som gäller samma område anses ha besvär rätt.

Den som gjort förbehållet får företrädesrätt till malmletningstillstånd, men förbehållet kan rimligtvis inte anses vara ett löfte om beviljande av malmletningstillstånd. Förutsättningarna och hindren för beviljande av malmletningstillstånd övervägs alltid separat och från fall till fall, när ett tillståndsärende gällande malmletning har inletts vid gruvmyndigheten. Med anledning av vad som anges ovan bedöms inte konsekvenserna av eventuell malmletning vid behandlingen av förbehållsanmälan, för den skull att den som gjort förbehållet skulle inleda en ansökan om malmletningstillstånd på förbehållsområdet. På motsvarande sätt övervägs inte konsekvenserna av en eventuell gruva i samband med behandlingen av förbehållsanmälan, med anledning av vad som anges ovan.

Högsta förvaltningsdomstolen har i sitt avgörande HFD:2013:179 konstaterat att ett förbehållsbeslut ger företrädesrätt till malmletningstillstånd. Dessutom kan ett malmletningstillstånd, guldvaskningstillstånd eller gruvtillstånd inte beviljas på ett område, om ingen sådan förbehållsanmälan som ska godkännas har gjorts där. En sådan förbehållsanmälan som ska godkännas eller ett förbehållsbeslut har inga andra rättsverkningar. Förbehållsbeslutet ger inte rätt till malmletning. Rätten till prospektering för den som har gjort förbehåll grundar sig, oberoende av förbehållsbeslutet, på bestämmelsen i 7 § i gruvlagen eller ett sådant samtycke av fastighetsägaren som avses i 9 § i gruvlagen. Malmletning kan ske endast inom de gränser som framgår av nämnda paragrafer och under de förutsättningar som föreskrivs i dem. Högsta förvaltningsdomstolen hänvisade till förbehållsbeslutets rättsverkningar och konstaterade att eventuella konsekvenser av ett förbehåll för fastigheternas värde på området, idkandet av näringsverksamhet eller över huvud taget för osäkerheten för markanvändningen endast är indirekta konsekvenser.

Även i högsta förvaltningsdomstolens avgörande HFD:2021:145 konstaterades att ändringssökandena inte hade besvär rätt i ärendet, eftersom förbehållsbeslutet varken avsåg ändringssökandena eller hade direkt påverkan på deras rätt, skyldighet eller fördel. Ändringssökandena hade inte besvär rätt i egenskap av privatpersoner som idkar malmletning, eftersom de inte framförde någon utredning om att någon av dem skulle ha haft ett tillstånd med stöd av gruvlagen till ifrågavarande område. Ändringssökandena hade inte besvär rätt över förbehållsbeslutet i egenskap av områdets markägare och invånare, vattenområdets andelslag eller juridiska personer som främjar områdets landskaps- och miljövärden.

Enligt en utredning som arbets- och näringsministeriet låtit göra (Selvitys kaivoslain mukaisen varausmekanismin toimivuudesta (Utredning av hur förbehållsmekanismen i enlighet med gruvlagen fungerar), Arbets- och näringsministeriets publikationer 2021:42; <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163223>) har vad gäller malmetning och gruvdrift förbehållsanmälan i enlighet med gruvlagen upplevts som ett fungerande förfarande för att före den egentliga malmetningstillståndsfasen klargöra den inbördes företrädesordningen bland de aktörer som bedriver malmetning. Noteringen av företräde i samband med förbehållsmekanismen i det register som gruvmyndigheten upprätthåller har också betydelse när aktörer som bedriver malmetning ansöker om finansiering för malmetning. I utredningen konstaterades att förbehållet kan upplevas medföra sociala eller faktiska konsekvenser som inte omfattas av rättigheterna i gruvlagen för flera olika aktörer. Markägarna som äger förbehållsområdet, näringsidkarna och andra intressentgrupper har upplevt att förbehållsmekanismen skapar osäkerhet kring de framtida möjligheterna att använda och ha besittningsrätt till de områden som är föremål för förbehåll och över huvud taget ger upphov till en kritisk inställning till malmetning på området.

2.3.5 Malmetning

Gruvmineral bildar fyndigheter i berggrunden som är relativt sällsynta och förekommer slumpartat. Med fyndighet avses en sådan koncentration av gruvmineral i berggrunden som har påvisat eller möjligt ekonomiskt värde som föremål för gruvdrift.

Det krävs malmetning för att man ska kunna lokalisera fyndigheterna och reda ut om de är utvinningsbara, vilket kräver specialkunnande och betydande ekonomiska resurser. Verksamheten medför även betydande ekonomiska risker. Med malmetning enligt gruvlagen avses sådana geologiska, geofysikaliska och geokemiska undersökningar som görs för att lokalisera och undersöka fyndigheter av gruvmineral samt provtagning för att fastställa en fyndighets storlek och art.

Med beaktande av det specialkunnande och de ekonomiska resurser som krävs av verksamhetsutövaren och de betydande riskerna i anknytning till verksamheten (upptäckten av en fyndighet, möjligheten att tekniskt tillgodogöra sig fyndigheten och de tillstånd som krävs för verksamheten och villkoren i dessa), har tillståndssystemet i den finska gruvlagen ordnats så att privata aktörer har ett lämpligt incitament för malmetning.

I den gällande gruvlagen finns drag av ett inmutningssystem; oberoende av vem som äger fastigheten har den som hittat fyndigheten företrädesrätt att utvinna den. Denna grundläggande lösning i gruvlagen har ansetts bäst trygga förutsättningarna för malmetning och gruvdrift. I Finland har rätten för den som hittar en fyndighet att utvinna den i princip inte förändrats sedan 1723 och man har följt samma princip även när gruvlagstiftningen omarbetades 1932, 1943, 1965 och 2011. Ett malmetningstillstånd kan emellertid inte anses utgöra ett sådant skydd för tillståndshavarens investeringar i anslutning till malmetningsundersökningarna som skulle ge tillståndshavaren ovillkorlig och obegränsad rätt till ett gruvtillstånd.

Utöver den grundläggande lösning som beskrivs ovan kan förutsägbara och transparenta tillståndsförfaranden, tillförlitlig myndighetsverksamhet, tillstånd som är beständiga och kan överföras samt den företrädesrätt som malmetningstillstånd ger framför andra verksamhetsutövare att ansöka om gruvtillstånd för att utvinna fyndigheten anses vara förutsättningar för privatfinansierad malmetning.

Enligt 9 § i gruvlagen krävs tillstånd för malmetning av gruvmyndigheten (*malmetningstillstånd*), om malmetningen inte kan genomföras som prospekteringsarbete enligt 7 § eller fastighetsägaren inte gett sitt samtycke till arbetet.

Med stöd av malmletningstillståndet har verksamhetsutövaren rätt att även på annans mark utföra geologiska undersökningar och kartläggningar för att lokalisera en fyndighet som kan utvinnas. Tillståndshavaren kan relativt fritt planera de undersökningar som ska utföras på malmletningsområdet. Tillåtna åtgärder är sådana som är närmare angivna i tillståndet som nödvändiga för malmletningen, men de får inte medföra sådana kränkningar av allmänna eller enskilda intressen som rimligen kan undvikas.

Den som letar efter malm kan även avtala med fastighetsägaren om malmletning, men verksamheten kräver ändå ett separat malmletningstillstånd om den kan orsaka fara för människors hälsa eller den allmänna säkerheten, olägenhet för annan näringsverksamhet eller om den försämrar landskaps- eller naturvårdsvärdena eller om malmletningen gäller lokalisering och undersökning av en fyndighet som innehåller uran eller torium.

Eftersom malmletningstillståndet under dess giltighetstid ger innehavaren företrädesrätt att ansöka om gruv-tillstånd för det område som omfattas av tillståndet, är företrädesrätten ett incitament för verksamhetsutövaren att ansöka om malmletningstillstånd, även om malmletning också skulle kunna utföras enbart med markägarens tillstånd med stöd av gruvlagen. Tack vare detta incitament bedömer olika myndigheter den planerade verksamheten med beaktande av olika miljömässiga aspekter och andra aspekter och fastställer ram-villkor och begränsningar som är lämpliga för verksamheten.

Malmletning och annan användning av malmletningsområdet med stöd av malmletningstillstånd får inte medföra olägenhet för människors hälsa eller fara för den allmänna säkerheten, väsentlig olägenhet för annan näringsverksamhet, betydande förändringar i naturförhållandena, väsentlig skada på sällsynta eller värdefulla naturförekomster eller avsevärd olägenhet för landskapet.

De särdrag och situationer som kännetecknar malmletningen varierar från fall till fall, och därför kan villkoren i malmletningstillstånd avsevärt avvika från varandra. Tillståndsvillkor kan fastställas om behövliga åtgärder för att till exempel undvika eller begränsa olägenheter orsakade av malmletningsundersökningarna och för att trygga den allmänna säkerheten. Riktlinjer för malmletningen, liksom för gruvdriften, finns i 1 § i gruvlagen.

Bestämmelser i malmletningstillstånd

I 51 § i gruvlagen föreskrivs det om bestämmelser i malmletningstillstånd. Enligt 1 mom. ska i första hand malmletningsområdets läge och gränser fastställas i malmletningstillståndet. Läget och gränserna fastställs med tillståndsansökan som utgångspunkt. Det område som ansökan gäller kan dock förminskas med stöd av 45 § i gruvlagen, om det är nödvändigt för att ett hinder för beviljande av tillståndet ska kunna avlägsnas.¹

I 2 mom. föreskrivs det om att malmletningstillståndet ska innehålla behövliga bestämmelser för att trygga allmänna och enskilda intressen. Tillståndsvillkoren kan innehålla olika typer av skyldigheter eller begränsningar som fastställs från fall till fall. De särdrag och situationer som

¹ I 45 § i gruvlagen föreskrivs det om grunderna för tillståndsprövning. Enligt paragrafen ska malmletningstillstånd, gruvtillstånd och guldvaskningstillstånd beviljas, om sökanden visar att villkoren i gruvlagen uppfylls och att det inte finns något hinder enligt lagen för att bevilja tillstånd. I grund och botten är tillståndsprövningen således en rättslig prövning. Enligt paragrafens andra mening kan tillstånd dock trots hinder i lagen beviljas, om hindret kan avlägsnas genom tillståndsvillkor eller genom en minskning av områdets storlek.

RP 126/2022 rd

kännetecknar malmletningen varierar från fall till fall, och därför kan villkoren i malmletnings-tillstånd avsevärt avvika från varandra.

Gruvmyndigheten ska när tillståndsvillkoren övervägs närmast beakta arten och de övergripande konsekvenserna av malmletningen enligt arbetsplanen, malmletningsområdets egenskaper och de tekniska möjligheterna att genomföra de åtgärder som krävs.

Enligt 2 mom. ska malmletningstillståndet innehålla behövliga bestämmelser för att trygga allmänna och enskilda intressen. Tillståndet ska innehålla bestämmelser om

- tidpunkterna och metoderna för malmletningsundersökningarna och om de anordningar och konstruktioner som har samband med malmletningen, [varvid bestämmelserna behöver bedömas i detalj med beaktande av arten och omfattningen av de skador, olägenheter och störningar som de planerade åtgärderna orsakar samt de övriga användningsändamål som är förknippade med undersökningsområdet],
- minskandet av olägenheter för renskötseln inom det särskilda renskötselområdet,
- säkerställandet av att verksamhet enligt tillståndet inte äventyrar samernas ställning som urfolk inom samernas hembygdsområde och skolternas rättigheter inom skoltområdet enligt skoltlagen,
- skyldigheten att redogöra för undersökningsarbeten och undersökningsresultat, [syftet är att gruvmyndigheten ska precisera skyldigheten enligt 14 § i gruvlagen, bland annat i fråga om tidpunkten för när redogörelseskyldigheten ska fullgöras och om beskrivningen av undersökningsarbetena och undersökningsresultaten],
- efterbehandlingsåtgärder och tidpunkten för när anmälan om efterbehandlingsåtgärderna senast ska göras, [syftet med punkten är att gruvmyndigheten ska precisera skyldigheten enligt 15 § i gruvlagen, bland annat om åtgärder för att iståndsätta och snygga upp området och återställa det i naturenligt skick samt om innehållet i och presentationen av den redogörelse för undersökningsarbetet och det informationsmaterial som ska lämnas till gruvmyndigheten],
- planen för hantering av utvinningsavfall och iakttagandet av den,
- skyldigheten att underrätta den myndighet om undersökningsarbetena som inom sitt behörighetsområde bevakar allmänt intresse,
- tidsplanen för minskning av malmletningsområdets storlek, [detta tillståndsvillkor är nödvändigt framför allt när malmletningsområdet är stort eller när det inbegriper andra användningsbehov för områdena],
- säkerhet enligt 10 kap. i gruvlagen,
- andra omständigheter som gäller malmletningen och användningen av malmletningsområdet i syfte att säkerställa att verksamheten inte har följder som är förbjudna i gruvlagen, [tillståndsvillkor kan fastställas om behövliga åtgärder för att till exempel undvika eller begränsa olägenheter orsakade av malmletningsundersökningarna och för att trygga den allmänna säkerheten],

- andra omständigheter som är nödvändiga med avseende på allmänt och enskilt intresse och som har samband med uppfyllandet av tillståndsvillkoren.

Innehållet i tillståndsvillkoren styrs av bestämmelsen om lagens syfte i 1 §, enligt vilken det för att nå lagens syfte krävs att allmänna och enskilda intressen tryggas med särskild hänsyn till förutsättningarna för bedrivande av gruvdrift, den rättsliga ställningen för fastighetsägarna och för enskilda som orsakas olägenhet, konsekvenserna av verksamheten för miljön och markanvändningen och en sparsam användning av naturresurser. Dessutom förutsätter bestämmelsen om lagens syfte i 1 § bland annat att de olägenheter och skador som verksamheten orsakar ska minskas och avväjas.

Övervägande av malmletningstillståndets giltighetstid

I 60 § i gruvlagen finns bestämmelser om tidsbegränsning av malmletningstillstånd. Enligt paragrafen är ett malmletningstillstånd i kraft i högst fyra år efter det att beslutet har vunnit laga kraft.

När malmletningstillståndets giltighetstid övervägs ska gruvmyndigheten särskilt beakta den tid som behövs för att göra upp arbetsplanen samt åtgärderna för att begränsa och minska de skador och olägenheter som orsakas allmänt eller enskilt intresse.

Enligt den gällande gruvlagen kan malmletningstillstånd till en början beviljas för högst fyra år. När malmletningstillståndets giltighetstid övervägs ska gruvmyndigheten särskilt beakta den tid som behövs för att göra upp arbetsplanen samt åtgärderna för att begränsa och minska de skador och olägenheter som orsakas allmänt eller enskilt intresse.

Utöver övervägande av tillståndets giltighetstid ger gruvlagen gruvmyndigheten omfattande prövningsrätt angående de tillståndsvillkor som behövs i malmletningstillståndet för att trygga allmänna och enskilda intressen. I tillståndsbeslutet kan gruvmyndigheten fastställa olika villkor för och begränsningar av malmletningen och andra omständigheter med anknytning till användningen av malmletningsområdet, för att säkerställa att verksamheten inte har följder som är förbjudna i gruvlagen.

Malmletningstillståndet förfaller när den utsatta tiden löper ut, men tillståndets giltighetstid kan emellertid förlängas med högst tre år åt gången, så att tillståndet är i kraft i sammanlagt högst femton år.

Villkor för en förlängning av malmletningstillståndets giltighetstid är att malmletningen har varit effektiv och systematisk, att det krävs fortsatta undersökningar för att utreda möjligheterna till utvinning av fyndigheten, att innehavaren av tillståndet har fullgjort skyldigheterna enligt gruvlagen och också tillståndsvillkoren och att en förlängning av giltighetstiden inte orsakar oskälig olägenhet för allmänt eller enskilt intresse.

En förlängning av malmletningstillståndets giltighetstid förutsätter att verksamheten inte orsakar oskälig olägenhet för allmänt eller enskilt intresse, till exempel för fastighetsägarens eller kommunens planer för utveckling av området. Syftet med paragrafen är att förhindra oskäliga olägenheter för allmänt och enskilt intresse på grund av långvarig malmletning.

Enligt den upphävda gruvlagen gällde inmutningsrätt i sammanlagt högst åtta år. I praktiken visade det sig emellertid att det tar längre tid att utreda en fyndighets utvinningsbarhet och att noggrant förbereda ansökan om gruvtillstånd. Detta ledde till att ansökan om fastställande av

ut mål ofta gjordes medan malmletningen fortfarande pågick och enbart i syfte att säkerställa att malmletningen kunde fortgå med stöd av gruvrätten. Detta ansågs vara en önskad utveckling och därför förlängdes malmletningstillståndets giltighetstid betydligt i samband med totalreformen av gruvlagen 2011, samtidigt som bristfälliga ansökningar inte längre gav företrädesrätt. Företrädesrätten uppstår nu först när ansökan är komplett, med undantag för separat nämnda miljöutredningar som lämnas i ett senare skede.

En årlig malmletningsersättning betalas till ägarna av fastigheter inom malmletningsområdet. Ersättningen kan betraktas som gottgörelse till fastighetsägaren för den inskränkta rätten att använda fastigheten. Malmletningsersättningen per fastighet är 20 euro per hektar. För att effektivisera malmletningen och förhindra att områden omfattas av malmletningstillstånd i onödan, ska malmletningsavgiften höjas stegvis till 30 euro efter fyra år, till 40 euro efter sju år och till 50 euro efter tio år. Om det finns flera fastighetsägare på malmletningsområdet, ska den andel av malmletningsersättningen som tillkommer var och en fördelas mellan dem i förhållande till deras andel i malmletningsområdet.

Olägenheter under malmletningen, såsom fällda träd, ersätts till fullt belopp och ersättningskyldigheten är inte heller i övrigt begränsad.

2.3.6 Gruvdrift

Enligt 16 § i gruvlagen krävs gruvtillstånd för anläggande av gruva och bedrivande av gruvdrift.

Ett gruvtillstånd berättigar till utvinning av de gruvmineral som påträffats på gruvområdet, organiskt och oorganiskt ytmaterial, gråberg och anrikningssand som uppkommer som biprodukt vid gruvdrift (*biprodukter av gruvdriften*) och övriga ämnen som ingår i berggrunden och marken på gruvområdet till den del dessa ämnen behövs för gruvdriften på gruvområdet.

Enligt 19 § i gruvlagen ska ett gruvområde vara ett enhetligt område och det ska till storlek och form vara sådant att kraven på säkerhet, placering av gruvdriften och gruvteknik uppfylls. Gruvområdet får inte vara större än vad gruvdriften nödvändigtvis kräver med beaktande av fyndighetens art och omfattning.

Det kan bestämmas att ett område intill gruvområdet ska vara ett hjälpområde för gruvan, om det är nödvändigt för gruvdriften och behövs för vägar, transportanläggningar, kraft- eller vattenledningar, avlopp, vattenhantering eller en sådan transportled som bryts på tillräckligt djup under markytan.

Placeringen av gruvområdet och hjälpområdet för gruvan ska planeras så att områdena inte orsakar sådan kränkning av allmänt eller enskilt intresse som med beaktande av de totala kostnaderna för gruvdriften rimligen kan undvikas.

Enligt 47 § i gruvlagen ska fyndigheten till sin storlek, halt och tekniska egenskaper vara utvinningsbar. Sökanden ska visa att detta villkor uppfylls i ansökan om gruvtillstånd.

Paragrafens 2 mom. fastställer hinder för gruvområdet och hjälpområdet för gruvan. Enligt momentet får gruvområdet och hjälpområdet för gruvan inte finnas på ett sådant område för vilket malmletningstillstånd eller guldvaskningstillstånd inte får beviljas enligt 46 § 1 mom. 1–5 punkten.

De områden som avses i 46 § 1 mom. 1–5 punkten i gruvlagen är ett område som avses i 7 § 2 mom. i gruvlagen, ett område som avses i 9 § 4 mom. i gruvlagen, ett område som tidigare varit

malmletningsområde, om inte två år räknat från tillståndets sista giltighetsdag har förflutit sedan malmletningstillståndet förföll eller återkallades, ett område som tidigare varit gruvområde, om inte två år har förflutit sedan den dag som föregår dagen då beslutet om upphörande av gruvdriften vann laga kraft och ett område som hör till ett malmletningsområde, ett gruvområde eller ett guldvaskningsområde eller i fråga om vilket förbehållsanmälan har gjorts enligt vad som föreskrivs i 44 §.

Gruv tillstånd kan dock beviljas trots hinder enligt 46 § 1 mom. 1–4 punkten, om de villkor som föreskrivs i 46 § 2 mom. uppfylls, det vill säga om den myndighet eller inrättning som är behörig i ärendet eller rättsinnehavaren i fråga ger sitt samtycke, eller om gruvområdet inte annars kan ordnas i enlighet med 19 § och området i fråga inte är ett sådant område som avses i 7 § 2 mom. 1 eller 2 punkten eller 9 § 4 mom.

Enligt 47 § 4 mom. i gruvlagen ska gruvområdets och hjälpområdets förhållande till den övriga områdesanvändningen vara utrett. Gruvdriften ska grunda sig på en plan med rättsverkningar enligt markanvändnings- och bygglagen (132/1999) eller ärendet ska, med hänsyn till konsekvenserna av gruvdriften, i övrigt vara tillräckligt utrett i samarbete med kommunen, landskapsförbundet och närings-, trafik- och miljöcentralen. Bestämmelser om planens rättsverkningar finns i markanvändnings- och bygglagen.

Enligt den gällande lagen grundar sig beviljandet av gruv tillstånd på en övergripande granskning där olika former av nytta, förluster och olägenheter bedöms och där allmänna och enskilda intressen samordnas så väl som möjligt. Därför har till exempel en mekanisk granskning av hinder slopats vid gruv tillståndsprovningen och gruv tillstånd kan beviljas trots vissa hinder, om den myndighet eller inrättning som är behörig i ärendet eller rättsinnehavaren i fråga ger sitt samtycke till att tillstånd beviljas.

I 48 § i gruvlagen föreskrivs det om hinder för beviljande av gruv tillstånd. Enligt paragrafen får tillstånd inte beviljas om det finns vägande skäl att misstänka att sökanden, på grund av omständigheter som kommit fram i samband med handläggningen av ansökan, inte har förutsättningar eller uppenbarligen inte heller avser att se till att gruvdrift inleds, eller om sökanden tidigare i väsentlig grad har försummat de skyldigheter som grundar sig på gruvlagen. Vid bedömningen av hur väsentliga försummelserna är ska särskild vikt fästas vid hur systematiska försummelserna är, hur länge de varat, hur ofta de upprepats och hur stort antal skador de orsakat.

Den som ansöker om gruv tillstånd ska i enlighet med 34 § i sin ansökan ange en tillräckligt detaljerad och tillförlitlig plan, utifrån vilken tillståndsmyndigheten ska kunna bedöma om sökanden har tillräckliga förutsättningar och också avser att inleda gruvdrift eller åtminstone att se till att förutsättningarna för inledande av gruvdrift förbättras väsentligt. Avsikten med bestämmelsen är framför allt att förhindra att en ansökan om gruv tillstånd godkänns, om ansökan har gjorts i spekulations syfte eller om syftet med den är att rätten att utvinna en fyndighet ska kvarstå hos sökanden samtidigt som andra aktörers möjligheter till fortsatt utveckling av fyndigheten förhindras.

Den som ansöker om gruv tillstånd ska i sin tillståndsansökan särskilt redogöra för den finansieringsplan enligt vilken gruvdrift kan förverkligas, åtgärder som vidtagits och som inletts för att inleda gruvdrift (till exempel ansökningar om sådana tillstånd som krävs med stöd av annan lagstiftning) samt de arrangemang som är aktuella för besittningstagande av gruvområdet och hjälpområdet för gruvan. Tillståndsmyndigheten prövar hindren för beviljande av gruv tillstånd utifrån de utredningar som anförts i ansökan, de tekniska och ekonomiska åtgärder som utvinningen förutsätter och sökandens tidigare erfarenhet av motsvarande projekt.

Enligt 1 mom. är det också ett hinder för beviljande av gruvtillstånd, om den som ansöker om tillstånd i väsentlig grad har försummat skyldigheterna enligt gruvlagen, till exempel skyldigheten att vidta efterbehandlingsåtgärder eller betala ersättningar. Vid bedömningen av hur väsentliga försummelserna är ska proportionalitetsprincipen och andra rättsprinciper inom förvaltningen beaktas.

Enligt 2 mom. får gruvtillstånd inte beviljas, om gruvdriften orsakar fara för allmän säkerhet eller betydande skadliga miljökonsekvenser eller i hög grad försämrar ortens bosättnings- eller näringsförhållanden och faran eller konsekvenserna inte kan förhindras genom tillståndsvillkor.

Bestämmelsen syftar till att möjliggöra en övergripande bedömning, till exempel om ett projekt kan leda till att ett värdefullt landskapsområde förstörs eller att områden blir icke-livsdugliga, men den inbegriper inte sådana detaljerade bedömningar av men för hälsan eller miljöförstörelse som görs med stöd av miljöskyddslagen och vattenlagen. Att orsaka fara för den allmänna säkerheten, synnerligen påtagliga skadliga miljökonsekvenser eller i synnerligen hög grad försämrade bosättnings- och näringsförhållanden på orten kan med stöd av bestämmelsen inte anses vara godtagbart, även om gruvprojektet skulle medföra betydande nytta för den som bedriver gruvdrift och via ekonomiska effekter och sysselsättningseffekter även för allmänt intresse.

Bestämmelser i gruvtillstånd

I 52 § i gruvlagen föreskrivs det om bestämmelser i gruvtillstånd. Enligt paragrafen ska i gruvtillståndet fastställas läget och gränserna för det gruvområde och det hjälpområde för gruvan som ska inrättas, med beaktande av vad som föreskrivs i 19² och 47 § i gruvlagen.

Gruvtillståndet är utgångspunkten vid fastställandet av läget och gränserna för gruvområdet och hjälpområdet för gruvan. Det är emellertid möjligt att göra sådana ändringar i fråga om läget och gränserna för områdena som behövs, till exempel att flytta gruvområdets gränser, med beaktande av 47 § 2 mom. eller en annan bestämmelse i gruvlagen. I denna prövning ska man i synnerhet beakta bestämmelsen i 19 § 3 mom. i lagen, enligt vilken placeringen av gruvområdet och hjälpområdet för gruvan ska planeras så att områdena inte orsakar sådan kränkning av allmänt eller enskilt intresse som med beaktande av de totala kostnaderna för gruvdriften rimligen kan undvikas. Bestämmelsen kompletterar bestämmelsen i 45 §, med stöd av vilken det ska vara möjligt att vid behov minska områdets storlek i tillståndsprövningen.

I 3 mom. föreskrivs det om behövliga bestämmelser i tillståndet för att trygga allmänna och enskilda intressen. Enligt momentet ska bestämmelser ges om följande:

- åtgärder för undvikande eller begränsande av skadliga konsekvenser av gruvdriften och för tryggande av människors hälsa och den allmänna säkerheten. [Tillståndsvillkoret hänger nära samman med de skyldigheter som åläggs innehavaren av gruvtillstånd i 18 § 1 mom. 1 och 2 punkten. I tillståndsvillkoren ska de skyldigheter och begränsningar fastställas genom vilka säkerställs att gruvdriften inte orsakar avsevärd olägenhet för allmänt eller enskilt intresse eller sådan kränkning av allmänt eller enskilt intresse som

² Ett gruvområde ska vara ett enhetligt område och det ska till storlek och form vara sådant att kraven på säkerhet, placering av gruvdriften och gruvteknik uppfylls. Gruvområdet får inte vara större än vad gruvdriften nödvändigtvis kräver med beaktande av fyndighetens art och omfattning. Placeringen av gruvområdet och hjälpområdet för gruvan ska planeras så att områdena inte orsakar sådan kränkning av allmänt eller enskilt intresse som med beaktande av de totala kostnaderna för gruvdriften rimligen kan undvikas.

rimligen kan undvikas. Tillståndshavaren kan också åläggas att sörja för bland annat säkerheten för de personer som rör sig på området],

- åtgärder för att säkerställa att det inte förekommer uppenbart slöseri med gruvmineral vid gruvdrift eller att en eventuell framtida användning av gruvan och eventuellt framtida brytningsarbete inte äventyras eller försvåras vid gruvdriften,
- skyldigheten att redogöra för omfattningen och resultaten av utvinningen av fyndigheten,
- minskandet av olägenheter för renskötseln inom det särskilda renskötselområdet,
- säkerställandet av att verksamhet enligt tillståndet inte äventyrar samernas ställning som urfolk inom samernas hembygdsområde och skolternas rättigheter inom skoltområdet enligt skoltlagen,
- sådan säkerhet enligt 10 kap. som gäller upphörande av gruvdrift och andra skyldigheter i samband med och efter det att verksamheten upphör,
- tidsfrist för inlämnande av de rapporter som behövs för översyn av tillståndsvillkoren
- andra omständigheter som gäller verksamheten enligt gruvtillståndet i syfte att säkerställa att verksamheten inte har följder som är förbjudna i gruvlagen,
- andra omständigheter som är nödvändiga med avseende på allmänt och enskilt intresse och som har samband med uppfyllandet av tillståndsvillkoren.

Innehållet i tillståndsvillkoren styrs av bestämmelsen om lagens syfte i 1 §, enligt vilken det för att nå lagens syfte krävs att allmänna och enskilda intressen tryggas med särskild hänsyn till förutsättningarna för bedrivande av gruvdrift, den rättsliga ställningen för fastighetsägarna och för enskilda som orsakas olägenhet, konsekvenserna av verksamheten för miljön och markanvändningen och en sparsam användning av naturresurser. Dessutom förutsätter bestämmelsen om lagens syfte i 1 § bland annat att de olägenheter och skador som verksamheten orsakar ska minskas och avvägras.

Tillståndsmyndigheten ska när tillståndsvillkoren övervägs närmast beakta arten och de övergripande konsekvenserna av gruvdriften, verkningsområdets egenskaper och de tekniska möjligheterna att genomföra de åtgärder som krävs.

De särdrag och situationer som kännetecknar gruvdriften varierar från fall till fall, och därför kan villkoren i gruvtillstånd avvika från varandra.

Vid gruvtillståndsprövningen ska slutligen beaktas att gruvdrift alltid förutsätter miljötillstånd enligt miljöskyddslagen. De nödvändiga bestämmelserna om förebyggande av miljöförstörelse, deponin för utvinningsavfall och efterbehandlingen av den samt om utvinningsavfall, planen för hantering av utvinningsavfall och iakttagandet av planen fastställs således i miljötillståndet, inte i gruvtillståndet.

2.3.7 Säkerheter i anknytning till verksamhet enligt gruvlagen

Bestämmelser om säkerheter enligt gruvlagen

Säkerheter som fastställs enligt gruvlagen används för att täcka ersättningar som åläggs separat samt de avslutande åtgärderna och efterbehandlingsåtgärderna vid avslutande av gruvdriften i situationer där verksamhetsutövaren inte själv klarar av att sköta om dem på grund av insolvens.

Utgångspunkten ska emellertid vara att verksamhetsutövaren själv ansvarar för projektet under hela dess livscykel, utan att man måste förlita sig på säkerheten på grund av att verksamhetsutövaren blir insolvent eller försvinner eller av någon annan orsak, och att säkerheten återgår till verksamhetsutövaren i sinom tid. Säkerheten används bara för att täcka sådana efterbehandlingsåtgärder som kan förutses i tillståndsprövningen och som vidtas efter att gruvdriften har upphört på ett adekvat sätt.

Säkerhet för malmletning och guldvaskning

Enligt 107 § i gruvlagen ska den som fått malmletningstillstånd och guldvaskningstillstånd ställa säkerhet för ersättning av eventuell skada och olägenhet och för genomförande av efterbehandlingsåtgärder. I detaljmotiveringen till 103 § i regeringens proposition (RP 273/2009) är ersättningsgilla skador och olägenheter på grund av malmletning är bland annat skador på egendom eller hinder att nyttja den eller förlust av förmån med förmögenhetsvärde grundad på äganderätt, inklusive flyttande och ändrande av egendom samt nedgång i fastighetens eller investeringens värde. Också skador på en skogsbilväg är sådana som ska ersättas. Skador och olägenheter som ska ersättas kan också gälla förlust av särskilda nyttjanderättigheter, till exempel servitut och hävder. Dessutom ska sådana inkomstförluster ersättas som föranleds av att till exempel renkötsel eller annan laglig förvärvsutövning försvåras eller hindras. Förlust eller försämring av rekreationsvärden baserade på allemansrätten berättigar dock inte till ersättning för skada eller olägenhet. Efterbehandlingsåtgärderna som avses i 15 § är att försätta malmletningsområdet i det skick som den allmänna säkerheten kräver, bortskaffa tillfälliga konstruktioner och anordningar, se till att området istandsätts och snyggas upp och återställa det i ett så naturligt skick som möjligt.

Efterhandläggningsåtgärderna vid malmletning är till sin omfattning och art i allmänhet inte anmärkningsvärda, och därför är vanligen inte heller beloppet på den säkerhet som ska ställas med stöd av 107 § anmärkningsvärt.

Enligt 107 § i gruvlagen behöver säkerhet inte ställas, om det kan anses vara onödigt med beaktande av verksamhetens art och omfattning, verksamhetsområdets särdrag, tillståndsvillkoren för verksamheten och tillståndssökandens soliditet. Om säkerhet behövs för malmletningen, ska den ställas per malmletningsområde. Enligt högsta förvaltningsdomstolens årsboksbeslut HFD 9.4.2018 liggare 1629 ska säkerheten ställas så att den avser enbart det enskilda malmletningstillståndet och malmletningsområdet, i stället för en säkerhet per tillståndshavare.

När beloppet av den säkerhet som ska ställas för ett malmletningstillstånd bestäms, ska gruvmyndigheten särskilt bedöma kostnaderna för genomförande av skyldigheterna enligt 15 § samt sannolikheten för skador och olägenheter enligt 103 §.

Säkerhet för gruvdrift

I 108 § i gruvlagen finns bestämmelser om den säkerhet som en innehavare av gruvtillstånd ska ställa för de avslutande åtgärderna och efterbehandlingsåtgärderna i samband med gruvdrift. Säkerhet ska alltid fastställas i anknytning till gruvtillstånd och ställandet av säkerhet är en förutsättning för att inleda gruvdrift.

Enligt 108 § i gruvlagen ska en innehavare av gruvtillstånd ställa säkerhet för de avslutande åtgärderna och efterbehandlingsåtgärderna som anges i 15 kap. i gruvlagen. Säkerheten ska vara tillräcklig med beaktande av gruvdriftens art och omfattning samt tillståndsvillkoren för verksamheten.

Enligt 109 § 2 mom. i gruvlagen ska säkerhetens storlek vid behov justeras när gruvtillståndet ses över i enlighet med 62 §, malmletningstillståndet, gruvtillståndet eller guldvaskningstillståndet ändras i enlighet med 69 § eller tillståndens giltighet förlängs i enlighet med 61, 63 eller 65 §.

Med stöd av 110 § i gruvlagen ska gruvmyndigheten frigöra säkerheten när tillståndshavaren har fullgjort förpliktelse. Säkerheten kan också frigöras delvis.

Omfattningen av säkerheten för gruvdrift

Enligt motiveringarna till 108 § i gruvlagen har man utgått ifrån att den säkerhet som krävs med stöd av miljöskyddslagen närmast täcker kostnaderna för tillslutande av bassänger för anrikningssand, gråbergsområden och motsvarande områden för avfallshantering, medan säkerheten i gruvtillståndet ska täcka övriga avslutande åtgärder och efterbehandlingsåtgärder.

När beloppet av den säkerhet som ska ställas för de avslutande åtgärder och efterbehandlingsåtgärder som anges i 15 kap. i gruvlagen bestäms, ska tillståndsmyndigheten särskilt bedöma kostnaderna för uppfyllande av skyldigheterna enligt 143, 144 och 150 §:

- skyldigheten enligt 143 § att försätta gruvområdet och hjälpområdet för gruvan i det skick som den allmänna säkerheten kräver, sörja för att ovan nämnda områden istandsätts, snyggas upp och anpassas till landskapet samt vidta de åtgärder som fastställts i gruvtillståndet och gruvssäkerhetstillståndet, samt
- skyldigheten enligt 144 § att från områdena bortskaffa gruvmineral som brutits i gruvan samt byggnader och konstruktioner ovan jord.
- verksamhetsutövarens ansvar enligt 150 §, vilket innebär att verksamhetsutövaren efter avslutad gruvdrift i enlighet med bestämmelserna i gruvtillståndet eller beslutet om upphörande av gruvdrift fortfarande ansvarar för övervakningen av gruvområdet och hjälpområdet för gruvan, för de korrigerande åtgärder som behövs och för kostnaderna för dem. Paragrafen ger gruvmyndigheten möjligheten att utfärda bestämmelser om nödvändiga korrigerande åtgärder.

Vad gäller regleringen om säkerheter enligt gruvlagen är det värt att beakta att skador och olägenheter på grund av gruvdriften utvärderas vid en gruvförrättning enligt 8 kap. i gruvlagen, och att säkerheten för gruvdriften således inte omfattar ovan nämnda skador och olägenheter. Ingen ändring föreslås i detta grundläggande arrangemang.

I 110 § i gruvlagen föreskrivs det om de kostnader som ska betalas ur säkerheten. Enligt paragrafen kan kostnaderna för fullgörandet av de förpliktelser som föreskrivs i gruvlagen eller i det berörda tillståndet, det vill säga för gruvdriftens del de avslutande åtgärderna och efterbehandlingsåtgärderna i samband med gruvdriften, betalas ur säkerheten.

Reglering om säkerheter enligt miljöskyddslagen

Vid gruvdrift förutsetts utöver säkerhet enligt gruvlagen även säkerhet för att garantera avfallshandling enligt miljöskyddslagen. Miljöskyddslagen behandlas mer ingående nedan i kapitel 2.4.1.

Den Enligt 59 § i miljöskyddslagen ska den som bedriver avfallsbehandling ställa säkerhet för att garantera en adekvat avfallshandling, uppföljning, kontroll och åtgärder som behövs när verksamheten avslutas eller efter avslutad verksamhet. Säkerheten täcker bland annat kostnaderna för tillslutande av bassänger för anrikningssand, gråbergsområden och motsvarande områden för avfallshandling i situationer där den som bedriver gruvdrift inte själv klarar av att svara för dem. Bestämmelserna om säkerhet har ändrats genom lagen 490/2022. Bestämmelserna om säkerhet finns i 59–61 b § i miljöskyddslagen.

Utvinningsavfall och avfallsområden inklusive avfall, konstruktioner och utsläpp hör till tillämpningsområdet för avfallssäkerheter enligt avfallslagen och miljöskyddslagen, med undantag för konstruktioner, såsom master, antenner och inhägnader, som inte är relaterade till utvinningsavfall. Utsläpp från avfallsområden och deras påverkan på vattendrag omfattas i princip av miljöskyddslagens tillämpningsområde.

Åtgärder som omfattas av säkerheten för gruvdrift – bedömning av nuläget

Enligt en utredning som arbets- och näringsministeriet låtit göra (Kaivoslain mukaisten vakuuksien kattamat lopetus- ja jälkitoimet (Åtgärder för avslutande av gruvdrift och efteråtgärder som täcks av säkerheter enligt gruvlagen), Arbets- och näringsministeriets publikationer 2020:41; <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162443>) har i flera fall de säkerheter som krävs med stöd av gruvlagen fastställts så att de endast täcker de minimiåtgärder som är nödvändiga för att hägna in gruvområdet och förhindra att utomstående kommer in på området. Åsikten om att säkerheterna i allmänhet är otillräckliga har i synnerhet kommit fram i myndigheternas respons. Om säkerheten för de avslutande åtgärderna och efterbehandlingsåtgärderna som anges i 108 § i gruvlagen dimensioneras för ett för inskränkt användningsändamål i tillståndet, till exempel endast för inhägnad och andra motsvarande omedelbara säkerhetsåtgärder, uppfylls inte ens gruvlagens ursprungliga mål- och kravnivå. Enligt motiveringarna till 108 § i gruvlagen har man utgått ifrån att den säkerhet som krävs med stöd av miljöskyddslagen närmast täcker kostnaderna för tillslutande av bassänger för anrikningssand, gråbergsområden och motsvarande områden för avfallshandling, medan säkerheten i gruvtillståndet ska täcka övriga avslutande åtgärder och efterbehandlingsåtgärder (separat reglering med undantag för kärnavfallshandling). När beloppet av den säkerhet som ska ställas för ett gruvtillstånd bestäms, ska tillståndsmyndigheten enligt motiveringarna till 108 § i gruvlagen särskilt bedöma kostnaderna för uppfyllande av skyldigheterna enligt 143, 144 och 150 § i gruvlagen. Användningsområdet för säkerheten vars mål och syfte i gruvlagen har varit mer omfattande än den omedelbara säkerheten, verkar inte alltid uppfyllas i praktiken för närvarande.

Vad gäller säkerhet enligt gruvlagen bör det för det första observeras att säkerhet som fastställts med stöd av gruvlagen endast kan täcka sådana kostnader för skyldigheter enligt gruvlagen som uttryckligen omfattas av säkerheten. För det andra bör det observeras att säkerheten inte kan täcka sådana kostnader som beror på åtgärder i annan lagstiftning. Vid bedömningen av storleken på säkerheten för gruvdriften ska man med andra ord beakta att säkerheten inte kan täcka skador eller olägenheter som beror på verksamheten eller avslutande åtgärder som beror på annan lagstiftning, såsom miljöskyddslagen eller kemikaliesäkerhetslagen.

Med stöd av gruvlagen vidtas sådana åtgärder som behövs för att trygga allmänna och enskilda intressen enligt gruvlagen, men inga åtgärder som hör till andra lagars tillämpningsområde eller

RP 126/2022 rd

åtgärder som hör till andra tillstånds- och tillsynsmyndigheters befogenheter. Även säkerheten ställs för åtgärder som behövs med stöd av gruvlagen, inte för åtgärder enligt miljöskyddslagen, avfallslagen, kemikaliesäkerhetslagen, dammsäkerhetslagen, vattenlagen eller någon annan lag. Eftersom den säkerhet som krävs med stöd av miljöskyddslagen säkerställer en adekvat avfallshandling, uppföljning och kontroll av gruvområdets avfallsområden samt åtgärder som behövs när verksamheten avslutas eller efter avslutad verksamhet och säkerheten för avfallsområdet för utvinningsavfall också täcker kostnaderna för iståndsättning till tillfredsställande tillstånd av ett markområde som anges närmare i planen för hantering av utvinningsavfall och som finns i avfallsområdets verkningsområde, behöver inte kostnaderna för skyldigheterna i fråga beaktas vid ställandet av säkerhet i anknytning till gruvtillståndet.

För att det ska vara möjligt att uppskatta vilka åtgärder som omfattas av säkerheten för gruvdriften, ska man fastställa den grupp av skyldigheter som omfattas av säkerheten för gruvdriften. Säkerheten för gruvdriften ska omfatta följande skyldigheter:

- försättande av gruvområdet och hjälpområdet för gruvan i det skick som den allmänna säkerheten kräver
- iståndsättning av gruvområdet och hjälpområdet för gruvan
- uppsnyggning av gruvområdet och hjälpområdet för gruvan
- anpassning av gruvområdet och hjälpområdet för gruvan till landskapet
- vidtagande av de åtgärder som fastställts i gruvtillståndet och gruvssäkerhetstillståndet
- bortskaffande av gruvmineral som brutits i gruvan
- bortskaffande av byggnader och konstruktioner ovan jord.

Vad gäller säkerhet enligt gruvlagen finns det skäl att observera att säkerhetens belopp i hög grad påverkas av brytningssättet och de gruvfunktioner som placerats på gruvområdet.

I enlighet med gruvlagen meddelar gruvmyndigheten i beslutet om upphörande av gruvdrift sådana bestämmelser som behövs med tanke på komplettering av åtgärderna för avslutande av gruvdriften inom utsatt tid samt övervakning av gruvområdet och hjälpområdet för gruvan. Efter att gruvdriften upphört ansvarar den som bedrivit gruvdriften för övervakning av gruvområdet och hjälpområdet för gruvan i enlighet med bestämmelserna i beslutet om upphörande av gruvdrift samt för korrigerande åtgärder och kostnaderna för dessa. De slutliga kostnaderna som ska täckas med säkerheten är kända först efter den slutbesiktning som avses i 146 § i gruvlagen och senast i beslutet om upphörande av gruvdrift enligt 147 §.

I miljöministeriets och arbets- och näringsministeriets utvecklingsarbete angående säkerheter för gruvor har man medgett att regleringen är bristfällig vad gäller vattenförvaltningen. Den gällande regleringen om säkerheter omfattar inte alla väsentliga vattenfraktioner, såsom bräddvatten i dagbrott. På hösten 2021 inleddes inom ramen för statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet en utredning om miljöskyddskonsekvenserna av och kostnaderna för en utvidgning av säkerheten för avfallsbehandling inom gruvdriften (Kaivosten jäteväakuuden alan laajentamisen ympäristönsuojelullinen vaikuttavuus ja kustannukset; <https://tietokayttoon.fi/-/kaivosten-jateväakuuden-alan-laajentamisen-ymparistonsuojelullinen-vaikuttavuus-ja-kustannukset-1>). Resultaten av projektet erhålls på hösten 2022 och utifrån dem kan man bereda nödvändiga lagstiftningsändringar.

2.3.8 Kommunens ställning i tillståndsförfarandet enligt gruvlagen

Enligt 121 § 1 mom. i Finlands grundlag är Finland indelat i kommuner, vilkas förvaltning ska grunda sig på självstyrelse för kommunens invånare. Det kommunala självstyret som är skyddat i grundlagen innebär att kommuninvånarna har rätt att besluta om den egna kommunens förvaltning och ekonomi.

Den gällande gruvlagen syftar till att trygga kommunernas möjligheter till inflytande, så att det vid beslutsfattandet om malmletning och i synnerhet gruvdrift är möjligt att beakta aspekter som är viktiga för kommunens utveckling på lång sikt. Vid tillståndsprövningen beaktas i synnerhet planläggningen och annan planering av områdesanvändningen som är central med tanke på kommunens utveckling.

Med tanke på kommunernas möjligheter till inflytande har i synnerhet 46 § 1 mom. 6 och 7 punkten samt 47 § 4 mom. i gruvlagen en särskild ställning. Enligt 46 § 1 mom. 6 punkten i gruvlagen får malmletningstillstånd och guldvaskningstillstånd inte beviljas för ett område där verksamhet enligt tillståndet skulle komplicera genomförandet av en plan med rättsverkningar. Enligt 7 punkten i nämnda moment får malmletningstillstånd och guldvaskningstillstånd inte beviljas för ett område i fråga om vilket kommunen av grundad anledning som har samband med planläggning eller annan områdesanvändning motsätter sig att tillstånd beviljas, om det inte finns något särskilt skäl för att tillstånd ska beviljas. Enligt detaljmotiveringen kan liksom planerna med rättsverkningar som det hänvisas till i 6 punkten också landskapsplaner beaktas. Ordalydelsen i paragrafen möjliggör prövning i enskilda fall med beaktande av å ena sidan planen och planbeteckningarna och å andra sidan den verksamhet som enligt ansökan planerats för området.

Vid tolkningen av bestämmelsen ska man också beakta detaljmotiveringen till 1 mom. 6 punkten, enligt vilken verksamhet enligt malmletningstillstånd i de flesta fall inte kan anses komplicera genomförandet av en plan med rättsverkningar. Situationen är emellertid en annan om avsikten är att utföra provbrytning eller vidta sådana åtgärder som till sin omfattning och sina verkningar motsvarar provbrytning, eller om verksamheten är tänkt att bedrivas på ett detaljplanerat område.

Enligt detaljmotiveringen till 7 punkten avses med grundad anledning i anslutning till områdesanvändning närmast en pågående planlägningsprocess där det för området har planerats ett användningsändamål som skulle kompliceras av malmletning eller guldvaskning. Kommunen kan motsätta sig verksamhet också till exempel på grund av ett markanvändningsändamål som enligt planerna redan ska börja genomföras eller något annat markanvändningsändamål som inte kan förenas med verksamheten eller på grund av särskilda natur- eller kulturvärden. Avsikten är att bestämmelsen ska tolkas så att en sådan grundad anledning ges en central betydelse vid beslutsfattandet. Vid tolkningen ska det också beaktas att ett malmletningstillstånds giltighetstid vid behov ska kunna begränsas så att tillståndet inte orsakar sådan olägenhet eller störning som kan bedömas utgöra en grundad anledning vad gäller områdesanvändningen. Bestämmelsen kan inte anses innehålla en allmän rätt för kommunerna att förbjuda malmletning. Som särskild anledning kan närmast betraktas sådana grunder som har samband med ett viktigt allmänt intresse, till exempel samhällets råvaruförsörjning eller behovet av kartläggning av malmreserver i anslutning till regional utveckling.

Vid granskning av hinder och förutsättningar för beviljande av malmletningstillstånd ska man beakta att det i samband med prövning som gäller malmletningstillstånd inte bedöms vilka verkningar en eventuell gruvdrift skulle ha för områdenas användningsändamål med tanke på att

malmletningen skulle leda till lokalisering av en utvinningsbar fyndighet. I praktiken är det redan i sig omöjligt att bedöma omständigheterna i fråga, eftersom verkningarna av en eventuell gruvdrift för områdenas användningsändamål inte kan bedömas utan att malmletningen genomförs. Med hjälp av malmletningen samlar verksamhetsutövarna information om en eventuell fyndighets form, läge och egenskaper. Utredningen av dessa är en förutsättning för att man ska kunna planera gruvans tekniska lösningar och genomförandealternativ och därigenom bedöma gruvdriftens verkningar.

Enligt 47 § 4 mom. i gruvlagen ska gruvområdets och hjälpområdets förhållande till den övriga områdesanvändningen vara utrett. Gruvdriften ska grunda sig på en plan med rättsverkningar enligt markanvändnings- och bygglagen eller ärendet ska, med hänsyn till konsekvenserna av gruvdriften, i övrigt vara tillräckligt utrett i samarbete med kommunen, landskapsförbundet och närings-, trafik- och miljöcentralen. I paragrafens detaljmotivering konstateras att även en landskapsplan ofta kan vara tillräcklig. Gruvlagens 47 § 4 mom. jämte motiveringar verkar avse att en detaljplan och generalplan som fastställts av en kommun, en landskapsplan som fastställts av ett landskapsförbund samt en utredning om markanvändning som gjorts av en kommun, ett landskapsförbund eller en närings-, trafik- och miljöcentral är alternativ till varandra.

I bedömningen av hur lagstiftningen om gruvdrift fungerar (2019) konstaterades att tolkningen av en annan utredning av markanvändningen, som kan ersätta den plan enligt markanvändnings- och bygglagen som är en förutsättning för gruvtillstånd, är oklar och att denna strukturella diskrepans borde korrigeras.

2.3.9 Fastighetsägarens och andra berörda parter rätt att få uppgifter

Gruvlagen innehåller flera anmälnings- och informationsskyldigheter som gäller gruvmyndigheten eller verksamhetsutövarna.

Den som ansvarar för prospekteringsarbete ska innan provtagning enligt 7 § påbörjas göra en skriftlig anmälan till den som äger eller innehar en fastighet inom det område där prospekteringsarbetet ska utföras och vars fördel eller rätt ärendet kan gälla.

En innehavare av malmletningstillstånd ska på förhand skriftligen underrätta dem som äger fastigheter inom malmletningsområdet och andra rättsinnehavare om alla terrängarbeten som kan orsaka skada eller olägenhet och om tillfälliga konstruktioner.

Innehavaren av malmletningstillstånd ska skriftligen anmäla till ägarna av fastigheter inom malmletningsområdet och övriga rättsinnehavare när efterbehandlingsåtgärder har slutförts på malmletningsområdet.

En guldvaskare ska på förhand skriftligen underrätta den myndighet eller inrättning som ansvarar för förvaltningen av området om alla terrängarbeten som kan medföra skada eller olägenhet.

Gruvmyndigheten ska lämna en underrättelse om slutbesiktning på guldvaskningsområdet till den myndighet eller inrättning som ansvarar för förvaltningen av området.

Enligt 40 § i gruvlagen ska tillståndsmyndigheten informera om en ansökan om malmletningstillstånd, gruvtillstånd eller guldvaskningstillstånd genom offentlig kungörelse. Bestämmelser om offentlig kungörelse finns i förvaltningslagen. Informationen om kungörelsen ska med iakttagande av 108 § i kommunallagen också publiceras i kommunerna inom det område som påverkas av verksamheten. Tillståndsmyndigheten ska meddela om offentliggörande av kungörel-

sen i åtminstone en tidning med allmän spridning inom det område som påverkas av verksamheten, om inte ärendet är av ringa betydelse eller meddelandet annars är uppenbart onödigt. Tillståndsmyndigheten ska separat lämna information om kungörelsen till de parter som saken särskilt berör. Av kungörelsen ska framgå det förfarande som ska iaktas när anmärkningar och åsikter framställs. Kungörelsen och ansökningshandlingarna ska hållas tillgängliga i minst 30 dagar på tillståndsmyndighetens webbplats.

Trots 26 § i lagen om samfälligheter (758/1989) kan tillståndsmyndigheten delge ett icke konstituerat delägarlag för ett samfällt område en ansökan genom offentlig kungörelse. Om ärendet gäller delägarnas rättigheter i annat än ringa utsträckning, ska tillståndsmyndigheten publicera informationen om offentliggörande av kungörelsen i åtminstone en tidning med allmän spridning inom det område som påverkas av verksamheten. Om lagen om samordning av vissa miljörelaterade tillståndsförfaranden (764/2019) tillämpas på behandlingen av en tillståndsansökan, ska 11 § i den lagen tillämpas i stället.

Enligt 41 § i gruvlagen ska tillståndsmyndigheten särskilt underrätta ägarna och innehavarna av fastigheter inom ett gruvområde om en ansökan om gruvområdesinlösningsstillstånd. Om en samfällighets icke konstituerade delägarlag ska underrättas om ansökan om inlösningsstillstånd, tillämpas vad som i 40 § 3 mom. föreskrivs om kungörande av tillståndsansökan.

Enligt 58 § i gruvlagen ska ett tillståndsbeslut om malmletningstillstånd, gruvtillstånd och guldvaskningstillstånd sändas till dem som uttryckligen har begärt det. Information om meddelande av beslutet ska sändas per brev eller elektroniskt till de parter som saken särskilt berör och till dem som framställt anmärkningar och åsikter i ärendet. Besluten delges som sådan vanlig elektronisk delgivning som avses i 19 § i lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003). Om ett icke konstituerat delägarlag för ett samfällt område ska delges beslutet, tillämpas vad som föreskrivs om information om tillståndsansökan i 40 § 3 mom.

Informationen om kungörelsen av tillståndsbeslutet ska publiceras i kommunerna inom det område som påverkas av verksamheten. Bestämmelser om kommunala tillkännagivanden finns i 108 § i kommunallagen. Information om offentliggörande av kungörelsen ska publiceras i åtminstone en tidning med allmän spridning inom det område som påverkas av beslutet, om inte ärendet är av ringa betydelse eller det annars är onödigt att publicera informationen.

Tillståndsmyndigheten ska sända en kopia av ett beslut om gruvområdesinlösningsstillstånd till ägarna av fastigheterna på gruvområdet.

Tillståndsmyndigheten ska sörja för att uppgift om beslutet offentliggörs med iakttagande av vad som föreskrivs i 58 § 6 mom. om offentliggörande av tillståndsbeslut.

Ärenden som gäller förlängning av giltighetstiden för malmletningstillstånd, gruvtillstånd och guldvaskningstillstånd samt ändring och återkallelse av sådana tillstånd och förlängning av giltighetstiden för gruvområdesinlösningsstillstånd samt det att ett sådant tillstånd förfaller ska handläggas med iakttagande på motsvarande sätt av vad som i gruvlagen föreskrivs om tillståndsförfarande för och tillståndsprovning av tillståndet i fråga och om tillståndsbeslut och dess giltighet.

Enligt 74 § i gruvlagen ska en mottagare av ett överfört malmletningstillstånd utan dröjsmål skriftligen underrätta ägarna av fastigheter inom malmletningsområdet om saken, och en mottagare av ett överfört gruvtillstånd ska utan dröjsmål skriftligen underrätta ägarna av fastigheter

inom gruvområdet om saken. Gruvmyndigheten ska offentliggöra uppgift om beslutet i åtminstone en tidning med allmän spridning inom det område som påverkas av verksamheten enligt beslutet.

Enligt 75 § i gruvlagen ska gruvmyndigheten offentliggöra uppgift om ett förbehållsbeslut i åtminstone en tidning med allmän spridning inom det förbehållsområde som avses i beslutet och vid behov i en sådan tidning där fastighetsägarna och fastighetsinnehavarna på området bäst kan antas få informationen. Gruvmyndigheten ska sörja för att uppgift om beslutet utan dröjsmål offentliggörs som ett kommunalt tillkännagivande av de kommuner där förbehållsområdet finns. Bestämmelser om kommunala tillkännagivanden finns i 108 § i kommunallagen.

2.3.10 Överföring av tillstånd

På grund av de förmögenhetsrättsliga aspekterna i anslutning till malmletningstillstånd och gruvtillstånd är det möjligt att överföra tillstånd som beviljats med stöd av gruvlagen. Ett förbehållsbeslut kan inte överföras. Registertekniskt är det möjligt att överföra en tillståndsansökan, men gruvmyndigheten kan inte fatta beslut i ärendet. I propositionen föreslås ingen ändring av det grundläggande arrangemanget om överföring av tillstånd.

Tillstånd som beviljats med stöd av gruvlagen kan inte överföras utan gruvmyndighetens tillstånd. För godkännande av överföringen ska tillståndshavaren ansöka om överföring av tillstånd genom en ansökan till gruvmyndigheten.

Utgångspunkten för bestämmelserna om godkännande av överföring är att mottagaren av överföringen ska uppfylla de krav som enligt gruvlagen ställs på tillståndshavaren.

I 31 § i gruvlagen finns bestämmelser om ansökan om tillstånd och om de sökande. Enligt paragrafen får malmletningstillstånd, gruvtillstånd och guldvaskningstillstånd sökas av en i 1 § 1 eller 2 mom. i lagen angående rättighet att idka näring (122/1919) avsedd fysisk person som är myndig, som inte är försatt i konkurs och vars handlingsbehörighet inte har begränsats med stöd av lagen om förmyndarverksamhet (442/1999), samt en juridisk person. Utöver de krav som anges i 31 § förutsätts dessutom enligt de allmänna principerna i gruvlagen (främst 6 § 1 mom. 1–3 punkten) att behövlig sakkunskap och tillräckliga andra förutsättningar med tanke på verksamhetens art och omfattning står till förfogande, att konsekvenserna av verksamheten och möjligheterna att förebygga och minska skador och skadliga verkningar är tillräckligt kända samt att verksamhetens säkerhet tryggas genom behövliga åtgärder och med beaktande av den tekniska utvecklingen.

På grund av specialbestämmelserna om utvinning av uran och torium ska mottagaren av ett överfört gruvtillstånd som gäller utvinning av dessa mineraler dessutom ha tillstånd att bedriva gruvdrift enligt kärnenergilagen (990/1987), eftersom tillstånd inte kan överföras med stöd av kärnenergilagen.

I ansökan ska en med tanke på överföringen behövlig och tillförlitlig redogörelse ges om mottagaren och om andra omständigheter som är betydande med tanke på handläggningen av överföringen. Till ansökan ska behövliga myndighetsintyg, registerutdrag och motsvarande handlingar fogas genom vilka uppgifterna i ansökan och mottagarens samtycke verifieras.

Enligt 32 § i förordningen om gruvdrift ska till ansökan om överföring av ett tillstånd fogas mottagarens ämbetsbevis eller handelsregisterutdrag, en redogörelse för mottagarens sakkunskap, tekniska prestationsförmåga och ekonomiska förmåga att bedriva verksamhet enligt det

sökta tillståndet samt en redogörelse för yrkeskompetensen hos den personal som står till mottagarens förfogande.

På det sätt som är karaktäristiskt för gruvlagen är prövningen i anknytning till överföring av tillstånd en rättslig prövning, det vill säga gruvmyndigheten ska godkänna överföringen av tillstånd om mottagaren uppfyller de villkor som nämns ovan och de handlingar som behövs för att avgöra ärendet har lämnats in till myndigheten.

Gruvmyndigheten kan på de grunder som nämns i 46 § 1 mom. 8 punkten avslå en ansökan om överföring av malmetningstillstånd och guldvaskningstillstånd och på de grunder som nämns i 48 § 1 mom. avslå en ansökan om överföring av gruvtillstånd. Ovan nämnda bestämmelser handlar om ovillkorliga hinder för beviljande av tillstånden i fråga. Sammanfattningsvis kan det konstateras att gruvmyndigheten ska avslå ansökan om överföring av tillstånd, om det finns vägande skäl att misstänka att mottagaren inte har förut-sättningar eller avser att inleda verksamhet enligt tillståndet eller, i fråga om gruvtillstånd, att se till att gruvdrift inleds. Gruvmyndigheten kan också avslå en ansökan om överföring av tillstånd om mottagaren tidigare på ett väsentligt sätt har försummat skyldigheter som grundar sig på gruvlagen.

I 74 § i gruvlagen föreskrivs det om meddelande av beslut om överföring av tillstånd och information om detta. Enligt 1 mom. tillämpas anslagsförfarande vid meddelande av beslut, men den gällande lagen följer praxis enligt den upphävda gruvlagen, där mottagaren av ett överfört tillstånd ålades att underrätta ägarna av fastigheter inom det område som är föremål för överföringen. Enligt den gällande gruvlagen är mottagarna av ett överfört malmetningstillstånd eller gruvtillstånd förpliktade att underrätta fastighetsägarna på det malmetningsområde eller gruvområde som avses i tillståndet om överföringen.

I ett beslut om överföring av tillstånd som fattats av gruvmyndigheten får ändring sökas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. Enligt 7 § i förvaltningsprocesslagen får besvär över ett beslut anföras av den som beslutet avser eller vars rätt, skyldighet eller fördel direkt påverkas av beslutet. En myndighet får även anföras besvär över ett förvaltningsbeslut om överklagandet är behövligt med anledning av det allmänna intresse som myndigheten ska bevaka. Ett beslut som en regional förvaltningsdomstol har fattat får överklagas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen, om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

Gruvmyndigheten ska när den godkänner överföringen av ett tillstånd bedöma om säkerhetens art eller omfattning ska ses över samt göra de ändringar som behövs i tillståndsvillkoren.

2.3.11 Samernas rättigheter som urfolk

Samerna såsom urfolk har enligt 17 § 3 mom. i grundlagen rätt att bevara och utveckla sitt språk och sin kultur. Genom bestämmelsen tryggas inte bara de språkliga rättigheterna utan även bland annat sådana traditionella näringar som renskötsel, fiske och jakt, som är del av den samiska kulturformen (RP 309/1993 rd, GrUU 29/2004 rd och 21/2007 rd). Dessutom har samerna med stöd av 121 § 4 mom. i grundlagen inom sitt hembygdsområde språklig och kulturell autonomi enligt vad som bestäms i lag. Bestämmelsen är genom-förd genom sametingslagen. Med tanke på det tryggande av förutsättningarna för renskötsel som hänför sig till samernas rättigheter som urfolk är förbudet i 2 § 2 mom. i renskötsellagen om att mark inom det sär-skilda renskötselområdet inte får användas så att det medför betydande olägenhet för renskötseln av central betydelse.

RP 126/2022 rd

Enligt artikel 27 i MP-konventionen ska de som tillhör etniska, religiösa eller språkliga minoriteter bland annat inte förvägras rätten att i gemenskap med andra medlemmar av sin grupp ha sitt eget kulturliv. Det kulturbegrepp som avses i artikeln omfattar även renskötsel och fiske, som är en grundläggande del av samekulturen.

Enligt HFD:s beslutspraxis (HFD 1999:14) bör MP-konventionen, 17 § 3 mom. i grundlagen och 2 § 2 mom. i renskötellagen beaktas när myndighetsbeslut enligt gruvlagstiftningen fattas.

Med stöd av 1 § i den gällande gruvlagen är ett av lagens syften att trygga samernas rättigheter som urfolk och att samordna lagen med målen i skollagen.

Sametinget meddelas med stöd av 12 § respektive 27 § i gruvlagen i förväg om terrängarbeten som utförs på ett malmletningsområde respektive guldvaskningsområde, med stöd av 15 § om efterbehandlingsåtgärder på ett malmletningsområde och med stöd av 30 § respektive 146 § om slutbesiktning av ett guldvaskningsområde respektive gruvområde.

I 38 § i den gällande gruvlagen föreskrivs det om utredning av ärenden inom samernas hembygdsområde. Med stöd av bestämmelsen är gruvmyndigheten skyldig bland annat att i samarbete med sametinget utreda vilka konsekvenser verksamheten enligt ett tillstånd har för samernas rättigheter som urfolk och överväga vilka åtgärder som behövs för att minska och förebygga olägenheter. Bestämmelsen tillämpas även då man har för avsikt att genomföra projekt som förläggs utanför samernas hembygdsområde, men som har en avsevärd betydelse för samernas rättigheter som urfolk.

Tillämpningspraxis gällande samarbetskyldigheten enligt 38 § i gruvlagen har erhållits i HFD:s beslut HFD:2021:83, där det i slutsatsen konstateras följande: ”Med tanke på projektets karaktär och terrängåtgärdernas småskalighet, liksom den relativt låga terrängtrafikvolymen som härörde sig från projektet, hade den verkan av projektet, som tillsammans med andra projekt skulle påverka samernas rättigheter som ursprungsbefolkning och i synnerhet renhållningen som en väsentlig del av den samiska kulturen, utretts tillräckligt på det sätt som avses i 38 § i gruvlagen. Genom samordningsförfarandet hade det skapats sådana förhållanden att samerna som urfolk hade haft en verklig möjlighet att i enlighet med 27 art. i MP-konventionen delta i tillståndsförfarandet för att uppnå samförstånd och med vederbörlig hänsyn till FN:s deklaration om ursprungsfolks rättigheter.”

I 50 § i den gällande gruvlagen föreskrivs det om ovillkorliga hinder för beviljande av tillstånd, om verksamheten enligt tillståndet

- 1) ensamt eller tillsammans med andra motsvarande tillstånd eller annan områdesanvändning väsentligt försämrar förutsättningarna för att inom samernas hembygdsområde driva traditionella samenäringar eller att i övrigt bevara och utveckla samekulturen,
- 2) väsentligt försämrar skolternas levnadsförhållanden och möjligheter att driva näring inom skoltområdet,
- 3) inom det särskilda renskötseområdet orsakar renskötelsen avsevärd olägenhet.

Paragrafen tryggar för sin del samernas rättigheter på det sätt som grundlagen förutsätter.

Med stöd av 51, 52 och 54 § i den gällande gruvlagen ska gruvmyndigheten ge behövliga tillståndsvillkor för att minska olägenheter för renskötelsen inom det särskilda renskötseområdet och för att säkerställa att verksamhet enligt tillståndet inte äventyrar samernas ställning som

RP 126/2022 rd

urfolk inom samernas hembygdsområde och skolternas rättigheter inom skoltområdet enligt skoltlagen.

I 58 § i den gällande gruvlagen föreskrivs det om hur information om tillståndsbeslut lämnas till sametinget.

Bestämmelser om sametingets rätt att inleda ett ärende finns i 159 § i gruvlagen och bestämmelser om sametingets besvär rätt i 165 §.

Utöver ovan nämnda bestämmelser tryggas samernas rättigheter som urfolk av de allmänna bestämmelserna om ställningen för enskilda som orsakas olägenhet i den gällande gruvlagen.

Bestämmelserna i 12, 15, 27, 30, 38, 50–52, 54, 58, 146, 159 och 165 § i den gällande gruvlagen har sam-ordnats med målen i skoltlagen.

Bestämmelserna i 12, 15, 27, 30, 38, 50–52, 54, 58 och 146 § i den gällande gruvlagen har samordnats med den begränsning i 2 § 2 mom. i renskötellagen som gäller det särskilda renskötseområdet.

Rekommendationerna om verkställandet av MP-konventionen som FN:s kommitté för mänskliga rättigheter har gett Finland är från mars 2021 (CCPR/C/FIN/CO/7). Bland annat rekommenderar kommittén för mänskliga rättigheter att Finland bör se över de gällande författningar, den politik och den praxis som är avsedd att reglera den verksamhet som eventuellt påverkar samernas rättigheter och intressen, såsom utvecklingsprojekt och gruvindustrins verksamhet, för att i praktiken säkerställa ändamålsenliga förhandlingar med samerna för att få ett fritt, informerat och på förhand givet samtycke av dem. Likaså har FN:s kommitté för mänskliga rättigheter med stöd av MP-konventionen uttryckt sin oro över att samerna saknar deltagarrätt och har begränsad beslutsrätt i frågor som gäller rätten till mark och naturresurser (slutsatser av Finlands periodiska rapport den 22 augusti 2013, CCPR/C/FIN/CO/6).

Frågorna om att stärka samernas rätt till land och vatten i lagstiftningen samt Finlands eventuella ratificering av Internationella arbetsorganisationen ILO:s konvention om ursprungsfolk och stamfolk kvarstår fortfarande. Enligt regeringsprogrammet fortsätter revideringen av sametingen.

Sametinget deltar i utvecklingen av Lappland som landskap. Sametinget är medlem i landskapets lagstadgade samarbetsgrupp som inrättats för att samordna beredningen och verkställandet av planer, program och avtal om regionutveckling. Sametinget har också deltagit i beredningen av ett program som styr utvecklingen av landskapet, Lapplandsavtalet, där det finns ett särskilt avsnitt om samerna, samt påverkat beredningen av landskapsplanen.

2.3.12 Beaktande av renskötelsen i tillståndsförfaranden enligt gruvlagen

I renskötellagen (848/1990) föreskrivs det om renskötseområdet som omfattar cirka en tredjedel av Finlands yta. Renskötsel får, med de inskränkningar som föreskrivs i renskötellagen, bedrivas inom renskötseområdet oberoende av ägande- eller besittningsrätten till marken.

I Finland får renar ägas av sådana medborgare i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet som har varaktigt hemort inom renskötseområdet samt av renbeteslag. Renägarna i olika områden, dvs. delägarna, bildar renbeteslag som är renskötseenheter av varierande storlek och renantal och som svarar för renskötelsen på sitt eget område.

Statens mark som avses i 2 § 2 mom. i renskötsellagen bildar ett område som är särskilt avsett för renskötsel (nedan *särskilt renskötselområde*). Mark inom detta område får inte användas så att det medför betydande olägenhet för renskötseln.

I gruvlagen har man strävat efter att samordna verksamheten enligt gruvlagen med renskötseln och regleringen om renskötseln till en konsekvent helhet. Utöver att renskötsellagen, förutom annan central lagstiftning, tillämpas på verksamhet enligt gruvlagen, innehåller även gruvlagen specialbestämmelser vars syfte är att i olika tillståndsförfaranden beakta och trygga rättigheterna för dem som utövar renskötsel som näring.

Gruvlagens bestämmelser om beaktande av renskötseln och renbeteslagens delaktighet i olika former i tillståndsförfaranden enligt gruvlagen gäller endast den norra delen av renskötselområdet enligt renskötsellagen, det vill säga det särskilda renskötselområdet enligt 2 § 2 mom. i renskötsellagen.

I bedömningen av hur lagstiftningen om gruvdrift fungerar (2019) konstaterades att gruvlagens bestämmelser om beaktande av renskötseln och renbeteslagens delaktighet i olika former i tillståndsförfaranden enligt gruvlagen endast gäller den norra delen av renskötselområdet enligt renskötsellagen, det vill säga det särskilda renskötselområdet enligt 2 § 2 mom. i renskötsellagen. Med beaktande av vad som föreskrivs i 2 § 2 mom. i renskötsellagen (mark inom det särskilda renskötselområde får inte användas så att det medför betydande olägenhet för renskötseln) är det emellertid inte motiverat att sådana hinder för gruvtillstånd som anges i 50 § i gruvlagen och som beror på en betydande olägenhet för renskötseln ska utsträckas till att gälla renskötselområdets övriga delar.

2.4 Förhållande till annan lagstiftning

2.4.1 Miljöskyddslagen

Miljöskyddslagen (527/2014) är en allmän lag för att motverka förorening av miljön. Lagen tillämpas på verksamhet som orsakar eller kan orsaka förorening av miljön. Lagen tillämpas också på verksamhet som ger upphov till avfall, samt på återvinning och behandling av avfall.

Enligt 21 § i miljöskyddslagen svarar miljöministeriet för den allmänna styrningen, uppföljningen och utvecklingen av verksamhet som avses i miljöskyddslagen. Utöver miljöministeriet är sådana myndigheter enligt miljöskyddslagen som styr gruvdriften närings-, trafik- och miljöcentralen och regionförvaltningsverket. Närings-, trafik- och miljöcentralen styr och främjar inom sitt område skötseln av de uppgifter som avses i miljöskyddslagen, övervakar att bestämmelserna iakttas samt utövar sin beslutanderätt för att tillvarata det allmänna miljöskyddsintresset vid sådant beslutsfattande som avses i miljöskyddslagen. Regionförvaltningsverket är en statlig miljötillståndsmyndighet. Dessutom behandlar regionförvaltningsverket ärenden som gäller anmälningspliktig verksamhet och som faller inom dess behörighet.

Enligt 27 § 1 mom. i miljöskyddslagen krävs tillstånd (*miljötillstånd*) för sådan verksamhet som medför risk för förorening av miljön och som anges i tabell 1 i bilaga 1 (*direktivanläggning*) och i tabell 2 i bilaga 1. Miljötillstånd krävs enligt 7 punkten underpunkt a i tabell 2 i bilaga 1 till miljöskyddslagen för gruvdrift och annan än i 3 punkten i bilaga 4 avsedd anmälningspliktig maskinell guldgrävning och enligt 7 punkten underpunkt b för anläggningar för anrikning av malmer eller mineraler.

I syfte att hindra förorening av miljön förenas miljötillstånd med tillståndsvillkor bland annat om utsläpp, utsläppsgränsvärden, förebyggande och begränsning av utsläpp samt utsläppsstället, avfall samt minskning av avfallets mängd och skadlighet, samt istandsättning av områden och hindrande av utsläpp efter avslutad verksamhet och andra åtgärder efter avslutad verksamhet (52 §). Om verksamheten omfattar behandling av avfall, ska verksamhetsutövaren ställa tillräcklig säkerhet för att garantera en adekvat avfallshantering, upp-följning, kontroll och åtgärder som behövs när verksamheten avslutas eller efter avslutad verksamhet (59 §).

Utöver vad som i övrigt anges i miljöskyddslagen tillämpas på gruvdrift dessutom bestämmelserna om hantering av utvinningsavfall i 111–115 § i miljöskyddslagen. Ett miljötillstånd ska förenas med behövliga villkor om utvinningsavfall samt om en plan för hantering av utvinningsavfall från verksamheten och iakttagande av planen. Ett tillstånd för en deponi för utvinningsavfall ska förenas med behövliga villkor om anläggandet, skötseln, stängningen och eftervården av deponin samt villkor om en intern räddningsplan för deponier för utvinningsavfall som medför risk för storolycka.

I 16 § i miljöskyddslagen föreskrivs det om förbud mot förorening av mark och i 17 § om förbud mot förorening av grundvatten. Dessa ovillkorliga förbud ska följas direkt med stöd av miljöskyddslagen, även i annan verksamhet som grundar sig på gruvlagen än gruvdrift.

Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/21/EG om hantering av avfall från utvinningsindustrin och om ändring av direktiv 2004/35/EG (*utvinningsavfallsdirektivet*) från 2006 förutsatte att medlemsstaterna ska göra upp inventeringar, som uppdateras, av stängda och övergivna avfallsområden för utvinningsavfall som orsakar allvarliga negativa miljöeffekter eller kan bli allvarliga hot mot människors hälsa eller miljön på kort eller medellång sikt. Senast inventeringen uppdaterades i Finland var i januari 2020. Tidigare har gruvor övergivits och stängts med metoder som inte följer nutidens miljö- och säkerhetskrav, då bland annat vatten från avfallsområden för utvinningsavfall har kommit ut i miljön och orsakat problem. En helhetsbild har erhållits om riskobjekt, objektspecifika utredningar har inletts och områden istandsätts vid behov utifrån riskerna.

Den 5 april 2022 lade Europeiska kommissionen fram ett förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2010/75/EU om industriutsläpp (samordnade åtgärder för att förebygga och begränsa föroreningar) och direktiv 1999/31/EG om deponering av avfall (COM(2022) 156 final). Kraven i det nu gällande industriutsläppsdirektivet har till största delen genomförts genom miljöskyddslagen. Enligt direktivförslaget ska bland annat direktivets tillämpningsområde utvidgas till gruvdrift som gäller metallhaltiga mineraler och industrimineraler.

2.4.2 Vattenlagen

Byggande av gruvor samt gruvdrift och anrikningsverksamhet och efterbehandling av gruvor förutsätter nästan utan undantag också användning av vatten, byggande i vattendrag, avledning och dränering av vatten, behandling av avloppsvatten samt beaktande av aspekter som gäller skydd av grundvatten och ytvatten. Vatten och användning av vatten eller avgränsning av vatten är frågor som inom gruvdriften har samband med råvaror, transportmedel eller avfall.

De krav som gäller vatten och användningen av vatten eller avgränsningen av vatten beaktas med stöd av miljöskyddslagen när det är fråga om förorening eller risk för förorening.

Vattenhushållningsärenden och därmed förknippade frågor om nyttjanderätt och ersättningar behandlas enligt vattenlagen. Malmletning kan kräva tillstånd enligt vattenlagen, till exempel

när provbrytning avses vara en del av malmletningen. Också maskinell guldvaskning kan kräva ett tillstånd eller en rättighet enligt vattenlagen.

2.4.3 Lagen angående vissa grannelagsförhållanden

Gruvdrift kan orsaka en sådan belastning på en grannfastighet som det föreskrivs om i lagen angående vissa grannelagsförhållanden. Enligt 17 § i nämnda lag får en fastighet, byggnad eller lägenhet inte användas så att grannarna eller de som bor eller innehar fastigheter, byggnader eller lägenheter i närheten orsakas oskäligt besvär av ämnen som är skadliga för miljön eller av sot, smuts, damm, lukt, fukt, buller, skakning, strålning, ljus, värme eller annan motsvarande påverkan. Vid bedömning av hur oskäligt besväret är ska vikt fästas vid de lokala förhållandena, hur vanligt besväret är i övrigt, hur kraftigt och varaktigt besväret är, den tidpunkt då besväret uppstod och andra motsvarande omständigheter.

Enligt 27 § i miljöskyddslagen krävs miljötillstånd för verksamhet som kan utsätta omgivningen för sådant oskäligt besvär som avses i 17 § 1 mom. i lagen angående vissa grannelagsförhållanden.

2.4.4 Naturvårdslagen

Naturvårdslagen (1096/1996) har varit i kraft sedan 1997. Lagens huvudsakliga syfte är att bevara naturens mångfald. Genom naturvårdslagen skyddas Finlands natur, framför allt genom att inrätta naturskyddsområden och skydda naturtyper och arter. Lagen bidrar till att trygga livskraften hos Finlands arter och naturtyper, alltså att se till att de uppnår en gynnsam bevarandestatus.

I naturvårdslagen föreskrivs det om naturskyddsområden och förutsättningarna för inrättandet av dem. Naturskyddsområden enligt naturvårdslagen är nationalparker, naturreservat och övriga naturskyddsområden. Dessutom innehåller naturvårdslagen särskilda stadganden om Natura 2000-nätverket.

Enligt 13 § 1 mom. 2 punkten i naturvårdslagen är det förbjudet att ta gruvmineral och att skada markgrunden eller berggrunden i nationalparker och naturreservat. Geologiska undersökningar och malmletning på ovan nämnda områden är tillåtet endast med tillstånd av den myndighet eller inrättning som svarar för förvaltningen av området (15 § 1 mom. 7 punkten).

Huruvida geologiska undersökningar och malmletning är tillåtet på naturskyddsområden som inrättats med stöd av den tidigare lagen om naturskydd (71/1923) beror på områdets fridlysningsbestämmelser. Utvinning av gruvmineral är förbjudet på de flesta skyddsområden som inrättats med stöd av den tidigare lagen om naturskydd.

På ett övrigt naturskyddsområde som är beläget på ett statsägt område tillämpas vad som anges om nationalparker och naturreservat i naturvårdslagen.

Med stöd av naturvårdslagen kan ett naturskyddsområde inrättas på ett område som tillhör en enskild person. Bestämmelser om skydd av områdets natur och skötsel ges i beslutet om inrättande av naturskyddsområdet. Med stöd av 24 § 4 mom. i naturvårdslagen får närings-, trafik- och miljöcentralen i enskilda fall bevilja undantag från fridlysningsbestämmelserna för ett naturskyddsområde, om undantaget inte äventyrar de syften för vilka området inrättades och det behövs för skötseln och användningen av området eller för forskning.

Bestämmelserna om Natura 2000-nätverket i 10 kap. i naturvårdslagen tillämpas på all verksamhet som sker på Natura 2000-nätverkets område eller vars effekter kan sträcka sig till Natura 2000-nätverkets område. Bedömningskravet och utlåtandeförfarandet i 65 § i naturvårdslagen tillämpas på sådana projekt som antingen i sig eller i samverkan med andra projekt eller planer sannolikt betydligt försämrar de naturvärden för vars skydd ett område har införlivats i Natura 2000-nätverket. Om bedömnings- och utlåtandeförfarandet visar att projektet betydligt försämrar de naturvärden som utgör grunden för skydd av ett område som hör till Natura 2000-nätverket, får myndigheten inte bevilja tillstånd för genomförande av projektet.

Naturvårdslagen och skyddet som grundar sig på den ska följas i beslutsfattandet enligt gruvlagen och annan verksamhet, om vilken det finns en specificerad hänvisningsbestämmelse i 3 § i gruvlagen. Enligt paragrafen ska bland annat naturvårdslagen (1096/1996) följas när tillståndsärenden eller andra ärenden enligt gruvlagen avgörs och i övrigt när åtgärder vidtas enligt gruvlagen. I fråga om detta bör observeras att skyldigheterna i naturvårdslagen enligt hänvisningsbestämmelsen inte bara gäller myndigheter, utan också verksamhetsutövare. Innehållet i bestämmelsen motsvarar 48 § 3 mom. i miljöskyddslagen, 1 kap. 2 § 2 mom. i vattenlagen och 1 § 2 mom. i marktäktlagen.

På ett naturskyddsområde ska följas vad som anges eller bestäms separat, och det är inte möjligt att bestämma något annat i ett beslut som fattats med stöd av gruvlagen. Tillståndsmyndigheterna enligt gruvlagen är inte heller behöriga myndigheter i ärenden enligt naturvårdslagen, vilket innebär att tillståndsmyndigheterna enligt gruvlagen inte får fatta beslut med stöd av naturvårdslagen. Däremot ska tillståndsmyndigheterna enligt gruvlagen beakta bestämmelserna i naturvårdslagen när de fattar beslut och vid behov ge specificerade tillståndsvillkor för att säkerställa att verksamheten enligt gruvlagen inte orsakar följder som är förbjudna enligt gruvlagen eller någon annan lag, däribland naturvårdslagen. I fråga om skydd av naturtyper och artskydd fogas till tillståndsbeslut enligt gruvlagen tillståndsvillkor som begränsar åtgärderna eller fastställs tidsmässiga begränsningar.

I 168 § i gruvlagen finns bestämmelser om verkställbarhet av beslut. Enligt paragrafen får åtgärder som grundar sig på malmletningstillstånd eller guldvaskningstillstånd inledas när tillståndsbeslutet har vunnit laga kraft och den säkerhet som fastställts i tillståndet har ställts. En åtgärd som förutsätter tillstånd som krävs någon annanstans i lagstiftningen får dock inte inledas förrän beslutet om tillståndet har vunnit laga kraft eller rätt att inleda verksamhet har beviljats av den myndighet som är behörig i saken.

I praktiken innebär detta att till exempel malmletning inte får inledas på ett malmletningsområde som är beläget på ett sådant naturskyddsområde som avses i naturvårdslagen, förrän ett tillstånd enligt naturvårdslagen har vunnit laga kraft.

Biodiversitetsstrategin

Den 9 juni 2021 godkände Europaparlamentet genom sin resolution texten till EU:s strategi för biologisk mångfald för 2030 – Ge naturen större plats i våra liv, https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0277_SV.html. Biodiversitetsstrategin är Europeiska unionens långsiktiga plan för att skydda naturen och stoppa förstörelsen av ekosystem. I strategins fokus finns en plan för återställande av natur. Målet med biodiversitetsstrategin är att stoppa förlusten av den biologiska mångfalden och att vända den biologiska mångfaldens utveckling mot en positiv riktning senast 2030. Enligt strategin ska skogar, mark och våtmarker återställas och urbana grönområden skapas, för att begränsa klimatförändringen i tillräcklig grad senast 2030.

Jord- och skogsbruksministeriet och miljöministeriet har låtit Finlands miljöcentral (SYKE) och Naturresursinstitutet (LUKE) göra en utredning om den effekt som EU:s biodiversitetsstrategi har på Finland (EU:n Biodiversitetsstrategian vaikutus Suomen kannalta) https://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/547941/luke-luo-bio_75_2021.pdf?sequence=1&isAllowed=y. I utredningen genererades bakgrundsinformation till Finland för planeringen av detaljer och verkställandet av EU:s strategi och även för att beakta strategins mål vid planeringen av Finlands biodiversitetsstrategi. I utredningen granskades Finlands utgångsläge i fråga om skydds- och återställandemålen samt var avsikten att bedöma effekterna ifall målen skulle uppfyllas fullt ut.

I ett projekt som tillsatts av miljöministeriet (<https://valtioneuvosto.fi/sv/projektet?tunnus=YM039:00/2021>) uppgörs förslag på Finlands nationella åtaganden. Kommissionen förutsätter att medlemsländerna ingår två åtaganden som hänför sig till verkställandet av strategin. Inom ramen för projektet utarbetas förslag till åtaganden som beskriver hur Finland ämnar främja målen i EU:s biodiversitetsstrategi när det gäller att utveckla nätverket av skyddsområden samt trygga och förbättra statusen för de arter och naturtyper som anges i bilagorna till habitatdirektivet och fågeldirektivet. Kommissionen förutsätter att åtagandena bereds under 2022.

Det första åtagandet gäller medlemsstaternas sätt att främja EU:s gemensamma mål att skydda 30 procent av land- och havsytan och målet om ett strikt skydd av 10 procent av ytan. Målet för strikt skydd av de återstående gamla skogarna och skogarna i naturtillstånd ingår i denna helhet. Det andra åtagandet gäller medlemsländernas åtgärder för att trygga skyddsnivån för de arter och naturtyper som ingår i bilagorna till habitatdirektivet och fågeldirektivet samt åtgärder för att ytterligare förbättra skyddsnivån för 30 procent av dem.

Under miljöministeriets ledning uppgörs dessutom en nationell biodiversitetsstrategi och ett handlingsprogram. Strategin och handlingsprogrammet beaktar målen fram till 2030 som ställs upp vid ett partsmöte för FN:s konvention om naturens mångfald, målen i EU:s biodiversitetsstrategi samt mål som det fattas beslut om nationellt.

2.4.5 Ödemarkslagen

I ödemarkslagen (62/1991) föreskrivs det om inrättade av ödemarksområden samt om bevarande och utnyttjande av ödemarksområden. Det finns 12 ödemarksområden som inrättats med stöd av ödemarkslagen. Dessa förvaltas av Forststyrelsen. Ödemarksområdena är inte egentliga naturskyddsområden, men de hör till Finlands Natura 2000-nätverk.

Ödemarksområdena har inrättats för att bevara områdenas ödemarkskaraktär, trygga den samiska kulturen och naturnäringarna samt utveckla ett mångsidigt utnyttjande av naturen och förutsättningarna för detta. Ödemarkerna är betydande rekreationsobjekt och med hjälp av dem upprätthåller man ödemarkstraditionerna och -kulturen. Verksamheten i ödemarkerna styrs i enlighet med underhålls- och dispositionsplaner som Forststyrelsen utarbetat tillsammans med områdets aktörer och som fastställts av miljöministeriet.

Enligt 2 § i ödemarkslagen ska ödemarkslagen tillämpas när ödemarksområdena bevaras och nyttjas. Med avseende på detta gäller dessutom vad som stadgas i andra lagar. När tillståndsgivningen avgörs och andra myndighetsbeslut fattas ska dessutom iakttas vad som stadgas i naturvårdslagen och med stöd av den.

Enligt 4 § i ödemarkslagen får staten tillhöriga markområden inom ett ödemarksområde eller nyttjanderätten till dem inte överlåtas eller utarrenderas utan tillstånd av statsrådet. Tillstånd

behövs dock inte för överlåtelse av nyttjanderätt till förmån för renhushållning, fiske, jakt eller insamling av naturprodukter enligt den underhålls- och dispositionsplan som nämns i 7 § eller för överlåtelse av ett område för ett projekt som är nödvändigt med tanke på försvarsberedskapen eller gränsbevakningsväsendets verksamhet.

Enligt 6 § i ödemarkslagen får gruvtillstånd enligt gruvlagen beviljas för ett ödemarksområde endast om statsrådet har gett tillstånd till det. Däremot begränsar ödemarkslagen inte malmletning som bygger på malmletningstillstånd inom ett ödemarksområde, men användningen av områdena påverkas ändå av det faktum att ödemarksområdena huvudsakligen ingår i Natura 2000-nätverket.

2.4.6 Lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning

I lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (252/2017) föreskrivs det om bedömningen av de miljökonsekvenser som projekt medför. Vid bedömningen av miljökonsekvenser (nedan MKB-förfarandet) utreds och bedöms miljökonsekvenserna av projekt med betydande miljöpåverkan interaktivt som underlag för beslutsfattandet.

Enligt 3 § i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning tillämpas MKB-förfarandet på projekt och ändringar av projekt som kan antas medföra betydande miljökonsekvenser. I bilaga 1 anges vilka projekt och ändringar av projekt som ska bedömas i ett MKB-förfarande. Enligt bilagan tillämpas MKB-förfarandet bland annat på brytning av gruvmineraler samt anrikning och bearbetning av dem på plats, när gruvans areal överstiger 25 hektar eller den totala mängd som lösgörs är minst 550 000 ton om året. MKB-förfarandet tillämpas också alltid på utvinning av asbest samt brytning, tillvaratagande, anrikning och bearbetning av uran eller torium, med undantag för småskalig bearbetning i laboratorier eller försöksanrikningsverk (2 punkten underpunkterna c och d).

MKB-förfarandet tillämpas dessutom i enskilda fall när ett projekt eller någon annan än en i 1 mom. avsedd ändring av ett redan genomfört projekt kan antas medföra betydande miljökonsekvenser som, även med de sammantagna konsekvenserna av olika projekt, till sin natur och omfattning kan jämföras med konsekvenserna av projekt som avses i 1 mom. I så fall fattar närings-, trafik- och miljöcentralen beslut om tillämpande av MKB-förfarandet i enskilda fall såsom ovan.

Enligt 25 § i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning får en myndighet inte bevilja tillstånd för genomförande av ett projekt förrän den har fått miljökonsekvensbeskrivningen och den motiverade slutsatsen samt i 29 § avsedda handlingar för internationellt hörande i fråga om projektets gränsöverskridande konsekvenser.

Enligt 26 § ska ett tillståndsbeslut innehålla en motiverad slutsats och på lämpligt sätt beakta resultaten av hörandet om miljökonsekvensbeskrivningen och eventuella internationella höranden enligt 29 §. Av beslutet ska framgå hur miljökonsekvensbeskrivningen, den motiverade slutsatsen och eventuella handlingar om internationellt hörande enligt 29 § har beaktats.

I 34 § i gruvlagen finns bestämmelser om tillståndsansökan. Enligt 3 mom. 2 punkten ska en miljökonsekvensbeskrivning och kontaktmyndighetens motiverade slutsats enligt lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning fogas till tillståndsansökan.

Enligt 56 § 2 mom. i gruvlagen ska kontaktmyndighetens motiverade slutsats tas in i beslutet, om ansökan gäller ett projekt enligt lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning. Av

beslutet ska framgå hur miljökonsekvensbeskrivningen, den motiverade slutsatsen och eventuella sådana handlingar rörande internationellt hörande om gränsöverskridande konsekvenser som avses i 29 § i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning har beaktats.

2.4.7 Lagen om samordning av vissa miljörelaterade tillståndsförfaranden

Lagen om samordning av vissa miljörelaterade tillståndsförfaranden trädde i kraft den 1 september 2020. Syftet med lagen är att samordna och påskynda behandlingen av tillståndsförfarandena för vissa projekt som påverkar miljön.

Lagen tillämpas på behandlingen av tillståndsärenden enligt miljöskyddslagen, vattenlagen, marktäktslagen, gruvlagen, naturvårdslagen, markanvändnings- och bygglagen och lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor. En förutsättning för samordning av behandlingen av tillståndsärenden är att miljötillstånd enligt miljöskyddslagen, tillstånd enligt vattenlagen eller tillstånd för täktverksamhet enligt marktäktslagen ansöks för projektet. Åtminstone ett av de nämnda tillstånden ska ingå i tillståndshelheten som ska samordnas. Samordning kan komma i fråga, om det för projektet utöver det huvudsakliga tillståndet söks åtminstone ett tillstånd som nämns i 1 mom. 1–4 punkten. Sådana tillstånd är undantagslov från skydd av arter eller naturtyper enligt 31 och 48 § samt 49 § 3 mom. i naturvårdslagen, bygglov enligt 125 § i markanvändnings- och bygglagen samt åtgärdstillstånd enligt 126 §, rivningslov för byggnader enligt 127 § och tillstånd för miljöåtgärder enligt 128 § i den lagen, malmletningstillstånd enligt 9 § i gruvlagen samt gruvtillstånd enligt 16 § och guldvaskningstillstånd enligt 22 § i den lagen eller tillstånd till omfattande industriell hantering och upplagring av en farlig kemikalie enligt 23 § i lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor samt tillstånd för tillverkning och upplagring av explosiva varor enligt 58 § i den lagen.

Utgångspunkten vid samordning av tillståndsförfaranden är frivillighet, och tillståndsärenden behandlas inte tillsammans, såvida inte sökanden har ansökt om detta.

Det finns för närvarande inga erfarenheter av samordning av tillståndsärenden enligt gruvlagen.

2.4.8 Markanvändnings- och bygglagen

Markanvändnings- och bygglagen (132/1999) är en allmän lag som reglerar planeringen, byggandet och användningen av områden. Syftet med lagen är att reglera områdesanvändningen och byggandet, så att de skapar förutsättningar för en bra livsmiljö, att främja en ekologiskt, ekonomiskt, socialt och kulturellt hållbar utveckling, att tillförsäkra medborgarna en möjlighet att delta i beredningen av ärenden och att säkerställa att planeringen är högklassig och sker i växelverkan, att det finns tillgång till mångsidig sakkunskap och att det ges öppen information.

Systemet för planering av områdesanvändningen beskrivs i 4 § i markanvändnings- och bygglagen. För att reglera och styra områdesanvändningen inom en kommun utarbetas generalplaner och detaljplaner. I generalplanen anges huvuddragen för områdesanvändningen i kommunen. I detaljplanen anges hur ett delområde i kommunen ska användas och bebyggas. Flera kommuner kan utarbeta en gemensam generalplan. En landskapsplan är en översiktlig plan över områdesanvändningen i landskapet eller ett delområde i landskapet.

I markanvändnings- och bygglagen föreskrivs det om utredning av konsekvenser när planer utarbetas (9 §), om växelverkan och om myndigheternas samråd när planer bereds (62 och 66 §) samt om rapportering om alternativa planer och deras konsekvenser i den beskrivning som hör till planen (29, 40 och 55 §). Enligt 9 § i markanvändnings- och bygglagen ska miljökonse-

kvenserna, inklusive de samhällsekonomiska, sociala och kulturella konsekvenserna, samt övriga konsekvenser av planen och av undersökta alternativ utredas i behövlig omfattning när en plan utarbetas. Utredningarna ska omfatta hela det område där planen kan tänkas ha väsentliga konsekvenser. Om ett gruvprojekt förutsätter att en plan granskas, ska konsekvenserna av planen utredas på det sätt som markanvändnings- och bygglagen förutsätter när planen görs upp.

I högsta förvaltningsdomstolens beslut HFD:2019:67 handlade det om ett fall där det i generalplanens be-teckningar som gäller utvecklingsmål enligt ordalydelsen ingick absoluta planbestämmelser genom vilka gruvdrift förbjöds inom vissa områden. I beslutet konstaterade högsta förvaltningsdomstolen att förutsättningarna för bedrivande av gruvdrift avgörs enligt tillståndsförfarandet i gruvlagen och vid behov miljö-skyddslagen. I samband med tillståndsförfarandet bedöms bland annat om gruvdriften har sådana inverknings- och miljön att gruvdrift på något område inte är möjlig. I samband med dessa förfaranden beaktas bland annat innehållet i den plan med rättsverkan som är i kraft på driftstället. I en generalplan styrs markanvändningen, som till exempel gruvdrift, genom att man anvisar områden för olika ändamål. De bestämmelser som ingick i generalplanens beteckningar som gäller utvecklingsmål och som förbjöd bedrivande av gruvdrift kunde inte anses vara sådana i 41 § 1 mom. i markanvändnings- och bygglagen avsedda bestämmelser som gäller förhindrande eller begränsning av skadliga miljökonsekvenser. Bestämmelserna gällde inte direkt miljökonsekvenser utan förbud av en viss typ av näringsform. Således var planbestämmelserna i fråga lagstridiga.

2.4.9 Terrängtrafiklagen

Syftet med terrängtrafiklagen (1710/1995) är enligt 1 § i den lagen att förebygga men och olägenheter som användningen av motordrivna fordon i terräng och på snöskoterleder kan orsaka naturen eller den övriga miljön, naturnäringarna eller allmänt rekreativ bruk eller något annat allmänt eller enskilt intresse samt att främja trafiksäkerheten. Enligt 2 § tillämpas terrängtrafiklagen på användning av motordrivna fordon i terrängen och på snöskoterleder.

Enligt 4 § i terrängtrafiklagen är det förbjudet att utan markägarens eller markinnehavarens tillstånd färdas med, stanna eller parkera motordrivna fordon på markområden i terräng. Enligt 2 mom. 9 punkten behövs tillstånd dock inte för sådan trafik som sker inom ett malmletningsområde enligt gruvlagen och på högst 30 meters avstånd från områdets gräns eller inom hjälpområdet för en gruva och som är nödvändig för verk-samhet som avses i malmletningstillståndet eller gruvstillståndet i fråga.

Detta innebär att den som till exempel utför prospekteringsarbete enligt 7 § i gruvlagen inte har rätt att färdas med ett motordrivet fordon i terrängen utan markägarens eller markinnehavarens tillstånd.

2.4.10 Lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor

Lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor, nedan *kemikaliesäkerhetslagen*, tillämpas bland annat på upplagsmagasin för explosiva varor på gruvområde och på hantering och upplag-ring av farliga kemikalier i gruvornas anrikningsanläggningar.

2.4.11 Dammsäkerhetslagen

Dammsäkerhetslagen tillämpas på dammar jämte därtill hörande konstruktioner och anordningar oberoende av vilket material som använts vid anläggandet av dammen, hur dammen byggts och vilket ämne som den dämmer upp.

Dammar ovan jord i anslutning till gruvdrift omfattas av tillämpningsområdet för dammsäkerhetslagen, medan bestämmelserna om gruvdriftssäkerhet i gruvlagen tillämpas på underjordiska dammar. Dammsäkerhetsmyndighet är närings-, trafik- och miljöcentralen.

2.4.12 Kärnenergilagen

I kärnenergilagen föreskrivs kompletterande om gruvdrift och malmanrikningsverksamhet vars syfte är att producera uran eller torium, samt om export och import av malm som innehåller uran och torium. Vidare kan malm som innehåller uran eller torium vara kärnämnen och i så fall tillämpas kärnenergilagens bestämmelser om innehav, tillverkning, produktion, överlåtelse, hantering, användning, lagring och transport samt införsel av kärnämnen.

Den 6 februari 2020 beviljade statsrådet Terrafame Ab tillstånd enligt 21 § i kärnenergilagen för malmanrikningsverksamhet, vars syfte var att utvinna uran ur nickelmalm som brutits i bolagets gruva. Bolaget beviljades dessutom tillstånd för gruv- och malmanrikningsverksamhet, vars syfte var att på en anläggning för utvinning behandla högst 10 ton uran som separerats på ett annat bolags fabrik. Högsta förvaltnings-domstolen upphävde statsrådets beslut med motiveringen att kommunen inte hade uttryckt sig stödja beviljande av tillstånd i enlighet med 21 § 4 mom. i kärnenergilagen för den i statsrådets beslut avsedda verksamheten enligt den ändrade ansökan. Eftersom den i lagen föreskrivna absoluta förutsättningen för beviljande av tillstånd saknades, skulle statsrådets beslut upphävas till denna del. (HFD:2021:87)

2.4.13 Fastighetsbildningslagen

Bestämmelser om fastighetsbildning och andra lantmåteriförrättningar finns i fastighetsbildningslagen (554/1995). Fastighetsbildningslagen är till sitt tillämpningsområde en allmän lag.

Bestämmelser om gruvförrättning finns i 77 § i gruvlagen.

2.4.14 Ceta-avtalet

Finland godkände det övergripande avtalet om ekonomi och handel mellan Kanada och Europeiska unionen och dess medlemsstater (nedan *Ceta-avtalet*) den 3 januari 2019. Ceta-avtalet har tillämpats provisoriskt sedan den 21 september 2017, innan det träder i kraft. Den provisoriska tillämpningen gäller emellertid inte avsnittet om investeringskydd i Ceta-avtalet. Avtalet träder i kraft, när alla medlemsstater i EU har ratificerat avtalet.

Syftet med kapitel 8 om investeringskydd i avtalet är att ömsesidigt främja och skydda investeringar för att säkerställa att staterna behandlar dem rättvist. Avtalet inkluderar krav på nationell behandling (artikel 8.6) och behandling som mest gynnad nation (artikel 8.7). I artikel 8.9 finns bestämmelser om investeringar och lagstiftningsåtgärder (statens rätt att reglera) och i artikel 8.10 om behandlingen av investeringar (skyldigheten att behandla dem skäligen och rättvist). Ceta-avtalet betonar separat statens rätt att utfärda bestämmelser om miljöskydd. I artikel 8.12 finns bestämmelser om tvångsinlösen (förbud mot tvångsinlösen).

I kapitel 8 om investeringskydd i Ceta-avtalet föreskrivs om skydd av berättigade förväntningar. Avtalet begränsar den nationella lagstiftarens frihet till viss del. Enligt artikel 8.10 i avtalet ska varje part på sitt eget territorium bevilja omfattande investeringar från den andra parten och investerare med avseende på de-ras omfattande investeringar en rättvis och skälig behandling och fullt skydd och full säkerhet. Enligt punkt 4 i artikeln får tribunalen vid tillämpningen av skyldigheten att ge en rättvis och skälig behandling ta hänsyn till huruvida parten gjort vissa förespeglningar för att locka en investerare att göra en omfattad investering, vilka

skapat en berättigad förväntan som investeraren litat till vid sitt beslut om att göra eller upprätthålla den omfattade investeringen i fråga, varefter parten sedan svikit denna berättigade förväntan. Enligt artikel 8.9 i avtalet har avtalsparterna emellertid rätt att lagstifta inom sina egna territorier för att uppnå legitima politiska mål, till exempel i fråga om folkhälsa, säkerhet, miljö, allmän moral, socialt skydd, konsument-skydd och främjande och värnande av den kulturella mångfalden. Enligt punkt 2 i artikeln innebär det faktum att en part lagstiftar, inbegripet i form av ändringar av sin lagstiftning, på ett sätt som inverkar negativt på en investering eller på en investerares förväntningar, bland annat förväntningar om vinst, i sig inte en överträdelse av skyldigheten att skydda investerare.

Enligt det beställda utlåtandet om investeringsskyddet inom ramen för frihandelsavtalet mellan EU och Kanada och om förslagen till ändring av gruvlagen är systemet för investeringsskydd och tvistlösning som ingår i Ceta-avtalet det första investeringsskyddsavtalet som EU ingått som är en ny typ av avtal jämfört med det flertal bilaterala avtal om investeringsskydd som redan är i kraft. Syftet med Ceta-avtalet är att reglera investeringsskyddet tydligare än i tidigare avtal om investeringsskydd. Redan enligt etablerad investeringsrättslig praxis kan en investerare inte anta att lagstiftningen kommer att vara oförändrad. I Ceta-avtalets bestämmelser om investeringsskydd har man särskilt velat betona statens rätt att reglera. Enligt utlåtandet har man strävat efter att säkerställa att investeringsdomstolar tydligt utgår ifrån statens rätt att reglera vid avgörandet av tvister. Investerarnas möjlighet att bestrida statens reglering är begränsad. Enligt utlåtandet har processer mot andra avtal om investeringsskydd vanligen gällt tillämpningen av lagen hos olika myndigheter. Betydligt mer sällan har ändringar i lagstiftningen lett till investeringstvister. I en del fall kan även ändringar i lagstiftningen leda till ersättningsskyldighet med stöd av det internationella investeringsskyddsavtalet. Ändringar som kan leda till ersättningsskyldighet kan vara sådana ändringar i lagstiftningen som anses ha en mycket fundamental betydelse och som medför oskäligt negativa konsekvenser för investeringar.

3 Målsättning

3.1 Föresatser som skrivits in i regeringsprogrammet och genomförandet av dem

Propositionens målsättning är att uppfylla målet om att förbättra miljöskyddet i anslutning till gruvor inom den strategiska helheten ”Ett klimatneutralt Finland som tryggar den biologiska mångfalden” i regeringsprogrammet. De metoder som nämns är följande:

”Gruvlagstiftningen ska revideras. Utgångspunkten för revideringen bör vara att höja miljöskyddsnivån, säkerställa verksamhetsförutsättningarna för gruvor och öka acceptansen och möjligheterna att påverka på det lokala planet.”

För att uppnå målet verkställer propositionen de metoder för att revidera gruvlagstiftningen som identifierats i regeringsprogrammet, så att de utgångspunkter för revideringen av gruvlagstiftningen som skrivits in i regeringsprogrammet, det vill säga *att höja miljöskyddsnivån, säkerställa verksamhetsförutsättningarna för gruvor och öka acceptansen och möjligheterna att påverka på det lokala planet*, beaktas.

För att verkställa de metoder som presenteras ovan har olika alternativ till att genomföra ovan nämnda utgångspunkter bedömts i propositionen, och det alternativ som bäst samordnar ovan nämnda utgångspunkter och metoderna i regeringsprogrammet har valts. Genomförandeanternativen behandlas mer ingående i punkt 5.1.

Vad gäller bestämmelserna om gruvdriften och målen med revideringen av bestämmelserna har i regeringens proposition beaktats att gruvdriften och i synnerhet miljöfrågor som gäller gruvor

inte bara regleras i gruvlagen, utan också i flera andra miljöförfattningar, såsom miljöskyddslagen, vattenlagen, naturvårdslagen, markanvändnings- och bygglagen, lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning och lagen om samordning av vissa miljörelaterade tillståndsförfaranden. Ofta splittras materiella bestämmelser om miljöfrågor i anknytning till gruvdrift mellan författningar som lämpar sig för driften, och på grund av lagarnas systematik är det mest ändamålsenliga inte att reglera en viss fråga i gruvlagen, utan snarare i en lag som på ett bredare sätt reglerar den aktuella frågan.

För att uppnå målet om att förbättra miljöskyddet i anslutning till gruvor anges följande metoder i regeringsprogrammet:

- Kommunerna ska föreskrivas rätt att genom planläggning besluta om gruvdrift kan bedrivas på kommunens område.
- Ställningen för fastighets- och markägare i gruvområdets och gruvans verkningsområde ska förbättras och deras rätt till information utökas.
- I betydande gruvprojekt ska urfolkens rättigheter beaktas på det sätt som gällande lagstiftning förutsätter.
- Samordningen av gruvtillstånd och miljötillstånd ska förbättras.
- Miljökonsekvenserna av planerade gruvor ska beaktas så tidigt som möjligt.
- Vid bedömning av miljökonsekvenserna av gruvprojekt ska större uppmärksamhet fästas vid uranhalten i malm.
- Bestämmelserna om säkerheter kommer att utvecklas så att det miljömässiga ansvaret kan tryggas i alla situationer.
- Lagstiftningen ska också börja omfatta gruvdrift som är inriktad på mineraler på havsbotten.
- Tillståndsprocesserna, praxis och eventuella behov att begränsa rätten till malmetning i naturskyddsområden ska utredas.

Verkställandet av metoderna ovan som identifierats i regeringsprogrammet och vars syfte är att revidera gruvlagstiftningen förutsätter revidering dels av gruvlagen, dels också av annan lagstiftning som tillämpas på gruvdrift. Den nu aktuella regeringspropositionen är således en del av helheten för att revidera gruvlagstiftningen.

De ovan nämnda föresatserna som skrivits in i regeringsprogrammet har beaktats eller verkställts på det sätt som presenteras nedan i denna proposition:

Kommunerna ska föreskrivas rätt att genom planläggning besluta om gruvdrift kan bedrivas på kommunens område.

I propositionen föreslås att den gällande bestämmelsen om utredning av markanvändningen ändras, så att gruvdriften i framtiden alltid ska grunda sig på en detalj- eller generalplan med rättsverkningar.

RP 126/2022 rd

Ställningen för fastighets- och markägare i gruvområdets och gruvans verkningsområde ska förbättras och deras rätt till information utökas.

I propositionen föreslås att det ska vara verksamhetsutövarens skyldighet att årligen ordna tillställningar som är öppna för allmänheten vad gäller tillstånd för guldvaskning, malmetning och gruvor. Syftet med tillställningarna är att utöka rätten till information bland markägare, företagare och invånare i driftens verkningsområde samt möjliggöra öppen interaktion mellan markägare i verkningsområdet, andra aktörer som påverkas av driften samt verksamhetsutövare.

I propositionen föreslås att gruvmyndigheten ska ordna en för allmänheten öppen tillställning som en del av handläggningen av ansökan om gruvtillstånd och att syftet med tillställningen ska vara att utöka rätten till information bland markägare, företagare och invånare i verkningsområdet för den gruvdrift som är föremål för ansökan samt möjliggöra öppen interaktion mellan markägare i verkningsområdet, andra aktörer som påverkas av driften, sökanden och gruvmyndigheten.

I propositionen föreslås ändringar i bestämmelserna om tillståndsvillkor samt i hindren för beviljande av gruvtillstånd, vars syfte är att förbättra markägarnas ställning i gruvans verkningsområde.

Vid beredningen av propositionen beaktades den ändring av gruvlagen (966/2020) som trädde i kraft i december 2020 och genom vilken gruvlagens bestämmelser om offentliga kungöranden och ändringssökande preciserades på grund av ändringar som gjorts i allmänna lagar (RP 8/2020).

Föresatsen som skrivits in i regeringsprogrammet är också förenad med en protokollanteckning i bilaga 6 till regeringsprogrammet enligt vilken tillstånd av markägaren ska föreskrivas som en förutsättning för ett förlängt malmetningstillstånd.

I propositionen föreslås att markägarens samtycke ska vara en förutsättning för förlängning av malmetningstillståndets giltighetstid. Syftet med förslaget är att förbättra markägarens ställning i malmetningsområdet.

I betydande gruvprojekt ska urfolkens rättigheter beaktas på det sätt som gällande lagstiftning förutsätter.

I propositionen föreslås en stärkning av tillståndsvillkoren om sökandens skyldighet att utreda konsekvenserna av projekt i samernas hembygdsområde för att minska olägenheterna för samernas ställning som urfolk och för samernas traditionella näringar. I propositionen föreslås dessutom andra preciseringar av bestämmelserna om samernas ställning som urfolk och att sametinget ska informeras om förbehåll. Arbets- och näringsministeriet och sametinget har fört förhandlingar om förslaget enligt 9 § i sametingslagen.

Samordningen av gruvtillstånd och miljötillstånd ska förbättras och miljökonsekvenserna av planerade gruvor ska beaktas så tidigt som möjligt.

I propositionen föreslås att en ny bestämmelse om rådgivning till sökande ska fogas till gruvlagen. Bestämmelsen möjliggör ett förfarande som kan jämföras med förhandsförhandlingar och där gruvmyndigheten exempelvis i samband med handläggningen av en ansökan om gruvtillstånd kan ordna ett möte, till vilket utöver sökanden även andra behöriga myndigheter i anknytning till projektet bjuds in. Ändringen ska förenhetliga tillståndsförfarandena enligt gruvlagen och miljöskyddslagen.

RP 126/2022 rd

Vad gäller föresatsen om förbättrad samordning av gruvtillståndet och miljötillståndet som skrivits in i regeringsprogrammet har arbets- och näringsministeriet och miljöministeriet ansett att lagen om samordning av vissa miljörelaterade tillståndsförfaranden, som trädde i kraft den 1 september 2020, förbättrar samordningen av tillstånden och att ingen mer ingående samordning är ändamålsenlig innan man fått mer information genom praktiska erfarenheter av den frivilliga gemensamma handläggningen av tillstånd enligt nämnda lag och innan de datatekniska lösningarna som förutsatts för den gemensamma behandlingen har utretts på ett adekvat sätt.

I lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning finns bland annat bestämmelser om bedömningen av miljökonsekvenserna av gruvor. I propositionen föreslås inga ändringar i lagen i fråga.

Vid bedömning av miljökonsekvenserna av gruvprojekt ska större uppmärksamhet fästas vid uranhalten i malm.

Lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning tillämpas bland annat på bedömningen av miljökonsekvenser av gruvor. I propositionen föreslås inga ändringar i lagen i fråga.

I beredningen har man beaktat statsrådets uttalande i beslutet om tillvaratagande av Terrafame Ab:s uran (6.2.2020). Enligt uttalandet förutsätts att regeringen i samband med reformen av gruvlagen bereder förslag på bestämmelser, vars syfte är att säkerställa att tillstånd framöver beviljas samtidigt för alla tekniskt och ekonomiskt utvinningsbara mineraler, till exempel uran, som det finns kännedom om vid tiden för ansökan om tillstånd. I propositionen föreslås att verksamhetsutövaren för sin del ska säkerställa att alla gruvmineral som är tekniskt och ekonomiskt utvinningsbara och som påträffats på området utnyttjas i alla faser av gruvdriften.

Bestämmelserna om säkerheter kommer att utvecklas så att det miljömässiga ansvaret kan tryggas i alla situationer.

I propositionen föreslås att bestämmelserna om säkerheter i gruvlagen utvecklas, så att skyldigheter och åtgärder som omfattas av säkerheter samt omständigheter som ska beaktas vid övervägandet av säkerheter ska regleras mer detaljerat än i nuläget, antingen i bestämmelserna om säkerhet i gruvlagen eller i en förordning som utfärdats med stöd av gruvlagen. I propositionen föreslås dessutom att bemyndiganden att utfärda förordning fogas till bestämmelserna om tillståndsbeslut, så att statsrådet ska kunna utfärda preciserande bestämmelser om innehållet i tillståndsbesluten, i synnerhet gällande säkerheter som fastställs med stöd av gruvlagen. I propositionen föreslås dessutom att en säkerhet enligt gruvlagen ska kunna utvidgas.

Lagstiftningen ska också börja omfatta gruvdrift som är inriktad på mineraler på havsbotten.

Angående föresatsen om mineraler på havsbotten gjorde man när reformprojektet inleddes bedömningen att regleringen om mineraler på havsbotten är en självständig lagstiftningshelhet som behandlas separat från annan gruvdrift. I beredningen beaktades att arbets- och näringsministeriet utreder regleringen av mineraler på havsbotten och att eventuella behov av lagändringar bedöms i ett separat lagstiftningsprojekt. I den nu aktuella propositionen föreslås alltså inga ändringar i de gällande bestämmelserna om utnyttjande av mineraler på havsbotten. Statsrådets gemensamma utrednings- och forskningsprojekt angående lagstiftning om och utveckling av utvinning av mineraler på havsbotten (Merenpohjan mineraalien hyödyntämisen lainsäädäntö ja kehittäminen) har inletts, och avsikten är att forskningsresultaten ska bli klara till sommaren 2023 (<https://tietokaytoon.fi/-/merenpohjan-mineraalien-hyodyntamisen-lainsaadanto-ja-kehittaminen>).

Gällande bestämmelser om mineraler på havsbotten finns i lagen om Finlands ekonomiska zon, enligt vilken statsrådet efter ansökan kan lämna samtycke till utnyttjande av naturtillgångar på havsbotten och i dess underlag i den ekonomiska zonen liksom också till forskning som åsyftar detta och till att i den ekonomiska zonen idkas annan verksamhet som avser ekonomiskt utnyttjande av zonen (*utnyttjanderätt*). Arbets- och näringsministeriet känner inte till några projekt som skulle åsyfta utnyttjande av mineraler på havsbotten.

Tillståndsprocesserna, praxis och eventuella behov att begränsa rätten till malmletning i naturskyddsområden ska utredas.

Den 15 oktober 2020 lämnade riksdagen en skrivelse om medborgarinitiativet Gruvlagen Nu. Skrivelsen inkluderar ett uttalande, som förutsätter att regeringen i revideringen av gruvlagstiftningen beaktar synpunkterna i ekonomiutskottets betänkande om initiativet samt genomförandet av målen i regeringsprogrammet. Enligt betänkandet bör man i samband med det pågående projektet för revidering av naturvårdslagstiftningen bedöma naturvårdslagens förhållande till gruvdriften och i det sammanhanget beakta de synpunkter som framförts i medborgarinitiativet, bedöma förslagets ändamålsenlighet och lägga fram de lämpligaste lösningarna för att uppnå målen. Totalreformen av naturvårdslagen beskrivs i korthet i kapitel 11.1.

Höjning av miljöskyddsnivån

För att förbättra nivån på miljöskyddet föreslås det i propositionen sådana ändringar i regleringen enligt gruvlagen som förpliktar till att i högre grad än tidigare beakta landskaps- och miljöaspekter samt naturens mångfald vid tillståndsprovning enligt gruvlagen. I propositionen föreslås också ändringar i gruvlagens allmänna principer, bland annat att verksamhetsutövaren i alla faser av gruvdriften ska utnyttja alla gruvmineral som påträffas på området och som verksamhetsutövaren tekniskt och ekonomiskt kan utvinna. Propositionen innehåller dessutom preciseringar i bestämmelserna om myndigheternas rådgivningsskyldighet och ett anmälningsförfarande för malmletning som genomförs med fastighetsägarens samtycke. I propositionen föreslås skärpningar i gruvlagens bestämmelser om säkerheter och ändringar i de bestämmelser som gäller upphörande av gruvdrift så att en stegvis stängning av gruvan beaktas bättre än tidigare under gruvdriften och att nedläggning av gruvor genomförs på ett ansvarsfullt sätt.

Säkerställande av verksamhetsförutsättningarna för gruvor

Ändringsförslagen som presenteras ovan försämrar inte väsentligen verksamhetsförutsättningarna för gruvor. Preciseringarna av bestämmelserna betjänar också verksamhetsutövarna eftersom de ökar förutsägbarheten.

Ökande av acceptansen och möjligheterna att påverka på det lokala planet

I syfte att öka acceptansen och möjligheterna till påverkan på det lokala planet föreslås det i propositionen att beviljandet av gruvtillstånd ska förutsätta en plan som godkänts av kommunen. Bland annat i syfte att öka acceptansen och möjligheterna till påverkan på det lokala planet föreslås det i propositionen också att andra näringar bättre än för närvarande ska beaktas vid tillståndsprovning enligt gruvlagen. I syfte att förbättra fastighetsägarens ställning och minska de olägenheter som invånarna i området upplever föreslås det i propositionen att villkoren för förlängning av malmletningstillstånds giltighetstid skärps, bland annat krävs markägarnas samtycke när malmletningstillståndet har varit i kraft i tio år. I propositionen föreslås det också att rätten till information ska förbättras genom årliga offentliga tillställningar. I bestämmelserna om förbehåll föreslås flera ändringar, bland annat en avgift av skattenatur för förbehållsområdena och en kortare förbehållstid.

3.2 Riksdagens skrivelse om Gruvlagen Nu – Initiativet till ändring av gruvlagen

Den 15 oktober 2020 lämnade riksdagen en skrivelse om medborgarinitiativet Gruvlagen Nu. Skrivelsen innehåller fem uttalanden:

1. Riksdagen förutsätter att regeringen i revideringen av gruvlagstiftningen beaktar synpunkterna i ekonomiutskottets betänkande om initiativet samt genomförandet av målen i regeringsprogrammet.
2. Riksdagen förutsätter att regeringen tar hänsyn till att gruvmineraler är unika naturresurser för vars utvinning samhället bör få en skälig ersättning, och den förutsätter att en gruvskatteutredning enligt regeringsprogrammet görs noggrant och i rask takt på så sätt att riksdagen får tillräckligt med tid att behandla lagstiftningsreformerna om gruvbeskattning under innevarande regeringsperiod.
3. Riksdagen förutsätter att regeringen i syfte att garantera en tillståndsberedning av hög kvalitet avdelar tillräckliga resurser till de myndigheter som handlägger tillstånd för gruvor och att regeringen sörjer för öppen information om beredningen.
4. Riksdagen förutsätter att regeringen genom lagstiftning som styr gruvdriften dels tydligare säkerställer skyddet av områden som är viktiga för andra näringar eller boende eller som har oersättliga naturvärden, dels ser till att praxis för ersättningar till dem som orsakas olägenheter är rättvis.
5. Riksdagen förutsätter att regeringen i tidsplanen för beredningen av gruvlagsreformen beaktar effekter av Ceta på målen för beredningen.

Uttalandena har beaktats i propositionen. I beredningen har dessutom beaktats den synpunkt som förts fram i ekonomiutskottets betänkande om att uppnåendet av målen i medborgarinitiativet inte kräver att inmutningsprincipen frångås.

Vad gäller uttalande 2 kan det konstateras att ärenden i anknytning till beskattning hör till finansministeriets ansvarsområde och att propositionen således inte innehåller något förslag angående eventuell gruvskatt. Finansministeriet genom ett projekt för att utreda införandet av gruvskatt.

Angående uttalande 3 har man i beredningen beaktat att statsrådet och riksdagen avgör frågor kring myndigheternas resurser separat. Gruvmyndighetens uppgifter preciseras i en förordning som statsrådet utfärdar med stöd av gruvlagen. Nödvändiga tilläggsresurser bedöms och säkerställs i samband med detta. Miljöministeriet bedömer miljömyndigheternas resurser.

Vad gäller uttalande 4 har man i beredningen beaktat det mål i medborgarinitiativet om att utesluta värdefulla naturområden från gruvdrift som beaktats i ekonomiutskottets betänkande. Enligt betänkandet bör man i samband med det pågående projektet för revidering av naturvårdslagstiftningen bedöma naturvårdslagens förhållande till gruvdriften och i det sammanhanget beakta de synpunkter som framförts i medborgarinitiativet, bedöma förslagets ändamålsenlighet och lägga fram de lämpligaste lösningarna för att uppnå målen. I propositionen föreslås att det till gruvlagen fogas att andra näringar ska beaktas i tillståndsvillkoren. Praxis för ersättningar har bedömts i samband med beredningen av reformen av gruvlagen.

Vad gäller uttalande 5 har man i beredningen beaktat handelsavtal som är bindande för Finland och mekanismer för investeringsskydd som ingår i dem samt separata avtal om investeringskydd. En separat utredning har gjorts om denna fråga.

Angående uttalande 1 har man i beredningen beaktat följande synpunkter som framförts i ekonomiutskottets betänkande:

Revidering av regleringen om överföring av tillstånd

I fråga om detta hänvisas till punkt 4.1.11 i propositionen.

Utveckling av bestämmelserna om säkerheter

I fråga om detta hänvisas till punkt 4.1.7 i propositionen.

Undersökning av införandet av en intressejämförelse

I sitt betänkande har ekonomiutskottet ansett det motiverat att införandet av en intressejämförelse ska undersökas i samband med revideringen av gruvlagen. En intressejämförelse undersöks som en del av gruvtillståndsprocessen i statsrådets gemensamma utrednings- och forskningsprojekt, såsom konstateras ovan (i punkt 1.2 Beredning samt i kapitel 5.1.6 Intressejämförelse).

Intressejämförelsen behandlas mer ingående i punkt 5.1.6 i propositionen.

Samtidigt beviljande av tillstånd gällande tekniskt och ekonomiskt utvinningsbara mineraler

I fråga om detta hänvisas till punkt 4.1.12 i propositionen.

Samordning av tillstånd

I fråga om detta hänvisas till punkt 5.1.1 i propositionen.

Markägarens samtycke som en förutsättning för förlängning av malmletningstillståndets giltighetstid

I fråga om detta hänvisas till punkt 4.1.5 i propositionen.

En plan med rättsverkningar som en förutsättning för gruvdrift

I fråga om detta hänvisas till punkt 4.1.10 i propositionen.

Utredning av behovet av preciseringar i bestämmelserna om samernas rättigheter

I fråga om detta hänvisas till punkt 4.1.9 i propositionen.

Beaktande av exceptionella situationer och partiell stängning av gruvor

I fråga om detta hänvisas till punkterna 4.1.6, 4.1.7 och 4.1.17 i propositionen.

Ekonomiutskottet välkomnade att avsikten är att renbeteslagen ska likabehandlas i samrådsförfarandet, oberoende av om de är belägna inom det särskilda renskötseområdet eller inte.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

4.1.1 Precisering av lagens syfte

Det föreslås att bestämmelsen om gruvlagens syfte omformuleras, så att lagens syfte framgår bättre än i nuläget.

Dessutom föreslås det att bestämmelsen om lagens syfte uppdateras, så att man för att nå lagens syfte ska ta särskild hänsyn till förutsättningarna för bedrivande av gruvdrift, den rättsliga ställningen för fastighetsägarna och för enskilda som orsakas olägenhet, konsekvenserna av verksamheten för miljön och markanvändningen, samt även naturens mångfald och i stället för en sparsam användning av naturresurser ta särskild hänsyn till en hållbar användning av dessa.

4.1.2 Utökad rätt till information

I propositionen föreslås att en öppen tillställning som ordnas av gruvmyndigheten införs vid ansökan om gruvtillstånd.

En innehavare av malmletningstillstånd ska årligen ordna en för allmänheten öppen tillställning, där det redogörs för utförda undersökningsarbeten, de huvudsakliga undersökningsresultaten och konsekvenserna av utförda undersökningsarbeten samt kommande undersökningsarbeten. En innehavare av gruvtillstånd ska årligen ordna en liknande tillställning, där det redogörs för tidsplanen, omfattningen och resultaten av utvinningen av fyndigheten samt gruvdriftens konsekvenser.

Gruvmyndigheten ska årligen ordna en för allmänheten öppen tillställning angående guldvaskning, där det redogörs för hela guldvaskningsverksamheten.

Vid beredningen av propositionen beaktades den ändring av gruvlagen (966/2020) som trädde i kraft i december 2020 och genom vilken gruvlagens bestämmelser om offentliga kungöranden och ändringssökande preciserades på grund av ändringar som gjorts i allmänna lagar (RP 8/2020).

4.1.3 Övervakning av malmletning som genomförs med fastighetsägarens samtycke

I propositionen föreslås att en skriftlig anmälan alltid ska göras till gruvmyndigheten innan malmletning inleds, om malmletning genomförs med markägarens samtycke.

Anmälan stärker gruvmyndighetens möjligheter att genomföra förhandsövervakning av malmletning som genomförs med fastighetsägarens samtycke och ger gruvmyndigheten bättre möjligheter än i nuläget att bedöma om den som ansvarar för malmletningen bör ansöka om malmletningstillstånd enligt 9 § i gruvlagen för att genomföra malmletningen.

4.1.4 Ändring av bestämmelserna om förbehåll

Angående bestämmelserna om avgränsning av förbehållsområden föreslås i propositionen att ett förbehållsområde inte får vara beläget på de områden som avses i 7 § 2 mom. eller 9 § 4 mom. i gruvlagen.

Dessutom föreslås att en ny skatt, avgiften för förbehåll, införs. Den som gjort förbehållet ska betala en avgift för förbehållet till staten. Avgiften bestäms enligt förbehållsområdets storlek och är 1 euro per hektar. Införandet av avgiften uppmuntrar den som gjort förbehållet att avgränsa förbehållsområdets storlek och förhindrar överstora förbehållsområden.

I propositionen föreslås en avkortning av förbehållsbeslutets giltighetstid från tjugofyra månader till tolv månader. Förbehållsbeslutet ska kunna vara i kraft i högst tjugofyra månader av särskilda skäl.

I propositionen föreslås att en ny paragraf som preciserar innehållet i förbehållsbeslutet ska fogas till gruvlagen. Paragrafen förutsätter att gruvmyndigheten för sin del ska säkerställa att de områden som avses i ovan nämnda 7 § 2 mom. och 9 § 4 mom. i lagen ska avgränsas från det fastställda förbehållsområdet. I förbehållsbeslutet ska förbehållets syfte och verkningar beskrivas och beslutet inklusive giltighetstiden som beviljats för förbehållet ska motiveras.

Dessutom föreslås det att den som gör förbehållet ska informera den eller de kommuner där förbehållsområdet finns samt sametinget och skolternas byastämma om att en förbehållsanmälan har lämnats.

4.1.5 Justering av villkoren för en förlängning av malmletningstillståndets giltighetstid

Genomförande av åtgärderna i arbetsplanen

Bestämmelserna om en förlängning av malmletningstillståndets giltighetstid förutsätter enligt propositionen bland annat att malmletningen har varit effektiv och systematisk. I propositionen föreslås att det till lagen fogas ett villkor för en förlängning av malmletningstillståndets giltighetstid, som innebär att innehavaren av tillståndet till väsentliga delar har utfört undersökningsåtgärderna enligt den arbetsplan som beskrivs i den tillståndsansökan som ligger till grund för tillståndet.

Fastighetsägarens samtycke

I propositionen föreslås att bestämmelserna om villkoren för en förlängning av malmletningstillståndets giltighetstid ändras, så att det krävs samtycke av markägarna för en förlängning av giltighetstiden när malmletningstillståndet har varit i kraft i minst tio år.

Villkoret för en förlängning av malmletningstillståndets giltighetstid som avses i propositionen uppfylls, om samtycket har getts av de myndigheter eller inrättningar som ansvarar för förvaltningen av området eller de fastighetsägare vars fastigheter täcker minst hälften av malmletningsområdets totala yta.

Enligt propositionen kan statsrådet efter ansökan förorda en förlängning av malmletningstillståndets giltighetstid, om ett tillräckligt samtycke till en förlängning av tillståndets giltighetstid inte har erhållits och verksamhetsutövaren påvisar att projektet är nödvändigt av ett viktigt allmänt intresse.

Iakttagande av den lagstiftning som tillämpas på verksamheten

I propositionen föreslås att det vid prövningen av en förlängning av malmletningstillståndets giltighetstid ska förutsättas att sökanden dels har följt gruvlagen, dels också annan lagstiftning som tillämpas på verksamheten, såsom naturvårdslagen och miljöskyddslagen.

Motsvarande ändring föreslås också i 46 § om hinder för beviljande av malmletningstillstånd, 48 § om hinder för beviljande av gruvtillstånd och 73 § om överföring av tillstånd i gruvlagen.

4.1.6 Förlängning av malmletningstillståndets giltighetstid i exceptionella situationer

I propositionen föreslås att det till lagen fogas en ny paragraf om malmletningstillståndets giltighetstid, enligt vilken gruvmyndigheten på ansökan av verksamhetsutövaren ska kunna förlänga malmletningstillståndets giltighetstid, om malmletningen, medan tillståndet varit i kraft, måste avbrytas på grund av force majeure eller av andra särskilda skäl som inte beror på verksamhetsutövaren.

4.1.7 Utveckling av bestämmelserna om säkerheter

Malmletningstillstånd och guldvaskningstillstånd

I propositionen föreslås att undantaget om ställande av säkerhet ska strykas.

Det föreslås att det till paragrafen fogas ett nytt moment, enligt vilket gruvmyndigheten i malmletningstillståndet kan besluta att säkerhet inte behöver ställas, om innehavaren av malmletningstillståndet är en i 31 § 1 mom. 1 punkten avsedd statlig inrättning.

Omfattning av säkerhet för gruvor

I propositionen föreslås att bestämmelserna om säkerhet för gruvor preciseras genom att ge en förteckning över de avslutande åtgärderna och efterbehandlingsåtgärderna som säkerheten ska omfatta. Dessutom föreslås att omfattningen av säkerheten utvidgas till säkerhetsåtgärder i avvikande situationer och ersättningar till markägare under en period av ett år. Det föreslås att det till paragrafen fogas ett bemyndigande att utfärda förordning, för att det ska vara möjligt att föreskriva mer ingående om vilka åtgärder säkerheten omfattar.

Angående avslutande åtgärder och efterbehandlingsåtgärder föreslås i propositionen preciseringar av 143 § om istandsättning av området, 144 § om bortskaffande av brutna gruvmineral, byggnader och konstruktioner samt 150 § om övervakning och korrigerande åtgärder, vilka kan påverka omfattningen av säkerheten. Dessutom föreslås att det till 143 § fogas ett bemyndigande att utfärda förordning, för att det ska vara möjligt att utfärda närmare bestämmelser om gruvområdets istandsättningsåtgärder genom förordning.

Justering av säkerhet för gruvor

I propositionen föreslås att gruvmyndigheten på eget initiativ ska justera säkerhetens storlek, om verksamhetens art och omfattning eller verksamhetens konsekvenser för den allmänna säkerheten, människors hälsa eller miljön efter det att tillståndet beviljades har förändrats så att säkerhetens art eller storlek därför behöver justeras.

4.1.8 Renbeteslagens enhetliga ställning

Angående rätten att delta föreslås det i propositionen att renskötseln ska beaktas och att tillämpningsområdet för bestämmelserna om renbeteslagens deltagande ska utvidgas, så att renbeteslagens enhetliga ställning ska gälla i hela renskötselområdet, inte bara i det särskilda renskötselområdet. Därför föreslås det ändringar i 12 § om anmälan om terrängarbeten och konstruktioner på malmletningsområdet, 15 § om efterbehandlingsåtgärder på malmletningsområdet, 27 § om anmälan om terrängarbeten på guldvaskningsområde, 30 § om slutbesiktning på guldvaskningsområde, 58 § om information om tillståndsbeslut, 75 § om meddelande av förbehållsbeslut och information om detta samt 146 § om slutbesiktning.

4.1.9 Samernas rättigheter som urfolk

I propositionen föreslås att bestämmelsen om information om förbehållsbeslut preciseras, så att en kopia av förbehållsbeslutet ska sändas till sametinget, om förbehållsområdet finns inom samernas hembygdsområde, och till skolternas bystämma, om förbehållsområdet finns inom skoltområdet. Dessutom ska en kopia av beslutet alltid sändas till det berörda renbeteslaget.

I propositionen föreslås en stärkning av tillståndsvillkoren om sökandens skyldighet att utreda konsekvenserna av projekt i samernas hembygdsområde för samernas ställning som urfolk. Förfarandet förtydligas genom en precisering av bestämmelserna i 34 och 38 §. Avsikten är att förbättra olika parter möjlighet att ta ställning till det dokument som lämnats i samband med ansökan och där projektets konsekvenser för samerna som urfolk bedöms, samt att säkerställa att konsekvenserna har beaktats, och att en analys görs och slutsatser dras utifrån dessa. Säkerhets- och kemikalieverket ansvarar som myndighet för att den utredning som bifogas till ansökan är tillräcklig. Detta dokument är en del av det förfarande som följs för att utreda ett ärende inom samernas hembygdsområde, skoltområdet och det särskilda renskötselområdet. Dessutom föreslås det att förfarandet kompletteras så att sametinget, skolternas bystämma och renbeteslagen på området ska ha möjlighet att ta ställning till utredningen innan samarbetet inleds. I propositionen föreslås även tillståndsvillkor för att minska olägenheterna för samernas traditionella näringar samt andra preciseringar av bestämmelserna om samernas ställning som urfolk.

4.1.10 Planläggning som en förutsättning för gruvdrift

I propositionen föreslås att gruvdriften ska grunda sig på en generalplan eller detaljplan med rättsverkningar enligt markanvändnings- och bygglagen, med undantag för undantagen i övergångsbestämmelsen.

4.1.11 Minimikrav som fastställs för sökanden och ändringar i bestämmelserna om överföring av tillstånd

I propositionen föreslås att det till lagen fogas en ny förutsättning för beviljande av gruvtillstånd: sökanden ska förfoga över sådan sakkunskap som behövs med tanke på verksamheten enligt det ansökta tillståndet och i övrigt tillräckliga förutsättningar. Denna förutsättning för beviljande av tillstånd ska också tillämpas på mottagaren av en överföring med stöd av 73 § 1 mom. i gruvlagen.

I propositionen föreslås dessutom en ändring av ansökan om överföring av tillstånd. Enligt propositionen ska i ansökan om överföring av tillståndet, utöver en redogörelse om mottagaren av överföringen, också ges en tillförlitlig redogörelse om mottagarens planer på att bedriva verksamhet enligt det tillstånd som överförs och en redogörelse om syftet med överföringen.

I propositionen föreslås att skyldigheten att informera om överföring av tillstånd ska övergå från mottagaren av överföringen till gruvmyndigheten och att tillståndshavaren och mottagaren samt ägarna av de fastigheter som gruvområdesinlösningstillståndet gäller ska informeras om överföringen av ett gruvområdesinlösningstillstånd.

4.1.12 Tillstånd om tekniskt och ekonomiskt utvinningsbara gruvmineraler

I propositionen föreslås att det till 6 § om allmänna principer i gruvlagen fogas en uttrycklig bestämmelse om att säkerställa att alla gruvmineral som påträffats på ett område och som är tekniskt och ekonomiskt utvinningsbara ska utnyttjas i alla faser av gruvdriften och att även förvaltningen av andra gruvmineral ska ordnas på behörigt sätt.

4.1.13 Gruvregistret

I propositionen föreslås att det till gruvlagen fogas en uttrycklig bestämmelse om det gruvregister som förs av gruvmyndigheten och de uppgifter som ska föras in i registret samt rätten att få utdrag ur gruvregistret.

4.1.14 Åtgärdande av en förseelse eller försummelse

Det föreslås att formuleringen av paragrafen ändras, så att gruvmyndigheten enligt bestämmelsen är skyldig att åtgärda en förseelse eller en försummelse, i stället för att kunna göra detta enligt övervägande. Dessutom föreslås att det till paragrafen fogas ett nytt 2 mom., med stöd av vilket gruvmyndigheten ska övervaka att förbud och ålägganden iakttas.

4.1.15 Beaktande av andra näringar vid tillståndsprovning

I propositionen föreslås att 48 § 2 mom. i gruvlagen ändras, så att det ska vara möjligt att granska negativa konsekvenser för ortens bosättnings- och näringsförhållanden som självständiga konsekvenser, i stället för att ovan nämnda negativa konsekvenser ska föreligga samtidigt för att gruvtillstånd ska kunna vägas.

I propositionen föreslås att det till 46 § om hinder för beviljande av malmletningstillstånd och guldvaskningstillstånd i gruvlagen ska fogas ett nytt hinder för beviljande av tillstånd. Enligt förslaget får malmletningstillstånd och guldvaskningstillstånd inte beviljas för ett område där verksamhet enligt tillståndet medför väsentlig olägenhet för annan näringsverksamhet.

Utöver en precisering av hindren för beviljande av ovan nämnda tillstånd föreslås i propositionen att malmletningstillståndet ska innehålla behövliga bestämmelser om åtgärder för att säkerställa bland annat att malmletningen och annan användning av malmletningsområdet inte medför väsentlig olägenhet för annan näringsverksamhet eller avsevärd olägenhet för landskapet.

Gruvdriftens centrala konsekvenser för andra näringar beaktas i planläggningen. I propositionen föreslås att gruvdriften ska grunda sig på en detaljplan eller generalplan med rättsverkningar enligt markanvändnings- och bygglagen, med undantag för undantagen i övergångsbestämmelsen, vilket har betydelse också med tanke på beaktandet av andra näringar.

I propositionen föreslås dessutom att bestämmelsen om de tillståndsvillkor som ska anges i gruvtillståndet ska ändras, så att gruvtillståndet ska innehålla behövliga bestämmelser om bevarande och förnyande av trädbestånd och annan växtlighet samt nya planteringar under gruv-

driften, vilka i vissa situationer kan anses förbättra en annan närings ställning i gruvans närområde. I propositionen föreslås dessutom att gruvtillståndet ska innehålla behövliga bestämmelser om åtgärder för att förhindra att ortens bosättnings- eller näringsförhållanden försämras avsevärt.

4.1.16 Höjning av miljöskyddsnivån

I propositionen föreslås ändringar i bestämmelserna om tillståndsvillkoren i såväl gruv- som malmletningstillståndet. Dessa ändringar ska bidra till att höja miljöskyddsnivån till den del denna omfattas av gruvlagens tillämpningsområde.

I propositionen föreslås att det till lagens allmänna principer fogas att skadliga miljökonsekvenser ska undvikas så långt möjligt och att förvaltningen av gruvmineral ska ordnas på behörigt sätt.

I propositionen föreslås att gruvtillståndet ska innehålla behövliga bestämmelser om bevarande och förnyande av trädbestånd och annan växtlighet samt nya planteringar under gruvdriften, placeringen av funktionerna på gruvområdet med beaktande av naturens mångfald och övriga miljökonsekvenser samt åtgärder för att förhindra betydande skadliga miljökonsekvenser. Till de miljökonsekvenser som avses i gruvlagen räknas konsekvenser för människors hälsa, levnadsförhållanden och trivsel och för marken, vattnet, luften, klimatet, växtligheten, organismerna, naturens mångfald, samhällsstrukturen, byggnader, landskapet, stadsbilden och kulturarvet i enlighet med 5 § i den gällande gruvlagen.

I propositionen föreslås dessutom att malmletningstillståndet ska innehålla behövliga bestämmelser om åtgärder för att säkerställa att malmletningen och annan användning av malmletningsområdet inte medför olägenhet för människors hälsa eller fara för den allmänna säkerheten, betydande förändringar i naturförhållandena, väsentlig skada på sällsynta eller värdefulla naturförekomster, avsevärd olägenhet för landskapet eller andra betydande skadliga miljökonsekvenser. Därtill föreslås i propositionen att god praxis för att minska miljökonsekvenserna av malmletningen ska beaktas när tillståndsvillkoren om tidpunkterna och metoderna för malmletningsundersökningarna och om de anordningar och konstruktioner som har samband med malmletningen meddelas.

4.1.17 Bestämmelser om upphörande av gruvdrift

I propositionen föreslås att det till 120 § fogas en bestämmelse om att innehavaren av gruvtillståndet är skyldig att vid planeringen av gruvdriften beakta möjligheten till en stegvis stängning av gruvan och att 143 § i gruvlagen ändras, så att åtgärderna för istandsättning av området som nämns i paragrafen vidtas så att den stängda gruvan inte medför några betydande skadliga konsekvenser för människors hälsa eller miljön. Det föreslås att det till skyldigheterna för innehavaren av gruvtillståndet fogas att åtgärder för stängning av gruvan ska vidtas, så att den stängda gruvan inte medför några betydande skadliga konsekvenser för människors hälsa eller miljön. Dessutom föreslås i propositionen att närmare bestämmelser om de åtgärder för istandsättning av området som avses i 143 § får utfärdas genom förordning av statsrådet. Dessa tillägg bidrar också till att höja miljöskyddsnivån.

4.1.18 Bestämmelser om myndigheternas rådgivningsskyldighet

Det föreslås att det till gruvlagen fogas en ny bestämmelse som preciserar rådgivningsskyldigheten enligt 8 § och 23 § 2 mom. i förvaltningslagen. Bestämmelsen ska till sitt innehåll motsvara 39 a § i miljöskyddslagen.

4.1.19 Verkställighet av beslut trots att ändring sökts

I propositionen föreslås att malmletningstillstånd fogas till tillämpningsområdet för 169 §, så att gruvmyndigheten med stöd av 1 mom. på begäran av sökanden även i ett beslut som gäller malmletningstillstånd kan fastställa att de åtgärder som specificerats i tillståndet ska få inledas med iakttagande av tillståndsbeslutet trots att ändring har sökts.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

4.2.1 Lagändringens viktigaste fördelar och kostnader

<i>De viktigaste fördelarna</i>	<i>De viktigaste kostnaderna</i>
<p>Kommunens och kommuninvånarnas beslutanderätt om placeringen av gruvor ökar.</p> <p>Onödigt stora förbehåll minskar. Avgifterna för förbehåll ökar de offentliga inkomsterna. Olägenheterna på grund av förbehåll minskar.</p> <p>Säkerhetssystemet i gruvlagen preciseras och verksamhetsutövaren svarar för eventuella kostnader i högre grad än tidigare.</p> <p>Medborgarnas tillgång till information om projekt enligt gruvlagen förbättras, vilket har positiva effekter på medborgarnas möjligheter till delaktighet. Interaktionen mellan medborgare och verksamhetsutövare förbättras. Antalet klagomål på grund av informationsbrist förväntas minska.</p> <p>Beaktandet av miljöomständigheter i tillstånd enligt gruvlagen ökar i viss mån, till exempel beaktandet av naturens mångfald och landskapet.</p> <p>Markägarnas möjlighet att påverka fortsatt malmletning på sina fastigheter förbättras.</p> <p>Bestämmelserna om upphörande av gruvdrift preciseras.</p>	<p>Företagens kostnader för förbehåll ökar med 1–2 miljoner euro per år.</p> <p>Dessutom växer företagets övriga regleringsbörda med cirka 0,5 miljoner euro per år, i huvudsak på grund av högre tillståndsavgifter och den kommunala planläggningskyldigheten.</p> <p>För ett enskilt företag uppskattas de direkta konsekvenserna till flera tusentals euro per år.</p> <p>Riskerna med investeringar i gruvor och i malmletning ökar och det kan dröja längre att få tillstånd. Investeringsbeloppet kan minska med upp till flera tiotals miljoner per år.</p> <p>Andra kostnader, som inte beaktas ovan, för inhämtande av markägarnas samtycken uppkommer för företagen, eftersom det är svårt att bedöma deras storlek.</p>

4.2.2 Ekonomiska konsekvenser

Konsekvenser för samhällsekonomin

Ett mål i statsminister Sanna Marins regeringsprogram är att säkerställa verksamhetsförutsättningarna för gruvor. De föreslagna ändringarna bedöms inte medföra några betydande konsekvenser för samhällsekonomin. Gruvdriftens konsekvenser för samhällsekonomin beror i hög grad på prisutvecklingen, som är beroende av den internationella efterfrågan på råvaror. Gruvsektorns andel av den privata sektorn i Finland mätt i omsättning är cirka 0,4 procent (Struktur- och bokslutsstatistik över företag 2019), vilket innebär att konsekvenserna ofrånkomligen är små vid en samhällsekonomisk granskning. Regionalekonomiskt är konsekvenserna emellertid betydande i de regioner där en stor del av gruvdriften finns. Dessutom är det möjligt att gruvsektorns betydelse ökar i framtiden, bland annat när efterfrågan på batteriproduktion ökar som en del av den gröna övergången.

Om de föreslagna ändringarna, i synnerhet tillsammans med andra lagändringar om gruvdrift som bereds av regeringen, väsentligen minskar investeringsviljan, kan ändringen minska gruvinvesteringarna i Finland med några tiotals miljoner euro per år. Om detta sker, kan en minskning av gruvinvesteringarna också minska investeringarna i andra värdekedjor, till exempel i den industri som återvinner gruvmineraler. För hela samhällsekonomin är konsekvenserna emellertid relativt små, eftersom de direkta utländska investeringarna i Finland 2019 uppgick till sammanlagt 76,4 miljarder euro enligt Statistikcentralen.

Konsekvenser för statsfinanserna

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen 2023 och avses bli behandlad i samband med den. I budgetpropositionen 2023 föreslås ett anslag på 160 000 euro till moment 32.01.08 (Säkerhets- och kemikalieverkets omkostnader) för uppgifter i anknytning till verkställandet av ändringarna av gruvlagen.

Gruvmyndighetens, det vill säga Säkerhets- och kemikalieverkets (Tukes), uppgifter ökar betydligt på grund av de föreslagna ändringarna i tillståndsförfarandena. Under 2023–2025 förutsätter ändringarna tre årsverken för att genomföra författningsändringarna samt för att kunna slutföra ansökningsärenden, och därefter bedöms resursbehovet för nya uppgifter vara två årsverken. Personalkostnaderna under 2023–2025 uppgår till 250 000 euro per år och från och med 2026 till 160 000 euro per år. Uppgifter i anslutning till anhopningen av ärenden kan finansieras från anslagsökningen på 500 000 euro som föreslås i budgetpropositionen för 2023 till moment 32.01.08 (Säkerhets- och kemikalieverkets omkostnader) och som ska försnabba tillståndsförfarandena. Dessutom uppkommer kostnader på sammanlagt 350 000 euro under 2023–2024 till följd av förnyelsen av gruvregistret och det elektroniska ärendehanteringssystemet och därefter bedöms kostnaderna för att administrera systemet vara 40 000–60 000 euro per år. Systemkostnader av engångsnatur ska täckas från anslaget på moment 32.01.10 (Utveckling av digitaliseringen).

Ändringarna i tillståndsförfarandena hänför sig till tillståndsärenden, för vilka en tillståndsavgift uppbärs av tillståndssökanden enligt självkostnadsprincipen i enlighet med lagen om grunderna för avgifter till staten. Tukes avgiftsintäkter under moment 12.32.20 (Säkerhets- och kemikalieverkets inkomster) uppskattas öka till följd av ändringarna med 150 000 euro i året.

Införandet av en förbehållsavgift ger uppskattningsvis 1–2 miljoner euro per år i avgiftsintäkter, beroende på avgiftens styreffekter. Bedömningen grundar sig på det genomsnittliga antalet förbehållsanmälningar per år (50–100 stycken) och den genomsnittliga storleken på ett förbehållsområde (240 km²). Detta är en försiktig bedömning med beaktande av de avgränsningar av förbehållsområden som föreslås i propositionen (förbehållsanmälan ska i framtiden inte vara möjlig på områden för vilka malmletningstillstånd inte kan beviljas enligt gruvlagen) och minskningen av överstora förbehållsområden, vilket är syftet med införandet av avgiften för förbehåll. Avgifterna för förbehåll ska betalas till gruvmyndigheten, som redovisar dem i statsbudgetens inkomster under moment 11.19.09 (Övriga skatteinkomster).

Ett projekt som förverkligar föresatsen om gruvskatt som skrivits in i regeringsprogrammet pågår i finansministeriet och är ett separat projekt från gruvlagsreformen.

Konsekvenser för företagen

Här granskas uttryckligen konsekvenserna för företag av ändringen av gruvlagen. Det är emellertid viktigt att observera att även andra projekt och lagar som bereds samtidigt medför konsekvenser för företag inom gruvsektorn: naturvårdslagen, miljöskyddslagen, ändringar i anknäpning till sekundärt miljöansvar och införandet av en gruvskatt.

Konsekvenser för regleringsbördan för företag

Med tanke på gruvsektorns storlek medför propositionen betydande konsekvenser för regleringsbördan. Ändringarna ökar kostnadsbördan för sektorns företag, framför allt på grund av att gruvmyndighetens tillståndsavgifter blir dyrare. Propositionen bedöms medföra ett tillägg till företagens regleringsbörda på något mindre än 500 000 euro per år för hela företagsfältet och under en övergångsperiod på fem år några hundra tusen euro av engångsnatur. Samhällsekonomiskt är kostnaden inte särskilt betydande, men för ett företag växer regleringsbördan med i genomsnitt cirka 10 000 euro per år. Då kan man tala om väsentliga konsekvenser när det gäller regleringsbördan, även om det bör observeras att företagen inom gruvsektorn är betydligt större än ett genomsnittligt företag. Enligt Statistikcentralens bokslutsstatistik motsvarar kostnaden i genomsnitt cirka 0,4 procent av personalkostnaderna i företag som idkar brytning av metallmalm eller sten. Lagändringens konsekvenser för regleringsbördan gäller alltså relativt stora företag, även om det också finns en del små företag inom gruvsektorn för vilka kostnadsbördan relativt sett kan bli betydligt större än för stora aktörer. I vilket fall som helst är sektorn kapitalintensiv, vilket innebär att regleringskostnaderna inte utgör någon betydande del av de totala kostnaderna ens för små företag. Bedömningen har gjorts med hjälp av arbets- och näringsministeriets räknare för beräkning av regleringsbördan.

Största delen av den beräknade ökningen av regleringsbördan, något över 400 000 euro per år, beror på två faktorer: ökningen av tillståndsavgifterna och den kommunala planläggningsskyldigheten. Andra betydande ändringar som ökar regleringsbördan är skyldigheterna att ordna informationsmöten, skyldigheten för den som gör ett förbehåll att i större utsträckning än tidigare avgränsa förbehållsområdet samt utvidgningen av bestämmelserna om säkerheter.

Säkerhets- och kemikalieverket (Tukes) har bedömt att det krävs mer myndighetsarbete vid en lagändring och att kostnaderna för detta täcks med tillståndsavgifter som samlas in av gruvaktörerna. Därtill kan tillståndens handläggningstid öka, vilket ökar företagets kostnader och förlänger tiden av osäkerhet. Tillståndsavgifterna bedöms öka med sammanlagt 200 000 euro per år.

Kravet på att gruvdrift ska grunda sig på en general- eller detaljplan orsakar ekonomiska kostnader för de gruvaktörer som utvidgar sin verksamhet och som hittills bara har haft gruvdrift som grundar sig på en landskapsplan. Kostnader uppkommer för anskaffningen av de tilläggsutredningar som behövs för generalplanen i samband med ändringarna av gruvområdet. Dessa kostnader kan vara tämligen betydande, framför allt i de fall att gruvan ligger inom flera kommuner. Gruvindustrin har på arbets- och näringsministeriets begäran utrett planläggningssituationen för de gruvor som för närvarande är aktiva i Finland. I utredningen identifierades sammanlagt åtta gruvor, som har planlagts bara med hjälp av en landskapsplan och som potentiellt kan antas utvidga gruvdriften i framtiden. Dessa gruvområdens sammanlagda yta är uppskattningsvis cirka 6 900 ha, vilket är cirka 40 procent av ytan för aktiva gruvområden och utmål. I bedömningen antas det att denna andel utan en lagändring skulle vara oförändrad i framtiden. Kostnaderna gäller emellertid bara ändringar i det nuvarande gruvområdet. Ändringen bedöms öka företagets regleringsbörda med drygt 200 000 euro per år.

Utöver kostnadseffekter kan kravet på kommunal planläggning orsaka problem vad gäller tillstånd till nya och små så kallade satellitfyndigheter, som skulle brytas som en satellit till en större gruva. Det är inte säkert att kommunerna anser att det finns något behov av att lägga planläggningsresurser på att planlägga sådana små förekomster av metaller eller i synnerhet industrimineraler. Vad gäller verksamma gruvor kan kravet på kommunal planläggning dessutom få gruvans verksamhet att stanna upp, ifall gruvaktören eller kommunen inte i tillräckligt god tid har kunnat förbereda sig på ett behov av att utvidga gruvan.

Skyldigheten att ordna informationsmöten vid malmletning och gruvdrift är också en betydande belastningsfaktor. I detta fall handlar det för de flesta aktörer inte om något helt nytt, utan en del motsvarande tillställningar har redan ordnats. Alla aktörer har dock inte ordnat sådana tillställningar årligen, vilket är ett krav i den nya lagen.

Skyldigheten att i större utsträckning än tidigare avgränsa förbehållsområdet bedöms i rimlig utsträckning orsaka tilläggsarbete på grund av uppgrändet av en karta för de flesta som gjort ett förbehåll.

En utvidgning av kraven på gruvtillståndsinnehavarens säkerheter orsakar direkta ekonomiska kostnader för aktörerna inom sektorn i form av finansieringskostnader för säkerheter. Dessa belopp förblir emellertid relativt små jämfört med kostnaderna för miljögarantier. Största delen av dessa kostnader uppkommer för granskning av säkerheter för de nuvarande gruvområdena under en övergångsperiod på fem år.

Utöver ovan nämnda omständigheter uppkommer små konsekvenser för regleringsbördan bland annat på grund av en utökad tillförlitlig redogörelse som är en förutsättning för överföring av tillstånd.

Övriga konsekvenser för företagens kostnader

Utöver regleringsbördan medför lagändringen också andra kostnadseffekter för företagen inom gruvsektorn. Avgiften för förbehåll på förbehållsområdena ökar i det inledande skedet kostnaderna för malmletningen med uppskattningsvis 1–2 miljoner euro per år, beroende på hur mycket avgiften för förbehållet och avgränsningarna av förbehållsområdena minskar storleken på förbehållsområdena. Avgiften för förbehåll för ett genomsnittligt förbehållsområde 2021 uppskattas till 24 000 euro och för ett förbehållsområde enligt medianstorleken till 9 800 euro. Kostnadseffekten motsvarar uppskattningsvis 1,5–3 procent av alla årliga investeringar i malmletning.

Utöver de direkta konsekvenserna för regleringsbördan medför propositionen betydande indirekta konsekvenser för regleringsbördan för gruvaktörer. Att markägarens samtycke är en förutsättning för fortsatt malmletning efter 10 år ökar företagens administrativa börda och kan från fall till fall försämra malmletningsföretagets förhandlingsställning gentemot markägaren. För företagen innebär skyldigheten kostnader såväl för hanteringen av samtycken som för förhandlingarna med markägarna. Särskilt tung är skyldigheten för de företag på vilkas malmletningsområden det finns tiotals eller till och med flera hundratals olika markägare. Dessutom ökar skyldigheten malmletningsföretagets affärsrisk.

De relativt sett största kostnadseffekterna är emellertid de indirekta kostnaderna på grund av lagändringen, vilka anknyter till utdragna tillståndprocesser. Det kan dröja längre att få tillstånd, till exempel om beslut överklagas oftare än tidigare eller om motståndet mot gruvdrift i kommunen fördröjer planläggningsprocessen. Om tillståndet dröjer kan detta leda till kostnader för investeringsprojektet, men det är mycket svårt att göra en kvantitativ bedömning av effekten.

Om en gruvskatt införs påverkar detta dessutom kostnaderna för gruvdriften direkt. Detta är emellertid ett annat projekt som bereds av finansministeriet och som är separat från reformen av gruvlagen.

Konsekvenser för investeringar i Finland

I den föreslagna lagändringen finns flera faktorer som försämrar investeringssäkerheten inom gruvsektorn. Att markägarens samtycke är en förutsättning för fortsatt malmletning efter 10 år är en tydlig osäkerhetsfaktor, som direkt ökar investeringsrisken och försämrar förutsägbarheten. Det kan bedömas att besvär i anknytning till tillståndsförfaranden kommer att öka (regleringen ökar framöver och är mer detaljerad och fler villkor ges i tillståndsbeslutet, vilket innebär att det går att söka ändring i tillståndsbeslutet på fler grunder än tidigare, å andra sidan uppskattas antalet besvär som beror på informationsbrist minska) och fler prövningar i domstol ökar även investeringsrisken och kan förlänga handläggningstiderna för tillstånd. Aktörer inom gruvsektorn orsakas ekonomiska kostnader för avgifter för förbehåll, utökade säkerheter och den ökade administrativa bördan. En förlängning av tillståndprocessen kan också försämra investeringarnas lönsamhet. Kravet på kommunal planläggning kan därtill medföra oförutsedda risker vad gäller beviljande av gruvtillstånd. Osäkerheten kan öka på grund av ett eventuellt ökat motstånd mot gruvdrift i det kommunala beslutsfattandet till följd av lagändringen, vilket kan synas exempelvis i en förlängning av planläggningsprocessen eller så att planläggningen inte möjliggör gruvdrift på det undersökta malmletningsområdet. En förlängning av tillståndprocessen kan försämra den potentiella lönsamheten och på så sätt minska investeringsviljan. De skärpta förutsättningarna för beviljande av tillstånd minskar också investeringsviljan.

Enligt en utredning av Fraser-institutet (Annual Survey of Mining Companies 2020) var Finland det tionde attraktivaste landet globalt år 2020 vad gäller gruv- och malmletningsinvesteringar. Vad gäller berggrundens mineralpotential ligger Finland emellertid på en betydligt sämre placering (plats 21). Finlands höga placering i attraktivitetsindexet beror på den regulativa miljön (policy), som bedömdes vara den tredje mest attraktiva i världen. En delfaktor i utredningen har konstaterats vara gruvlagstiftningens förutsägbarhet och de smidiga tillståndsförfarandena. De ändringar som nu föreslås försämrar väsentligen tillståndprocessens förutsägbarhet och smidighet, vilket sannolikt leder till att Finlands totala attraktivitet som föremål för gruv- och malmletningsinvesteringar försämras. I utredningen 2021 föll Finland till 13:e plats vad gäller total attraktivitet. Mineralpotentialen förblev nästan oförändrad (plats 22), men policyindexet föll till 9. I utredningen 2021 försämrades placeringen ytterligare, i synnerhet vad gäller den regulativa

miljön. Som orsak nämns försämrade transparens och förutsägbarhet samt långa handläggningstider för tillstånd. Orsaken kan också vara de långa handläggningstiderna i domstol.

Under 2000-talet har Finland varit föremål för investeringar om 30–90 miljoner euro årligen i malmletning och flera hundratals miljoner i gruvdrift. Konsekvenserna av författningsändringen för investeringarna i Finland kan alltså enkelt röra sig om flera tiotals miljoner euro per år.

En särskild fråga som påverkar malmletningsinvesteringar är avgifterna för förbehåll som ska uppbäras framöver. Det är känt att vissa aktörer har förbehållit onödigt stora områden för att säkerställa sin egen investeringsfinansiering. Detta fenomen beror delvis på att resten av världen inte känner till det finländska förbehållssystemet och att finansörerna inte alltid förstår dess juridiska betydelse. Avgifterna för förbehåll minskar i någon mån investeringarnas lönsamhet, men de sällar också bort fall där förbehållssystemet missbrukas i syfte att skaffa finansiering. Detta kan leda till att investeringar riktas till sådana aktörer som också klarar av att effektivt utnyttja investeringsmedlen. Till denna del kan ändringen alltså främja ekonomisk tillväxt.

Konsekvenser för andra näringar än gruvdrift och malmletning

Lagförslagets konsekvenser för andra näringar än gruvdrift och malmletning bedöms i sin helhet vara ganska små. Man har bedömt att propositionen i viss mån medför konsekvenser för turismen och renskötseln, eventuellt också för vindkraftsproduktionen. Därtill främjar propositionen i viss mån ny företagsverksamhet på stängda gruvområden.

Lagförslaget påverkar turismen, renskötseln och vindkraftsproduktionen i huvudsak på tre sätt. För det första möjliggör överföringen av beslutanderätten om planläggning till kommunen att lokala näringar starkare kan beaktas i planläggningsbesluten. Kommunerna bedömer olika näringars konsekvenser för kommunens ekonomi och markanvändning, och i fråga om renskötseln sker detta i huvudsak i landskapet Lappland. För det andra föreslås i lagförslaget att en förutsättning för beviljande av malmletningstillstånd är att malmletningen, med beaktande av tillståndsvillkoren och malmletningsområdets läge, inte får medföra väsentlig olägenhet för annan näringsverksamhet. I praktiken kan detta innebära exempelvis att malmletningen schemaläggs så att den medför så liten olägenhet som möjligt för annan markanvändning. För det tredje föreslås i lagförslaget att en förutsättning för beviljande av gruvtillstånd är att gruvdriften inte i hög grad försämrar ortens bosättnings- eller näringsförhållanden. Därför bör även näringsförhållandena beaktas i högre grad än tidigare när beslut fattas om beviljande av gruvtillstånd.

Enligt propositionen ska den som bedriver gruvdrift vid planeringen och anläggandet av en gruva och vid gruvdriften beakta användningen av området efter det att gruvdriften upphört. På gruvområdena kan i högre grad än tidigare förutsättas anpassning till landskapet och landskapsgestaltning i efterhand. Användningen av området för annan näringsverksamhet efter det att gruvan stängts kan i viss mån underlättas, i den utsträckning bestämmelsen exempelvis styr till att vid behov bevara gruvområdets byggnader och infrastruktur så att de är i användbart skick.

Gruvlagen förhåller sig olika till renskötsel om området ligger inom renskötselområdet enligt renskötsellagen eller inom det område som är avsett särskilt för renskötsel, av vilka specialbehandlingen av det senare beror på samernas urfolksrättigheter. I fråga om bedömningen av skador förändras inte renskötselområdets och det särskilda renskötselområdets ställning. Men i fråga om guldvaskning föreslås en uttrycklig bestämmelse om att verksamheten inte får orsaka skador på renskötselns konstruktioner eller renarnas flyttleder. Propositionen jämnar renbeteslagens ställning inom renskötselområdet med deras ställning inom det särskilda renskötselområdet när det gäller delfäendet av beslut. I fortsättningen delges alla renbeteslag beslut som

gäller tillstånd enligt gruvlagen som beviljas inom deras område. Propositionen gynnar tillgången till information lokalt och därmed möjligheten till en konstruktiv dialog med verksamhetsutövaren.

Om lagändringen minskar malmletningens attraktionskraft, kan detta indirekt främja de näringar som konkurrerar med gruvdriften om tillgängliga markområden. Detta kan emellertid inte anses vara en sådan effekt som eftersträvas med lagändringen, eftersom konsekvensen för samhällsekonomin skulle vara negativ i detta fall. Det är emellertid möjligt att ett gruvprojekt inte förverkligas på grund av lagändringen, vilket kan frigöra utrymme för en konkurrerande näringsverksamhet, till exempel för turismen på området. Investeringarna i andra näringar är dock vanligen betydligt mindre än gruvinvesteringar och det är lättare för dessa näringar att hitta ersättande objekt. Därför är konsekvenserna för andra näringar ofrånkomligen mindre än konsekvenserna för gruvsektorn. En gruvinvestering som inte förverkligas innebär å andra sidan också att stödtjänster inte förverkligas. Sådana kan till exempel vara service- och underhållstjänster som betjänar gruvindustrin. Således är konsekvenserna för andra näringar inte entydigt positiva eller negativa, utan de varierar från fall till fall. Det är svårt att på ett tillförlitligt sätt bedöma gruvinvesteringarnas indirekta konsekvenser för andra näringar.

Konsekvenser för konkurrensen

Även om ändringarna orsakar betydande kostnader för aktörerna inom gruvsektorn, kan de i viss mån jämna ut konkurrensen inom sektorn. Den skärpta regleringen sällar bort opålitliga aktörer från sektorn, vilket kan anses vara en fördel för de aktörer som följer reglerna. Förbehållsavgiften bedöms minska risken för omfattande onödigt förbehåll inom malmletningsverksamheten, vilket i sin tur förbättrar de andra företagens konkurrenssituation. Å andra sidan kan skärpta bestämmelser om förbehåll i någon mån öka storleken på malmletningsområdena.

Konsekvenser för hushåll

I Finland fokuseras gruvsektorn tydligt till glesbebyggda områden i norra och östra Finland. Om lagändringen leder till att investeringarna i malmletning och gruvdrift minskar, kan detta innebära att hushållens inkomster minskar i norra och östra Finland. Det kan handla om både direkta konsekvenser för personer som arbetar inom sektorn och indirekta konsekvenser genom de tjänster som sektorn använder, samt om hektarersättningar som betalas till markägarna. Sysselsättningsmöjligheterna särskilt i glesbebyggda områden påverkar också livskraften och de tjänster som tillhandahålls på områdena.

Propositionens miljökonsekvenser (presenteras nedan i kapitel 4.2.4 Miljö- och klimatkonsekvenser) verkar vara positiva också ur hushållens synvinkel (till exempel minskar landskapskonsekvenserna).

4.2.3 Konsekvenser för myndigheterna

Statliga myndigheter

Förslaget innehåller inga ändringar i behörighetsförhållandena mellan myndigheter. Arbets- och näringsministeriets uppgifter är oförändrade jämfört med den gällande lagen. Ministeriets uppgift är den allmänna styrningen, övervakningen och utvecklingen av verksamheten enligt gruvlagen. Som gruvmyndighet fungerar fortfarande Säkerhets- och kemikalieverket (Tukes), som övervakar att gruvlagen följs och sköter andra uppgifter enligt lagen, till exempel beviljande av

tillstånd som anges i gruvlagen. En ny uppgift för gruvmyndigheten är att fatta beskattningsbeslut angående avgiften för förbehåll och att uppbära skatten.

De föreslagna ändringarna ökar myndigheternas behov av resurser. De kräver också att gruvmyndigheten har grundligare och mer omfattande kunskaper än tidigare samt en kunskapsbas om de miljö- och klimatkonsekvenser som malmletningen och gruvdriften orsakar från fall till fall samt resurser att sätta sig in i konsekvenserna. För att minska denna risk kan gruv- och miljömyndigheterna samarbeta. Propositionen medför inga direkta konsekvenser för regionförvaltningsverkens eller närings-, trafik- och miljöcentralernas uppgifter. Gruvmyndighetens, det vill säga Säkerhets- och kemikalieverkets (Tukes), uppgifter ökar betydligt på grund av de föreslagna ändringarna i tillståndsförfarandena och uppgifterna i anknytning till avgiften för förbehåll. Uppgifterna ökar också på grund av utbildnings- och informationsbehovet som lagändringen medför för verksamhetsutövare och andra intressentgrupper.

De föreslagna ändringarna främjar möjligheten att samordna gruvtillstånd och miljötillstånd.

Konsekvenser för kommunala myndigheter

Förslaget enligt vilket gruvdriften ska grunda sig på en kommunal plan med rättsverkningar kan öka kommunernas uppgifter, eftersom beaktandet av gruvdriften i samband med uppgörandet av en plan är en del av den normala planläggningsprocessen. En del gruvor grundar sig redan nu på en kommunal plan, medan andra grundar sig på en landskapsplan.

Om en kommunal plan ska uppgöras för gruvdrift på ett område eller om en ändring förutsätts i en gällande plan, ökar den kommunala planen myndigheternas arbete i kommunen, om kommunen stöder inledandet av gruvdrift i kommunen. Även eventuella anmärkningar och besvär i anknytning till planläggningen kräver resurser av kommunerna. Förslaget förbättrar emellertid kommunernas ställning vid planeringen av verksamheten på deras eget område och även i övrigt den lokala acceptansen.

När gruvprojektens konsekvenser sträcker sig över flera kommuner kvarstår uppgörandet av en landskapsplan som ett väsentligt verktyg för samarbetet mellan kommunerna (på grund av planhierarkin), även om gruvlagen uttryckligen förutsätter uppgörandet av en mer detaljerad kommunal plan. Ett alternativ till en kommunal plan är uppgörandet av en gemensam generalplan för flera kommuner och därför kan det bli vanligare att göra upp sådana planer, trots att även andra faktorer än gruvprojekt kan påverka vilken form av plan som tillämpas.

Kravet på kommunal planläggning vid områdesändringar i befintliga gruvor ökar planläggningsuppgifterna, i synnerhet i de befintliga gruvkommunerna.

4.2.4 Miljö- och klimatkonsekvenser

Propositionen kan anses medföra positiva miljö- och klimatkonsekvenser, men konsekvenserna är jämförelsevis små. Gruvdriften regleras dels av gruvlagen, dels av flera andra lagar, varav exempelvis miljöskyddslagen är en central lag med tanke på gruvdriftens miljökonsekvenser. En väsentlig del av gruvdriftens övergripande miljökonsekvenser, som omfattas av miljöskyddslagen och miljötillståndet, utgörs av det avfall som uppkommer vid gruvdriften samt sättet att hantera avfallet och de områden där avfallet hanteras samt den tillhörande hanteringen av vattenbalansen på gruvområdet och risken för en storolycka. Man bör också komma ihåg att miljökonsekvenserna bedöms i ett förfarande vid miljökonsekvensbedömning (MKB-förfarande) på det egentliga gruvområdet och på gruvans influensområde när en gruva anläggs.

Vid reformen av gruvlagen är de ändringar som är väsentliga med tanke på gruvdriftens miljö- och klimatkonsekvenser ändringarna i kommunens inflytande samt i malmletnings- och gruvtillståndsförfarandet. Positiva miljö- och klimatkonsekvenser kan främst komma av att gruvdriften i framtiden alltid ska grunda sig på en generalplan eller detaljplan enligt markanvändnings- och bygglagen i vilken gruvområdets och hjälpområdets läge och förhållande till den övriga områdesanvändningen har utretts. Planläggningen möjliggör förlikning av tvister om markanvändningen samt en ändamålsenlig placering av verksamheterna, vilket också kan påverka verksamhetens miljö- och klimatkonsekvenser.

Den föreslagna ändringen i bestämmelsen om förbjudna följder av malmletning med stöd av malmletningstillstånd kan också medföra positiva miljökonsekvenser. Det kan anses att bestämmelsen blir tydligare. Positiva miljökonsekvenser kan även komma av förslaget enligt vilket god praxis för att minska miljökonsekvenserna av malmletningen ska beaktas när tillståndsvillkoren om tidpunkterna och metoderna för malmletningsundersökningarna och om de anordningar och konstruktioner som har samband med malmletningen meddelas.

Därtill kan positiva miljö- och klimatkonsekvenser i anknytning till gruvlagens tillämpningsområde uppkomma till exempel till följd av de tillägg till gruvtillståndets tillståndsvillkor som ges för att trygga allmänna och enskilda intressen och som gäller behövliga bestämmelser om förändringar i den fysiska miljön, exempelvis om bevarande och förnyande av trädbestånd och annan växtlighet samt nya planteringar under gruvdriften, placeringen av funktionerna på gruvområdet med beaktande av naturens mångfald och övriga miljökonsekvenser.

Genom tillståndsbestämmelserna enligt gruvlagstiftningen kan man påverka gruvdriftens konsekvenser för naturens mångfald, trots att det inte är möjligt att föreskriva om utsläpp och annat som anges i miljölagstiftningen. Gruvdriftens konsekvenser för naturens mångfald är oftast lokal och i huvudsak begränsad till det område som reserverats för gruvdrift. Det går att styra bevarandet och förbättringen av naturens mångfald genom ovan nämnda tillståndsbestämmelser angående placeringen av verksamheterna på gruvområdet, så att till exempel våtmarksområden och solexponerade fält om möjligt lämnas kvar på området, samt genom att lämna kvar fällda träd som död ved, genom att beakta arter som kan störas när man schemalägger byggandet och genom att skydda och spara värdefulla trädbestånd på området. Naturenligena områden som ska bevaras på gruvområdet filtrerar också regnvatten.

Propositionen kan medföra indirekta konsekvenser för användningen av naturresurser vad gäller mineraler i marken. Eftersom propositionen i någon mån bedöms försämra malmletningsinvesteringarnas attraktionskraft, innebär detta att propositionen också minskar den ekonomiska utvinningen av mineraler ur marken, åtminstone på medellång sikt.

Tillståndsvillkoren som ingår i propositionen kan påverka miljön positivt, beroende på tillämpningspraxisen.

Under beredning av regeringens proposition har det uppkommit en diskussion om gruvdriftens koppling till den gröna övergången, det vill säga övergången från användningen av fossil energi, vilket är viktigt för att stävja klimatförändringen. I tekniken som behövs för den gröna övergången används råvaror som produceras vid gruvdrift. Konsekvenserna av regleringen och ändringarna i regleringen för Finlands attraktivitet som investeringsobjekt märks först i malmletningsinvesteringarna. De årliga investeringarna har följts upp redan under flera år och investeringsbeloppen har observerats variera väldigt mycket. I första hand återspeglar variationen i investeringsbeloppen marknadspriserna och efterfrågan på råvaror. När efterfrågan ökar, ökar också intresset för malmletning, eftersom det då är lättare att hitta investerare för malmletningen.

Om ändringarna i regleringen påverkar investeringsviljan, märks detta också på gruvdriften på längre sikt och på att det blir färre malmletningsprojekt som utvecklas och får finansiering, för att framskrida till gruvprojekt och slutligen kanske till gruvor. Om finländska projekt inte verkar intressanta, placeras pengarna i malmletning någon annanstans, och likaså framskrider projekt till gruvdrift någon annanstans, eftersom behovet av råvaror sist och slutligen måste tillfredsställas på något sätt. Vilka klimatkonsekvenser ändringarna i regleringen och därigenom placeringen av verksamheten har för något annat land beror på regleringen och kraven i landet i fråga. I Europa, och i Finland, är regleringen allmänt taget ganska sträng och energi- och råvarueffektiviteten är långt på väg.

4.2.5 Samhälleliga konsekvenser

Konsekvenser för medborgarnas ställning

Medborgarna blir allt mer intresserade av malmletning och gruvdrift. Medborgare har grundat organisationer som diskussionsplattformar och påverkansmedel i anknytning till gruvdrift som planeras på deras område. Nya kommunikationsverktyg har möjliggjort snabb information till medborgare och även mellan medborgare. Det är allt viktigare att medborgarna snabbt och i ett så tidigt skede som möjligt får tillförlitlig information om gruvdrift som planeras eller pågår på deras område.

Informationen om tillståndsförfarandena enligt gruvlagen har förbättrats bland annat genom de föreslagna informationsmötena och skyldigheten att informera. Detta förbättrar möjligheterna för markägarna, områdets näringsidkare och intressentgrupper att få information om aktuella projekt i ett så tidigt skede som möjligt och ökar möjligheterna att reagera och övervaka både planerade och pågående projekt. Med tanke på medborgarnas möjligheter att påverka är det viktigt att markägare och andra medborgare lätt får tillgång till myndighetsinformation. Utöver det som nämns ovan förbättras tillgången till information tack vare de föreslagna ändringarna i gruvregistret, gruvförrättningen (som påverkar innehållet i fastighetsregistret) och offentligheten i uppgifter om panträtter.

Enligt utredningar som gjorts upplever medborgarna långa tider av osäkerhet som tunga i anknytning till verksamhet enligt gruvlagen som exempelvis påverkar fastigheternas värde. Propositionen avser att förkorta bland annat giltighetstiden för förbehåll och minska de förbehållna områdena, och på så sätt minska osäkerheten bland områdets markägare och andra invånare. Till denna del kan propositionen ställvis påverka till exempel försäljningsvärdet på sommarstugor, till den del eventuella förbehåll har kunnat försämra områdets attraktivitet bland köpare.

Planläggning som en förutsättning för gruvdrift förbättrar möjligheten bland medborgare och kommuninvånare att påverka placeringen av gruvdrift på kommunens område. Syftet är att öka den lokala acceptansen.

De föreslagna ändringarna i propositionen som medför konsekvenser för markägare är att samtycke av markägarna i malmletningsområdet är en förutsättning för fortsatt malmletning, om malmletningstillståndet har varit i kraft i minst tio år och att säkerheten för gruvor ska utsträckas till ersättningar till markägare. Det förstnämnda ökar markägarens möjligheter att påverka fortsatt malmletning på sin fastighet, även om en enskild markägare inte direkt har rätt att förbjuda malmletning (som samtycke avses samtycke av fastighetsägare vars fastigheter täcker minst hälften av malmletningsområdet). Ändringarna i förbehållsmekanismen och möjligheterna till information som presenteras ovan är också betydelsefulla för markägarna.

Konsekvenser för urfolkens rättigheter

Genom propositionen stärks samernas rättigheter som urfolk genom att förbättra tillgången till information och därigenom öka möjligheterna till påverkan i rätt tid. Vid ansökan om malmletningstillstånd, gruvstillstånd och guldvaskningstillstånd ligger ansvaret för att utreda konsekvenserna för den samiska kulturen på grund av verksamheten enligt tillståndsansökan på tillståndsökanden, och utredningen av detta och samarbetsförfarandet förtydligas. Genom dessa ändringar blir olika aktörers roller tydligare i framtiden. Rätten att delta ökar tack vare den nya möjligheten att ta ställning, som innebär att sametinget, skolternas byastämman och renbeteslagen på området ges tillfälle att ta ställning till utredningen om konsekvenserna för samerna, innan samarbetsförfarandet inleds.

Konsekvenser för gruvområdets säkerhet

En väsentlig del av gruvområdets säkerhet är en säker stängning av gruvområdet och efteruppföljning av området. Det kan anses att säkerheten förbättras, när den säkerhet som ska ställas för områdets stängningsåtgärder preciseras, varvid åtgärderna är mer individualiserade och pengar även reserveras för efteruppföljning av lösningarna för stängning av området, ifall verksamhetsutövaren inte har medel att göra detta.

Årlig information om gruvornas verksamhet och planer kan minska uppkomsten av risksituationer, eftersom man får en bättre uppfattning om eventuella riskplatser på gruvområdet och placeringen av verksamheter som orsakar fara.

Konsekvenser för regional utveckling

I Finland är gruvdrift en sektor som mycket starkt riktas till glesbebyggda områden i norra och östra Finland. Bland Finlands landskap utövas en stor del av malmletningen främst i Lappland, Norra Karelen, Mellersta Österbotten och Norra Savolax, och även bland dessa sker en överväldigande majoritet i Lappland. Mätt i utvinning finns Finlands största gruvor som för närvarande är i drift i Lappland (Boliden Kevitsa Mining i Sodankylä), Kajanaland (Terrafame i Sotkamo och Kajana) samt Norra Savolax (Yara Suomi i Siilinjärvi). Den ekonomiska bördan i anknytning till malmletning och gruvdrift och investeringarna som eventuellt minskar gäller alltså i högsta grad dessa områden.

Granskat i omsättning och personalantal inom gruv- och utvinningsverksamheten (Kunnittainen toimipaikkatilasto 2019, Statistikcentralen) har gruvdriften den största regionala betydelsen i Lappland, där verksamheten utgör något över 3 procent av företagssektorns omsättning och personal, vilket innebär cirka 1 300 årsverken och knappt en halv miljard euro i omsättning årligen. Den näst största betydelsen har sektorn i Kajanaland och tredje största betydelsen i Norra Österbotten. Det bör observeras att gruvdriftens betydelse för sysselsättningen och ekonomin särskilt i dessa områden, men också i hela landet, är mycket mer omfattande: gruvor sysselsätter också många andra aktörer indirekt. Gruvdriften och andra tjänster som behövs, bland annat kosthållstjänster, sysselsätter också invånare med lägre utbildning i regionen.

De regioner där malmletning eller gruvdrift bedrivs är jämförelsevis svaga ekonomiskt. Bruttonationalprodukten per capita är i Kajanaland och Norra Karelen cirka 60 procent av nivån i Nyland, i Norra Österbotten 63 procent, i Norra Savolax 65 procent samt i Lappland och Mellersta Österbotten cirka 70 procent.

Om lagändringen leder till att investeringarna i malmletning och gruvdrift minskar, kan detta medföra tämligen stora konsekvenser för ekonomin i norra och östra Finland för både kommunerna och företagssektorn. De största konsekvenserna torde gälla malmletningen, vilket innebär att de negativa konsekvenserna för den regionala ekonomin främst gäller Lappland. Å andra sidan stärker propositionen markägarnas ställning uttryckligen i dessa områden. Dessutom kan propositionen i en del fall medföra ringa positiva konsekvenser för andra näringar på dessa områden, till exempel för turismnäringen i Lappland. Regionala konsekvenser för andra näringar än gruvdriften kan emellertid inte anses vara särskilt betydande, eftersom propositionen innehåller tämligen få bestämmelser som direkt påverkar andra näringar. Indirekt kan ändringen stärka till exempel turismnäringen i Lappland, om betydande gruvinvesteringar inte görs på grund av lagändringen.

Konsekvenser för sysselsättningen och arbetslivet

Enligt Statistikcentralens företagsstatistik sysselsätter gruvdriften direkt cirka 5 500 personer i Finland. Om investeringarna i malmletning minskar till följd av de föreslagna ändringarna, påverkar detta direkt sysselsättningen i regioner som är intressanta med tanke på malmletning, både via den personal som malmletningsföretagen sysselsätter direkt och via de tjänster som företagen använder. På längre sikt kan minskad malmletning påverka gruvornas livslängd och därigenom gruvornas sysselsättande effekt. De föreslagna ändringarna orsakar inga så betydande förändringar i de verksamma gruvornas verksamhetsförutsättningar att de skulle anses ha några direkta konsekvenser för sysselsättningen. De direkta sysselsättningseffekterna är i vilket fall som helst ganska små på grund av den låga sysselsättningen inom gruvdriften och på grund av att konsekvenserna främst riktas mot nya investeringar. De största sysselsättningseffekterna skulle utgöras av förlorade investeringar på grund av att värdekedjor inte skapas inom andra sektorer. Förändringarna påverkar alltså inte i någon väsentlig grad befintliga arbetsplatser, men de kan i en del fall minska uppkomsten av nya arbetsplatser inom gruvindustrin och de värdekedjor som gruvindustrin bidrar till.

Konsekvenser för jämställdhet och jämlikhet

Propositionen påverkar inte enskilda medborgares eller de olika könens eller andra gruppers ställning och verksamhet i samhället. Ovan nämnda föreslagna förbättringar av informationen har indirekt positiva konsekvenser.

Konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna

Egendomsskydd. Lokala invånare och andra aktörer har varit osäkra på den tid det tar att handlägga tillstånd enligt gruvlagen och på tillståndens konsekvenser för andra näringar och värdet på fastigheter, inklusive fritidsbostäder. Enligt utredningarna upplever lokala invånare att förbehållsmekanismen enligt gruvlagen har otydliga konsekvenser. För att minska oönskade konsekvenser av förbehållsmekanismen föreslås i propositionen att förbehållens varaktighet ska förkortas och att förbehållsområdena ska avgränsas genom både områdesavgränsningar och den nya avgiften för förbehåll, som ska fungera som ett ekonomiskt incitament för att minska förbehållsområdena. Dessutom ska den som gör förbehållet åläggas att informera kommunen om förbehållet. Ändringarna av förbehållsmekanismen är positiva, också med tanke på egendoms-skyddet. I propositionen föreslås att begäran om markägarens samtycke införs när malmletningstillståndet har varit i kraft i tio år. Denna ändring ska främja markägarens ställning genom att öka markägarens möjligheter att påverka den fortsatta malmletningen på sin fastighet, även om en enskild markägare inte direkt ska ha rätt att förbjuda att malmletningen fortsätter. Å andra sidan saknar markägarens samtycke betydelse i situationer där en majoritet av markägarna är av

annan åsikt om att ge samtycke, och detta kan öka missnöjet bland enskilda markägare. Det samma gäller statsrådets förordnande om förutsättningarna för detta uppfylls. Antalet markägare på malmletningsområdet kan variera från en till upp till ett par hundra på områden där markägandet är mer splittrat. Förenklat kan det konstateras att begäran om markägarens samtycke är enklare, ju färre markägare det finns på området. Begäran om markägarens samtycke kan vara svårt i praktiken, till exempel hur man ska nå delägare i ett dödsbo eller markägare som bor utomlands. En tillståndshavare har dock redan kontaktuppgifterna till markägarna, eftersom malmletningsersättning betalas till markägarna. Inhämmandet av markägarens samtycke kan leda till olika slutresultat beroende på markägarnas och verksamhetsutövarnas förhandlingsförmåga och -taktik, vilket kan leda till konflikter.

Grundläggande rättighet till miljön. I propositionen förslås att beaktandet av miljöomständigheter ska fastställas i bestämmelserna i gruvtillståndet (tillståndsbestämmelser om en trädskyddszon och placeringen av verksamheterna på gruvområdet), vilka för sin del ska minska gruvområdets konsekvenser för omgivningen. Tillståndsbestämmelser som utfärdas med stöd av de föreslagna bestämmelserna kan framför allt påverka landskapet på gruvområdet, men eventuellt också buller och damm från verksamheten, även om tillståndsbestämmelser om sådant som gäller utsläpp framför allt omfattas av miljötillståndet.

Grundläggande rättighet till miljön, medborgarinflytande och deltagande. Propositionen har positiva effekter på medborgarnas tillgång till information i projekt enligt gruvlagen, eftersom det i propositionen föreslås att tillställningar som är öppna för allmänheten ska ordnas varje år för projekt som omfattas av gruvtillstånd och malmletningstillstånd samt för guldvaskning. Skyldigheten att ordna tillställningarna ska främja vars och ens rätt till en sund miljö och att var och en har möjlighet att påverka beslut i frågor som gäller den egna livsmiljön (20 § 2 mom. i grundlagen). Dessutom förbättrades rätten till delfående enligt gruvlagen redan genom den tidigare gruvlagsändringen 966/2020. Att ordna interaktiva öppna tillställningar förbättrar medborgarnas information om projekt enligt gruvlagen och minskar onödiga missförstånd som beror på informationsbrist och den oro detta orsakar.

Rättsskydd. I den föreslagna nya regleringen om en avgift för förbehåll ingår normala rättsskyddsbestämmelser som krävs av skattelagar, det vill säga möjligheten att söka ändring. I propositionen föreslås inga ändringar i sökande av ändring som avviker från den gällande lagstiftningen, med undantag för att verkställighet av beslut trots ändringssökande utvidgas till att också gälla det första malmletningstillståndet, inte enbart tillstånd om fortsatt malmletning. I propositionen föreslås inga ändringar i rätten att överklaga beslut om godkännande av förbehållsanmälan, eftersom förbehållsbeslutets rättsverkningar enligt högsta förvaltningsdomstolens beslut HFD:2013:179 enbart begränsas till företrädesrätt att ansöka om malmletningstillstånd för området i fråga. En utvidgning av besvärsrätten till andra än sakägare skulle leda till att den som söker ändring eventuellt saknar rättsligt intresse, trots den skenbara besvärsrätten.

Således medför inte propositionen några betydande konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna och för förbättrandet av rättsskyddet, och de ringa konsekvenserna är positiva.

Konsekvenser för Ceta-avtalet

I regleringen om investeringsskydd i Ceta-avtalet har medlemsstaterna förbehållits rätten till en viss effektiv reglering i det legitima allmänna intresset. Den nu föreslagna regleringen uppfyller de legitima avsikterna som starkt anknyter till markägarnas rättigheter och den grundläggande rättigheten till miljön samt som syftar till att förbättra kommuninvånarnas möjligheter att påverka. I Ceta-avtalet har man velat betona statens rätt att reglera i det legitima allmänna intresset.

Det skydd som Ceta-avtalet garanterar motsvarar i hög grad också nivån på Finlands interna rättsordning och skyddsnivån enligt europeisk rätt. Propositionen innehåller inga sådana diskriminerande, överraskande eller oskäligen ändringar som väsentligen förändrar risken gällande statens skadeståndsansvar enligt Ceta-avtalet. Den föreslagna ändringen av gruvlagen betonar betydelsen av kommunal planläggning som en förutsättning för beviljande av gruvtillstånd. Även till denna del verkar inte de föreslagna ändringarna i sig själva bryta mot Ceta-avtalet.

4.2.6 Samverkan av lagstiftningsprojekt som gäller gruvsektorn

Flera lagstiftningsprojekt som gäller gruvsektorn pågår samtidigt. Dessa är utöver reformen av gruvlagen även en totalreform av naturvårdslagstiftningen, en ändring av miljöskyddslagens bestämmelser om säkerheter för avfallsbehandling (författningsnummer 490/2022, RP 243/2021), ett projekt för att revidera miljöansvarssystemen (miljöskadefonden, det så kallade lagstiftningsprojektet för att utveckla de subsidiära miljöansvarssystemen för miljöskador) och ett lagstiftningsprojekt angående gruvskatten.

Samverkan av ändringarna som gäller gruvsektorn kan inte bedömas exakt, eftersom det ännu inte finns några uppgifter om de slutliga lösningarna. Allmänt kan man ändå säga att den ekonomiska bördan växer för företag inom gruvsektorn. Den ekonomiska bördan för företag som idkar gruvdrift kommer att öka dels på grund av den föreslagna reformen av gruvlagen, dels på grund av gruvskatten för gruvdrift och avgiften till miljöskadefonden, varav den sistnämnda avgiften kommer att vara större för gruvbolagen än den nuvarande obligatoriska premien för miljöskadeförsäkringen. Dessutom kommer det till följd av ändringen av miljöskyddslagens bestämmelser om säkerheter för avfallsbehandling framöver att vara lättare att ändra tillståndsbestämmelserna om säkerheterna för avfallsbehandling och således att hålla säkerheterna uppdaterade, vilket kan bedömas höja säkerhetsbeloppen. Malmletningsverksamhetens skyldigheter och tillståndsbestämmelserna utökas dels på grund av den föreslagna reformen av gruvlagen, dels på grund av reformen av naturvårdslagen, enligt vilken malmletning ska förbjudas i nationalparker och naturreservat, men enligt vilken det under vissa förutsättningar ska vara möjligt att bevilja undantag från fridlysningsbestämmelserna för geologiska undersökningar på dessa områden. På statens övriga naturskyddsområden ska det även framöver vara möjligt att bevilja undantag från fridlysningsbestämmelserna för malmletning, men under strängare förutsättningar än i nuläget.

5 Alternativa handlingsvägar

5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser

Föresatsen om säkerställande av verksamhetsförutsättningarna för gruvor som skrivits in i regeringsprogrammet har en central roll i verkställandet av de övriga föresatserna i regeringsprogrammet. Säkerställandet av verksamhetsförutsättningarna för gruvor och konsekvenserna för gruvsektorn av eventuella ändringar står i fokus vid övervägandet av alternativ för att verkställa ovan nämnda protokollanteckning i regeringsprogrammet.

5.1.1 Samordning av gruvtillståndet och miljötillståndet

Till det grundläggande urvalet av nuvarande lagstiftning hör arbetsfördelningen mellan gruvlagen och annan lagstiftning om gruvdrift samt tillstånden. Gruvlagen inkluderar utöver näringsrättsliga element också miljömässiga aspekter och markanvändningsaspekter, även om bestämmelserna och tillståndsvillkoren som gäller naturvård och utsläpp från gruvor finns i annan lagstiftning, såsom miljöskyddslagen och naturvårdslagen.

Modellen där lagstiftningen är uppdelad på flera lagar samt tillståndens fria kronologiska ordning kan leda till en del oklarheter för parterna. Vid beredningen av propositionen har emellertid ingen sådan tydlig strukturell lösning på bestämmelserna om gruvdrift presenterats som skulle motivera en ändring av den nuvarande modellen med lagstiftning som är uppdelad på flera lagar.

Ett alternativ för att förtydliga systemet skulle vara att i gruvlagen bara lämna kvar de delar som handlar om näringsrätt, inlösning och säkerhet. Denna lösning skulle emellertid förutsätta att tillämpningsområdet för en annan lag, i praktiken miljöskyddslagen och dess tillståndssystem, borde utvidgas i frågor som gäller gruvor, vilket inte kan anses vara en motiverad lösning med tanke på miljöskyddslagens systematik.

Ett alternativ som presenterats är också samordning av tillståndsförfarandena enligt gruvlagen och miljöskyddslagen eller införandet av ett förutsättningsförhållande som gäller ansökan eller beviljande av tillstånd och som antingen skulle förutsätta ansökan om eller beviljande av tillstånd enligt miljöskyddslagen samtidigt som ansökan om eller beviljande av gruvtillstånd, eller så att en förutsättning för beviljande av gruvtillstånd skulle vara att projektet redan beviljats miljötillstånd. Samordning av tillstånd och förutsättningsförhållanden har bedömts vid beredningen av propositionen. Vad gäller dessa bör det konstateras att det ännu inte finns någon erfarenhet av samordningen av tillstånd enligt lagen om samordning av vissa miljörelaterade tillståndsförfaranden som trädde i kraft den 1 september 2020, och vid beredningen av propositionen hade miljöförvaltningen inte tillgång till några sådana datatekniska lösningar utifrån vilka det skulle vara motiverat att föreslå en integrering som är djupare än samordning enligt ovan nämnda lag. Vid bedömningen av förutsättningsförhållandet mellan tillstånden bör man beakta den tid som behövs för beredningen av tillstånd enligt miljöskyddslagen samt att sådan information som erhålls vid malmletning används vid ansökan om tillstånd enligt miljöskyddslagen. Med beaktande av att malmletningstillståndet är tidsbegränsat, skulle ett förutsättningsförhållande mellan tillstånden förutsätta att man skapar ett separat förbehållssystem som följer malmletningstillståndet och som skulle trygga malmletarens företrädesrätt till den fyndighet som är föremål för ansökan. Det har emellertid inte ansetts vara ändamålsenligt att skapa ett sådant separat förbehållssystem och därför föreslås ingen ändring i den nuvarande regleringslösningen.

På grund av bristfälligheter i datasystemen kan gemensam handläggning ännu i detta skede inte anges vara ett absolut mål i den regeringsproposition som är under beredning. Lagen om samordning av vissa miljörelaterade tillståndsförfaranden möjliggör bättre samordning av olika tillstånd och en smidigare ansöknings- och handläggningsprocess, bland annat samtidig ansökan och handläggning av gruvtillstånd och miljötillstånd. Samtidig handläggning av tillståndsansökningar och ett smidigt inlämnande av uppgifter som förutsätts för ansökningarna på en och samma gång för olika myndigheters behov förutsätter en datasystemslösning som stöder ett sådant förfarande.

Inom ramen för statsförvaltningens projekt Tillstånd och tillsyn moderniseras verksamhetsmodellerna för tillstånds- och tillsynsverksamheten genom utnyttjande av digitalisering. Projektet stöder det praktiska genomförandet av ovan nämnda lag om samordning av vissa miljörelaterade tillståndsförfaranden. Om tillstånd enligt gruvlagen fogas till tjänsten Tillstånd och tillsyn, som redan omfattar miljötillstånd, skulle detta främja en gemensam handläggning av gruvtillstånd och miljötillstånd och uppfylla föresatsen och målet i regeringsprogrammet. Det utvecklingsarbete som krävs för att foga tillstånd enligt gruvlagen till tjänsten har bedömts kosta cirka 350 000 euro. Dessutom förutsätter administrationen av systemet en årlig insats.

Tjänsten Tillstånd och tillsyn skulle dels göra handläggningen av tillstånd smidigare, dels till exempel göra det möjligt att kontrollera i vilket skede tillståndshandläggningen är, vilket för sin

del också uppfyller regeringsprogrammets föresats om en förbättring av tillgången till information.

5.1.2 Eventuella behov av att begränsa malmletning

I samband med beredningen framfördes olika förslag vars syfte var att bättre än i nuläget samordna bestämmelserna i naturvårdslagen och gruvlagen.

Ett förslag som framfördes var att en separat bestämmelse skulle fogas till gruvlagen angående anmälningsskyldighet till Forststyrelsen alltid när prospekteringsarbete eller verksamhet enligt gruvlagen utförs på ett naturskyddsområde. Det ansågs inte motiverat att behålla förslaget i den nu aktuella propositionen, eftersom den gällande lagstiftningen redan fullgör den föreslagna anmälningsskyldigheten. Exempelvis enligt 8 § i gruvlagen ska den som ansvarar för prospekteringsarbetet innan provtagning enligt 7 § påbörjas göra en skriftlig anmälan till den som äger eller innehar en fastighet inom det område där prospekteringsarbetet ska utföras och vars fördel eller rätt ärendet kan gälla.

Om avsikten är att utföra malmletning utan malmletningstillstånd, ska detta avtalas med markägaren, det vill säga med Forststyrelsen om det handlar om ett naturskyddsområde. Om malmletningstillstånd ansöks för ett naturskyddsområde, begär gruvmyndigheten ett utlåtande om ansökan från Forststyrelsen. De aktörer som har begärts ge ett utlåtande meddelas separat om att ett eventuellt malmletningstillstånd har beviljats för ett naturskyddsområde. Med stöd av 12 § i gruvlagen ska en innehavare av malmletningstillstånd på förhand skriftligen underrätta dem som äger fastigheter inom malmletningsområdet och andra rättsinnehavare om alla terrängarbeten som kan orsaka skada eller olägenhet och om tillfälliga konstruktioner. Därtill ska innehavaren av malmletningstillstånd underrätta de myndigheter som inom sitt behörighetsområde bevakar allmänt intresse om terrängarbetena i enlighet med vad som närmare anges i malmletningstillståndet. På grund av vad som anges ovan anses det inte vara ändamålsenligt att inkludera en separat bestämmelse om anmälningsskyldighet i den nu aktuella propositionen.

I riksdagens ekonomiutskotts betänkande om medborgarinitiativet Gruvlagen Nu har målet i medborgarinitiativet om att utesluta värdefulla naturområden från gruvdrift identifierats. Enligt betänkandet bör man i samband med det pågående projektet för revidering av naturvårdslagstiftningen bedöma naturvårdslagens förhållande till gruvdriften och i det sammanhanget beakta de synpunkter som framförts i medborgarinitiativet, bedöma förslagets ändamålsenlighet och lägga fram de lämpligaste lösningarna för att uppnå målen. Begränsningarna av malmletning på naturskyddsområden behandlas i samband med beredningen av totalreformen av naturvårdslagen (mer om detta finns i kapitel 11.1 Totalreform av naturvårdslagen).

5.1.3 Krav på mottagaren av en överföring

Under beredningen framfördes synpunkter vars syfte var att mer ingående än i nuläget reglera överföringen av tillstånd enligt gruvlagen.

I synpunkterna framfördes ett behov av att kraven på mottagaren av en överföring skulle avvika från kraven på en tillståndssökande.

Målet med ändringsförslagen som framfördes var att säkerställa att mottagaren av en överföring har sådan verksamhet som grundar sig på tillstånd, med beaktande av tillräckliga tekniska kunskaper och ekonomiska förutsättningar.

Gruvlagens systematik och verksamhetsutövarnas jämlikhet motiverar dock inte ovan nämnda ändring, utan kraven på verksamhetsutövare bör lämpa sig för såväl tillståndssökande och verksamhetsutövare som mottagare av en överföring. Ingen ändring i denna princip föreslås i propositionen.

5.1.4 Bestämmelser om förbehåll

Under beredningen föreslogs i den offentliga diskussionen att det nuvarande förbehållssystemet ska upphöra. Om en så grundläggande lösning i gruvlagen upphörde, skulle detta vara en betydande förändring i gruvlagens bestämmelser och kunde medföra betydande negativa konsekvenser, bland annat leda till att malmletningsområdenas yta skulle öka.

Det gällande förbehållssystemet ger den som gör förbehållet tid att under förbehållsbeslutets giltighetstid göra inriktade terrängundersökningar, till exempel som prospekteringsarbete enligt 7 § i gruvlagen eller med markägarens samtycke samt tid att bedöma eventuella tidigare undersökningar på området och deras resultat. Dessa förberedelser anses ge den som gör förbehållet möjligheten att bedöma avgränsningen av området i ansökan om malmletningstillstånd, vilket för sin del minskar malmletningsområdenas genomsnittliga yta. Om förbehållssystemet upphör skulle detta kunna leda till större malmletningsområden. För att förbehållssystemet ska kunna upphöra krävs omfattande utredningar om ändringens konsekvenser, och ändringen i fråga har således inte kunnat bedömas vid beredningen av denna proposition.

Reglering av den maximala storleken på ett förbehållsområde har under beredningen föreslagits vara ett sätt att begränsa storleken på förbehållsområdena. Mekanisk begränsning av förbehållsområdets yta i allmänhet skulle kunna leda till opraktiska undersökningsområden, eftersom fyndigheternas kvalitet och omfattning varierar. En begränsning skulle i praktiken också leda till att förbehåll kunde göras på flera områden intill varandra, i stället för på ett stort område. Om förbehållsområdenas yta per företag begränsades, skulle detta kunna leda till en utveckling där egna projektbolag med ansvar för prospekteringsarbetet på respektive förbehållsområde skulle grundas för separata förbehållsområden.

Flera aktörer har föreslagit att till exempel markägare och sametinget ska läggas till dem som har rätt att besvara sig mot ett förbehållsbeslut. Förbehållsbeslutet har inga andra rättsverkningar än företrädesrätt att ansöka om malmletningstillstånd för området i fråga, vilket högsta förvaltningsdomstolen har konstaterat i sitt beslut HFD:2013:179. En utvidgning av besvärsrätten till andra än sakägare skulle leda till att den som söker ändring eventuellt saknar rättsligt intresse, trots den skenbara besvärsrätten. På grund av detta föreslås inga ändringar i vem som har besvärsrätt.

5.1.5 Förtydligande av gruvlagens struktur

Under beredningen framfördes synpunkter om att gruvlagens struktur kan visa sig vara otydlig. Därtill framfördes behovet av förnyad terminologi, till exempel förbehåll och gruvtillstånd har kunnat upplevas vara missvisande termer. Lagens systematik och terminologi är emellertid ändringar som snarare måste övervägas i samband med en totalreform, än ändringar som bör göras i en lagändring. Med hänsyn till att den nuvarande gruvlagen därtill bara har varit i kraft i tio år, anses det inte ändamålsenligt att förnya systematiken eller terminologin i detta sammanhang.

5.1.6 Intressejämförelse

I sitt betänkande om medborgarinitiativet Gruvlagen Nu ansåg ekonomiutskottet det motiverat att införandet av en intressejämförelse skulle undersökas i samband med revideringen av gruvlagen. Utskottet betonade i synnerhet att miljökonsekvenserna och andra näringars aspekter skulle beaktas i detta sammanhang. Införandet av en intressejämförelse som det hänvisas till i betänkandet skulle vara en betydande ändring i tillståndsprövningen enligt gruvlagen.

Under beredningen av revideringen av gruvlagen har det observerats att det har sina utmaningar att införa en intressejämförelse i gruvlagen. Vilka intressen skulle jämföras och hur skulle de jämföras med varandra? Det bör observeras att innehållet i en intressejämförelse bör höra till gruvlagens tillämpningsområde. I systemet med lagstiftning som är uppdelad på flera lagar fastställs väsentliga krav på gruvdriften dels med stöd av gruvlagen, dels också med stöd av andra lagar, såsom miljöskyddslagen. Kan omständigheter som hör till en annan lags tillämpningsområde övervägas i en intresseprövning enligt gruvlagen? Å andra sidan tillämpas intressejämförelser redan nu, exempelvis i tillståndshandläggningen enligt vattenlagen. Kan delvis samma intressen jämföras på olika sätt i olika lagar?

Redan nu identifierar gruvlagen olika intressen: allmän säkerhet, människors hälsa, miljökonsekvenser (till exempel olägenheter för landskapet), annan näringsverksamhet, bosättningsförhållanden, allmänt eller enskilt intresse, allmänt behov (i synnerhet gruvprojektets lokala och regionala ekonomiska konsekvenser, sysselsättningseffekterna och samhällets behov av råvaruförsörjning) samt urfolkens rättigheter. Beaktandet av intressen har byggts upp i skikt, så att en del krav har fastställts för malmetande, fler krav för gruvtillstånd och den allra högsta kravnivån för gruvområdesinlösningstillstånd. Till exempel är det ett hinder för beviljande av gruvtillstånd i den gällande lagen, om gruvdriften orsakar fara för allmän säkerhet eller betydande skadliga miljökonsekvenser eller i hög grad försämrar ortens bosättnings- eller näringsförhållanden och faran eller konsekvenserna inte kan förhindras genom tillståndsvillkor (48 § 2 mom.).

Planläggning anses ha en betydelse som kan jämföras med en intressejämförelse, eftersom konkurrerande markanvändningsformer i planläggningen avgörs lokalt. I propositionen stärks den kommunala planläggningens ställning och därigenom samordningen av olika intressen lokalt och även de lokala prioriteringarna. Planläggningen avgör placeringen av olika verksamheter, såsom boende, arbetsplatser och industri, i förhållande till varandra samt enligt lagförslaget huruvida gruvdrift tillåts på kommunens område i framtiden.

Även annan lagstiftning ställer krav på verksamhet enligt gruvlagen, vilket betjänar den andra lagstiftningens syfte, det skyddsobjekt som varje lag har stiftats för att skydda samt dess intressen. Exempelvis förutsätter miljöskyddslagen ofta miljötillstånd av verksamhet som ingår i gruvtillstånd och ibland också av verksamhet som ingår i malmetningstillstånd (till exempel provbrytning). I miljötillståndet fastställs tillståndsvillkor om bland annat buller, damm, vibrationer och utsläpp i vattendrag.

I lagförslaget föreslås att en förutsättning för beviljande av malmetningstillstånd ska vara att malmetningen, med beaktande av tillståndsvillkoren och malmetningsområdets läge, inte medför olägenhet för människors hälsa eller fara för den allmänna säkerheten, väsentlig olägenhet för annan näringsverksamhet, betydande förändringar i naturförhållandena, väsentlig skada på sällsynta eller värdefulla naturförekomster, avsevärd olägenhet för landskapet eller andra betydande skadliga miljökonsekvenser (11 §). Behövliga bestämmelser ska ges för att avlägsna olägenhet eller fara (51 §).

I lagförslaget föreslås dessutom ett hinder för beviljande av gruvtillstånd som nämns ovan och enligt vilket en avsevärd försämring av ortens bosättnings- eller näringsförhållanden ska beaktas som egna punkter, inte som samverkan (48 § 2 mom.). För att förhindra försämring ska behövliga bestämmelser ges även om åtgärder för att förhindra betydande skadliga miljökonsekvenser (52 § 3 mom.).

I propositionen föreslås ingen separat bestämmelse om intressejämförelse, utan elementen i intressejämförelsen ska stärkas jämfört med den nuvarande gruvlagen genom att stärka den kommunala planläggningen och öka möjligheten att utfärda tillståndsvillkor. I enlighet med det mål som skrivits in i regeringsprogrammet föreslås i regeringspropositionen att en lagakraftvunnen kommunal plan ska vara ett obligatoriskt krav för gruvtillstånd, vilket innebär att rollen stärks för ett element som liknar intressejämförelse och som redan ingår i gruvlagen.

VN TEAS-forskningsprojekt

En intressejämförelse har undersökts som en del av gruvtillståndsprocessen i statsrådets gemensamma utrednings- och forskningsprojekt, såsom konstateras ovan (i punkt 1.2 Beredning). I forskningsprojektet utreddes intressejämförelse och möjligheten att införa en sådan samt internationella exempel på tillämpningen av en intressejämförelse. Forskningsuppdraget begränsades till gruvlagens tillämpningsområde, eftersom intressejämförelse inte kan tillämpas på exempelvis frågor i miljöskyddslagen.

Forskningsgruppen föreslår ingen separat intressejämförelse i den nuvarande tillståndsprocessen enligt gruvlagen. En central motivering är att intressejämförelsen och dess mål även enligt intervjuer med intressentgrupper i väsentlig grad är förenade med starka förväntningar på omständigheter som uttryckligen avgörs i miljötillståndet, alltså inte genom att jämföra intressen.

Med tanke på den bedömning och mätbarhet som föreslås i medborgarinitiativet är en jämförelse av intressen mycket utmanande, eftersom olika intressen inte direkt kan jämföras. Modifieringen av olika intressen, till exempel rekreationsanvändning och arbetsplatser som uppkommer, till en allmänt godtagbar form som kan jämföras, skulle kräva betydligt mer förtrogenhet med ärendet och även en offentlig diskussion samt riktlinjer om ärendet.

Forskningen och även utskottets betänkande lyfte fram planlägningsprocessen, som innehåller samordning av olika markanvändningsbehov. I planläggningen handlar det alltså mycket långt om samordning av olika markanvändningsintressen med kommunala och demokratiska beslutsmetoder. Planläggningen är ett förfarande där en väsentlig del är invånarnas deltagande och även deras möjlighet till ändringssökande som är central med tanke på alla parter rättssäkerhet.

5.1.7 Ersättning till dem som orsakas olägenheter

I sitt uttalande om medborgarinitiativet Gruvlagen Nu har riksdagen förutsatt att regeringen ska se till att praxis för ersättningar till dem som orsakas olägenheter är rättvis. I beredningen granskades praxis för ersättningar och det observerades att de nuvarande bestämmelserna är tillräckliga (ersättningar till markägare för malmletning och gruvdrift i 9 kap. i gruvlagen, ersättningar i samband med gruvförrättningar i 8 kap. samt bestämmelser om ersättning för skador och olägenheter i slutet av 9 kap.). Det har dock observerats att dessa bestämmelser inte är välkända och därför planeras utökad information om dem.

5.2 Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet

Allmänt

Globalt används flera olika grundläggande lösningar för att ordna gruvdrift. De grundläggande lösningarna bygger på koncessionsprincipen, markägarens rätt och inmutningsprincipen.

Koncessionsprincipen innebär att staten anses äga råvarureserverna i jordskorpan. Således kan staten fritt besluta vem som beviljas utvinningsrätt, det vill säga nyttjanderätt. Till exempel i Turkiet, som är ett tämligen mineralrikt land, gäller äganderätten inte mineralråvaror, utan staten beviljar tillstånd samt tar ut skatter och royalties för utvinningen.

Markägarens rätt innebär ordagrant att markägaren har företrädesrätt till eventuella råvaror i jordskorpan, och utvinning kan inte ske utan markägarens samtycke. I en del länder, till exempel Norge, anses en del mineraler höra till markägarens rätt.

Det tredje sättet att reglera gruvdriften är ett inmutningssystem, som oavsett äganderätt gynnar den som funnit gruvmineralen. Ingen av dessa modeller tillämpas dock renodlat.

En lösning som bygger på inmutningsprincipen tillämpas bland annat i Finland, Sverige och Norge. Den nuvarande gruvlagen i Finland är i praktiken en kombination av de tre ovan nämnda grundläggande lösningarna. I stil med koncession beviljas malmletnings- och gruvtillstånd av den nationella gruvmyndigheten, det vill säga staten har en central roll i letningen och utvinningen av malm, även om staten inte anses äga mineralreserverna. Markägaren får olika ersättningar som anges i lag för användning av områden och för utvinning av mineral vid gruvdrift, och markanvändningen ska i första hand avtalas med markägaren. Inmutningsprincipen kännetecknas å sin sida av att innehavaren av rättigheten att undersöka fyndigheten har företrädesrätt till att ansöka om rätten till fortsatt undersökning och utvinning av fyndigheten.

Verksamhetsförhållandena är av samma typ i Europeiska unionens medlemsstater, bland annat eftersom regleringsunderlaget är gemensamt för sektorn. Sverige och Norge är de intressantaste jämförelseländerna, eftersom regleringen och samhällsstrukturen liknar varandra i dessa länder. I båda dessa länder antingen pågår eller diskuteras gruvlagsreformer.

Frankrike

Frankrike håller på att reformera sin gruvlag. Reformen av gruvlagen anknyter till klimatlagstiftningen. Miljöaspekter integreras i gruvlagen och lagens sociala dimension stärks. Reformen omfattar efterbehandling av gruvområden och fastställer aktörens ansvar för områdets miljökonsekvenser i 30 år efter att gruvan stängts. Beviljande av gruvtillstånd ska förutsätta bedömning av miljökonsekvenser samt ekonomiska och sociala konsekvenser. Reformen säkerställer att medborgarna och de lokala myndigheterna har möjlighet att påverka samt gör det möjligt att avslå ett gruvprojekt på miljömässiga och sociala grunder.

I Frankrike är näringsdepartementet tillståndsmyndighet. Liksom i Finland innebär markägande i Frankrike inte ägande av mineraler. En innehavare av utvinningsrätt ska emellertid avtala med markägaren om markanvändningen eller ansöka om tvångsinlösen.

Enligt den nuvarande lagstiftningen gäller malmletningstillståndet i 5 år och innehavaren av tillståndet kan ansöka om förlängning två gånger, det vill säga undersökningstillstånd kan erhållas för sammanlagt högst femton år. Gruvtillstånd beviljas för högst 50 år, men förlängning

kan ansökas för 25 år åt gången. Näringsdepartementet avgör tillstånden. Vad gäller avfallsområden för utvinningsavfall ska innehavaren av koncessionen ställa en säkerhet för eventuella olyckor.

Innehavaren av koncessionen eller verksamhetsutövaren ansvarar för att ersätta sådana olägenheter enligt gruvlagen som orsakas tredje parter. Om innehavaren saknar tillgångar eller inte kan nås, ansvarar staten för ersättningarna.

Efter att gruvtillståndet upphört övergår efterövertvaktningsskyldigheten till staten, och innehavaren av koncessionen ska öronmärka medel som bedöms täcka kostnaderna för 10 års övervakning till staten.

Portugal

Sett till antalet gruvor är Portugal ett lika stort gruvland som Finland. Landet har börjat utveckla en regleringsmekanism som främjar social dimension och som ska uppmuntra verksamhetsutövaren att stödja och utveckla lokalsamhällen. Som en del av den royalty som enligt lagen ska betalas till staten ska beaktas satsningar på utvecklingen av lokalsamhället och satsningar på andra allmännyttiga objekt som nämns i lagstiftningen. Sådana objekt ska bland annat vara miljöobjekt samt istandsättning av historiska gruvområden.

Sverige

I Sverige har lagstiftningen om gruvdrift och malmletning allmänna drag som liknar dem i Finland. Tillstånd för malmletning och utvinning beviljas av den nationella myndigheten, Bergsstaten.

I minerallagen (SFS 1991:45) anges vilka mineraler som omfattas av bestämmelserna om undersökning och utvinning. Listan sammanfaller inte med de gruvmineraler som anges i Finlands gruvlag. Det att till exempel kalk, talk och täljsten inte är mineraler som anges i Sveriges minerallag förklarar för sin del varför antalet gruvor är så litet jämfört med i Finland. År 2020 fanns det 12 gruvor enligt minerallagen i Sverige. De var alla metallgruvor. Verksamheten i den äldsta gruvan inleddes på 1200-talet och i den nyaste gruvan 2012.

I Sverige anges inte prospekteringsarbete separat, utan blockletning får utföras med stöd av allemansrätten, det vill säga utan markägarens samtycke eller separat tillstånd. Olika observationer och mätningar med instrument som utförs i terrängen förutsätter i regel inte heller separat tillstånd, såvida inte verksamheten orsakar störning eller skada.

Undersökningstillstånd som krävs för malmletning ger inte sådana rättigheter som kan jämföras med tillståndet i Finland, eftersom egentlig malmletningsverksamhet utöver undersökningstillstånd som beviljas av Bergsstaten även förutsätter en undersökningsplan, som markägaren och en eventuell innehavare av nyttjanderätt ska godkänna separat. Vid en tvist som gäller undersökningsplanen avgör Bergsstaten ärendet efter hörande av parterna. Undersökningsplanen inkluderar säkerhet för eventuella skador.

Undersökningstillståndet, som är det första steget vid malmletning, ger företräde till undersökningsarbetet samt till utvinning av en eventuell fyndighet. Undersökningsarbetet regleras dels av minerallagen, dels av miljöskyddslagstiftningen och annan lagstiftning. Undersökningsåtgärderna ska följa en godkänd undersökningsplan. Eventuella skador på grund av undersökningsåtgärderna ersätts till fullt belopp och vid tvister avgör Bergsstaten ersättningsärendet.

RP 126/2022 rd

Fortsatt tillstånd kan ansökas för malmletning, men för godkännande av ansökan ställs med tiden högre krav i relation till tidigare undersökningsåtgärder och -resultat. Tillståndens sammanlagda maximala giltighet är 15 år, liksom i Finland.

I Sverige förenas rätten till malmletning med en årsersättning per hektar och ersättningen tillfaller staten. I malmletningsskedet får markägaren ingen annan kompensation än ersättning för orsakade skador.

<i>Ersättningarna till staten för undersökningstillstånd ökar enligt följande:</i>		<i>Förutsättning för tillstånd:</i>
1–3 år	Ansökningsavgift 500 SEK + 20 SEK/ha	skäl, avsikt, möjlighet, lämplighet
4–6 år	Ansökningsavgift 500 SEK/2000 ha + 21 SEK/ha/år	ändamålsenlig undersökning
7–10 år	Ansökningsavgift 500 SEK/2000 ha + 50 SEK/ha/år	särskilda skäl
11–15 år	Ansökningsavgift 500 SEK/2000 ha + 100 SEK/ha/år	synnerliga skäl

År 2019 betalades ansöknings- och hektaravgifter på cirka 5,8 MSEK, det vill säga cirka 600 000 EUR, till gruvmyndigheten i Sverige. Samma år fick Tukes 637 000 EUR i avgifter för tillståndsbeslut. I detta belopp ingår alltså inga hektarersättningar. I Finland uppgår den malmletningsersättning som bolagen betalar till markägarna till cirka 4 MEUR per år, varav cirka hälften betalas till Forststyrelsen, som är en betydande markägare på malmletningsområdena.

Liksom i Finland förutsätter den egentliga gruvdriften flera olika tillstånd, varav koncession, det vill säga utvinningsrätt, är ett. I tillståndsansökan ska påvisas att fyndigheten sannolikt kan utvinnas ekonomiskt. Utvinningen får inte stå i strid med andra allmänna intressen, såsom naturskydd, utbyggd infrastruktur eller rennäring. Till ansökan ska fogas en miljöbedömning, om vilken länsstyrelsen och kommunen ger ett utlåtande. Detaljerna i tillståndsprocesserna är anorlunda, vilket märks på att tvister angående utvinningstillstånd, det vill säga koncessionsbeslut, avgörs av landets regering, medan behandlingen av besvär i Finland sker inom rättsväsendet, i förvaltningsdomstolen och högsta förvaltningsdomstolen.

Miljö tillstånd för en gruva avgörs i ett domstolsförfarande. Länsstyrelsen och kommunala myndigheter övervakar att tillståndet följs. Miljödömsstolen avgör också krav på säkerhet som ställs för verksamheten.

Bergsstaten ansvarar för gruvförrättning, medan det i Finland är lantmäteriverket som ansvarar för denna uppgift. I regel avtalar tillståndshavaren och markägaren om markanvändningen och dess villkor. Vid tvister avgör Bergsstaten ersättningsärenden. Bestämmelser om ersättningsgrunder finns i lagen om tvångsinlösen.

Koncessioner, det vill säga utvinningsrätter, som har beviljats efter 2005 är förenade med en årliga mineralersättning, 2 promille av värdet på den gruvmineral som har brutits och uppfördrats. Av detta belopp tillfaller $\frac{1}{4}$ staten och $\frac{3}{4}$ markägaren. År 2019 fanns det 18 sådana koncessioner och för dem betalades ersättning på cirka 16,5 MSEK, det vill säga cirka 1,6 MEUR.

Angående intressentgruppernas roller: Kommunen och regionen kan ge utlåtande, liksom sametinget. Av markägaren behövs samtycke till arbetsplanen för malmletningen, i övrigt har markägaren påminnelsemöjlighet och rätt att invända mot planen, om det finns ett fel i förfarandet i ärendet. Innehavaren av malmletningstillstånd förutsätts kommunicera med markägaren. Det finns ingen särskild bestämmelse om detta. I Sverige har utvinningstillståndet, koncessionen, behandlats före miljöstillståndet. För närvarande pågår ett pilotprojekt om samtidig behandling av tillstånden.

Den 1 mars 2022 trädde lagen om konsultation i frågor som rör det samiska folket i kraft i Sverige. Skyldigheten att konsultera sametinget gäller regeringen och statliga myndigheter i ärenden som kan få en särskild betydelse för samerna. Den konsultationsskyldige bestämmer på vilket sätt en konsultation ska genomföras men ska så långt som det är möjligt och lämpligt tillgodose den samiska företrädarens önskemål om konsultationsform. Konsultationsskyldigheten utvidgas till att gälla kommuner och regioner den 1 mars 2024

Norge

I Norge indelas gruvmineral i två kategorier utifrån regleringen år 1539, då antingen kungen eller en markägare ägde mineralen: statens mineraler och markägarmineraler. Statens mineraler har historiskt omfattats av inmutningsprincipen. Indelningen grundar sig på mineralets densitet (över 5 g/cm³) och gäller huvudsakligen metaller och deras historiskt samhällseliga betydelse. Markägarmineraler är industrimineraler, natursten och byggsten. Tillståndprocesserna för malmletning är olika för dessa kategorier.

Liksom i Finland har man i Norge rätt till prospektering, vilket innebär något större rättigheter än allemans-rätten. Markägare ska underrättas på förhand om att undersökningar inleds. I den norska gruvlagen, lov om bergverk, anges begränsningar för fri prospektering av statens mineraler. Till exempel borning förutsätter alltid malmletningstillstånd.

Gruvmyndigheten beviljar rätt att undersöka statens mineraler, medan prospektering av markägarmineraler förutsätter samtycke av markägaren eller tvångsinlösen enligt lov om bergverk.

Norge var 1990 den första staten att ratificera ILO:s konvention 169 om ursprungsfolk och stamfolk. År 1990 godkändes lagen Finnmarksloven, enligt vilken statens mark i Finnmark övergick i lokal ägo. Det finns särskilda bestämmelser om detta område i lov om bergverk, där samernas rättigheter ges särskild vikt. Om markägaren eller sametinget motsätter sig tillstånd, behandlar landets regering ärendet och besvär i detta beslut kan lämnas till kungen.

Malmletningstillståndet gäller prospektering av statens alla mineraler på området i fråga. Prospekteringsområdet får vara högst 10 km² och det finns krav på områdets form. Om undersökningsåtgärderna orsakar betydande olägenhet, ska markägaren ge sitt samtycke till åtgärderna. Betydande olägenhet bedöms i en helhetsbedömning. Borning förutsätter inte markägarens samtycke, men provbrytning och större åtgärder för att exponera berget förutsätter samtycke eller tvångsinlösen.

Företrädesrätt uppkommer när ansökan om malmletning lämnas in och är inte bunden till att ansökan ska vara fullständig såsom i Finland. I Norge finns inget separat förbehållssystem. Företrädesrätten mellan olika aktörer avgörs i första hand utifrån en ansökan till gruvmyndigheten. Tillstånd kan beviljas till flera aktörer för samma område, om den aktör som har företrädesrätt godkänner detta.

RP 126/2022 rd

För malmletningen betalas en åsersättning till staten.

Malmletningstillstånd som ansöks hos gruvmyndigheten kostar 1 000 NOK/område, vars maximala storlek anges i lagen. Efter detta betalas en årsavgift till gruvmyndigheten:

2–3 år 10 NOK/område

4–5 år 30 NOK/område

6–7 år 50 NOK/område

Om en förlängning av malmletningstillståndet ansöks, betalas 50 NOK/område för de fortsatta åren.

Markägaren ersätts för ekonomiska förluster som orsakas av malmletningen. Malmletningstillståndet gäller i 7 år, men förlängning kan beviljas från fall till fall. Efter att tillståndet upphört pågår ett års karantän, innan ett nytt tillstånd kan erhållas för området. Efter att tillståndet upphört ska en rapport om de utförda undersökningarna lämnas till gruvmyndigheten.

Om markägaren inte samtycker till åtgärder som kan orsaka betydande skada, är det möjligt att ansöka om tvångsinlösen enligt lag om bergverk.

Letning efter markägarmineraler förutsätter ett avtal med markägaren. Branschorganisationen har berett en avtalsmodell som parterna kan använda för överenskommelser om de vill. Provbrytning förutsätter emellertid tillstånd av gruvmyndigheten och för detta krävs en hörandeprocess. Om aktören inte kommer överens med markägaren, är det enligt lag om bergverk möjligt att ansöka om rätt till tvångsinlösen.

Utvinning av markägarmineraler förutsätter avtal med markägaren, inte tvångsinlösen. För utvinning av statens mineraler ansöks gruvtillstånd hos gruvmyndigheten. I bägge fallen förutsätts dessutom flera andra myndighetstillstånd.

Gruvmyndigheten ansvarar också för tillstånd och tillsyn som gäller brytning av byggsten och natursten. Deras andel och roll är synnerligen stor jämfört med den egentliga gruvdriften i landet, det finns två metallgruvor som är i drift. Landets regering främjar gruvdrift och mineralproduktion som förutsätts för den gröna övergången. En reform av lag om bergverk pågår.

6 Remissvar

Sammanlagt lämnades 277 remissvar. Av dessa lämnades 195 via utlåtande.fi och resten skickades direkt till arbets- och näringsministeriets registratorskontor.

En stor del av remissvaren kom från privatpersoner. Privatpersoner lämnade 125 remissvar, varav drygt hälften citerade eller instämde i remissvaren av Finlands naturskyddsförbund eller MiningWatch Finland. Olika föreningar och organisationer lämnade 61 remissvar. Cirka hälften av dessa var olika naturskydds- och miljöorganisationer. Landskap lämnade 17 remissvar och kommuner 33 remissvar. Myndigheter lämnade 14 remissvar, varav NTM-centralerna lämnade 7. Företag lämnade sammanlagt 12 remissvar, varav största delen kom från företag inom gruvsektorn. Sametinget, Samerådet, skolternas byastämma, Renbeteslagens förening, Saamelaispaliskunnat ry och tre renbeteslag lämnade också ett remissvar, där de framförde aspekter som gällde samernas hembygdsområde och renskötselområdet. Även fyra ministerier, högsta förvaltningsdomstolen, justitiekanslersämbetet och landsbygdspolitiska rådet MANE

RP 126/2022 rd

lämnade remissvar om propositionsutkastet. Alla remissvar, med undantag för remissvar som lämnats av privatpersoner, och ett sammandrag kan läsas i projektfönstret (<https://tem.fi/sv/projekt?tunnus=TEM090:00/2019>).

Nedan finns de viktigaste remissvaren per ämnesområde.

Förbehållsmekanismen

Ändringarna som föreslogs i förbehållssystemet ansågs i allmänhet vara bra och gå i rätt riktning, men kritik framfördes också. I flera remissvar (från föreningar och privatpersoner) ansågs storleken på avgiften för förbehåll vara för liten. Arbets- och näringsministeriet anser att syftet med avgiften för förbehåll är att förhindra överstora och icke ändamålsenliga förbehållsområden. Kostnaderna för förbehåll ska göra det möjligt även för mindre aktörer att fortsätta inom branschen. En mycket hög avgift skulle leda till en situation där bara stora aktörer har verksamhetsförutsättningar att göra förbehåll och således eventuellt leta malm. Det föreslogs att kommunen skulle få avgiften för förbehåll, i stället för staten.

En förkortning av förbehållstiden välkomnades, men man önskade en mer ingående definition av förutsättningarna för att avvika från den ursprungliga förbehållstiden. Å andra sidan ansåg flera representanter för gruvsektorn att en förkortning av förbehållstiden är en försämring jämfört med nuläget och skulle leda till sämre och mer omfattande ansökningar om malmletnings-tillstånd.

Det föreslogs att samernas hembygdsområde, nationalparker, naturreservat, Naturaområden och andra separat definierade områden skulle lämnas utanför förbehållsområdena. Propositionen har ändrats så att nationalparker och naturreservat lämnas utanför förbehållsområdena. Detta förenhetligar propositionen med RP 76/2022 angående en totalreform av naturvårdslagen, som anger att malmletning i nationalparker och naturreservat ska förbjudas, men enligt vilken det under vissa förutsättningar ska vara möjligt att bevilja undantag från fridlysningsbestämmelserna för geologiska undersökningar på dessa områden. Ändringen gör att man lättare får en helhetsbild av regleringen.

Miljön

Det ansågs allmänt att de föreslagna ändringarna inte avsevärt förbättrar nivån på miljöskyddet. Enligt remissvaren är gränsytan mellan miljöskyddslagen, naturvårdslagen och gruvlagen otydlig för en del. Att stärka miljöelementen i gruvlagen ansågs vara både en dålig och en bra sak.

Flera som gav remissvar (föreningar, privatpersoner) föreslog att nationalparker, naturreservat, Naturaområden och andra separat definierade områden skulle lämnas utanför verksamheten enligt gruvlagen. Propositionen preciserades vad gäller nationalparker och naturreservat genom att lägga till en hänvisning till regeringens proposition angående en totalreform av naturvårdslagen (RP 76/2022), enligt vilken malmletning i nationalparker och naturreservat ska förbjudas, men det under vissa förutsättningar ska vara möjligt att bevilja undantag från fridlysningsbestämmelserna för geologiska undersökningar på dessa områden.

Några som gav remissvar (högsta förvaltningsdomstolen, regionförvaltningsverken, gruvsektorn) anmärkte på eventuella överlappningar mellan tillståndsvillkoren i gruvtillstånd och miljötillstånd och de oklarheter som detta leder till vid tillämpningen. Specialmotiveringen till paragrafen om bestämmelser i gruvtillstånd preciserades, så att bestämmelser i gruvtillstånd inte

ens delvis kan avgöra frågor om bekämpning av miljöförstöring som omfattas av miljöskyddslagen på det sätt som avgränsas i ett miljötillståndsärende.

I propositionen föreslås att miljöelement ska fogas till gruvlagen, vilket en del av dem som gav remissvar har kritiserat för att det överlappar med miljölagstiftningen och leder till oklarhet om vilka lagar och tillståndsvillkor som ska tillämpas. Om målet är att beakta fler miljöaspekter i gruvlagstiftningen, leder detta i viss mån till oklarheter om lagarnas tillämpningsområden och tillståndsmyndigheternas befogenheter. Tillämpningspraxis kan främjas av samarbete mellan gruvmyndigheten och miljömyndigheterna samt genom hantering av lagstiftningshelheten.

Enligt ett remissvar (miljöministeriet) är den föreslagna tröskeln för beaktande av miljökonsekvenser i samband med övervägandet av olika beslut tämligen hög i olika paragrafer och tröskelvärdet varierar (betydande/avsevärd/väsentlig skadlig miljökonsekvens). Avsikten är att värdena ska tolkas självständigt, eftersom miljökonsekvenserna av olika verksamheter enligt gruvlagen varierar.

Många som gett remissvar framför kritik över att miljötillstånd borde vara en förutsättning för gruvtillstånd. Kritiken gällde främst att det inte konstateras att gruvdrift inte kan inledas innan alla tillstånd som förutsätts enligt lagstiftningen har erhållits. I flera remissvar framfördes också att gemensam handläggning av gruvtillstånd och miljötillstånd bör främjas, eller att detta bör vara obligatoriskt. På grund av bristfälligheter i datasystemen och bristen på praktiska erfarenheter av den nuvarande lagstiftningen (lagen om samordning av vissa miljörelaterade tillståndsförfaranden) kan gemensam handläggning ännu i detta skede inte anges vara ett absolut mål i den regeringsproposition som är under beredning. Motiveringarna om detta har kompletterats i punkten om övriga alternativ 5.1.1 Samordning av gruvtillståndet och miljötillståndet.

Guldvaskning

Föreningen för Lapplands guldgrävare (Lapin kullankaivajain liitto) anser att en skärpning av sökandens ansvar att utreda konsekvenserna för renskötseln och samerna som urfolk förutsätter att sökanden kan få information om renskötselns konstruktioner och renarnas flyttleder. Frågan har preciserats i motiveringarna till bestämmelsen om tillståndsansökan.

Malmletning

Begäran om markägarens samtycke enligt propositionen för fortsatt malmletningstillstånd när malmletningstillståndet har varit i kraft i tio år kritiserades på många olika sätt. Enligt remissvaren borde markägarens samtycke begäras tidigare, alla markägares samtycke borde vara en förutsättning och det borde vara möjligt att återkalla markägarens samtycke. Å andra sidan ansågs begäran om markägarens samtycke försvaga malmletningsbolagens verksamhetsmöjligheter, öka byråkratin och minska förutsägbarheten. Begäran om markägarens samtycke enligt propositionen är ett försök att hitta en balanserad lösning för att förbättra markägarens ställning och säkerställa gruvornas verksamhetsförutsättningar.

Statsrådets förordnande som kan sökas i stället för uteblivet samtycke av markägaren kritiserades i ett remissvar. Beslutet om fortsatt malmletning kan inte bero på markägarens samtycke, om ett viktigt allmänt intresse förutsätter att malmletningen fortsätter. Tröskeln för förordnande av statsrådet är emellertid hög.

En del av dem som gav remissvar föreslog att all malmletning ska kräva tillstånd (och att förutsättningarna för beviljande av tillstånd ska anges tydligt i lagen). Malmletning med markägarens

tillstånd kommer inte att utelämnas i samband med reformen av gruvlagen, eftersom detta skulle vara en avsevärd inskränkning av äganderätten som skyddas med stöd av 15 § i grundlagen.

I ett remissvar föreslogs att kommunen ska ha vetorätt att förbjuda malmletning på sitt område. Enligt propositionen ska malmletningstillstånd kunna beviljas, om ett viktigt allmänt intresse kräver att tillstånd beviljas, trots att kommunen av vägande skäl som har samband med planläggning eller annan områdesanvändning motsätter sig att tillstånd beviljas. Malmletning är en viktig förutsättning för ordnandet av samhällets råvaruförsörjning.

Allmänt intresse

I ett remissvar ombads att allmänt intresse ska motiveras mer ingående. Enligt propositionen kan ett viktigt allmänt intresse anses vara till exempel samhällets behov av att kartlägga malmreserver i anknytning till råvaruförsörjningen eller den regionala utvecklingen. Allmänt intresse är beroende av tid och plats, och även av det nationella och globala läget.

Säkerheter

Enligt ett remissvar ansågs en reform av bestämmelserna om säkerhet vara något som i allmänhet kan understödjas. I remissvaret ansågs att de föreslagna ändringarna skulle avlägsna de största problemen som funnits i bestämmelserna om säkerhet för gruvdrift. Som sådant som borde omfattas av bestämmelserna om säkerhet gällande gruvor föreslogs vattenhantering i gruvor, istandsättning av förorenade markområden samt kemikalier. Inom ramen för statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet utreds miljöskyddskonsekvenserna av och kostnaderna för en utvidgning av säkerheten för avfallsbehandling inom gruvdriften (Kaivosten jätevakuumden alan laajentamisen ympäristönsuojelullinen vaikuttavuus ja kustannukset; <https://tietokayttoon.fi/-/kaivosten-jatevakuumden-alan-laajentamisen-ymparistonsuojelullinen-vaikutavuus-ja-kustannukset-1>).

En del av dem som gav remissvar ansåg att en precisering av bestämmelserna om säkerhet skulle inskränka på omfattningen av säkerheten. I praktiken bedöms ändå omfattningen av säkerheten förbli oförändrad eller utvidgas.

En del av dem som gav remissvar ansåg att det var otillräckligt att begränsa perioden för säkerheten för avvikande situationer till ett år. Säkerheten är en ny typ av säkerhet som används för att förbereda sig på störningar i tillståndspliktig verksamhet, medan säkerheter i regel ställs för att säkra skyldigheterna i tillståndspliktig verksamhet. Som säkerhetstyp är förberedelser inför avvikande situationer alltså en ny typ av reglering. Huruvida kravet fungerar bedöms som en del av en extern bedömning av lagreformens effekt tre år efter att lagen har trätt i kraft.

Beaktande av andra näringar

De som gav remissvar var oroad över konsekvenserna av förbehåll, malmletning och gruvdrift för andra näringar, mer på grund av den långa tiden av osäkerhet som dessa orsakar än på grund av konkreta olägenheter. I och med propositionen minskar tiden av osäkerhet eftersom förbehållstiden förkortas, och tiden av osäkerhet kan också minska eftersom inhämtande av markägarens samtycke är en förutsättning för fortsatt malmletningstillstånd när tillståndet har varit i kraft i tio år. De öppna tillställningarna som föreslås lindrar osäkerhet som beror på bristfällig information. Även en utökning av myndigheternas resurser hjälper till att förkorta tiden för handläggningen av tillstånd, vilket i sin tur minskar tiden av osäkerhet.

I ett remissvar föreslogs att väsentlig olägenhet eller avsevärd försämring för andra näringar skulle definieras med exempel i motiveringarna.

Samer som urfolk

Justitieministeriet påpekade att bestämmelsen om utredning på samernas hembygdsområde, skoltområdet och det särskilda renskötselområdet var inkonsekvent och att rättsverkan var otydlig. Paragrafen har förtydligats och förloppet för det gemensamma förfarandet enligt bestämmelsen samt bestämmelsens rättsverkan har beskrivits mer ingående i specialmotiveringen.

En del av dem som gav remissvar (bl.a. sametinget) föreslog en ändring av tröskeln för tillåtna konsekvenser angående förbudet mot försämring som gäller samerna som urfolk och införandet av ett fritt, informerat och på förhand givet samtycke av urfolken.

Krav på planläggning

Flera av dem som gav remissvar understödde att en kommunal plan ska vara en förutsättning för gruvtillstånd. Gruvsektorn är emellertid oroad över att en enskild kommun kan besluta om anläggandet av en gruva, trots att effekten och betydelsen ofta är kommunöverskridande (pendlingsregion, infrastruktur, sam-hållsekonomi). Landskapsplanens betydelse betonades vid samordningen av effekter som sträcker sig över flera kommuner. Motiveringen har kompletterats till denna del.

I ett remissvar ansågs det att det inte borde införas någon övergångsbestämmelse angående kravet på kommunal planläggning. En övergångsperiod är dock viktig, eftersom det behövs flexibilitet och planläggnings-kostnaderna för de åtgärder som krävs kan vara oproportionerligt stora för en liten ändring. Av denna orsak ger en övergångsperiod rimlig flexibilitet vid planeringen av verksamheten. Motiveringen om övergångsperioden preciserades.

I remissvaren ställdes också frågan om kravet på kommunal planläggning gäller redan befintliga gruvor, ifall inga ändringar planeras i dessa. Kravet på en kommunal plan som förutsättning för gruvtillstånd gäller nya gruvtillstånd eller områdesändringar i befintliga tillstånd med beaktande av övergångsbestämmelserna.

För allmänheten öppna tillställningar

Ordandet av årliga för allmänheten öppna tillställningar som gäller verksamhet i malmletningstillstånd, gruvtillstånd och guldvaskningstillstånd samt som en del av handläggningen av ansökan om gruvtillstånd ansågs i allmänhet vara något som kan understödjas. Några företag undrade hur omfattande information aktörerna bör ge om sin verksamhet. Motiveringarna kompletterades med att delning av information inte omfattar företagshemligheter. Motiveringarna kompletterades också med att för allmänheten öppna tillställningar inte behöver ordnas för gruvor som saknar aktiv gruvdrift, förrän inledande av aktiv gruvdrift planeras.

Gruvmineral

I en del remissvar föreslogs att en del gruvmineral ska exkluderas från gruvlagens tillämpningsområde. Det kan inte anses ändamålsenligt att ändra gruvlagens tillämpningsområde, eftersom mineraler behövs för olika ändamål. Mineraler som inte omfattas av gruvlagen är så kallade markägarmineraler, och utvinningen av dessa, liksom av natursten, regleras i marktäktslagen och miljölagstiftningen. Utvinningen av mineraler som omfattas av gruvlagen anses vara av

allmänt intresse, och därför bygger bestämmelserna om dem på inmutningsprincipen, inte på markägarens samtycke.

Renskötsel

En del av dem som gav remissvar (Renbeteslagens förening, renbeteslag) föreslog att annan renskötsel ska få samma ställning som den renskötsel som sker på det område som särskilt reserverats för renskötsel. Renskötsel på andra områden än det område som särskilt reserverats för renskötsel beaktas på samma sätt som andra näringar. Renskötsel på samernas hembygdsområde omfattas å sin sida av samernas rätt som urfolk, men inte på annat håll för att inte orsaka grundlagsrättsliga problem för en likvärdig behandling av olika näringar.

Konsekvenser

Propositionens konsekvensbedömning har kompletterats något utifrån ett remissvar. I konsekvensbedömningen beaktas konsekvenserna av minskningen av gruvinvesteringar för samhälls-ekonomi, andra näringar, mineralanvändningen och sysselsättningen mer ingående än i den version som sändes på remiss. Dessutom bedöms effekterna av avgiften för förbehåll mer ingående. Propositionens konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna presenteras i ett eget avsnitt under samhälleliga konsekvenser.

Övrigt

Justitieministeriet och finansministeriet kom med juridisk-tekniska anmärkningar, i synnerhet om avgiften för förbehåll, besvärsrätten, pantsättningsuppgifternas offentlighet och statsrådets förordnande (61 a §). Dessa har beaktats i den fortsatta beredningen.

7 Specialmotivering

1 §. Lagens syfte. I propositionen föreslås en omformulering av bestämmelsen om lagens syfte, så att lagens syfte bättre framgår av bestämmelsen. Syftet ska vara att skapa förutsättningar för en socialt, ekonomiskt och ekologiskt hållbar gruvdrift och malmletning. Samtidigt ska begreppet samhällligt hållbart ändras till socialt hållbar, som är ett etablerat och allmänt använt begrepp. Den föreslagna omformuleringen av bestämmelsen om lagens syfte ska dessutom anses vara motiverad, med beaktande av ändringarna i den gällande gruvlagen som föreslås i denna proposition. Förslagen i propositionen ökar för sin del beaktandet av naturens mångfald och en hållbar användning av naturresurser.

I propositionen föreslås det en uppdatering av 1 mom. 3 punkten, enligt vilken det för att nå lagens syfte krävs att allmänna och enskilda intressen tryggas med särskild hänsyn till konsekvenserna av verksamheten för miljön och markanvändningen och en sparsam användning av naturresurser. Det föreslås att det till 3 punkten fogas ett omnämnande om hänsyn till naturens mångfald samt att en sparsam användning av naturresurser ändras till en hållbar användning av naturresurser. Enligt förslaget ändras inte 1 och 2 punkten.

Enligt förslaget ska 4 mom. preciseras, så att samernas rättigheter som urfolk hänvisar till samernas rätt att bevara och utveckla sitt språk, sin kultur och sina traditionella näringar.

3 §. Lagens förhållande till annan lagstiftning. Det föreslås att det till paragrafen fogas hänvisningar till fyra lagar som gäller utländska företagsköp eller fastighetsinnehav som äventyrar

Finlands nationella säkerhet. Dessa lagar kan komma att tillämpas också på sådana verksamheter enligt gruvlagen som är föremål för en överföring. De lagar som enligt förslaget ska fogas till paragrafen – lagen om tillsyn över utlänningars företagsköp (172/2012), lagen om tillståndsplikt för vissa fastighetsförvärv (470/2019), lagen om statens förköpsrätt inom vissa områden (469/2019) och lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter för säkerställande av den nationella säkerheten (468/2019) – är gällande lagstiftning som ska ha beaktats redan hittills vid företagsköp eller fastighetsinnehav även i fråga om verksamheter enligt gruvlagen, om dessa har omfattats av tillämpningsområdet för nämnda lagar.

Hänvisningen till annan lagstiftning är av informativ karaktär och bestämmelserna i gruvlagen kan inte åsidosätta annan lagstiftning. Förteckningen över annan central lagstiftning är inte uttömmande. Den nuvarande förteckningen innehåller laghänvisningar som närmast gäller användning av miljön, men avsikten med det nu föreslagna tillägget är att fästa uppmärksamheten hos sektorns aktörer också vid annan, kanske mindre känd lagstiftning som kan komma att tillämpas.

Syftet med lagen om tillsyn över utlänningars företagsköp är att övervaka och, när ett ytterst viktigt nationellt intresse det kräver, begränsa överföringen av inflytande i de företag som är föremål för tillsyn till utlänningar och utländska sammanslutningar och stiftelser. Enligt lagen avses med utländsk ägare en ägare utanför EU- eller EES-länderna och som definieras mer ingående i 2 § 1 mom. 3 punkten i nämnda lag. Om det handlar om ett företagsköp inom försvars- och säkerhetsområdet enligt 4 § i nämnda lag ska ärendet på förhand föras till arbets- och näringsministeriet för bekräftelse. Vad gäller objekt som producerar produkter med dubbla användningsområden ska en utländsk ägare på förhand innan affären slutligen godkänns lämna en ansökan till arbets- och näringsministeriet med stöd av 4 § i nämnda lag. Till exempel vissa produkter inom gruvdriften, bland annat uran, kan anses vara produkter med dubbla användningsområden. En frivillig anmälan enligt 5 § i nämnda lag omfattar andra företagsköp, där företaget som är föremål för företagsköpet idkar kritisk verksamhet som är vital för samhället. Inom gruvdriften kan exempelvis uppkomma produkter som är kritiska för försörjningsberedskapen. Arbets- och näringsministeriet kan också på eget initiativ kräva att ärenden förs till ministeriets officiella bekräftelseförfarande för prövning.

Med hjälp av ovan nämnda lagar om fastighetsköp kan staten ingripa i sådant fastighetsinnehav som kan äventyra Finlands nationella säkerhet. Tillståndsplikten för vissa fastighetsförvärv, statens förköpsrätt och rätt till inlösen ska vara metoder för att ingripa i ägarförhållandena i en enskild fastighet och ska komplettera varandra och möjliggöra ingripande i olika situationer som äventyrar den nationella säkerheten. Tillståndsplikten för vissa fastighetsförvärv gäller situationer där förvärvaren kommer från en stat utanför EU eller EES. Exempelvis en gruvans läge kan vara ett hinder för beviljande av tillstånd, om läget försvårar ordnandet av landets försvar. Förköpsrätten tillämpas exempelvis om fastigheten ligger på ett område som är kritiskt för landets försvar, gränsbevakningen eller säkerställandet av gränssäkerheten. En gruva ska kunna klassificeras ligga på ett kritiskt område till exempel i en situation där den ligger i områden som i en landskapsplan, en generalplan eller en detaljplan anvisats för Försvarsmaktens eller Gränsbevakningsväsendets behov eller på högst 500 meters avstånd från ett sådant område. Förköpsrätten är inte bunden till nationalitet. Inlösen ska tillämpas för att trygga landets försvar, den territoriella integriteten, den inre säkerheten, ledningen av staten, gränssäkerheten, gränsbevakningen, försörjningsberedskapen, funktionen hos den infrastruktur som är nödvändig för samhället eller något annat med dessa jämförbart samhällsintresse. Inlösen kan tillämpas som sista medel, till exempel när gruvans verksamhet på ett betydande sätt äventyrar ovan nämnda verksamheter. Tvångsinlösen är inte bunden till nationalitet.

Vid överföring av tillstånd enligt gruvlagen ska i synnerhet lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter för säkerställande av den nationella säkerheten kunna tillämpas, eftersom tillstånden enligt gruvlagen i princip inte förutsätter äganderätt till en fastighet, utan verksamheten idkas med stöd av en särskild rättighet. Med särskild rättighet avses nyttjande-, servituts-, lösgörnings- och med dessa jämförbar rätt till annan tillhörig fastighet eller annat jord- eller vattenområde samt byggnad och konstruktion (inlösningslagen 603/1977, 2 §).

Det föreslås att även sametingslagen fogas till laghänvisningarna i paragrafen, trots att den nämns redan i 1 § 4 mom., eftersom tillägget fäster uppmärksamhet vid att sametingets ställning ska beaktas i tillståndsprocesser enligt gruvlagen. Enligt förslaget fogas också förvaltningslagen (434/2003), lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003), samiska språklagen (1086/2003) och språklagen (423/2003) till hänvisningarna. Formuleringen i paragrafens början ändras så att paragrafens informativa karaktär framgår tydligare.

6 §. Allmänna principer. Enligt 18 § 1 mom. 3 punkten i den gällande gruvlagen är en innehavare av gruvtillstånd skyldig att se till att uppenbart slöseri med gruvmineral inte förekommer i samband med brytningen och utvinningen. Utöver att bestämmelsen förutsätter att en innehavare av gruvtillstånd ska se till att en eventuell framtida användning av gruvan och fyndigheten och eventuellt framtida brytningsarbete inte äventyras eller försvåras, förbjuder bestämmelsen också sådan brytning och utvinning av gruvmineral som uppenbart slösar med gruvmineralet. I praktiken innebär detta bland annat att innehavaren av gruvtillstånd ska utnyttja alla gruvmineral som påträffats på gruvområdet och som är tekniskt och ekonomiskt utvinningsbara.

I propositionen föreslås att ovan nämnda princip stärks, så att det till 6 § 1 mom. 4 punkten underpunkt d i gruvlagen fogas en uttrycklig bestämmelse om att säkerställa att alla gruvmineral som påträffats på ett område och som är tekniskt och ekonomiskt utvinningsbara ska utnyttjas i alla faser av gruvdriften och att även förvaltningen av andra gruvmineral ska ordnas på behörigt sätt. Ändringen förutsätter att den som ansöker om gruvtillstånd från och med att gruvdriften inleds utnyttjar alla gruvmineral som påträffats på området och som är tekniskt och ekonomiskt utvinningsbara. Av dokumenten i ansökan om gruvtillstånd ska det framgå att detta har beaktats. I praktiken följer av detta att den som ansöker om tillstånd ska försäkra sig om att söka alla tillstånd som förutsätts för verksamheten och för utvinningen av gruvmineral.

Det föreslagna tillägget kompletterar ovan nämnda 18 § 1 mom. 3 punkten i den gällande gruvlagen. Därtill kompletterar det föreslagna tillägget 52 § 3 mom. 2 punkten i den gällande gruvlagen, enligt vilken gruvtillståndet ska innehålla behövliga bestämmelser för att trygga allmänna och enskilda intressen om åtgärder för att säkerställa att det inte förekommer uppenbart slöseri med gruvmineral vid gruvdrift eller att en eventuell framtida användning av gruvan och eventuellt framtida brytningsarbete inte äventyras eller försvåras vid gruvdriften.

Vid bedömningen av om den som bedriver gruvdrift kan utvinna gruvmineral som påträffats på gruvområdet ska man beakta att den som bedriver gruvdriften kan ha varierande tekniska och ekonomiska möjligheter att utvinna gruvmineral under olika tidpunkter, med hänsyn till variationerna i världsmarknadspriset på gruvmineral, de varierande halterna av värdefulla ämnen i malm och till exempel utvecklingen av brytnings- och anrikningstekniken.

Den föreslagna ändringen förverkligar föresatsen om att uppmärksamhet ska fästas vid uranhalten i malm vilken skrivits in i statsminister Sanna Marins regeringsprogram samt statsrådets uttalande som gavs i samband med beslutet om tillvaratagande av Terrafame Ab:s uran (6.2.2020). Enligt uttalandet förutsätts att regeringen i samband med reformen av gruvlagen

bereder förslag på bestämmelser, vars syfte är att säkerställa att tillstånd framöver beviljas samtidigt för alla tekniskt och ekonomiskt utvinningsbara mineraler, till exempel uran, som det finns kännedom om vid tiden för ansökan om tillstånd.

I propositionen föreslås att en ny underpunkt e fogas till 1 mom. 4 punkten. Enligt den nya underpunkten ska en allmän princip inom verksamheten enligt gruvlagen vara att skadliga miljökonsekvenser ska undvikas så långt möjligt. Målet är att undvika skadliga miljökonsekvenser och kravet "så långt möjligt" sätter målet i proportion till de konkretiserade åtgärderna i tillståndsvillkoren och kostnaderna för dessa. Miljökonsekvenser som avses i gruvlagen definieras i 5 §, enligt vilken miljökonsekvenser avser de direkta och indirekta konsekvenser som verksamhet grundad på tillstånd har för människors hälsa, levnadsförhållanden och trivsel och för marken, vattnet, luften, klimatet, växtligheten, organismerna, naturens mångfald, samhällsstrukturen, byggnader, landskapet, stadsbilden och kulturarvet.

Det föreslås att det till 1 mom. fogas en ny 6 punkt enligt vilken en allmän princip för verksamheten enligt gruvlagen så långt möjligt ska vara att förvaltningen av gruvmineral ordnas på behörigt sätt. Detta innebär att förvaltningen av alla material på gruvområdet ska ordnas på behörigt sätt och att materialen placeras på det sätt som deras egenskaper förutsätter. Den nuvarande 5 punkten ändras inte.

8 §. Anmälan om provtagning i anslutning till prospekteringsarbete. I propositionen föreslås att det till 1 mom. fogas en skyldighet för den som ansvarar för prospekteringsarbetet att innan provtagning enligt 7 § påbörjas göra en skriftlig anmälan till renbeteslaget på området inom renskötselområdet. Syftet med skyldigheten är att samordna prospekteringsarbetet med renskötelsen och att på detta sätt förhindra eventuella olägenheter. Samtidigt bestäms att renskötselområdet är det renskötselområde som avses i 2 § 1 mom. i renskötellagen. I 38 § anges att särskilt renskötselområde är det område som är särskilt avsett för renskötsel som avses i 2 § 2 mom. i renskötellagen.

Liksom de övriga anmälningsskyldigheterna i 8 § (enligt RP 273/2009) gäller inte heller denna anmälningsskyldighet sådana åtgärder som ska anses vara tillåtna med stöd av allemansrätten eller som inte har mer än ringa harmlösa följder. För att samla enskilda stenprover behövs det till exempel ingen anmälan. Bland annat folkstufverksamhet kräver således ingen anmälan.

11 §. Malmletning med stöd av tillstånd. I propositionen föreslås att det till 2 mom. i paragrafen fogas en ny 6 punkt, enligt vilken malmletning och annan användning av malmletningsområdet med stöd av malmletningstillstånd inte får medföra andra betydande skadliga miljökonsekvenser. Miljökonsekvenser som avses i gruvlagen definieras i 5 § 1 mom. 6 punkten, enligt vilken miljökonsekvenser avser de direkta och indirekta konsekvenser som verksamhet grundad på tillstånd har för människors hälsa, levnadsförhållanden och trivsel och för marken, vattnet, luften, klimatet, växtligheten, organismerna, naturens mångfald, samhällsstrukturen, byggnader, landskapet, stadsbilden och kulturarvet.

Ingen separat hänvisning till bestämmelserna i naturvårdslagen föreslås i propositionen i bestämmelsen om förbjudna följder av malmletningstillstånd, eftersom det i 3 § entydigt föreskrivs att naturvårdslagen ska tillämpas när tillståndsärenden eller andra ärenden enligt gruvlagen avgörs och i övrigt när åtgärder vidtas enligt gruvlagen. Detta förutsätter bland annat att gruvmyndigheten fastställer tillräckligt exakta tillståndsvillkor för att säkerställa att verksamheten i tillståndet inte medför följder som är förbjudna i naturvårdslagen.

I gruvlagen finns ingen uttrycklig bestämmelse om förutsättningarna för beviljande av malmletningstillstånd. I 11 § i gruvlagen föreskrivs emellertid i praktiken om förutsättningarna för

beviljande av tillstånd, trots att bestämmelsen hänvisar till malmletning med stöd av malmletningstillstånd i stället för till förutsättningar för beviljande av tillstånd. I propositionen föreslås att det till 51 § 2 mom. fogas en ny 10 punkt, enligt vilken malmletningstillståndet ska innehålla behövliga bestämmelser för att trygga allmänna och enskilda intressen om åtgärder för att säkerställa att malmletningen och annan användning av malmletningsområdet inte medför olägenhet för människors hälsa eller fara för den allmänna säkerheten, väsentlig olägenhet för annan näringsverksamhet, betydande förändringar i naturförhållandena, väsentlig skada på sällsynta eller värdefulla naturförekomster, avsevärd olägenhet för landskapet eller andra betydande skadliga miljökonsekvenser. Till sitt innehåll ska 51 § 2 mom. 10 punkten motsvara 11 § 2 mom. Tillsammans säkerställer dessa bestämmelser att verksamhet enligt malmletningstillstånd inte orsakar följder som strider mot bestämmelserna.

12 §. Anmälan om malmletning, terrängarbeten och konstruktioner på malmletningsområdet. I propositionen föreslås att 2 mom. ändras. Syftet med ändringen är att renbeteslagens ställning ska förenhetligas vad gäller bestämmelserna om beaktande av renskötsel och renbeteslagens deltagande. Enligt propositionen utvidgas bestämmelsens tillämpningsområde till att gälla hela renskötselområdet, i stället för att bestämmelsen bara skulle gälla i det särskilda renskötselområdet. Enligt propositionen ska anmälan om terrängarbeten och konstruktioner på malmletningsområdet alltid göras till områdets renbeteslag, i stället för att göras till områdets renbeteslag bara om malmletningsområdet ligger i det särskilda renskötselområdet.

Det föreslås att ett nytt 4 mom. fogas till paragrafen. Enligt det nya momentet ska den som ansvarar för malmletningen innan malmletningen inleds göra en skriftlig anmälan till gruvmyndigheten, om malmletningen genomförs med fastighetsägarens samtycke enligt 9 §. Det föreslagna nya anmälningsförfarandet effektiviserar gruvmyndighetens tillsyn över malmletning med fastighetsägarens samtycke och gör det möjligt för gruvmyndigheten att mer ingående övervaka att malmletningen inte utförs med fastighetsägarens samtycke enligt 9 § trots att malmletning skulle förutsätta malmletningstillstånd med stöd av 9 § 2 mom. 1 och 2 punkten. Genom ändringen får gruvmyndigheten information om hur mycket malmletning som utförs med fastighetsägarens samtycke totalt, vilket främjar öppenhet och transparens. Vid behov ska gruvmyndigheten begära tilläggsuppgifter av den som ansvarar för malmletningen, om anmälan ger orsak till begäran om tilläggsutredning. Sådana situationer är till exempel malmletning med markägarens tillstånd i närheten av ett naturskyddsområde. Enligt förslaget förutsätter inledning av malmletning ingen separat bekräftelse från gruvmyndigheten.

I propositionen föreslås ingen ändring av bestämmelserna i 9 § i gruvlagen. Således ska det även i framtiden vara möjligt att utföra malmletning utan gruvmyndighetens tillstånd, om malmletningen kan utföras som prospekteringsarbete enligt 7 § eller om fastighetsägaren har gett sitt samtycke till detta och det inte handlar om tillståndspliktig malmletning med stöd av 9 § 2 mom.

I propositionen föreslås det att 5 mom. om bemyndigande att utfärda förordning ska ändras, så att bemyndigandet att utfärda förordning omfattar alla anmälningsförfaranden i paragrafen.

Förslaget förutsätter dessutom att paragrafens rubrik ändras så att den bättre motsvarar paragrafens innehåll.

14 §. Redogörelse för undersökningsarbeten och undersökningsresultat. Målen i regeringsprogrammet förutsätter att den lagstiftning som styr gruvdriften ändras, för att förbättra den lokala acceptansen och möjligheterna till påverkan samt rätten till information bland fastighets- och markägarna på gruvområdet och i gruvans verkningsområde. För att uppnå målen ovan föreslås att ett nytt 2 mom. fogas till paragrafen. Det nuvarande 2 mom. blir nya 3 mom. Utöver

den skriftliga redogörelse som årligen ska lämnas till gruvmyndigheten förutsätter det föreslagna nya 2 mom. att en innehavare av malmletningstillstånd ska vara skyldig att årligen ordna en för allmänheten öppen tillställning, där innehavaren av malmletningstillstånd redogör för utförda undersökningsarbeten och resultaten av dem, miljökonsekvenserna och andra konsekvenser av utförda undersökningsarbeten, vilka undersökningsarbeten som kommer att utföras under följande undersökningsperiod samt en bedömning av miljökonsekvenserna och andra konsekvenser av sådana arbeten.

Genom propositionen ska en del god praxis om lokal information som sektorn utvecklat lyftas upp som ett minimikrav på lagnivå. Den för allmänheten öppna tillställningen ger å sin sida området invånare och andra aktörer som påverkas av verksamheten möjligheten att ge sina synpunkter om de utförda undersökningsarbetena och konsekvenserna av planerade undersökningsarbeten. Responsen från fastighetsägare och andra parter ska ge innehavaren av malmletningstillstånd möjligheten att bedöma vilka åtgärder som ska kunna minska eller avlägsna konsekvenserna av verksamheten.

Den öppna tillställningen ska vara möjlig att ordna per tillstånd eller per ort, för att det på tillställningen ska vara möjligt att ge en utredning om flera tillstånd, ifall innehavaren av malmletningstillstånd har två eller flera tillstånd på närliggande områden. Det ska vara möjligt att ordna tillställningen på orten eller som onlineevenemang eller en kombination av dessa.

I propositionen föreslås att nuvarande 2 mom. blir nya 3 mom., så att närmare bestämmelser även får utfärdas om de för allmänheten öppna tillställningarna genom förordning av statsrådet.

15 §. Efterbehandlingsåtgärder på malmletningsområdet. I propositionen föreslås att 3 mom. ändras. Syftet med ändringen är att renbeteslagens ställning ska förenhetligas vad gäller bestämmelserna om beaktande av renskötsel och renbeteslagens deltagande. Enligt propositionen utvidgas bestämmelsens tillämpningsområde till att gälla hela renskötselområdet, i stället för att bestämmelsen bara skulle gälla i det särskilda renskötselområdet.

Enligt propositionen ska anmälan om att efterbehandlingsåtgärderna på malmletningsområdet har slutförts alltid göras till områdets renbeteslag, i stället för att göras till områdets renbeteslag bara om malmletningsområdet ligger i det särskilda renskötselområdet.

18 §. Skyldigheter för innehavare av gruvtillstånd. I propositionen föreslås att 1 mom. i paragrafen om skyldigheterna för innehavare av gruvtillstånd ändras, så att innehavaren av gruvtillstånd tydligare än i nuläget ska beakta den framtida användningen av gruvområdet. Det föreslås att 1 mom. 4 punkten ändras, så att en innehavare av gruvtillstånd ska vara skyldig att se till att den framtida användningen av gruvområdet eller den framtida utvinningen av fyndigheten inte äventyras eller försvåras. Den gällande bestämmelsen styr innehavaren av gruvtillstånd att snarare se till att en eventuell framtida gruvdrift på området inte äventyras eller försvåras. Beaktandet av den framtida användningen av gruvområdet redan vid ansökan om gruvtillstånd och även i övrigt under gruvdriften ska anses vara motiverat bland annat med tanke på cirkulär ekonomi och en hållbar användning av områdena. I praktiken har man observerat att det är viktigt att inleda planeringen av den framtida användningen av gruvområdet (kartläggning av användningsmöjligheterna och utifrån dessa planering av den framtida användningen av gruvområdet) redan i god tid innan gruvdriften upphör. Landskapsförbundet, som är den myndighet som ansvarar för områdesanvändningen och den regionala utvecklingen i landskapet, är en bra kontaktmyndighet vid utredningarna i det inledande skedet. Det är viktigt att planera den framtida användningen av området, eftersom gruvdrift alltid är en temporär markanvändningsform och området frigörs för annan användning efter att gruvdriften har upphört. Genom god planering i rätt tid kan den framtida användningen av gruvområdet göra det möjligt att utnyttja

den infrastruktur som byggts på området så hållbart som möjligt eller att planera en smidig förändring av området till så naturenligt skick som möjligt, så att området kan betjäna rekreationen eller andra näringar i regionen. Detta är betydelsefullt exempelvis för att bevara byggnader och konstruktioner samt vägnät och annan infrastruktur på området, om detta behövs med tanke på den framtida användningen av området. Vid planeringen av den framtida användningen ska man emellertid beakta vem som äger fastigheten (innehavaren av gruvtillståndet eller en annan aktör), vilken användning som angetts för området i planläggningen (om den framtida användningen har planlagts) och vilka säkerhetskrav som gäller området. Innehavaren av gruvtillståndet har det övergripande ansvaret för gruvområdets säkerhet, tills gruvområdet har upphört.

Det föreslås att det till 1 mom. fogas en ny 5 punkt om att en innehavare av gruvtillstånd är skyldig att se till att stegvis stängning av gruvan ska beaktas i gruvdriften. Bestämmelserna i den gällande gruvlagen, såsom bestämmelserna om ändring av tillstånd, upphörande av gruvdrift och säkerheter, möjliggör en stegvis stängning av gruvor. Den gällande gruvlagen uppmuntrar emellertid inte innehavaren av gruvtillstånd att aktivt beakta en stegvis stängning av gruvan och att beakta detta i gruvdriften. För att stärka skyldigheten är avsikten att precisera 16 § i statsrådets förordning om gruvdrift, så att den som ansöker om gruvtillstånd ska presentera en preliminär plan på stegvis stängning av gruvan. För att främja en stegvis stängning föreslås i propositionen dessutom en ändring av 120 § i gruvlagen, angående beredskap för att avsluta gruvdriften.

Enligt förslaget ska till 18 § 1 mom. fogas en ny 6 punkt, enligt vilken en innehavare av gruvtillstånd ska vara skyldig att se till att åtgärder i samband med stängningen av gruvan vidtas så att den stängda gruvan inte medför några betydande skadliga konsekvenser för människors hälsa eller miljön. Bestämmelsen hänvisar till 143 § i gruvlagen, angående iståndsättning av gruvområdet efter det att gruvdriften har upphört. Dessutom ska stängningsåtgärderna följa bestämmelserna om avslutande av verksamheten i miljötillståndet.

Det föreslås att det till 1 mom. fogas en ny 7 punkt, enligt vilken innehavaren av gruvtillstånd är skyldig att följa upp verksamhetens tillståndsenlighet och anmäla eventuella avvikelser till gruvmyndigheten utan dröjsmål. En avvikelse kan till exempel vara att en viss verksamhet överskrider det område som reserverats för gruvdriften (exempelvis en sidotipp) eller att träd eller andra landskapselement som förutsätts i gruvtillståndet har avlägsnats oavsiktligen. Gruvmyndigheten överväger om tillsynsåtgärder behöver vidtas med anledning av anmälan (till exempel åtgärdande av en förseelse eller försummelse enligt 156 § eller ändring av tillstånd enligt 69 §). Det bör beaktas att det finns separata bestämmelser om anmälan om olyckor i 171 §. Avvikelser från miljötillståndet ska enligt miljöskyddslagen anmälas till tillsynsmyndigheten.

Det föreslås att det till 1 mom. fogas en ny 8 punkt, enligt vilken innehavaren av gruvtillstånd är skyldig att förebygga och minska skadliga miljökonsekvenser. Skyldigheten följer kraven i miljöskyddslagen. Uppfyllandet av skyldigheten förutsätter i praktiken att innehavaren av gruvtillstånd i sin verksamhet iakttar allmän aktsamhetsskyldighet, följer bestämmelserna i gruvtillståndet och miljötillståndet samt följer upp och observerar den egna verksamhetens konsekvenser för miljön.

Avsikten med den föreslagna ändringen av 1 mom. är att bidra till att förbättra gruvornas miljöskydd.

Målen i regeringsprogrammet förutsätter att den lagstiftning som styr gruvdriften ändras, för att förbättra den lokala acceptansen och möjligheterna till påverkan samt rätten till information bland fastighets- och markägarna på gruvområdet och i gruvans verkningsområde. För att uppnå

målen ovan föreslås att ett nytt 3 mom. fogas till paragrafen. Enligt det nya momentet ska innehavaren av gruvtillstånd vara skyldig att årligen ordna en för allmänheten öppen tillställning, där innehavaren av gruvtillståndet redogör för omfattningen och resultaten av utvinningen av fyndigheten samt väsentliga förändringar i uppgifterna om mineralreserverna och ger en bedömning om gruvdriftens konsekvenser till fastighetsägare och andra parter på gruvdriftens verkningsområde.

Genom propositionen ska en del god praxis om lokal information som sektorn utvecklat lyftas upp som ett minimikrav på lagnivå. Den för allmänheten öppna tillställningen ger å sin sida områdets invånare och andra aktörer som påverkas av verksamheten möjligheten att ge sina synpunkter om gruvdriften, gruvans livslängd och tillståndsinnehavarens bedömning av gruvdriftens konsekvenser. Tillställningen är uppenbart onödig till exempel om det inte finns någon aktiv verksamhet på gruvområdet eftersom området är en mineralreserv. I så fall finns det ingen skyldighet att ordna tillställningen. Om aktiv drift emellertid planeras på området, ska tillställningen ordnas enligt förslaget. Det föreslås att den information som ges på tillställningen ska vara uppgifter om verksamheten, dess konsekvenser och planer på en mer allmän nivå, och att omständigheter som omfattas av företagshemligheter inte behöver föras fram. Vid utredningen av gruvdriftens konsekvenser ska också konsekvenserna för samernas rättigheter som urfolk då verksamheten riktas mot samernas hembygdsområde föras fram. Responsen från fastighetsägare och andra parter ska ge innehavaren av gruvtillstånd möjligheten att bedöma vilka åtgärder som ska kunna minska eller avlägsna konsekvenserna av verksamheten. Det ska vara möjligt att ordna tillställningen på orten eller som online-evenemang eller en kombination av dessa, så att så många som möjligt av de intresserade ska ha möjlighet att delta i tillställningen. Om innehavaren av gruvtillstånd har flera gruvområden bredvid varandra, kan det vara ändamålsenligt att ordna bara en gemensam tillställning där uppgifterna om alla områden presenteras.

Tillställningen ska ge innehavaren av gruvtillstånd möjlighet att gå igenom dels uppgifter om gruvdriften, dels också uppgifter om miljöuppföljningen på en allmän nivå. Då är det bra att på tillställningen ta upp olika tillstånd i anknytning till gruvorna och fördelningen av behörigheten mellan myndigheterna. Miljöuppföljningen sker med stöd av miljöskyddslagen. Gruvlagen ålägger inte till att offentliggöra uppföljningsuppgifter, men med tanke på den övergripande uppfattningen av verksamheten kan detta vara ett bra förfarandesätt.

Det föreslås att ett nytt 4 mom. fogas till paragrafen. Med stöd av det nya momentet ska närmare bestämmelser om de för allmänheten öppna tillställningarna få utfärdas genom förordning av statsrådet.

24 §. Guldvaskarens skyldigheter. I propositionen föreslås att det till 2 mom. fogas att verksamhet och annan användning av guldvaskningsområdet med stöd av guldvaskningstillstånd, vid sidan av att inte få orsaka skada på kulturhistoriskt värdefulla byggnader på området och deras gårdsområden, inte heller ska få orsaka skada på andra motsvarande objekt, eller konstruktioner för renskötsel eller renarnas flyttleder som är belägna på området. För att bestämmelsen ska bli begripligare delas den in i två olika meningar. Andra motsvarande objekt kan till exempel vara befintliga konstruktioner i anknytning till utövandet av den samiska kulturen, basområden, platser för kåtor och vindskydd. Det berörda landskapsförbundet och det berörda renbeteslaget har information om konstruktioner för renskötseln, och den senare har också information om renarnas flyttleder. Även Forststyrelsen eller Renbeteslagens förening har information om konstruktioner för renskötseln och renarnas flyttleder.

27 §. Anmälan om terrängarbeten på guldvaskningsområde. I propositionen föreslås att 2 mom. ändras. Syftet med ändringen är att renbeteslagens ställning ska förenhetligas vad gäller

bestämmelserna om beaktande av renskötsel och renbeteslagens deltagande. Enligt propositionen utvidgas bestämmelsens tillämpningsområde till att gälla hela renskötselområdet, i stället för att bestämmelsen bara skulle gälla i det särskilda renskötselområdet.

Genom propositionen ska anmälan om terrängarbeten på guldvaskningsområde alltid göras till områdets renbeteslag, i stället för att göras till områdets renbeteslag bara om guldvaskningsområdet ligger i det särskilda renskötselområdet.

28 §. Redogörelse för guldvaskningen. Målen i regeringsprogrammet förutsätter att den lagstiftning som styr gruvdriften ändras, för att förbättra den lokala acceptansen och möjligheterna till påverkan samt rätten till information bland fastighets- och markägarna på gruvområdet och i gruvans verkningsområde. För att uppnå målen ovan föreslås att ett nytt 2 mom. fogas till paragrafen. Enligt det nya momentet ska gruvmyndigheten årligen ordna en för allmänheten öppen tillställning, där det redogörs för guldvaskning som grundar sig på guldvaskningstillstånd samt guldvaskningens konsekvenser för renskötseln, renbeteslagen, andra näringar och samernas ställning som urfolk inom samernas hembygdsområde och skolternas rättigheter inom skoltområdet enligt skoltlagen. Skyldigheten att ordna en för allmänheten öppen tillställning föreskrivs för gruvmyndigheten, till vilken enskilda guldvaskare årligen lämnar sådana redogörelser som avses i 1 mom. och som har aktuell information om guldvaskningsverksamheten och sakkunskap om den redogörelse som avses i 2 mom.

Tillfället ger å sin sida i synnerhet fastighets- och markägare i guldvaskningens verkningsområde samt andra aktörer som påverkas av verksamheten möjligheten att ge sina synpunkter om guldvaskningen och dess konsekvenser för renskötseln, andra näringar samt samernas och skolternas rättigheter. Responsen ska ge gruvmyndigheten möjligheten att bedöma vilka åtgärder som ska kunna minska eller avlägsna konsekvenserna av verksamheten.

I och med det nya 2 mom. blir det nuvarande 2 mom. nya 3 mom. I propositionen föreslås att det nya 3 mom. ändras, så att närmare bestämmelser får utfärdas om de för allmänheten öppna tillställningarna genom förordning av statsrådet.

30 §. Slutbesiktning på guldvaskningsområde. I propositionen föreslås att renbeteslagens ställning ska förenhetligas vad gäller bestämmelserna om beaktande av renskötsel och renbeteslagens deltagande genom en ändring av 2 mom. Enligt propositionen utvidgas bestämmelsens tillämpningsområde till att gälla hela renskötselområdet, i stället för att bestämmelsen bara skulle gälla i det särskilda renskötselområdet.

Enligt propositionen ska gruvmyndigheten alltid lämna en underrättelse om slutbesiktningen till områdets renbeteslag, i stället för att underrättelsen lämnas till områdets renbeteslag bara om guldvaskningsområdet ligger i det särskilda renskötselområdet.

31 a §. Rådgivning till sökande. Det föreslås att det till gruvlagen fogas en ny bestämmelse som preciserar rådgivningsskyldigheten enligt 8 § och 23 § 2 mom. i förvaltningslagen. Bestämmelsen ska till sitt innehåll motsvara 39 a § i miljöskyddslagen. Syftet med bestämmelsen ska vara att göra handläggningen av tillståndsansökan smidigare och att möjliggöra en allt effektivare samordning av tillståndsförfaranden och tillstånd, till exempel gruvtillstånd och miljötillstånd.

Enligt propositionen ska myndigheten på begäran ge information i elektronisk form om vilka uppgifter och utredningar som kan förutsättas av tillståndsansökan, vilka utlåtanden, anmärkningar och åsikter tillståndsmyndigheten inhämtar för utredning av ärendet, den tidsfrist som ska reserveras för detta samt uppskattad tidpunkt för meddelande av tillståndsbeslutet. Därtill

är syftet med bestämmelsen att klargöra att myndigheten på sökandens begäran eller på eget initiativ kan arrangera ett samråd mellan sökanden och myndigheten för att ordna rådgivningen.

Enligt propositionen ska rådgivning ges till den som ansöker om tillstånd. Bestämmelsen ska också möjliggöra rådgivning till den som har en bestämd avsikt att ansöka om tillstånd enligt gruvlagen.

Arrangerandet av ett samråd som avses i 2 mom. i den föreslagna bestämmelsen kan vara motiverat, om projektet förutsätter omfattande utredningar, flera tillstånd eller om andra särskilda orsaker talar för att ett samråd arrangeras. Den föreslagna bestämmelsen om samråd ger ett mervärde i relation till bestämmelsen om rådgivning i förvaltningslagen. Arrangerandet av ett samråd mellan tillståndssökanden och myndigheten ska övervägas från fall till fall och med tanke på en ändamålsenlig användning av tiden och myndigheternas resurser. En sak som ska tas upp vid samrådet är möjligheten att samordna handläggningen av gruvtillståndet och miljö-tillståndet enligt lagen om samordning av vissa miljörelaterade tillståndsförfaranden och att ge sökanden råd om de förfaranden som behövs vid samordningen.

Liksom i miljöskyddslagen ska begreppet samråd användas i stället för begreppet förhandling, eftersom syftet med samrådet inte är att uppnå ett slutresultat som är bindande för myndigheten eller den som inlett ärendet, utan rådgivningen ger parterna möjligheten att förfara på det sätt de önskar. Sist och slutligen är det myndigheten som överväger om ett samråd behövs utgående från vilka förfaranden som främjar ordnandet av en effektiv tillståndshandläggning enligt serviceprinciperna. En promemoria uppgörs över samrådet och fogas till materialet som uppkommer vid handläggningen.

När myndigheten ger råd bör det observeras att myndigheten inte kan bli ombud för tillståndssökanden utan att bli jävig vid handläggningen av ärendet. Rådgivningen ska således fokusera på de processuella omständigheter som preciseras i den föreslagna bestämmelsen.

Målet med propositionen är inte att innehållsmässigt begränsa innehållet i rådgivningsskyldigheten enligt 8 § i förvaltningslagen. Syftet med den föreslagna bestämmelsen är att myndigheten även i framtiden ska kunna iaktta serviceprincipen och fullgöra sin rådgivningsskyldighet enligt 8 § i förvaltningslagen vid sidan av den föreslagna bestämmelsen. Myndigheten har också var rådgivningsskyldigheten enligt 8 § och 23 § 2 mom. i förvaltningslagen gentemot andra parter, såsom tillståndssökanden.

På grund av legalitetsprincipen inom förvaltningen är inte heller felaktiga råd som myndigheten ger bindande för myndigheten eller fullföljdsdomstolen vid beslutsfattande. Myndigheten ska kunna ändra riktlinjerna för sina avgöranden inom ramen för jämlikhetsprincipen.

Enligt 8 § i förvaltningslagen är rådgivningen avgiftsfri. För kostnaderna för handläggningen av tillstånd uppbär gruvmyndigheten emellertid en avgift på normalt sätt i enlighet med avgiftstaxan.

32 §. Företrädesrätt på basis av förbehållsanmälan och tillståndsansökan. Det föreslås att bestämmelsen om företrädesrätt ändras, så att den bättre beskriver förbehållsanmälan karaktär och beskriver systemet med företrädesrätt mer allmänt. Enligt förslaget ska även rubriken ändras så att den blir mer beskrivande. Rättsläget angående företrädesrätten ska inte ändras genom ändringarna i fråga, utan det handlar om en utökad allmän beskrivning av systemet med företrädesrätt och ett förtydligande av bestämmelsens struktur.

Enligt förslaget fogas ett nytt 1 mom. till paragrafen. Momentet ska innehålla en allmän beskrivning av systemet med företrädesrätt. Företrädesrätt till malmletningstillstånd får den som gör en förbehållsanmälan eller som först lämnar in en ansökan om malmletningstillstånd. Företrädesrätt till gruvtillstånd och guldvaskningstillstånd får den som först lämnar in en ansökan om gruvtillstånd eller en ansökan om guldvaskningstillstånd.

Det 4 mom. om förbehållsanmälan i den gällande paragrafen ska enligt förslaget flyttas till 2 mom., så att momenten innehållsmässigt är i en sådan ordning som motsvarar verksamhetens kronologiska ordning.

De gällande 1–3 mom. blir samtidigt 3–5 mom. och ordalydelsen i momenten förenklas.

34 §. Tillståndsansökan. I propositionen föreslås att det till 2 mom. 1 punkten fogas att det i tillståndsansökan också ska ges en med tanke på tillståndsprövningen behövlig och tillförlitlig redogörelse om sökandens andra ansökta eller gällande tillstånd. Med tillägget avses uppgifter om andra tillstånd i anknytning till verksamheten, såsom andra guldvaskningstillstånd, miljö-tillstånd och vattenhushållningstillstånd.

I propositionen föreslås ett nytt 4 mom. om tillståndssökandens skyldighet att utreda vilka konsekvenser verksamheten enligt ansökan har för samernas rättigheter som urfolk att bevara och utveckla sitt språk, sin kultur och sina traditionella näringar. Utredningen ska fungera som grund för förfarandet enligt 38 § (Utredning och samarbetsförfarande inom samernas hembygdsområde, skoltområdet och det särskilda renskötselområdet). Sametinget, skolternas byastämman och renbeteslagen på området ska ges tillfälle att ta ställning till utredningen innan samarbetet inleds enligt 38 § 1 mom. i förslaget. Detta ska beaktas vid beredningen av utredningen. Avsikten med den föreslagna ändringen är att betona sökandens skyldighet att göra en utredning samt att förbättra utredningarnas kvalitet och beskriva utredningens innehåll mer ingående. Utredningen ska beskriva den nuvarande användningen av området för ändamål som gäller samernas rättigheter som urfolk (språk, kultur, traditionella näringar, hantverk) samt skyddade kulturarvsobjekt och fornminnen.

Utredningen ska vara tillräcklig. Det föreslås att tillståndssökanden ska göra en utredning, ifall området som är föremål för ansökan är beläget inom samernas hembygdsområde. Tillståndssökanden ska också utreda vilka konsekvenser verksamheten enligt ansökan har utanför samernas hembygdsområde, om verksamheten enligt ansökan har en avsevärd betydelse för samernas rättigheter som urfolk. I praktiken kan det då närmast handla om ansökan om gruvtillstånd. När man beaktar begränsningar av åtgärder som är tillåtna med stöd av malmletningstillstånd och guldvaskningstillstånd, kan malmletning och guldvaskning utanför samernas hembygdsområde i princip inte anses vara sådan verksamhet som skulle ha en avsevärd betydelse för samernas rättigheter som urfolk. Kravet på utredning utanför samernas hembygdsområde finns i nuläget i 38 § 2 mom., men i propositionen föreslås det att bestämmelsen flyttas till 34 §, där sökandens skyldighet att utreda projektets konsekvenser för samernas rättigheter som urfolk framgår i sin helhet.

Det föreslås att 4 mom. ska innehålla krav på utredningens innehåll. I utredningen ska särskilt beaktas de omständigheter som nämns separat i momentet. I utredningen av konsekvenserna ska beaktas kända eller sannolika konsekvenser av den verksamhet som avses i ansökan för samernas rätt att bevara och utveckla sitt språk och sin kultur samt att utöva sina traditionella näringar på området (1 punkten). Enligt en etablerad tolkning är samernas traditionella näringar renskötsel, jakt, fiske, insamling av naturprodukter och hantverk samt moderna former för utövning av dessa. Enligt 2 punkten ska man beakta motsvarande gällande malmletningstillstånd, gruvtillstånd eller guldvaskningstillstånd i närheten av det område som avses i ansökan och

enligt 3 punkten beakta vilka sådana områden ansökan gäller som är viktiga med tanke på samernas rättigheter som urfolk. I utredningen ska man dessutom beakta andra former av områdesanvändning (till exempel skogsbruk) som stör samernas rättigheter som urfolk inom det område som avses i ansökan och i dess närhet. Enligt förslaget ska 2–4 punkten motsvara 38 § 1 mom. 1–3 punkten i den nuvarande lagen och dessa punkter ska flyttas till 34 § om tillståndsansökan. I utredningen ska dessutom bedömas huruvida det trots beviljande av tillstånd på området i fråga fortfarande är möjligt att bevara och utveckla den samiska kulturen och att utöva samernas traditionella näringar (5 punkten).

Uppgifter som behövs för utredningen finns till exempel i offentliga informationskällor. Information om andra motsvarande tillstånd i närheten av området kan man till exempel få från gruvregistrets karttjänst. Det berörda landskapsförbundet och det berörda renbeteslaget har information om till exempel konstruktioner för renskötelsen, och det senare har också information om renarnas flyttleder. Även Forststyrelsen eller Renbeteslagens förening har information om konstruktioner för renskötelsen och renarnas flyttleder.

När det nya 4 mom. fogas till paragrafen ändras de gällande 4–7 mom. till 5–8 mom.

38 §. Utredning och samarbetsförfarande inom samernas hembygdsområde, skolområdet och det särskilda renskötseområdet. I propositionen föreslås det att paragrafen förnyas för att förtydliga förfarandet och ansvaren. Det föreslås att samarbetsförfarande fogas till rubriken, utöver utredning, för att beskriva paragrafens innehåll mer ingående.

Enligt det föreslagna 1 mom. ska tillståndsmyndigheten utifrån den utredning som sökanden lämnar i sin tillståndsansökan i samarbete med tillståndssökanden, sametinget, skolternas byastämman, renbeteslagen på området och den myndighet eller inrättning som ansvarar för förvaltningen av området bedöma verksamhetens konsekvenser för samernas rätt som urfolk att bevara och utveckla sitt språk, sin kultur och sina traditionella näringar, och överväga vilka åtgärder som behövs för att minska och förebygga olägenheterna.

Utredningar och samarbetsförfaranden gäller projekt inom samernas hembygdsområde, skolområdet och det särskilda renskötseområdet. I och med sökandens utredningsskyldighet som föreslås i 34 § 4 mom. gäller utredningar och samarbetsförfaranden också projekt utanför samernas hembygdsområde, om verksamheten enligt ansökan har en avsevärd betydelse för samernas rättigheter som urfolk. Innehållet i bestämmelsen motsvarar 38 § 2 mom. i den gällande lagen.

Utredningen och samarbetsförfarandet bygger på den utredning som sökanden lämnar i sin tillståndsansökan och som det ska finnas bestämmelser om i 34 § 4 mom. Tillståndsansökan kan gälla malmletningstillstånd, gruvtillstånd eller guldvaskningstillstånd. I slutet av 1 mom. föreslås en ny bestämmelse enligt vilken sametinget, skolternas byastämman och renbeteslagen på området ges tillfälle att ta ställning till sökandens utredning innan samarbetsförfarandet inleds. Möjligheten att ta ställning är en ny bestämmelse som stärker samernas möjligheter att delta på det sätt som förutsätts i de slutsatser av Finlands periodiska rapport som gjorts av FN:s kommitté för mänskliga rättigheter (22.8.2013, CCPR/C/FIN/CO/6). I enlighet med 33 § i förvaltningslagen kan en frist för ställningstagande sättas ut. Tillståndsmyndigheten bedömer om utredningen behöver kompletteras utifrån eventuella ställningstaganden. Tillståndsmyndigheten säkerställer att sökandens utredning motsvarar kraven i gruvlagen och förvaltningslagen och ber vid behov tillståndssökanden att komplettera tillståndsansökan.

I det föreslagna samarbetsförfarandet bedöms verksamhetens konsekvenser för samernas rätt som urfolk och för renskötelsen på det särskilda renskötseområdet samt övervägs vilka åtgärder

som behövs för att minska och förebygga olägenheter. Skolternas byastämma har fogats till de aktörer som deltar i samarbetsförfarandet på det sätt som förutsätts i 17 § 3 mom. i grundlagen.

Enligt det föreslagna 2 mom. kan tillståndsmyndigheten för att utreda ett ärende vid behov ordna ett möte till vilket företrädare för sametinget, skolternas byastämma, skolrådet, de berörda renbeteslagen, sökanden, den myndighet eller inrättning som ansvarar för förvaltningen av området, kommunen, fiskeriområdet och de samfälliga skogarna inbjuds för att höras. Bestämmelsen motsvarar vad som anges i 5 mom. i den gällande lagen. Termen fiskeområde har ändrats till fiskeriområde, som i lagen om fiske (379/2015) används som namn på en offentligrättslig förening som motsvarar ett fiskeområde.

Enligt 3 mom. ska tillståndsmyndigheten inom det särskilda renskötseområdet i samarbete med renbeteslagen på området utreda vilka olägenheter verksamheten enligt tillståndet orsakar renskötelsen. Det förslås att det särskilda renskötseområdet definieras i detta moment. Med särskilt renskötseområde avses enligt förslaget ett område som enligt 2 § 2 mom. i renskötselagen uttryckligen är avsett särskilt för renskötsel. Den nuvarande definitionen av det särskilda renskötseområdet har funnits i 12 §, men genom ändringen ska definitionen inte längre ingå i den paragrafen. Innehållet i momentet motsvarar 4 mom. i den gällande lagen. Grunden för utredning av ett ärende ska vara den utredning om begränsningar av områdesanvändningen och beaktandet av dessa som tillståndssökanden presenterar i sin ansökan utifrån 34 § 2 mom. 2 punkten.

Enligt 4 mom. ska tillståndsmyndigheten inom skoltområdet begära utlåtande av skolternas byastämma för att utreda vilka konsekvenser verksamheten enligt tillståndet har för skolternas näringar och levnadsförhållanden. Bestämmelser om remissförfarandet finns i 56 § i skollagen. Bestämmelsen motsvarar 3 mom. i den gällande lagen. Enligt 5 mom. finns bestämmelser om förhandlingsskyldigheten också i 9 § i sametingslagen och 53 § i renskötselagen. Bestämmelsen motsvarar vad som anges i 5 mom. i den gällande lagen. Situationer då nämnda remiss- och förhandlingsförfaranden tillämpas och själva förfarandena fastställs utifrån den relevanta speciallagstiftningen.

Utredningen och samarbetsförfarandet enligt 38 § fungerar som grund när tillståndsmyndigheten bedömer om tillstånd kan beviljas med stöd av 50 § (Hinder för beviljande av tillstånd inom samernas hembygdsområde, skoltområdet och det särskilda renskötseområdet).

I 5 mom. föreslås ett bemyndigande att utfärda förordning, enligt vilket närmare bestämmelser om samarbetsförfarandet och om innehållet i bedömningen får utfärdas genom förordning av statsrådet.

39 §. Anmärkningar och åsikter. Målen i statsminister Sanna Marins regeringsprogram förutsätter att den lagstiftning som styr gruvdriften ändras, för att förbättra den lokala acceptansen och möjligheterna till påverkan samt rätten till information bland fastighets- och markägarna på gruvområdet och i gruvans verkningsområde. För att uppnå målen ovan föreslås att ett nytt 4 mom. fogas till paragrafen. Enligt det nya momentet ska gruvmyndigheten ordna en för allmänheten öppen tillställning som stöd för framställandet av anmärkningar och framförandet av åsikter när det är fråga om en ansökan om gruvtillstånd, ändring av gruvtillstånd eller förlängning av giltighetstiden för ett gruvtillstånd. Vid tillställningen ska det ges en redogörelse för innehållet i tillståndsansökan. Syftet med den interaktiva tillställningen är att komplettera det skriftliga samrådsförfarandet, och målet med förslaget är att genom ett direkt informationsmöte förbättra möjligheterna för invånare och andra aktörer i det område som påverkas av gruvtillståndsansökan eller i gruvans verkningsområde att få information om ett planerat gruvprojekt eller om ändringar i verksamheten. Anmärkningarna och åsikterna ska dock lämnas skriftligen

separat. Syftet är inte att ge svar på åsikter och anmärkningar på tillställningen. Det ska vara möjligt att ordna tillställningen på orten eller som onlineevenemang eller en kombination av dessa.

Det föreslagna nya momentet ska innehålla ett bemyndigande att utfärda förordning, som möjliggör att närmare bestämmelser får utfärdas genom förordning av statsrådet.

44 §. Förbehållsanmälan. I gruvlagen föreskrivs i 44 § 2 mom. om hinder för förbehållsanmälan som gäller vissa områden. Sådana områden är ett område som hör till ett malmetningsområde, gruvområde eller guldvaskningsområde eller ett område som tidigare varit förbehållsområde, om inte ett år har förflutit sedan förbehållsbeslutet upphörde att gälla eller återkallades. Vad gäller förbehållsanmälan finns inga andra hinder eller begränsningar som gäller vissa områden i lagen. Exempelvis bestämmelserna om hinder för malmetning i vissa områden har inte ansetts vara nödvändiga att utsträcka till att gälla förbehållsanmälan i den gällande gruvlagen, eftersom förbehållets rättsverkan endast begränsas till att den som gjort förbehållet har företrädesrätt att ansöka om malmetningstillstånd för ett visst område. Således handlar det uteslutande om ett system som reglerar de horisontella relationerna mellan verksamhetsutövare.

Den ovan beskrivna bestämmelsen om hinder för förbehåll i vissa områden leder ofta till att avgränsningen av förbehållsområdena avviker betydligt från de områden som behandlas i ansökan om malmetningstillstånd och som direkt följer förbehållsanmälan. Med beaktande av förbehållets relation till ansökan om malmetningstillstånd, kan en annan avgränsning av områdena leda till onödigt osäkerhet bland fastighetsägare och andra parter.

I propositionen föreslås att bestämmelsen om hinder för förbehåll ändras, så att de områden som utgör uppenbara hinder för malmetningstillstånd och som avses i 7 § 2 mom. och 9 § 4 mom. i gruvlagen alltid ska avgränsas från förbehållsområdet. Med anledning av den föreslagna ändringen föreslås i propositionen att det till 44 § fogas ett nytt 2 mom., enligt vilket den som gör förbehållet ska avgränsa de områden som avses i 7 § 2 mom. och 9 § 4 mom. i gruvlagen från förbehållsområdet i förbehållsanmälan. Med anledning av det föreslagna tillägget av ett nytt 2 mom. ändras det gällande 2 mom. till 3 mom. I denna proposition föreslås inga ändringar i 7 § 2 mom. och 9 § 4 mom. i gruvlagen.

Sådana områden som avses i 7 § 2 mom. i gruvlagen är främst en begravningsplats som avses i begravningslagen (457/2003), ett område som försvarsmakten förfogar över eller ett sådant område som Gränsbevakningsväsendet besitter och där vistelse är begränsad eller förbjuden, områden där vistelse är begränsad eller dit tillträde är förbjudet för obehöriga, allmänna trafikleder och farleder, en byggnad som är avsedd för boende eller arbete eller andra lokaler som kan jämföras med en sådan, ett tillhörande privat gårdsområde eller platsen för en sådan byggnad om tillstånd att uppföra en byggnad enligt markanvändnings- och bygglagen har beviljats och byggandet redan har påbörjats, ett område som används för trädgårdsodling, en allmän byggnad eller inrättning eller en kraftledning eller transformatorstation med en spänning på mer än 35 000 volt, eller annat område som har tagits i särskilt bruk och som motsvarar vad som avses ovan samt skyddsområden som gäller dessa områden och som föreskrivs i gruvlagen.

Sådana områden som avses i 9 § 4 mom. i gruvlagen är ett gatuområde eller ett torg enligt markanvändnings- och bygglagen, en landsvägs vägområde enligt landsvägslagen (503/2005), en flygplats eller annat område som tjänar luftfarten enligt luftfartslagen (1194/2009), ett järnvägsområde enligt banlagen (110/2007), en kanal eller annat motsvarande trafikområde för allmän trafik samt skyddsområden som gäller dessa områden och som föreskrivs i gruvlagen eller en annan lag.

På grund av förbehållets rättsverkan är det inte ändamålsenligt att i prövningen av förbehållsanmälan beakta konsekvenserna av eventuell malmletning eller gruvdrift. Det är inte heller möjligt att beakta sådana konsekvenser i prövningen av förbehållsanmälan på grund av behovet av information som behövs för detta och som den som gör förbehållet eller gruvmyndigheten ännu inte har tillgång till vid tidpunkten för förbehållet.

Syftet med förbehållssystemet är att den som gör förbehållet ska samla in information om konsekvenserna av eventuell malmletning under förbehållsbeslutets giltighetstid och att denna information ska kunna användas vid uppgörandet av ansökan om malmletningstillstånd. Det finns också skäl att observera att information om exempelvis malmletningens konsekvenser som ligger till grund för tillståndsprövningen för malmletningstillstånd också erhålls genom sådana utlåtanden, åsikter och anmärkningar om tillståndsansökan som inte begärs när förbehållsanmälan behandlas, eftersom ett förbehåll i princip inte medför några konsekvenser för exempelvis fastighetsägarnas ställning eller rättigheter.

I 2 mom. föreslås också bestämmelser om att de nationalparker som avses i 11 § i naturvårdslagen och de naturreservat som avses i 12 § i naturvårdslagen ska avgränsas från förbehållsområdet. Förslaget anknyter till förslaget i RP 76/2022 angående en totalreform av naturvårdslagen. Enligt 49 § 1 mom. 2 punkten i nämnda proposition är det förbjudet att ta marksubstanser eller gruvmineral och att skada marken eller berggrunden i nationalparker och naturreservat. Enligt 51 § 2 mom. i samma proposition kan Forststyrelsen ge tillstånd till geologiska undersökningar, om verksamheten inte äventyrar syftet med inrättandet av området. De geologiska undersökningarna ska då ordnas så att de inte har mer än ringa skadlig inverkan på arterna, naturtyperna, vattenhushållningen eller landskapet i området. I framtiden ska malmletning i nationalparker och naturreservat vara förbjuden med stöd av naturvårdslagen, med undantag för geologiska undersökningar. För att undvika otydliga situationer föreslås motsvarande avgränsning i paragrafen om förbehållsanmälan i gruvlagen, visserligen med den skillnaden att förbehållsanmälan enligt gruvlagen kategoriskt ska vara förbjuden på områdena i fråga (inget undantag för geologiska undersökningar). Ett undantag för geologiska undersökningar i förbehållsanmälan skulle kunna leda till otydlig tillämpning, eftersom begreppet geologisk undersökning inte finns i gruvlagen. Eftersom förbehållssystemet är ett system som endast reglerar det horisontella förhållandet mellan verksamhetsutövare, bedöms företrädesmetoden knappt ha någon betydelse för geologiska undersökningar.

Det föreslås att det till 4 mom. fogas att den som gör förbehållet ska informera den eller de kommuner där förbehållsområdet finns om att en förbehållsanmälan har lämnats. Informationen ska lämnas till kommunens registratorskontor. Ingen skyldighet fastställs för kommunen att dela informationen vidare, utan kommunen kan själv efter behov avgöra till vad den använder informationen om förbehållsanmälan. Målet med informationen är att öka den lokala medvetenheten kring intresset för området och att förhindra situationer där ett förbehållsbeslut kommer som en överraskning för kommunen och förbehållet är föremål för stort intresse samt öka interaktionen mellan den som gör förbehållet och kommunen. Det föreslås att den som gör förbehållet också ska ha motsvarande skyldighet att informera sametinget och skolternas byastämma, om förbehållsområdet finns inom samernas hembygdsområde eller inom skoltområdet. Den som får informationen bör ta hänsyn till att det vid lämnandet av förbehållsanmälan ännu inte är känt om det finns några hinder för att godkänna förbehållsbeslutet.

På grund av förslaget att foga två moment till bestämmelsen om förbehållsanmälan blir det gällande 3 mom. om bemyndigande att utfärda förordning 5 mom.

46 §. Hinder för beviljande av malmletningstillstånd och guldvaskningstillstånd. Det föreslås att 1 mom. 7 punkten ändras, så att malmletningstillstånd och guldvaskningstillstånd inte

får beviljas för ett område i fråga om vilket kommunen av vägande skäl som har samband med planläggning eller annan områdesanvändning motsätter sig att tillstånd beviljas, om inte ett viktigt allmänt intresse kräver att tillstånd beviljas. Ändringen ska förtydliga bestämmelsens formulering genom att ersätta termer som har ansetts vara otydliga med mer beskrivande termer. Vägande skäl kan närmast anses vara pågående planläggning, där ett användningsändamål som försvåras av malmletning eller guldvaskning har planerats på området. Kommunen kan motsätta sig verksamheten också till exempel på grund av ett markanvändningsbehov som redan ska inledas enligt planerna eller ett annat markanvändningsbehov eller på grund av särskilda natur- och kulturvärden, vilka inte är förenliga med verksamheten enligt tillståndet. Vid tolkningen ska man också beakta att malmletningstillståndets giltighetstid och de åtgärder som är tillåtna enligt tillståndet vid behov kan begränsas och att man på så sätt kan avlägsna olägenheter. Ett viktigt allmänt intresse kan anses vara till exempel samhällets behov av att kartlägga malmreserver i anknytning till råvaruförsörjningen eller den regionala utvecklingen.

Vad gäller prövning av gruvtillstånd förhindrar 48 § i den gällande gruvlagen att gruvtillstånd beviljas, om gruvdriften enligt tillståndet i hög grad försämrar ortens bosättnings- eller näringsförhållanden och konsekvenserna inte kan förhindras genom tillståndsvillkor. På grund av tillståndsprövningens linjära karaktär och för att beakta andra näringar i tillståndsprövningen för malmletningstillstånd och guldvaskningstillstånd föreslås i propositionen att det till 46 § 1 mom. i gruvlagen fogas en ny 8 punkt, enligt vilken malmletningstillstånd och guldvaskningstillstånd inte får beviljas för ett område där verksamhet enligt tillståndet medför väsentlig olägenhet för annan näringsverksamhet. Inga ändringar föreslås dock i grunderna för tillståndsprövningen, vilket innebär att tillstånd trots hinder ska kunna beviljas med stöd av den sista meningen i 45 § 1 mom. i gruvlagen, om hindret kan avlägsnas genom tillståndsvillkor eller genom en minskning av områdets storlek.

I princip kan inte malmletningsåtgärder anses orsaka betydande olägenheter för andra näringsverksamheter, men trots detta kan det vara nödvändigt att inkludera förbudet i fråga i tillståndsprövningen, om det under tillståndsförfarandet framkommer omständigheter, enligt vilka den verksamhet som grundar sig på det ansökta tillståndet skulle orsaka betydande olägenheter för annan näringsverksamhet.

Med tanke på tillståndsprövningen är det väsentligt att man kan påvisa en verklig olägenhet i anknytning till den verksamhet som grundar sig på tillståndet. Förväntningar på lokalisering av en eventuell fyndighet som uppkommer genom ansökan om malmletning och en eventuell framtida gruvdrift kan inte anses vara verklig olägenhet för annan näringsverksamhet. Däremot ska en betydande olägenhet som entydigt beror på malmletningen anses vara en betydande olägenhet i tillståndsprövningen. Annan näringsverksamhet kan exempelvis vara turism, vindkraftsproduktion eller renskötsel.

I propositionen föreslås dessutom att 1 mom. 8 punkten (nya 9 punkten) i paragrafen ändras. Enligt den gällande 8 punkten får malmletningstillstånd och guldvaskningstillstånd inte beviljas, bland annat om sökanden tidigare i väsentlig grad har försummat de skyldigheter som grundar sig på gruvlagen.

Verksamheten enligt gruvlagen kännetecknas av det så kallade systemet med lagstiftning som är uppdelad på flera lagar, där krav som är väsentliga för verksamheten enligt tillståndet dels fastställs med stöd av gruvlagen, dels också med stöd av andra lagar, såsom naturvårdslagen och miljöskyddslagen. Med beaktande av detta system är det naturligt att man i tillståndsprövningen enligt gruvlagen också beaktar om verksamhetsutövaren har följt annan lagstiftning som tillämpas på verksamheten enligt gruvlagen. I propositionen föreslås att 46 § 1 mom. 9 punkten i gruvlagen ändras, så att tillstånd inte ska kunna beviljas, om sökanden tidigare i väsentlig grad

i verksamhet enligt gruvlagen har agerat i strid med en lag som tillämpas på verksamheten eller bestämmelser som utfärdats med stöd av den.

För att gruvmyndigheten ska kunna anse att sökanden tidigare har försummat skyldigheter enligt annan lagstiftning som tillämpas på verksamheten enligt gruvlagen, ska gruvmyndighetens prövning grunda sig på ett lagakraftvunnet beslut som meddelats av en myndighet som är behörig enligt lagen i fråga och av vilket framkommer en försummelse eller försummelser av de skyldigheter som grundar sig på lagen i fråga. Information om försummelser kan exempelvis erhållas när tillståndsmyndigheten begär utlåtanden om tillståndsansökan av andra myndigheter. Synpunkter om eventuella försummelser som framförs under tillståndsförfarandet ska i princip inte påverka gruvmyndighetens tillståndsprövning på det sätt som avses i 9 punkten.

Kravet på sökanden i 9 punkten ska också tillämpas på mottagaren av en överföring genom hänvisningsbestämmelsen i 3 mom. i 73 § om överföring av tillstånd.

Dessutom kan annan lagstiftning begränsa malmletning. Till exempel enligt 49 § 1 mom. 2 punkten i regeringens proposition (RP 76/2022) angående en totalreform av naturvårdslagen är det förbjudet att ta marksubstanser eller gruvmineral och att skada marken eller berggrunden i nationalparker och naturreservat. Enligt 51 § 2 mom. i samma proposition kan Forststyrelsen ge tillstånd till geologiska undersökningar, om verksamheten inte äventyrar syftet med inrättandet av området. De geologiska undersökningarna ska då ordnas så att de inte har mer än ringa skadlig inverkan på arterna, naturtyperna, vattenhushållningen eller landskapet i området. I framtiden ska malmletning i nationalparker och naturreservat vara förbjuden med stöd av naturvårdslagen, med undantag för geologiska undersökningar. Begreppet geologisk undersökning finns inte i gruvlagen och har alltså inte heller definierats i gruvlagen. Enligt specialmotiveringen till 51 § i regeringens proposition angående naturvårdslagen avses med geologiska undersökningar sådan vetenskaplig forskning och kartläggning som inte sammanhänger med malmletning som betraktas som näringsverksamhet eller annan förberedelse för gruvverksamhet. Enligt motiveringen ökar geologiska undersökningar de naturvetenskapliga kunskaperna om skyddsområdets egenskaper, och kan därmed vara behövliga också med tanke på skötseln av naturskyddsområdet. Ur gruvlagens perspektiv är geologisk undersökning i nationalparker och naturreservat malmletning, eftersom de åtgärder som vidtas i berggrunden vid terrängundersökningarna är de samma. För undersökningarna behövs malmletningstillstånd (och dessutom tillstånd enligt naturvårdslagen) eller också kan undersökningarna utföras med markägarens tillstånd enligt 9 § i gruvlagen (även då behövs tillstånd enligt naturvårdslagen).

Enligt 52 § 1 mom. i regeringens proposition angående naturvårdslagen (RP 76/2022) tillämpas på andra statliga naturskyddsområden vad som i 49–51 § föreskrivs om nationalparker och naturreservat, om inte något annat anges i nämnda paragraf. Enligt 5 mom. i samma paragrafförslag kan Forststyrelsen med avvikelse från 49 § 1 mom. ge tillstånd att leta efter malmer i andra statliga naturskyddsområden. En förutsättning för beviljande av tillstånd är att verksamheten inte äventyrar syftet med inrättandet av området eller medför mer än ringa skada för arter eller naturtyper som utgör grund för skydd, vattenhushållningen, landskapet eller samernas rättigheter som ursprungsfolk, om inte skadan kan förhindras genom tillståndsvillkor.

47 §. Förutsättningar för beviljande av gruvtillstånd. Den gällande gruvlagen möjliggör överföring av tillstånd som beviljats med stöd av lagen till en annan part. Utgångspunkten för bestämmelserna om överföring av tillstånd är att mottagaren av överföringen ska uppfylla de krav som enligt lagen ställs på tillståndshavaren. Ingen ändring föreslås i detta grundläggande arrangemang, eftersom andra bestämmelser kunde äventyra en jämlik behandling av verksamhetsutövare och möjligheten att effektivt överföra tillståndet till en annan part, vilket i princip inte ska anses vara en ogynnsam eller oönskad åtgärd.

Utöver villkoren i 31 § i gruvlagen förutsätter de allmänna principerna i 6 § i gruvlagen bland annat att behövlig sakkunskap och tillräckliga förutsättningar med tanke på verksamhetens art och omfattning ska stå till förfogande inom verksamheten. Omständigheter som hör till de allmänna principerna har emellertid inte uttryckligen räknats upp exempelvis i 47 § om förutsättningarna för beviljande av tillstånd. Gruvmyndigheten har emellertid i praktiken förutsatt att en redogörelse om mottagarens sakkunskap och förutsättningar att utföra den verksamhet som grundar sig på tillståndet ska lämnas i samband med överföringen av ett tillstånd.

De gällande bestämmelserna om överföring av tillstånd har gett upphov till oro bland annat angående bestämmelsen om mottagarens sakkunskap. I propositionen föreslås att det till 47 § i gruvlagen fogas ett nytt moment, enligt vilket en förutsättning för beviljande av gruvtillstånd ska vara att sökanden förfogar över sådan sakkunskap som behövs med tanke på verksamheten enligt det ansökta tillståndet och i övrigt tillräckliga ekonomiska förutsättningar. Genom den föreslagna ändringen säkerställs att både sökanden och en eventuell mottagare av en överföring har ekonomiska förutsättningar att idka den verksamhet som grundar sig på tillståndet, eftersom en mottagare av en överföring med stöd av 73 § 1 mom. i gruvlagen ska uppfylla de krav som enligt lagen ställs på tillståndshavaren.

För att säkerställa att bestämmelsen fungerar föreslås i propositionen motsvarande ändring i 48 § om hinder för beviljande av gruvtillstånd.

Det föreslås att 4 mom. ändras, så att en ny förutsättning för gruvdrift fogas till paragrafen, enligt vilken gruvdriften, förutom i fråga om de undantag som nämns i övergångsbestämmelserna, ska grunda sig på en sådan av kommunen godkänd plan i vilken gruvområdets och hjälpområdets läge och förhållande till den övriga markanvändningen har utretts. Genom ändringen förverkligas den föresats som skrivits in i regeringsprogrammet om att kommunerna ska föreskrivas rätt att genom planläggning besluta om gruvdrift kan bedrivas på kommunens område. Genom ändringen är inte längre en annan utredning jämställd med planläggning, förutom i fråga om de undantag som nämns i övergångsbestämmelserna, eftersom en annan utredning inte har upplevts vara ett balanserat alternativ till planläggning.

Framöver ska gruvdriften grunda sig på en detaljplan som upprättats eller en generalplan med rättsverkningar som upprättats av kommunen, varvid gruvområden inte längre ska kunna inrättas med stöd av en landskapsplan. Framöver ska gruvdriften inte heller kunna grunda sig på att ärendet, med hänsyn till konsekvenserna av gruvdriften, i övrigt är tillräckligt utrett i samarbete med kommunen, landskapsförbundet och närings-, trafik- och miljöcentralen i enlighet med den gällande bestämmelsen. Det sistnämnda har ansetts vara ett otydligt och obalanserat alternativ till planläggning. I förslaget nämns utöver detaljplan även en generalplan med rättsverkningar, vilket innebär att en generalplan utan rättsverkningar, som förvisso används sällan men enligt markanvändnings- och bygglagen är möjlig, inte ska kunna vara en förutsättning för beviljande av gruvtillstånd.

Enligt förslaget ska kommunen besluta huruvida ett område ska planläggas för ett gruvprojekt, och i planläggningen definieras förhållandet mellan gruvprojektet och andra markanvändningsformer. Planlägningsprocessen, inklusive höranden och möjlighet att överklaga, är inkluderande och interaktiv och därför förbättrar reformen även kommuninvånarnas och andra deltagande parter möjligheter att påverka. Kravet på en kommunal plan ger kommunen mer makt och ansvar och stärker den lokala demokratin. I mer detaljerade planer kan man också bättre beakta konkurrerande markanvändningsformer, lokala näringar och miljöaspekter. Bestämmelser om planernas innehåll finns i markanvändnings- och bygglagen.

En detaljplan eller generalplan med rättsverkningar ska ha vunnit laga kraft innan gruvtillstånd beviljas, såvida inte planbeslutet har bestämts vara verkställbart enligt 201 § i markanvändnings- och bygglagen.

Landskapsplanen har en central roll vid samordningen av gruvdriften med annan områdesanvändning vad gäller kommunöverskridande frågor, såsom trafik- och kraftöverföringsfrågor. Landskapsplanen kan fungera som stöd vid planeringen av var gruvdrift ska placeras i kommunerna. Bestämmelser om innehåll i landskapsplanen och om landskapsplanens rättsverkningar finns i 4 kap. i markanvändnings- och bygglagen. Det är också möjligt att göra upp en gemensam generalplan för flera kommuner för att samordna gruvverksamheten i flera grannkommuner. Bestämmelser om en gemensam generalplan för flera kommuner finns i 6 kap. i markanvändnings- och bygglagen.

Följande övergångsbestämmelse gäller det föreslagna kravet på att en kommunal plan ska vara en förutsättning för gruvtillstånd: Vid bestämmande av ett litet hjälpområde för en befintlig gruva eller vid en liten utvidgning av det område där en befintlig gruva finns, ska gruvdriften grunda sig på en plan med rättsverkningar enligt markanvändnings- och bygglagen eller ärendet ska, med hänsyn till konsekvenserna av gruvdriften, i övrigt vara tillräckligt utrett i samarbete med kommunen, landskapsförbundet och närings-, trafik- och miljöcentralen. En innehavare av gruvtillstånd ska lämna in en ansökan om utvidgning av gruvan senast inom fem år från lagens ikraftträdande.

Övergångsbestämmelsen behövs för att ge innehavaren av gruvtillstånd flexibilitet vid små ändringar. Små ändringar kan till exempel avse situationer där en ändring av gruvområdet inte påverkar markanvändningslösningar utanför gruvområdet och situationer där exempelvis elledningar, vägnät eller annan infrastruktur inte behöver flyttas. Orsaken till en liten utvidgning av gruvområdet kan till exempel vara utvidgningen av en sidotipp.

Kravet på en kommunal plan som förutsättning för gruvdrift gäller nya ansökningar om gruvtillstånd och ansökningar om ändringar i ett område med befintligt gruvtillstånd med beaktande av övergångsbestämmelserna. Det nya kravet påverkar inte gällande gruvtillstånd, såvida man inte utvidgar gruvområdet eller gruvans hjälpområde.

48 §. Hinder för beviljande av gruvtillstånd. I propositionen föreslås att 48 § 1 mom. i gruvlagen ändras, så att ett hinder för beviljande av gruvtillstånd ska vara att sökanden, på grund av omständigheter som kommit fram i samband med handläggningen av ansökan, inte förfogar över sådan sakkunskap som behövs med tanke på verksamheten enligt det ansökta tillståndet eller tillräckliga ekonomiska förutsättningar. När gruvmyndigheten överväger ärendet ska myndigheten bedöma sökandens ekonomiska förutsättningar att idka den verksamhet som grundar sig på tillstånd. Till exempel ska gruvmyndigheten kontrollera sökandens ekonomiska förutsättningar i offentliga register och bedöma trovärdigheten i affärsplanen och finansieringsplanen. Sökanden ska kunna påvisa att denne förfogar över den sakkunskap som behövs, till exempel om geologi, tekniskt genomförande, kemiska processer och miljösäkerhet. Om det under tillståndsprövningen framgår att sökanden inte har ekonomiska förutsättningar att idka den verksamhet som grundar sig på tillståndet, ska gruvmyndigheten inte kunna bevilja sökanden gruvtillstånd.

Den föreslagna ändringen ska motsvara det nya momentet i 47 § enligt vilket en förutsättning för beviljande av gruvtillstånd ska vara att sökanden förfogar över sådan sakkunskap som behövs med tanke på verksamheten enligt det ansökta tillståndet och i övrigt tillräckliga förutsättningar. Den föreslagna ändringen förutsätter ingen ändring av bestämmelserna om tillstånds-

sökan, eftersom en redogörelse om sökandens förutsättningar att bedriva verksamhet som grundar sig på det ansökta tillståndet ska ges i ansökan om gruvtillstånd enligt 34 § 1 mom. i den gällande gruvlagen.

Kravet på sökanden i 1 mom. ska också tillämpas på mottagaren av en överföring genom hänvisningsbestämmelsen i 3 mom. i 73 § om överföring av tillstånd.

Enligt 48 § 1 mom. i den gällande gruvlagen får gruvtillstånd inte heller beviljas, om sökanden tidigare i väsentlig grad har försummat de skyldigheter som grundar sig på gruvlagen. Verksamheten enligt gruvlagen kännetecknas emellertid av det så kallade systemet med lagstiftning som är uppdelad på flera lagar, där krav som är väsentliga för verksamheten enligt tillståndet dels fastställs med stöd av gruvlagen, dels också med stöd av andra lagar, såsom naturvårdslagen och miljöskyddslagen. Med beaktande av detta system är det naturligt att man i tillståndsprövningen enligt gruvlagen också beaktar om verksamhetsutövaren har följt annan lagstiftning som tillämpas på verksamheten enligt gruvlagen. I propositionen föreslås att 48 § 1 mom. i gruvlagen ändras, så att tillstånd inte ska kunna beviljas, om sökanden tidigare i väsentlig grad i verksamhet enligt gruvlagen har agerat i strid med gruvlagen eller en lag som tillämpas på verksamheten eller bestämmelser som utfärdats med stöd av den.

För att gruvmyndigheten ska kunna anse att sökanden tidigare i verksamhet enligt gruvlagen har försummat skyldigheter enligt annan lagstiftning som tillämpas på verksamheten, ska gruvmyndighetens prövning grunda sig på ett lagakraftvunnet beslut som meddelats av en myndighet som är behörig enligt lagen i fråga och av vilket framkommer en försummelse eller försummelser av de skyldigheter som grundar sig på lagen i fråga. Information om försummelser kan exempelvis erhållas när tillståndsmyndigheten begär utlåtanden om tillståndsansökan av andra myndigheter. Synpunkter om eventuella försummelser som framförs under tillståndsförfarandet ska i princip inte påverka gruvmyndighetens tillståndsprövning på det sätt som avses i 1 mom.

Enligt 48 § 2 mom. i den gällande gruvlagen får gruvtillstånd inte beviljas på grund av de negativa konsekvenser som anges i momentet. Enligt det gällande momentet ska ortens bosättnings- och näringsförhållandena försämrats samtidigt, för att detta ska vara ett hinder för beviljande av gruvtillstånd. I propositionen föreslås att den finska språkdräkten i 48 § 2 mom. ändras, så att ordet ”och” ändras till ordet ”eller”. På så sätt ska avslag på ansökan om tillstånd inte förutsätta att dessa två negativa konsekvenser föreligger samtidigt, utan det räcker med att en negativ konsekvens föreligger för att gruvtillstånd inte ska beviljas. Den föreslagna formuleringen ska möjliggöra självständig granskning av ovan nämnda negativa konsekvenser. Ändringen ska inte påverka grunderna för tillståndsprövningen, utan gruvtillstånd ska fortfarande kunna beviljas, om de negativa konsekvenserna kan förhindras genom tillståndsvillkor. Tröskeln för avslag på ansökan om gruvtillstånd på ovan nämnda grunder ska emellertid fortfarande vara hög, eftersom det förutsätts att en negativ konsekvens i hög grad ska försämra bosättnings- eller näringsförhållandena i situationer där de negativa konsekvenserna inte kan förhindras genom tillståndsvillkor.

51 §. Bestämmelser i malmletningstillstånd. I propositionen föreslås tillägg till 1 mom. 2 och 3 punkten för att precisera bestämmelserna om att trygga samernas rättigheter som urfolk. Enligt tillägget till 2 punkten ska behövliga bestämmelser ges för att minska olägenheterna för andra av samernas traditionella näringar inom samernas hembygdsområde. Samernas traditionella näringar är utöver renskötsel också jakt, fiske och insamling av naturprodukter. Enligt tillägget till 3 punkten ska behövliga bestämmelser ges för att säkerställa att verksamhet enligt tillståndet inte äventyrar samernas rätt att bevara och utveckla sitt språk, sin kultur och sina traditionella näringar inom samernas hembygdsområde. Syftet med ändringen är att mer ingående beskriva innehållet i samernas rätt som urfolk.

I 11 § 2 mom. i gruvlagen föreskrivs om allmänna begränsningar för malmletning med stöd av ett malmletningstillstånd. Enligt bestämmelsen får malmletning och annan användning av malmletningsområdet med stöd av malmletningstillstånd inte medföra olägenhet för människors hälsa eller fara för den allmänna säkerheten, väsentlig olägenhet för annan näringsverksamhet, betydande förändringar i naturförhållandena, väsentlig skada på sällsynta eller värdefulla naturförekomster, avsevärd olägenhet för landskapet eller andra betydande skadliga miljökonsekvenser. Det föreslås att den sista punkten ska fogas till 11 § genom denna proposition. Det går att beakta ovan nämnda förbjudna följder i tillståndsprövningen redan på basis av den gällande lagstiftningen, men det är tydligare att ge dem en egen punkt i listan över bestämmelser som ska ingå i malmletningstillståndet.

På grund av vad som anges ovan föreslås i propositionen att det till 51 § 2 mom. i gruvlagen fogas en ny 10 punkt, enligt vilken malmletningstillståndet ska innehålla behövliga bestämmelser för att trygga allmänna och enskilda intressen om åtgärder för att säkerställa att malmletningen och annan användning av malmletningsområdet inte medför olägenhet för människors hälsa eller fara för den allmänna säkerheten, väsentlig olägenhet för annan näringsverksamhet, betydande förändringar i naturförhållandena, väsentlig skada på sällsynta eller värdefulla naturförekomster, avsevärd olägenhet för landskapet eller andra betydande skadliga miljökonsekvenser. Annan näringsverksamhet som kan beaktas är till exempel renskötsel och turism. Angående renskötseln kan fasta konstruktioner för renskötsel vara omständigheter som ska beaktas. En annan betydande skadlig miljökonsekvens kan till exempel bero på borring på förorenat markområde. Detta kan förhindras till exempel genom att genom att flytta borrhölet. Det bör också observeras att malmletningsåtgärder inte får leda till att grundvattnet förorenas, vilket är förbjudet enligt 17 § i miljöskyddslagen.

Malmletning kan i regel planeras och genomföras så att de förbud som anges i 11 § 2 mom. inte medför problem. Förbuden i 11 § 2 mom. och behovet av att ange tillståndsvillkor för att säkerställa att en förbjuden följd som avses i 11 § 2 mom. inte inträffar ska dock bedömas från fall till fall. De nu aktuella förbjudna följderna har behandlats mer ingående i regeringens proposition med förslag till gruvlag (RP 273/2009 rd, specialmotivering till 11 §).

Paragrafens 1 mom. 10 punkten blir samtidigt 11 punkten.

Enligt 51 § 2 mom. 5 och 9 punkten i gruvlagen ska malmletningstillståndet innehålla behövliga bestämmelser för att trygga allmänna och enskilda intressen om bland annat efterbehandlingsåtgärder och säkerheter. I praktiken har det visat sig att bestämmelserna som ska ingå i malmletningstillståndet bör förtydligas, för att myndigheter, verksamhetsutövare och andra parter ska kunna bedöma om bestämmelserna om efterbehandlingsåtgärder och säkerheter räcker till i förhållande till verksamheten enligt tillståndet. Paragrafen kan redan som sådan anses möjliggöra tillståndsvillkor som är tillräckligt tydliga och omfattande och därför är det ändamålsenligt att utfärda närmare bestämmelser om bestämmelserna i tillstånd genom förordning av statsrådet.

I det nya 3 mom. ska föreskrivas om att minska miljökonsekvenserna av malmletningsundersökningar. Enligt detta ska gruvmyndigheten beakta god praxis för att minska miljökonsekvenserna av malmletningen, när gruvmyndigheten meddelar tillståndsvillkor om tidpunkterna och metoderna för malmletningsundersökningarna och om de anordningar och konstruktioner som har samband med malmletningen. Malmletning kan till exempel leda till att marktäckets skadas på grund av hjulspår av maskiner eller leda till att marksubstanser förflyttas, småvatten skadas eller till konsekvenser för landskapet. De åtgärder som krävs ska anpassas till de förhållanden som råder på malmletningsområdet och de miljövärden som råder där. Vid bedömningen av den praxis som ska tillämpas är miljöskyddsmyndighetens utlåtande betydelsefullt.

God praxis för att minska miljökonsekvenserna av malmetningen har till exempel presenterats i dokument om ansvarssystem för malmetning. God praxis kan till exempel vara schemaläggning av terrängarbeten utifrån årstid med tanke på miljön och annan markanvändning så att olägenheterna för till exempel fåglar är så små som möjligt, användning av miljövänliga kemikalier, placeringen av färdvägarna och färdvägar med undergrund eller lager av konstsnö.

Relevant är också 28 § i lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen (1299/2004) enligt vilken statliga och kommunala myndigheter samt andra organ som sköter myndighetsuppgifter i tillämpliga delar i sin verksamhet ska beakta bland annat förvaltningsplaner samt havsförvaltningsplanen.

I propositionen föreslås att det till paragrafen fogas ett 4 mom. med ett bemyndigande att utfärda förordning för att precisera innehållet i tillståndsbeslutet.

52 §. Bestämmelser i gruvtillstånd. I propositionen föreslås tillägg till 3 mom. 4 och 5 punkten för att precisera bestämmelserna om att trygga samernas rättigheter som urfolk. Enligt tillägget till 4 punkten ska behövliga bestämmelser ges för att minska olägenheterna för andra av samernas traditionella näringar inom samernas hembygdsområde. Samernas traditionella näringar är utöver renskötsel också jakt, fiske och insamling av naturprodukter. Enligt tillägget till 5 punkten ska behövliga bestämmelser ges för att säkerställa att verksamhet enligt tillståndet inte äventyrar samernas rätt att bevara och utveckla sitt språk, sin kultur och sina traditionella näringar inom samernas hembygdsområde. Syftet med ändringen är att mer ingående beskriva innehållet i samernas rätt som urfolk.

I en utredning som granskade gruvlagstiftningens funktion observerades att effektbaserad avvägning mellan gruvdrift och andra näringar inte sker i förfarandet för gruvtillstånd utanför ett absolut hinder och att till exempel en olägenhet för andra näringar i praktiken får relativt litet utrymme i beslutsfattandet enligt gruvlagen, trots att bestämmelserna i gruvlagen exempelvis angående tillståndsvillkor redan i nuläget ger möjligheten att utfärda tillståndsvillkor som är bindande för verksamhetsutövaren för att minska eller begränsa alla sorts skadliga konsekvenser. Utöver vad som nämns ovan observerades i utredningen att det vid tillståndsprövning av gruvtillstånd är möjligt att granska bland annat olika landskapsfrågor och frågor om skydds-zoner på en mer detaljerad nivå än i nuläget, varvid det med hjälp av tillståndsvillkor i gruvtillståndet är möjligt att minska landskapskonsekvenserna av gruvdriften eller att förhindra eller lindra olika obehag från utsläpp och olägenheter för grannskapet.

På grund av vad som anges ovan föreslås i propositionen att det till 52 § 3 mom. i gruvlagen fogas nya 8 a – 8 d punkter, enligt vilka gruvtillståndet ska innehålla behövliga bestämmelser för att trygga allmänna och enskilda intressen om bevarande och förnyande av trädbestånd och annan växtlighet samt nya planteringar under gruvdriften, placeringen av funktionerna med beaktande av naturens mångfald och övriga miljökonsekvenser, åtgärder för att förhindra betydande skadliga miljökonsekvenser och för att förhindra att ortens bosättnings- eller näringsförhållanden försämras avsevärt. Andra näringar på orten som ska kunna beaktas är till exempel renskötsel, vindkraft, jordbruk och turism. Tillståndsbestämmelserna ska kunna gälla till exempel en trädzon som förutsätts för att minska olägenheterna av gruvdriften (landskapskonsekvenser, olika obehag från utsläpp och olägenheter för grannskapet, olägenheter för andra näringar). En sådan skyddszon ska kunna ordnas antingen som den yttersta delen av gruvområdet, på vilken endast underjordisk gruvdrift ska vara tillåten, eller som hjälpområde.

Vad gäller 8 c punkten bör det beaktas att placeringen av det egentliga stenbrottet avgör placeringen av mineraliseringen. Vid placeringen av andra funktioner som behövs vid gruvan (såsom vägar, elledningar, rörledningar, deponiområden, byggnader och konstruktioner) kan man mer

flexibelt söka efter lösningar som beaktar miljö- och landskapsaspekter. Till exempel ska om möjligt små våtmarker, död ved eller andra motsvarande uttryck för naturens mångfald bevaras. Vid hanteringen av ljud från gruvområdet ska man kunna utnyttja byggnadernas placering på ett ändamålsenligt sätt. Tillståndsvillkoren ska till exempel också kunna gälla placeringen av vägar och byggnader i området samt planeringen av vinterunderhållet, vilket tillsammans med växtligheten gör att gruvdriften orsakar så små olägenheter som möjligt.

Bestämmelser i gruvtillstånd som ges med stöd av 8 a – 8 d punkten kan emellertid inte ens delvis avgöra frågor om bekämpning av miljöförstöring som omfattas av miljöskyddslagen på det sätt som avgränsas i ett miljötillståndsärende. I syfte att hindra förorening av miljön förenas miljötillstånd med tillståndsvillkor bland annat om utsläpp, utsläppsgränsvärden, förebyggande och begränsning av utsläpp samt utsläppsstället, avfall samt minskning av avfallets mängd och skadlighet, samt istandsättning av områden och hindrande av utsläpp efter avslutad verksamhet och andra åtgärder efter avslutad verksamhet (52 § i miljöskyddslagen). Med utsläpp avses att ämnen, energi, buller, skakning, strålning, ljus, värme eller lukt som orsakas av mänsklig verksamhet direkt eller indirekt släpps ut, leds ut eller lämnas i luft, vatten eller mark från ett eller flera ställen (5 § 1 mom. 1 punkten i miljöskyddslagen). Syftet med ovan nämnda bestämmelser i gruvtillstånd som ges med stöd av 8 a – 8 d punkten i gruvlagen är att i synnerhet minska olägenheterna för landskapet, andra näringar och närliggande bosättning. Tillståndsvillkor om utsläpp hör till miljötillståndet.

Det föreslås att det till 3 mom. också fogas en 8 e punkt, enligt vilken bestämmelser i tillståndet också ska ges om stegvis stängning av gruvan, ifall detta behövs. Detta ska vara särskilt viktigt när tillståndsvillkoren ses över, eftersom möjligheterna till en stegvis stängning av gruvan förändras i takt med att verksamheten utvecklas. Genom stegvis stängning kan man förhindra och minska de skadliga miljökonsekvenserna av gruvdriften, inklusive konsekvenserna för landskapet, levnadsförhållandena och trivseln.

Enligt 52 § 3 mom. 6 punkten i gruvlagen ska gruvtillståndet innehålla behövliga bestämmelser för att trygga allmänna och enskilda intressen om bland annat sådan säkerhet enligt 10 kap. som gäller upphörande av gruvdrift och andra skyldigheter i samband med och efter det att verksamheten upphör. I praktiken har det visat sig att bestämmelserna som ska ingå i gruvtillståndet bör förtydligas, för att myndigheter, verksamhetsutövare och andra parter ska kunna bedöma om bestämmelserna om efterbehandlingsåtgärder och säkerheter räcker till i förhållande till verksamheten enligt tillståndet. Paragrafen kan redan som sådan anses möjliggöra tillståndsvillkor som är tillräckligt tydliga och omfattande och därför är det ändamålsenligt att utfärda närmare bestämmelser om bestämmelserna i tillstånd genom förordning av statsrådet. I propositionen föreslås att det till paragrafen fogas ett bemyndigande att utfärda förordning för att precisera innehållet i tillståndsbeslutet.

54 §. Bestämmelser i guldvaskningstillstånd. I propositionen föreslås tillägg till 2 mom. 3 och 4 punkten för att precisera bestämmelserna om att trygga samernas rättigheter som urfolk. Enligt tillägget till 3 punkten ska behövliga bestämmelser ges för att minska olägenheterna för andra av samernas traditionella näringar inom samernas hembygdsområde. Samernas traditionella näringar är utöver renskötsel också jakt, fiske och insamling av naturprodukter. Enligt tillägget till 4 punkten ska behövliga bestämmelser ges för att säkerställa att verksamhet enligt tillståndet inte äventyrar samernas rätt att bevara och utveckla sitt språk, sin kultur och sina traditionella näringar inom samernas hembygdsområde. Syftet med ändringen är att mer ingående beskriva innehållet i samernas rätt som urfolk.

Det föreslås att det till 2 mom. fogas ett bemyndigande att utfärda förordning för att precisera innehållet i tillståndsbeslutet.

55 §. Förbehållsbeslut. I propositionen föreslås att det fogas ett nytt 3 mom. till paragrafen med bestämmelser om förbehållsbeslutets innehåll. I ett förbehållsbeslut ska förbehållets syfte och verkningar beskrivas. Med detta vill man öka förbehållsbeslutets begriplighet och undvika oklarheter i fråga om tolkningen. Vidare ska förbehållsområdets läge och gränser fastställas i förbehållsbeslutet. Detta hänvisar till 44 § 2 och 3 mom. där det föreskrivs om områden som ska avgränsas från förbehållsområdet. Gruvmyndigheten ska säkerställa att det förbehållsområde som ska fastställas inte är beläget på områden som avses i 7 § 2 mom. och 9 § 4 mom., och inte heller i en nationalpark eller ett naturreservat. Vad gäller nationalparker och naturreservat anknyter förslaget till förslaget i RP 76/2022 angående en totalreform av naturvårdslagen. Förbehållsanmälan får inte heller gälla ett område som hör till ett malmetningsområde, gruvområde eller guldvaskningsområde. Förbehållsanmälan får inte heller gälla ett tidigare förbehållsområde, innan ett år har förflutit sedan förbehållsbeslutet har upphört att gälla eller annullerats. Enligt 3 mom. ska också förbehållsbeslutets giltighetstid anges i beslutet. Av beslutet ska grunderna för giltighetstiden framgå, det vill säga ett motiverat beslut.

I ett nytt 4 mom. ska det ingå ett bemyndigande att utfärda förordning, för att närmare bestämmelser om innehållet i förbehållsbeslutet ska få utfärdas genom förordning av statsrådet.

Paragrafens rubrik ändras så att den är mer beskrivande.

56 §. Tillståndsbeslutets innehåll. I propositionen föreslås att det för tydligheten skall till 1 mom. fogas att även specificerade yrkanden som har framställts i åsikter, utöver i anmärkningar och utlåtanden, ska bemötas i tillståndsbeslutet. Förslaget harmoniserar bestämmelsen med 83 § i miljöskyddslagen.

I propositionen föreslås att det till 56 § i gruvlagen fogas ett nytt 3 mom., enligt vilket en karta ska fogas till ett beslut om gruvtillstånd. Den bifogade kartan ska visa gruvans olika funktioner och med hjälp av kartan ska gruvmyndigheten visa vilka åtgärder som ska omfattas av den säkerheten som ska ställas. Den bifogade kartan ska underlätta bedömningen av omfattningen av säkerheten för gruvor för såväl myndigheter, verksamhetsutövare och parter. Tack vare den bifogade kartan ska gruvmyndigheten ha bättre förutsättningar att bedöma förändringar i verksamheten och vid behov inleda ett förfarande för justering av säkerhet enligt 109 § 3 mom. som föreslås i propositionen.

Paragrafen ska innehålla ett bemyndigande att utfärda förordning, som möjliggör att närmare bestämmelser om beslutets motivering och om den karta som ska fogas till beslutet får utfärdas genom förordning av statsrådet. Syftet är att förbättra tillståndsbeslutets innehåll, så att de blir lättare att förstå. Brister har i synnerhet observerats i motiveringarna till beslut som gäller tillstånd i samernas hembygdsområde.

58 §. Information om tillståndsbeslut. I propositionen föreslås att 5 mom. ändras. Syftet med ändringen är att renbeteslagens ställning ska förenhetligas vad gäller bestämmelserna om beaktande av renskötsel och renbeteslagens deltagande. Enligt propositionen utvidgas bestämmelsens tillämpningsområde till att gälla hela renskötselområdet, i stället för att bestämmelsen bara skulle gälla i det särskilda renskötselområdet.

Enligt propositionen ska en kopia av ett beslut som gäller malmetningstillstånd, gruvtillstånd och guldvaskningstillstånd alltid sändas till områdets renbeteslag, när det handlar om ett beslut som gäller renskötselområdet.

Paragrafens 5 mom. ändras genom att hänvisningen till projekt som avses i 38 § 2 mom. stryks, eftersom det inte längre ska föreskrivas om detta i 38 § 2 mom. Informationen om tillståndsbeslutet gäller enligt ordalydelsen beslut som omfattar samernas hembygdsområde. Beslutet anses omfatta samernas hembygdsområde om området ligger inom samernas hembygdsområde, och dessutom, om verksamheten som avses i ansökan har en avsevärd betydelse för samernas rättigheter som urfolk. Delgivningen av information om besluten till sametinget är i fortsättningen lika täckande som för närvarande, även om hänvisningen till projekt som avses i 38 § 2 mom. stryks, eftersom sakinhållet inte förändras.

59 §. Information om beslut om gruvområdesinlösningsstillstånd. I propositionen föreslås att 59 § 2 mom. i gruvlagen ändras, så att en kopia av ett beslut om gruvområdesinlösningsstillstånd också ska sändas till gruvmyndigheten.

Enligt 33 § i gruvlagen avgör statsrådet de ärenden som gäller gruvområdesinlösningsstillstånd, det vill säga statsrådet är den tillståndsmyndighet som avses i paragrafen. Den gällande 59 § ålägger inte statsrådet att sända en kopia till gruvmyndigheten. Trots detta förutsätts bland annat i 73 § 4 mom. i gruvlagen att gruvmyndigheten ska anteckna en ändring av tillståndshavaren i gruvområdesinlösningsstillståndet, om gruvmyndigheten har godkänt överföringen av ett gruvstillstånd. Det föreslås att denna brist åtgärdas.

61 §. Förlängning av malmletningstillstånds giltighetstid. I 61 § i gruvlagen finns bestämmelser om förlängning av malmletningstillståndets giltighetstid. Syftet med paragrafen är att förhindra oskäligen olägenheter för allmänt och enskilt intresse på grund av långvarig malmletning.

I regeringens proposition om den gällande gruvlagen gick man in för att föreslå att malmletningstillståndet ska vara i kraft i maximalt 15 år. Propositionen grundade sig i synnerhet på 21 § 2 mom. i den upphävda lagen, med stöd av vilken giltighetstiden för inmutningsrätten (innebörden motsvarar malmletningstillstånd enligt den gällande lagen) kunde förlängas med högst tre år, vilket innebar att inmutningsrätten var i kraft i maximalt åtta år. I praktiken visade det sig emellertid att det tog längre tid att utreda en fyndighets utvinningsbarhet och att noggrant förbereda ansökan om tillstånd för att utvinna fyndigheten, och i regeringens proposition om den gällande gruvlagen gick man därför in för att föreslå att malmletningstillståndet ska vara i kraft i maximalt 15 år. Med beaktande av de praktiska erfarenheterna om utredning av en fyndighets utvinningsbarhet och noggrann förberedelse av ansökan om tillstånd för att utvinna fyndigheten samt föresatsen om säkerställande av verksamhetsförutsättningarna för gruvdrift som skrivits in i statsminister Sanna Marins regeringsprogram och även malmletningens betydelse för gruvdriften, föreslås ingen ändring av den nuvarande maximala giltighetstiden för malmletningstillstånd.

Med beaktande av ovan nämnda aspekter föreslås att de nuvarande bestämmelserna om förlängning av malmletningstillstånds giltighetstid ändras på flera punkter. De föreslagna ändringarna förutsätter ingen ändring av bestämmelserna om ansökan om förlängning av malmletningstillståndets giltighetstid, eftersom 66 § 1 mom. i den gällande gruvlagen föreskriver att för förlängning av giltighetstiden för malmletningstillstånd, ska en tillståndsansökan och för tillståndsprovningen behövlig och tillförlitlig utredning om de omständigheter som avses i 61 § 2 mom. 1 och 2 punkten ges in till tillståndsmyndigheten innan tillståndet i fråga upphör att gälla. På ansökan tillämpas på motsvarande sätt vad som föreskrivs om tillståndsansökan i 34 §.

Enligt 61 § 2 mom. 1 punkten i gruvlagen är ett villkor för en förlängning av malmletningstillståndets giltighetstid att malmletningen har varit effektiv och systematisk. I propositionen föreslås det att punkten kompletteras, så att ett villkor ska vara att innehavaren av tillståndet till

väsentliga delar har utfört undersökningsåtgärderna enligt den arbetsplan som ligger till grund för malmletningstillståndet och malmletningen även i övrigt har varit effektiv och systematisk. Kravet kan också antas förbättra kvaliteten på och precisionen i de arbetsplaner som presenteras i ansökningskedet. Begreppet till väsentliga delar inkluderar möjligheten att arbetsplanen och förhållandena inte möts i verkligheten, varvid tillståndshavaren av motiverad anledning kan avvika från arbetsplanen, under förutsättning att malmletningen som genomförs enligt tillståndet är effektiv och systematisk.

Enligt 34 § 2 mom. 5 punkten i gruvlagen ska en med tanke på tillståndsprövningen behövlig och tillförlitlig redogörelse om verksamhetsplanerna ges i tillståndsansökan. Bestämmelsen har preciserats i förordningen om gruvdrift. Enligt 12 § 1 mom. 6 punkten i nämnda förordning ska i ansökan om malmletningstillstånd eller i dess bilagor ingå en plan för antalet behövliga undersökningar, deras art och tidtabell. När gruvmyndigheten överväger en förlängning av malmletningstillståndets giltighetstid, ska gruvmyndigheten bedöma om sökanden till väsentliga delar har utfört åtgärderna i den arbetsplanen som ingick i ansökan om tillståndet i fråga.

Enligt 61 § 2 mom. 3 punkten i gruvlagen är ett av villkoren för en förlängning av malmletningstillståndets giltighetstid att innehavaren av tillståndet har fullgjort skyldigheterna enligt gruvlagen och också tillståndsvillkoren. Verksamheten enligt gruvlagen kännetecknas av det så kallade systemet med lagstiftning som är uppdelad på flera lagar, där krav som är väsentliga för verksamheten enligt tillståndet dels fastställs med stöd av gruvlagen, dels också med stöd av andra lagar, såsom naturvårdslagen och miljöskyddslagen. Med beaktande av detta system är det naturligt att man i tillståndsprövningen enligt gruvlagen också beaktar om verksamhetsutövaren har iakttagit de skyldigheter som föreskrivits också i andra lagar som tillämpas på verksamheten än i gruvlagen, liksom i bestämmelser som utfärdats med stöd av lagarna i fråga. Om man därtill beaktar att det handlar om samma verksamhet som emellanåt styrs samtidigt av flera olika författningar eller tillstånd, ska överträdelser i anknytning till den tillståndspliktiga verksamhet som är föremål för ansökan också beaktas i tillståndsprövningen enligt gruvlagen, då sådana överträdelser har kommit till gruvmyndighetens kännedom och bestämmelserna om överträdelserna finns i andra lagar som tillämpas på verksamheten.

I propositionen föreslås att 3 punkten ändras, så att ett villkor för en förlängning av malmletningstillståndets giltighetstid ska vara dels att tillståndshavaren har iakttagit skyldigheterna i gruvlagen och tillståndsvillkoren, dels också att denne har följt bestämmelserna i annan lag eller bestämmelser som utfärdats med stöd av den lagen. Om det handlar om en överträdelse av bestämmelserna i en annan lag än gruvlagen, ska vid tillståndsprövningen endast beaktas sådana överträdelser som har konstaterats i ett lagakraftvunnet beslut av en behörig myndighet. Således ska sådana misstankar om överträdelser av en skyldighet, bestämmelse eller föreskrift som framförts i utlåtanden, åsikter och anmärkningar bara beaktas vid prövningen, om gruvmyndigheten i ljuset av den framförda informationen har vägande skäl att misstänka att en överträdelse som framkommit under tillståndsförfarandet verkligen har inträffat.

61 a §. Markägarens samtycke till förlängning av malmletningstillståndets giltighetstid. Enligt bilaga 6 till statsminister Sanna Marins regeringsprogram ska tillstånd av markägaren föreskrivas som en förutsättning för ett förlängt malmletningstillstånd. I enlighet med föresatsen föreslås i propositionen att bestämmelsen om förutsättningarna för en förlängning av malmletningstillståndets giltighetstid ändras, så att samtycke av markägarna i malmletningsområdet ska vara en förutsättning för en förlängning av malmletningstillståndets giltighetstid på vissa villkor. I propositionen föreslås att det till gruvlagen fogas en ny 61 a § med närmare bestämmelser om att markägarens samtycke ska vara en förutsättning för en förlängning av tillståndets giltighetstid. Reformen är en balanserad lösning mellan att förbättra markägarens ställning och säkerställa verksamhetsförutsättningarna för gruvor.

För en förlängning av malmletningstillståndets giltighetstid krävs enligt 1 mom. att den sökande visar att de myndigheter eller inrättningar som ansvarar för förvaltningen av området eller de fastighetsägare vars fastigheter täcker minst hälften av malmletningsområdet, har gett sitt samtycke till förlängningen av tillståndet, när en förlängning av malmletningstillståndets giltighetstid söks för ett malmletningstillstånd som har varit i kraft i minst tio år. Inmutning ska jämföras med malmletningstillstånd när minst tio år har uppfyllts. Kravet på markägarens samtycke ska alltså tillämpas när tillstånd ansöks för en förlängning av malmletningstillståndets giltighetstid och malmletningstillståndet har varit i kraft i tio år under den tillståndsperiod som ansöks. När lagen träder i kraft ska kravet tillämpas i samband med nästa ansökan om förlängning för sådana gällande malmletningstillstånd som redan har varit i kraft i minst tio år. I så fall ska kravet tillämpas senast först vid tretton år, om malmletningstillståndet har ansökts och beviljats för längsta möjliga tillståndsperiod (4 år + 3 år + 3 år + 3 år).

Malmletningen kan anses ha framskridit tillräckligt långt på tio år, för att verksamhetsutövaren med tillräcklig precision ska kunna redogöra för markägarna om sina planer angående fyndighetens eventuella läge och utvinning, så att markägaren kan fatta ett beslut om samtycke som grundar sig på tillräckligt exakta fakta. Enligt bestämmelsen ska samtycket till förlängd malmletning gälla tills malmletningstillståndet i fråga förfaller eller återkallas, oberoende av eventuella förändringar i fastighetsägarförhållandena.

Villkoret för samtycke till en förlängning av malmletningstillståndets giltighetstid uppfylls om samtycket har getts av de myndigheter eller inrättningar som ansvarar för förvaltningen av området eller de fastighetsägare vars fastigheter täcker minst hälften av malmletningsområdets totala yta. Bestämmelsen om en majoritet behövs med beaktande av Finlands tämligen splittrade fastighetsindelning. Eftersom ett malmletningsområde kan ligga på flera olika fastigheter, kan det finnas ett betydande antal fastighetsägare på ett malmletningsområde. Samtycke från varje fastighetsägare i området skulle kunna vara mycket svårt eller till och med omöjligt för verksamhetsutövaren. En kvalificerad majoritet bunden till yta kan anses vara det mest rättvisa ur markägarens synvinkel, eftersom de markägare vars fastigheter eller fastighetsdelar utgör största delen av malmletningsområdets totala yta får mest att säga till om. Samtycket ska ges skriftligen. Även ett elektroniskt samtycke, såsom ett e-postmeddelande, ska vara tillräckligt.

I 2 mom. ska det ingå en bestämmelse, enligt vilken statsrådet efter ansökan kan fatta beslut om förordnande för en förlängning av malmletningstillståndets giltighetstid, om verksamhetsutövaren inte får ett tillräckligt samtycke av markägare för en förlängning av tillståndets giltighetstid och om verksamhetsutövaren påvisar att projektet är nödvändigt av ett viktigt allmänt intresse och också statsrådet bedömer att projektet är nödvändigt av ett viktigt allmänt intresse. Begäran om samtycke av markägare enligt 1 mom. ska dock vara en tydlig huvudregel och det primära sättet att förlänga malmletningstillståndets giltighetstid efter tio år. Kravet på ett viktigt allmänt intresse ska bedömas i synnerhet utifrån projektets lokala och regionala ekonomiska konsekvenser, sysselsättningseffekterna och samhällets behov av råvaruförsörjning). När beslut fattas av statsrådet är perspektivet ett nationellt intresse och ärendet granskas i synnerhet utifrån råvaruförsörjningen. Råvaruförsörjning betonas under en eventuell krissituation. Gruvmyndigheten ska fortsätta som tillståndsmyndighet och granska att tillståndsvillkoren uppfylls även till övriga delar. Om kravet på ett allmänt intresse uppfylls, kan statsrådet förorda projektet då markägarnas samtycke saknas, men statsrådet ska inte granska övriga tillståndsvillkor.

Ansökan om förordnande ska lämnas till statsrådet, det vill säga i praktiken arbets- och näringsministeriet. Arbets- och näringsministeriet bereder ärendet om förordnande som avgörs vid statsrådets allmänna sammanträde. Enligt förslaget ersätter statsrådets beslut om förordnande markägarens samtycke som avses i 1 mom. Förordnandet ska vara en förutsättning för ett beslut

om förlängning av malmletningstillståndets giltighetstid på samma sätt som markägarens samtycke i 1 mom. och ska till denna del vara bindande för gruvmyndighetens prövningsrätt. Ändring i statsrådets beslut om förordnande eller i ett negativt beslut ska enligt förslaget kunna sökas i enlighet med 8 § 1 mom. i lagen om rättegång i förvaltningsärenden.

Ansökan om förordnande hos statsrådet förlänger handläggningstiden för ansökan om en förlängning av malmletningstillståndets giltighetstid, men utan samtycke av markägaren enligt 1 mom. eller statsrådets förordnande enligt 3 mom. finns det inga förutsättningar för att förlänga malmletningen på området genom en förlängning av giltighetstiden för samma malmletningstillstånd. Även ett eventuellt besvär mot statsrådets beslut förlänger tiden som behövs för handläggningen av tillståndsansökan.

I 4 mom. föreskrivs om bemyndigande att utfärda förordning om begäran av markägarens samtycke.

61 b §. Förlängning av malmletningstillståndets giltighetstid i exceptionella situationer. Den gällande gruvlagen nämner inte effekterna på verksamheten enligt gruvlagen på grund av force majeure eller andra särskilda skäl som inte beror på verksamhetsutövaren. Verksamheten grundar sig ofta på ett tidsbegränsat tillstånd. I propositionen föreslås att det till lagen fogas en ny paragraf, med stöd av vilken malmletningstillståndets giltighetstid kan förlängas med så lång tid som verksamheten har varit avbruten på grund av force majeure eller av andra särskilda skäl som inte beror på verksamhetsutövaren. Verksamhet som grundar sig på malmletningstillstånd har försvarats och till och med avbrutits på grund av undantagsförhållanden eller restriktioner som påverkat affärsverksamheten under coronapandemin, då människors resande har varit begränsat. Enligt paragrafen ska man till exempel på grund av sådana exceptionella situationer i framtiden kunna ansöka om en förlängning av malmletningstillståndets giltighetstid. Ett annat exempel kan gälla en situation där undersökningsåtgärder endast får utföras vintertid på malmletningsområdet enligt malmletningstillståndet, men ingen ordentlig vinter har funnits under malmletningstillståndets giltighetstid och undersökningsåtgärder därför inte har kunnat utföras. Vid force majeure eller andra särskilda skäl som inte beror på verksamhetsutövaren ska malmletningsverksamheten verkligen vara avbruten.

Bestämmelsen motsvarar bestämmelsen om exceptionella förhållanden i 21 § 2 mom. i den upphävda gruvlagen. Återställandet av förlorad tid till tillståndshavaren ska inte förkorta tillståndets maximala giltighetstid, utan återställa den tid som tillståndshavaren förlorat på grund av force majeure eller av andra särskilda skäl som inte beror på verksamhetsutövaren.

62 §. Regelbunden översyn samt tidsbegränsning av gruvtillstånd. Det föreslås att det till 2 mom. fogas en bestämmelse enligt vilken tillståndsmyndigheten när bestämmelserna i gruvtillstånd ses över ska försäkra sig om att innehavaren av gruvtillståndet uppfyller de villkor för beviljande av tillstånd som anges i 48 §, vilka bland annat är sådan sakkunskap som behövs med tanke på verksamheten enligt det ansökta tillståndet och i övrigt tillräckliga förutsättningar.

I 70 § i den gällande gruvlagen föreskrivs om återkallelse av malmletningstillstånd, gruvtillstånd och guldvaskningstillstånd. Enligt 1 mom. 2 punkten ska återkallelse av tillstånd övervägas, om tillståndshavaren inte längre uppfyller förutsättningarna för beviljande av tillstånd, exempelvis förutsättningarna i 48 §. Ett ärende om återkallelse av tillstånd kan alltså inledas exempelvis i samband med en regelbunden översyn enligt 62 §.

63 §. Förlängning av gruvtillståndets giltighetstid I 63 § i gruvlagen finns bestämmelser om förlängning av gruvtillståndets giltighetstid. I propositionen föreslås att 63 § 2 mom. 3 punkten i gruvlagen ändras, så att ett villkor för en förlängning av gruvtillståndets giltighetstid ska vara

dels att tillståndshavaren har iakttagit skyldigheterna i gruvlagen och tillståndsvillkoren, dels också att denne har följt bestämmelserna i annan lag eller bestämmelser som utfärdats med stöd av den lagen. Ändringen ska motsvara ändringen av 61 § 2 mom. 3 punkten.

65 §. Förlängning av guldvaskningstillståndets giltighetstid. I 65 § i gruvlagen finns bestämmelser om förlängning av guldvaskningstillståndets giltighetstid. I propositionen föreslås att 65 § 2 mom. 3 punkten i gruvlagen ändras, så att ett villkor för en förlängning av guldvaskningstillståndets giltighetstid ska vara dels att tillståndshavaren har iakttagit skyldigheterna i gruvlagen och tillståndsvillkoren, dels också att denne har följt bestämmelserna i annan lag eller bestämmelser som utfärdats med stöd av den lagen. Ändringen ska motsvara ändringen av 61 § 2 mom. 3 punkten om förlängning av malmletningstillståndets giltighetstid.

73 §. Överföring av tillstånd. I propositionen föreslås en ändring av ansökan om överföring av tillstånd enligt 2 mom. Enligt propositionen ska i ansökan om överföring av tillståndet, utöver en redogörelse om mottagaren av överföringen, också ges en tillförlitlig redogörelse om syftet med överföringen och om mottagarens planer på att bedriva verksamhet enligt det tillstånd som överförs. En tillförlitlig redogörelse ska till exempel kunna anses vara en bedömning av en utomstående expert. Syftet med den föreslagna ändringen är att den ska vara ett sätt för gruvmyndigheten att försäkra sig om att orsaken till överföringen inte är en konstgjord överföring av rättigheter och skyldigheter till tredje part.

Hänvisningsbestämmelsen i 3 mom. angående avslag på en ansökan om överföring av malmletningstillstånd och guldvaskningstillstånd ska ändras till 46 § 1 mom. 9 punkten i gruvlagen, eftersom även underpunkterna i bestämmelsen i fråga ändras genom propositionen. I och med denna proposition ändras både innehållet i 46 § 1 mom. 9 punkten (nuvarande 8 punkten) och kraven på sökanden enligt 48 § 1 mom., vilka genom 73 § 3 mom. också ska gälla mottagaren av en överföring.

I propositionen föreslås ingen ändring av 106 § om hur överföring av tillstånd inverkar på ersättningsskyldigheten. Enligt bestämmelsen befriar en i 73 § avsedd överföring av ett tillstånd inte tillståndshavaren från ersättningsskyldighet till den del skadan eller olägenheten har uppkommit innan gruvmyndigheten har godkänt överföringen.

74 §. Meddelande av beslut om överföring av tillstånd och information om detta. I 74 § i gruvlagen föreskrivs om meddelande av beslut om överföring av tillstånd och information om detta. Enligt 2 mom. ska en mottagare av ett överfört malmletningstillstånd utan dröjsmål skriftligen underrätta ägarna av fastigheter inom malmletningsområdet om överföringen av tillståndet som godkänts av gruvmyndigheten, och en mottagare av ett överfört gruvtillstånd ska utan dröjsmål skriftligen underrätta ägarna av fastigheter inom gruvområdet om överföringen. Den gällande bestämmelsen grundar sig på gammal praxis, men det finns ingen grund för att verksamhetsutövaren ska vara skyldig att informera om beslutet.

I propositionen föreslås en ändring av 2 mom., så att ovan nämnda skyldighet att informera om ett beslut om överföring av tillstånd ska övergå från mottagaren av överföringen till gruvmyndigheten.

Enligt gällande 74 § 5 mom. ska gruvmyndigheten informera tillståndshavaren och mottagaren om överföringen av ett gruvområdesinlösningstillstånd. Bestämmelsen förutsätter inte att ägarna till den egendom som är föremål för gruvområdesinlösningstillståndet informeras om överföringen av tillståndet. Gruvområdesinlösningstillståndet är ett signifikant tillstånd för markägarna, och därför bör även ägarna av de fastigheter som är föremål för tillståndet informeras om en överföring av tillståndet.

I propositionen föreslås att 74 § 5 mom. i gruvlagen ändras, så att ägarna till egendom som är föremål för ett gruvområdesinlösningstillstånd ska informeras om överföring av tillståndet, det vill säga i praktiken de fastighetsägare vars fastigheter är föremål för ett gruvområdesinlösningstillstånd som beviljats för inlösen av nyttjanderätt.

75 §. Meddelande av förbehållsbeslut och information om detta. I propositionen föreslås att det till 75 § i gruvlagen fogas ett nytt 5 mom., enligt vilket en kopia av förbehållsbeslutet ska sändas till sametinget, om beslutet gäller samernas hembygdsområde, till skolternas byastämma, om beslutet gäller skoltområdet, och till det berörda renbeteslaget, om beslutet gäller renskötselområdet.

Att rätten till information utökas till förbehållsbesluten främjar möjligheterna för sametinget, skolternas byastämma och renbeteslagen att få information om intresset för området.

76 §. Förbehållsbesluts giltighet. I 76 § i gruvlagen finns bestämmelser om förbehållsbeslutets giltighet. Enligt den gällande gruvlagen är ett förbehållsbeslut i kraft högst 24 månader efter det att förbehållsanmälan har gjorts.

Gruvmyndigheten ska alltid i enskilda fall överväga hur många månader ett förbehållsbeslut är i kraft. När giltighetstiden övervägs ska gruvmyndigheten särskilt beakta den tid som behövs för uppgörandet av en arbetsplan och för andra åtgärder för att förbereda ansökan om malmletningstillstånd. Vid övervägandet ska gruvmyndigheten också fästa vikt vid andra omständigheter som kommit fram under handläggningen av anmälan, till exempel om den som gör förbehållet avser att utföra prospekteringsarbete enligt 7 § och sådan annan malmletning som enligt 9 § inte kräver tillstånd. Myndigheten ska vid prövningen dessutom beakta åtgärderna för att begränsa och minska de olägenheter som orsakas bland annat allmänt och enskilt intresse, och av betydelse är då till exempel andra användningsändamål som området har eller som har planerats för området. Om förbehållsområdet är exceptionellt omfattande, ska gruvmyndigheten för att trygga allmänt och enskilt intresse fastställa en betydligt kortare giltighetstid för förbehållsbeslutet än vad som maximalt är möjligt. Syftet med bestämmelsen är att gruvmyndigheten ska överväga förbehållsbeslutets giltighet från fall till fall.

Bestämmelsen i 14 § i förordningen om gruvdrift, enligt vilken den som gör förbehållet separat ska anmäla förbehållets giltighetstid om denne tänker ansöka om en kortare giltighetstid än 24 månader, verkar för sin del styra lagens tillämpning i en riktning där utgångspunkten för förbehållsbeslutets giltighetstid är 24 månader, avvikande från lagstiftarens avsikt.

I propositionen föreslås en ändring av bestämmelserna om förbehåll, som innebär att förbehållet efter ändringen i princip ska vara i kraft i 12 månader, men det ska vara möjligt att ansöka om förbehåll i högst 24 månader av särskilda skäl. Särskilda skäl ska till exempel kunna anses vara en situation där bakgrundsmaterialet om området på grund av sin art eller omfattning kräver en längre förberedelsestid av den som gjort förbehållet eller en situation där anskaffningen av uppgifter som behövs för ansökan om malmletning kan bedömas kräva en exceptionellt stor arbetsmängd.

Även om särskilda skäl föreligger, ska det emellertid inte vara möjligt att bevilja längre förbehållstid än 12 månader, om det under handläggningen av förbehållsanmälan kommer fram omständigheter utifrån vilka gruvmyndigheten gör bedömningen att det i själva verket inte krävs en längre förbehållstid än 12 månader för att göra ansökan om malmletningstillstånd, förbehållsområdet inte är exceptionellt omfattande, förbehållsområdet inte ligger på ett tätbebyggt område, detaljplaneområde eller stranddetaljplaneområde eller den som gjort förbehållet inte har gällande förbehåll med en sammanlagd yta som är exceptionellt stor.

Det föreslås inga ändringar i bestämmelserna om avgörande av ärenden om förbehållsanmälan. Gruvmyndigheten ska fortfarande godkänna ett förbehåll, om förbehållsanmälan uppfyller villkoren i 44 § och det inte finns något hinder enligt gruvlagen för godkännande av förbehållet. Enligt de gällande bestämmelserna ska gruvmyndigheten dock fortfarande förkasta förbehållet, om det finns vägande skäl att misstänka att den som gör förbehållet på grund av förbehållsombudets omfattning eller av andra orsaker inte har förutsättningar eller uppenbarligen inte heller avser att ansöka om malmletningstillstånd.

I enlighet med vad som anges ovan föreslås i propositionen att 76 § 1 mom. i gruvlagen ändras, så att ett förbehållsbeslut är i kraft högst 12 månader, i stället för 24 månader. I propositionen föreslås att det till paragrafen fogas ett nytt 5 mom. där det anges situationer där gruvmyndigheten ska kunna avvika från den maximala giltighetstiden som föreskrivs i 1 mom. Avsikten är också att ändra 14 § i förordningen om gruvdrift på motsvarande sätt.

Propositionen ändrar inte konstellationen av förbehållsanmälan parter och därför är det inte motiverat att i propositionen föreslå att besvärshöjningen ska utvidgas till förbehållsbeslut, eftersom förbehållens rättsverkan är begränsad.

Den nya bestämmelsen om giltighetstiden för förbehåll som föreslås i propositionen förutsätter att gruvmyndigheten bättre än i nuläget ska beakta faktorer som påverkar förbehållets giltighet och motivera förbehållsbesluten tillräckligt noggrant. Detta kan anses förbättra markägarnas ställning i området samt rätten till information.

77 §. Gruvförrättning. Det föreslås att det till 1 mom. fogas att bland annat gruvområdets dimensioner ska fastställas vid en gruvförrättning. Efter tillägget lyder den första meningen i momentet: Vid en gruvförrättning görs inlösen av nyttjanderätt och av andra särskilda rättigheter till de områden som behövs som gruvområde och hjälpområde för gruvan samt fastställs gruvområdets dimensioner. Åtgärderna i gruvförrättningen grundar sig på gruvtillståndet och gruvområdesinlösningstillståndet.

78 §. Gruvförrättning i särskilda fall. I den nya paragrafen föreslås bestämmelser om en gruvförrättning för att fastställa gruvområdets dimensioner.

Vid en gruvförrättning fastställs utifrån gruvområdesinlösningstillståndet och gruvtillståndet och vid behov på anvisning av tillståndshavaren inlösenobjektet och grundas nyttjanderätt och andra rättigheter samt fastställs nödvändiga villkor och begränsningar för användningen av områdena. När förrättningens inlösningsbeslut har vunnit laga kraft får innehavaren av gruvområdesinlösningstillståndet och gruvtillståndet nyttjanderätt till det område som vid förrättningen fastställts som gruvområde för bedrivande av gruvdrift och sådan begränsad nyttjanderätt eller annan särskild rätt till hjälpområdet för gruvan som motsvarar användningsändamålet, om dessa områden inte redan tidigare har hört till innehavaren av gruvtillstånd. Den som bedriver gruvdrift kan skaffa delar av ett gruvområde och nyttjanderätt för gruvdrift också genom privaträttsliga avtal med markägare, och därför är det inte säkert att gruvområdesinlösningstillståndet täcker ett gruvområde som fastställs utifrån ett gruvtillstånd. Gränsen för ett gruvområde som fastställs utifrån gruvtillstånd har på en del fastigheter inte kunnat fastställas vid en gruvförrättning, eftersom förrättningens omfattning har grundat sig på ett gruvområdesinlösningstillstånd. Gruvområdets dimensioner på fastigheten kan vara otydliga även till exempel på grund av att terrängmärkningar som visar nyttjanderätt eller annan rätt har gått förlorade.

Informationen om vilken del av eller vilket område på fastigheten som hör till gruvområdet är betydelsefull både för fastighetens ägare och för den som bedriver gruvdrift. Fastighetens ägare

kan utifrån informationen om gruvområdets dimensioner som fastställts vid en förrättning inrikta den fria nyttjanderätten för fastigheten på rätt sätt till den del av fastigheten som ligger utanför gruvområdet. Den som bedriver gruvdriften kan å sin sida med hjälp av informationen se till att verksamheten har de tillstånd som behövs. Informationen om gruvområdets läge kan på grund av gruvdriftens miljökonsekvenser också vara betydelsefull för användningen av en sådan grannfastighet som inte ingår i gruvområdet. Även med tanke på fastighetsdatasystemets tydlighet och tillförlitlighet är det viktigt att utmålens och gruvområdenas dimensioner framgår i sin helhet av fastighetsregistret. Därför föreslås att det till gruvlagen fogas en bestämmelse om fastställande av gruvområdets dimensioner.

Enligt den föreslagna paragrafen kan en gruvförrättning verkställas för att utreda gränsen, om det råder oklarhet om gränsen för ett utmål, ett gruvområde eller ett hjälpmråde för en gruva. Gränsen ska bestämmas enligt gruvtillståndet. Enligt förslaget får ringa avvikelser från den gräns som anges i gruvtillståndet göras av särskilda skäl. Gruvförrättning kan också kunna ansökas i en situation där märkningar om gruvområdets dimensioner som gjorts i en tidigare gruvförrättning av en eller annan orsak har gått förlorade. I så fall ska gruvområdets dimensioner fastställas så att de följer samma sträckning som i den tidigare förrättningen (kan jämföras med 104 § i fastighetsbildningslagen).

Vid förrättningen ska ersättning kunna bestämmas för olägenhet och skada, om gruvdriften har utvidgats utanför det område som anvisats i gruvtillståndet. Förrättning ska få sökas av innehavaren av gruvrätt, ägaren till en fastighet som med stöd av gruvtillstånd omfattas av nyttjanderätt eller annan rätt eller till en fastighet som gränsar till en ovan avsedd fastighet eller fastighetsregisterföraren.

Avgränsningsförrättningen ska grunda sig på ett gällande gruvtillstånd och gruvområdets gräns ska fastställas enligt tillståndet. Avvikelsen från tillståndet får endast vara ringa på samma grunder som vid en gruvförrättning som grundar sig på ett gruvområdesinlösningstillstånd. Om det vid avgränsningsförrättningen observeras att gruvdrift har idkats på ett område som är större än det fastställda området som anvisas i gruvtillståndet, ska ersättning till fastighetsägaren för olägenhet och skada bestämmas vid avgränsningsförrättningen. Inga andra ärenden ska behandlas vid förrättningen.

Fastighetsregisterföraren ska för sin del sträva efter att se till att fastighetsdatasystemet är tydligt och tillförlitligt. Därför föreslås det att en gruvförrättning för att fastställa gruvområdets dimensioner undantagsvis också ska kunna inledas på ansökan av fastighetsregisterföraren. I detta fall ska fastighetsregisterföraren ansvara för kostnaderna för förrättningen. Till den del det handlar om rättande eller korrigerande av fel som upptäckts vid gruvförrättningen eller framställning om återbrytande av en förrättning eller ett beslut ska gälla vad som föreskrivs om fastighetsförrättning i fastighetsbildningslagen enligt 77 § ovan.

Utöver innehavaren av gruvrätt kan en markägare som utan anledning har ansökt om gruvförrättning bli tvungen att betala fastighetsförrättningsavgiften (211 § i fastighetsbildningslagen).

8 a kap. Avgift för förbehåll. Det föreslås att det till gruvlagen fogas ett nytt 8 a kap. om avgift för förbehåll, med bestämmelser om grunderna för skattskyldighet och skattens storlek samt i fråga om den skattskyldiges rättsskydd en hänvisning till lagen om rättegång i förvaltningsärenden där det föreskrivs om sökande av ändring i gruvmyndighetens beslut.

98 a §. Skyldighet att betala avgift för förbehåll samt avgiftens storlek. I 98 a § föreskrivs enligt förslaget om en avgift som tas ut för förbehåll. Det handlar om en ny avgift, som förvaltningsrättsligt är en skatt som används för att försöka styra beteendet hos den som gör förbehållet

och minska förbehållsområdena jämfört med nuläget. Syftet med avgiften för förbehåll ska vara att för den som gör förbehållet skapa ett ekonomiskt incitament för att begränsa storleken på förbehållsområdet, eftersom det i praktiken har visat sig att verksamhetsutövare har ansökt om exceptionellt stora förbehållsområden. Avgiften för förbehåll ska styra den som gör förbehållet att på ett rationellt och ändamålsenligt sätt avgränsa förbehållsområdet, eftersom den som gör förbehållet blir tvungen att överväga förhållandet mellan kostnad och nytta mer ingående än i nuläget vid förbehållsanmälan.

Syftet med avgiften för förbehåll är att förhindra överstora och icke ändamålsenliga förbehållsområden. Det är känt att några aktörer har förbehållit onödigt stora områden för att säkerställa sin egen investeringsfinansiering. Detta fenomen beror delvis på att resten av världen inte känner till det finländska förbehållssystemet och att finansiärerna inte alltid förstår dess juridiska betydelse. Den föreslagna avgiften för förbehåll sällar bort fall där förbehållssystemet missbrukas i syfte att skaffa finansiering.

Syftet med ändringarna i förbehållssystemet är att den som gjort förbehållet, det vill säga den som gjort förbehållsanmälan, ska överväga hur stort förbehållsområde som behövs och dess läge. Avgiften för förbehåll är en av ändringarna i förbehållssystemet. Andra ändringar är avgränsning av vissa områden utanför förbehållsområdena, förkortning av förbehållstiden samt skyldighet att informera kommunen. Avsikten med alla ändringar i förbehållssystemet är att minska de negativa konsekvenserna av förbehållet för övriga näringar och för medborgarna.

Enligt 1 mom. är den som gjort förbehållet, det vill säga den som gruvmyndighetens beslut om förbehåll gäller, skyldig att betala en avgift för förbehållet. Skyldigheten att betala skatt är bunden till gruvmyndighetens beslut om förbehåll. Den som gjort förbehållet ska vara skyldig att betala en avgift för förbehållet som bestäms enligt förbehållsområdets yta. Enligt förslaget bestäms avgiftens storlek utifrån förbehållsområdets storlek, och förbehållsområdets storlek är förbehållsområdets areal som anges i gruvmyndighetens beslut om förbehållet. I beslutet om godkännande av förbehållsanmälan anges arealen i hektar (ha) eller kvadratkilometer (km²), och avgiftens storlek beräknas utifrån detta.

Avgiften för förbehållet ska vara en engångsskatt, inte en skatt som betalas årligen. Avgiftens storlek ska vara 1 euro per hektar. Vid dimensioneringen av avgiften har beaktats att den är ett incitament för den som gör förbehållet att minska områdenas storlek, utan att den höjer kostnaderna för prospekteringsskedet för mycket.

År 2021 var den genomsnittliga storleken på förbehållsområdena 240 km², vilket hade lett till en avgift för förbehåll på 24 000 euro. Samma år var medianstorleken på förbehållsområdena 98 km², vilket hade inneburit en avgift för förbehåll på 9 800 euro. År 2021 var det största förbehållsområdet 1 340 km², som hade gett en avgift för förbehåll på 134 000 euro. I nuläget uppbärs endast en administrativ avgift på 1 700 euro för inlämnande av förbehållsanmälan, om förbehållsområdets areal är under 100 km², och 2 900 euro, om förbehållsområdets areal är minst 100 km². Den nya avgiften för förbehåll höjer alltså kostnaderna för förbehållsanmälan avsevärt, till och med mångdubbelt, och syftet med detta är att få dem som gör förbehåll att minska förbehållsområdets storlek och att låta bli att göra onödiga förbehåll. Juridiskt ger förbehållsanmälan företräde till att lämna in ansökan om malmletning, men ger inte rätt till några åtgärder på förbehållsområdet. Avgiften för förbehåll är således inte en ersättning för användning av området.

Vid bedömningen av avgiftens storlek har ersättningen som betalas för malmletningstillstånd beaktats. Den sistnämnda ersättningen är minst 20 euro/ha och berättigar till olika undersök-

ningsåtgärder på området. Kostnaderna för förbehåll ska göra det möjligt även för mindre aktörer att fortsätta inom branschen. En mycket hög avgift skulle leda till en situation där bara stora aktörer har verksamhetsförutsättningar att göra förbehåll och således eventuellt leta malm.

Enligt 2 mom. ska en statlig inrättning vara befriad från skyldigheten att betala en avgift för förbehåll. Med statlig inrättning hänvisas till Geologiska forskningscentralen (GTK). Bestämmelser om GTK:s verksamhet finns i lagen om Geologiska forskningscentralen (167/2011). Enligt 2 § i den lagen är syftet med forskningscentralens verksamhet att skapa och upprätthålla internationellt högklassig vetenskaplig kunskap och kompetens inom geologin och att producera innovationer för samhällets och näringslivets behov. Syftet med GTK:s forskningsverksamhet är att generera kunskap om jordmånen för samhällets behov, och GTK får inte vara vinstdrivande i sin verksamhet. Av dessa skäl är det motiverat att GTK ska undantas från skyldigheten att betala förbehållsavgift.

98 b §. Påförande av avgift för förbehåll. Enligt 1 mom. ska gruvmyndigheten påföra en avgift för förbehåll genom ett separat beslut. Beslutet om avgiften för förbehåll ska grunda sig på gruvmyndighetens beslut om förbehållet, där förbehållsområdets storlek har fastställts. Storleken på avgiften för förbehållet ska fastställas utifrån områdets areal enligt 98 a §.

I praktiken sker beskattningsförfarandet på följande sätt: Den som gör förbehållet lämnar in förbehållsanmälan till gruvmyndigheten. Gruvmyndigheten behandlar anmälan och fattar beslut om godkännande av den, om förutsättningarna uppfylls. I samma sammanhang fattar gruvmyndigheten ett annat beslut om avgiften för förbehåll, vars storlek grundar sig på förbehållsområdets storlek som konstaterats i beslutet om godkännande av förbehållsanmälan. Enligt förslaget kan ändring sökas i bägge besluten på det sätt som föreskrivs om ändringssökande i en förvaltningsdomstol i lagen om rättegång i förvaltningsärenden. Om ändring söks i ett beslut om förbehåll och förbehållsområdets storlek ändras på grund av detta, ska gruvmyndigheten rätta beslutet om avgift för förbehåll enligt 98 d § 3 mom.

Gruvmyndigheten ger den som gjort förbehållet de uppgifter som behövs om avgiften för förbehållet, såsom kontonummer och referensnummer, i samband med beslutet om avgiften för förbehåll. Den som gjort förbehållet betalar avgiften för förbehåll till gruvmyndigheten, som betalar avgiften till staten.

Enligt 2 mom. ska beslut om avgiften för förbehåll fattas utan dröjsmål efter att beslutet om förbehållet har fattats.

98 c §. Uppbörd av avgiften för förbehåll samt ränta. Enligt 1 mom. ska den som gjort förbehållet betala avgiften för förbehåll till gruvmyndigheten. Gruvmyndigheten ska redovisa avgifterna för förbehåll i statsbudgetens inkomster i moment 12.32.20, det vill säga det handlar om en allmäntäckande inkomstpost.

I 1 mom. föreskrivs dessutom att avgiften för förbehåll förfaller till betalning vid den tidpunkt som fastställs av gruvmyndigheten, emellertid tidigast 30 dagar efter dagen för beslutet. Gruvmyndigheten sänder beslutet om avgiften för förbehåll till den avgiftsskyldige senast 30 dagar före förfallodagen.

Enligt 175 § 4 mom. i gruvlagen får avgifter och kostnader enligt gruvlagen utan dom eller beslut tas ut på det sätt som föreskrivs i lagen om verkställighet av skatter och avgifter (706/2007), vilket också ska gälla avgiften för förbehåll.

I det föreslagna 2 mom. föreskrivs att dröjsmålsränta ska betalas på försenad avgift för förbehåll.

98 d §. Rättelse av beslut på myndighetsinitiativ. I paragrafen föreskrivs om när gruvmyndigheten ska rätta ett beslut på eget initiativ, antingen till fördel eller nackdel för den avgiftsskyldige.

Enligt förslaget ska 1 mom. innehålla en sedvanlig, för verkställandet av beskattningen nödvändig bestämmelse om avgiftsrättelse på myndighetsinitiativ till den avgiftsskyldiges fördel på grund av ett fel. Ett beslut om avgift för förbehåll ska rättas till den avgiftsskyldiges fördel till exempel på grund av ett sakfel, skrivfel eller räknefel eller annat motsvarande fel. I praktiken ska rättelse till den avgiftsskyldiges fördel emellertid begränsas till rättelse av tydliga eller uppenbara fel. Rättelse till den avgiftsskyldiges fördel ska kunna göras inom tre år från ingången av kalenderåret efter det år då avgiften för förbehåll påfördes. Tidsfristen ska vara ovillkorlig och den kan inte avbrytas.

Enligt förslaget ska 2 mom. innehålla en sedvanlig, för verkställandet av beskattningen nödvändig bestämmelse om avgiftsrättelse på myndighetsinitiativ till avgiftsmottagarens fördel på grund av ett fel. Om en avgiftsskyldig, på grund av ett räknefel eller ett motsvarande misstag eller på grund av att saken till någon del inte har utretts, inte har påförts avgift för förbehåll, ska avgiftsbeslutet rättas. Rättelsen kan gälla ett sakfel, skrivfel eller räknefel eller andra fel i beslutet. Rättelse till avgiftsmottagarens fördel ska kunna göras inom ett år från ingången av kalenderåret efter det år då avgiften eller en del av den påfördes eller borde ha påförts. Tidsfristen ska vara ovillkorlig och den kan inte avbrytas.

Det föreslagna 3 mom. handlar om att förbehållsrådets storlek har ändrats på grund av besvär. Enligt bestämmelsen ska gruvmyndigheten rätta ett beslut om avgift för förbehåll, om förbehållsrådets areal har ändrats på grund av besvär i beslutet om förbehåll. Eftersom en ändring av förbehållsrådets areal direkt påverkar storleken på avgiften för förbehåll, ska beslutet om avgiften för förbehåll rättas så att det motsvarar den ändrade situationen. I bestämmelsen finns ingen tidsfrist för rättelse. Rättelsen ska göras utan oskäligt dröjsmål efter ett lagkraftvunnet beslut om godkännande av förbehållsanmälan som fattats av en förvaltningsdomstol eller högsta förvaltningsdomstolen.

98 e §. Sökande av ändring i beslut om avgift för förbehåll. I paragrafen hänvisas till lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019). Ändring i beslut om avgift för förbehåll kan alltså sökas i enlighet med förvaltningsprocesslagen.

Enligt 2 mom. ska avgiften för förbehåll trots ändringssökande betalas inom den tid som fastställts av gruvmyndigheten. Om beslutet om avgiften för förbehåll ändras på grund av ändringssökande, ska den avgiftsskyldige betala högre avgift för förbehåll eller också ska gruvmyndigheten returnera en del av avgiften till den avgiftsskyldige.

107 §. Säkerhet för malmetning och guldvaskning. I 107 § i gruvlagen föreskrivs om säkerhet för malmetning och guldvaskning. Enligt den gällande paragrafen ska en innehavare av malmetningstillstånd och en guldvaskare ställa säkerhet för ersättning av eventuell skada och olägenhet och för genomförande av efterbehandlingsåtgärder, om det inte ska anses vara onödigt med beaktande av verksamhetens art och omfattning, verksamhetsrådets särdrag, tillståndsvillkoren för verksamheten och tillståndssökandens soliditet.

Med beaktande av att säkerheten kan användas för att betala de kostnader som är nödvändiga för att fullgöra de skyldigheter som anges i denna lag eller i det berörda tillståndet, och de situationer där säkerheten används i regel kan anses höra samman med verksamhetsutövarens in-

solvans eller en situation där verksamhetsutövaren inte påträffas, är prövningen av säkerhetsbehovet inkonsekvent vad gäller förutsättningarna om soliditet. På ovan nämnda grunder föreslås i propositionen att undantaget i fråga stryks från huvudregeln om ställande av säkerhet.

Därtill, med beaktande av föresatsen om justering av bestämmelserna om säkerhet och i synnerhet målet om att det miljömässiga ansvaret ska kunna tryggas i alla situationer som skrivits in i statsminister Sanna Marins regeringsprogram, föreslås det i propositionen att undantagen till ställandet av säkerhet som ingår i den gällande 107 § stryks. I praktiken innebär förslaget att säkerhet och ställande av säkerhet alltid ska anges i malmletningstillstånd.

Enligt det nya 1 mom. ska en innehavare av malmletningstillstånd och en guldvaskare ställa tillräcklig säkerhet för ersättning av eventuell skada och olägenhet och för genomförande av efterbehandlingsåtgärder med beaktande av verksamhetens art och omfattning samt verksamhetsområdets särdrag.

Det föreslås att det till paragrafen fogas ett nytt 2 mom., enligt vilket gruvmyndigheten i malmletningstillståndet kan besluta att säkerhet emellertid inte behöver ställas, om innehavaren av malmletningstillståndet är en i 31 § 2 mom. avsedd statlig inrättning. I praktiken ska undantaget tillämpas när Geologiska forskningscentralen ansöker om malmletningstillstånd. Undantaget ska inte tillämpas i situationer där sökanden är ett aktiebolag som ägs av staten. Undantaget anses inte stå i strid med målet i regeringsprogrammet, eftersom en statlig inrättning kan anses uppfylla de skyldigheter som fastställts i lagen i alla situationer.

Paragrafens 3 mom. ska innehålla ett bemyndigande att utfärda förordning. Genom förordning av statsrådet ska det vara möjligt att utfärda närmare bestämmelser om säkerheten.

108 §. Säkerhet för avslutande av gruvdriften och för vissa avvikande situationer. Enligt statsminister Sanna Marins regeringsprogram kommer bestämmelserna om säkerheter att utvecklas så att det miljömässiga ansvaret kan tryggas i alla situationer. Säkerhetssystemet för gruvdriften utgörs av säkerhet enligt 108 § i gruvlagen och säkerhet för avfallsbehandlingsverksamhet enligt 59 § i miljöskyddslagen. Enligt en utredning som arbets- och näringsministeriet låtit göra har i flera fall de säkerheter som krävs med stöd av gruvlagen fastställts så att de endast täcker de minimiåtgärder som är nödvändiga för att hägna in gruvområdet och förhindra att utomstående kommer in på området. Åsikten om att säkerheterna i allmänhet är otillräckliga har i synnerhet kommit fram i myndigheternas respons. Om säkerheten för de avslutande åtgärderna och efterbehandlingsåtgärderna som anges i 108 § i gruvlagen dimensioneras för ett för inskränkt användningsändamål i tillståndet, till exempel endast för inhägnad och andra motsvarande omedelbara säkerhetsåtgärder, uppfylls inte ens gruvlagens ursprungliga mål- och kravnivå. Enligt motiveringarna till 108 § i den gällande gruvlagen har man utgått ifrån att den säkerhet som krävs med stöd av miljöskyddslagen närmast täcker kostnaderna för tillslutande av bassänger för anrikningssand, gråbergsområden och motsvarande områden för avfallshantering, medan säkerheten i gruvtillståndet ska täcka övriga avslutande åtgärder och efterbehandlingsåtgärder (separat reglering med undantag för kärnavfallshantering). När beloppet av den säkerhet som ska ställas för ett gruvtillstånd bestäms, ska tillståndsmyndigheten enligt motiveringarna till 108 § i gruvlagen särskilt bedöma kostnaderna för uppfyllande av skyldigheterna enligt 143, 144 och 150 § i gruvlagen. Användningsområdet för säkerheten vars mål och syfte i gruvlagen har varit mer omfattande än den omedelbara säkerheten, verkar inte alltid uppfyllas i praktiken för närvarande.

Det föreslås att bestämmelsen om säkerheter ändras genom att i 1 mom. 1 punkten ge en förteckning över avslutande åtgärder och efterbehandlingsåtgärder som säkerheten ska täcka och

genom att hänvisa till bestämmelser som gäller dessa. Avslutande åtgärder och efterbehandlingsåtgärder som ska täckas av säkerheten för gruvdriften är i gruvtillståndet särskilt fastställda avslutande åtgärder och efterbehandlingsåtgärder, åtgärder enligt 143 § om istandsättning av området och 144 § 1 mom. om bortskaffande av brutna gruvmineral och av byggnader och konstruktioner, i beslutet om upphörande av gruvdrift särskilt fastställda avslutande åtgärder och efterbehandlingsåtgärder samt åtgärder enligt 150 § 1 och 2 mom. angående skyldighet till övervakning och till att vidta korrigerande åtgärder. För övervakning och korrigerande åtgärder i sistnämnda 150 § 1 och 2 mom. föreskrivs att säkerhet ska ställas under en tid av minst 30 år, om inte innehavaren av gruvtillståndet visar att något annat räcker. Tidsfristen kan alltså i enskilda fall vara kortare eller längre än 30 år. Man har bedömt att en tidsfrist på 30 år är en tillräcklig tidsrymd under vilken man kan säkerställa att de avslutande åtgärderna och efterbehandlingsåtgärderna fungerar. Tidsfristen överensstämmer med 60 § om säkerhet för avfallsbehandling i miljöskyddslagen. När tidsfristen övervägs ska man beakta att gruvområden är olika och att behoven av efterbehandlingsåtgärder, såsom inhägnad och platser för risk med jordras, är olika.

Målet med preciseringen av bestämmelserna är att säkerheten för gruvor ska ligga på den nivå som avsågs när lagen stiftades. Genom denna proposition föreslås också ändringar i 52 § om bestämmelser i gruvtillstånd, 143 § om istandsättning av området, 144 § om bortskaffande av brutna gruvmineral, av utrustningar eller anordningar i gruva och av byggnader och konstruktioner och 150 § om övervakning och att vidta korrigerande åtgärder. Ändringarna i dessa påverkar för sin del säkerheternas täckning.

I 1 mom. 2 punkten föreslås att säkerheten för gruvdriften utvidgas till att också omfatta sådana åtgärder med vilka det ska vara möjligt att i vissa avvikande situationer trygga den allmänna säkerheten i gruvan. Med avvikande situationer avses främst situationer där verksamhetsutövaren blir insolvent eller går i konkurs och som inte nödvändigtvis leder till att gruvdriften upphör, utan snarare till att verksamhetsutövaren byts ut. I dessa situationer är det motiverat att en säkerhet för gruvdriften också ska täcka kostnaderna för åtgärder som förutsätts för att trygga den allmänna säkerheten i gruvan. Kostnaderna som säkerheten ska täcka utgörs främst av bevakning av gruvområdet och åtgärder i anknytning till energiförsörjningen, vilka exempelvis kan vara belysning av området på grund av övervakningen, ellåsens och portarnas funktion, garanterande av brandsäkerheten och ordnande av vattenhanteringen för att garantera säkerheten. Det ska inte handla om kostnader för gruvbrytning och -produktion. Säkerheten som ställs ska täcka kostnaderna för dessa säkerhetsåtgärder under en period av ett år. Ett år kan bedömas vara en tillräckligt lång tid för att få kontroll över en avvikande situation, och därför är det lämpligt att ställa säkerhet för kostnaderna för säkerhetsåtgärder som uppkommer under den tidsperioden. Säkerhet som ställs för säkerhetsåtgärder under avvikande situationer är ett tillägg av ny typ till den nuvarande gruvssäkerhetens omfattning, vilket innebär att man förbereder sig för risken att det uppstår tillfälliga oöverstigliga problem.

I avvikande situationer som avses i bestämmelsen kan också tillämpas 103 § 4 mom. i elmarknadslagen (588/2013). Enligt momentet i fråga får eldistributionen eller elleveransen till ett objekt där de säkerhetsarrangemang som behövs för att förebygga olyckor är beroende av el och där avbrott i distribution eller leverans ger upphov till olycksrisk trots obetalda avgifter inte avbrytas förrän fyra månader har förflutit från den obetalda avgiftens förfallodag. Avvikelse från momentet i fråga får inte göras genom avtal.

I 1 mom. 3 punkten föreslås att säkerheten för gruvdriften utvidgas till att också omfatta ett belopp motsvarande det årliga beloppet av ett brytningsersättningen som enligt 100 § 2 mom. är 50 euro per hektar. Syftet med förslaget är att förbättra markägarnas ställning. Ändringen ska garantera att en fast brytningsersättning betalas för ett år till ägarna av de fastigheter som hör

till gruvområdet, om den som bedriver gruvdriften eventuellt blir insolvent. Denna säkerhet behöver inte ställas, om innehavaren av gruvtillståndet helt eller delvis äger fastigheterna inom gruvområdet, eftersom innehavaren av gruvtillståndet inte betalar ersättning till sig själv om denne är markägare, och därför behövs ingen säkerhet för ersättning till markägaren till denna del.

Genom övergångsbestämmelsen föreskrivs när de befintliga säkerheterna ska ställas så att de följer de ändrade bestämmelserna.

I 2 mom. föreslås bestämmelser om de omständigheter som påverkar säkerhetens storlek. Vid bedömningen av gruvdriftens art och omfattning ska man beakta gruvdriftens särdrag, gruvans geografiska läge, lokala miljöförhållanden samt karaktären och varaktigheten hos en eventuell fara för miljön, människornas hälsa eller säkerheten. Det föreslås att det till momentet fogas ett bemyndigande att utfärda förordning, för att det ska vara möjligt att föreskriva mer ingående om hur säkerheten räknas ut.

Det föreslås att paragrafens rubrik preciseras så att den motsvarar det utvidgade innehållet.

109 §. Förfarande för ställande av säkerhet. I 109 § i gruvlagen finns bestämmelser om förfarandet för ställande av säkerhet. Den gällande paragrafen gör det möjligt att ändra tillståndet om vissa förutsättningar uppfylls. Enligt 69 § i gruvlagen ska gruvmyndigheten på eget initiativ eller på ansökan av den myndighet som inom sitt behörighetsområde bevakar allmänt intresse eller av en sakägare som orsakas olägenhet ändra ett malmetningstillstånd, ett gruvtillstånd och ett guldvaskningstillstånd, om verksamheten har följder som är förbjudna i gruvlagen eller om de skadliga konsekvenserna av verksamheten väsentligt avviker från vad som uppskattats vid tillståndsprövningen. Med stöd av 111 § ska gruvmyndigheten därtill när den godkänner överföringen av ett tillstånd bedöma om säkerhetens art eller omfattning ska ses över samt göra de ändringar som behövs i tillståndsvillkoren. Samtidigt ska gruvmyndigheten bestämma en tidpunkt för när ändringarna träder i kraft. Med stöd av 109 § 2 mom. i gruvlagen ska säkerhetens storlek vid behov justeras när gruvtillståndet ses över i enlighet med 62 §. Den översyn som avses i 62 § i gruvlagen är en regelbunden översyn, som för ett gruvtillstånd som är i kraft tills vidare är minst vart tionde år. Säkerheten i gruvtillståndet ska dessutom vid behov ses över, om gruvtillståndets giltighetstid förlängs i enlighet med 63 §, ifall gruvtillståndet har beviljats för en bestämd tid. Enligt 62 § kan ett tidsbegränsat gruvtillstånd vara i kraft högst tio år efter det att tillståndsbeslutet har vunnit laga kraft.

Med undantag för ovan nämnda situationer kan gruvmyndigheten inte bedöma om säkerhetens art eller omfattning i ett gällande tillstånd ska ses över. För att säkerställa att säkerhetens art och omfattning alltid kan ses över vid behov, föreslås att det till 109 § i gruvlagen fogas ett nytt 3 mom., enligt vilket gruvmyndigheten på eget initiativ ska justera säkerhetens storlek, om verksamhetens art och omfattning eller verksamhetens konsekvenser för den allmänna säkerheten, människors hälsa eller miljön efter det att tillståndet beviljades har förändrats så att säkerhetens art eller storlek därför behöver justeras. Verksamhetens konsekvenser för den allmänna säkerheten, människors hälsa eller miljön kan vara sådana konsekvenser som inte förutsetts på förhand eller också kan konsekvenserna ha förändrats, och effekten kan vara att säkerheten bör ökas eller minska. Åtgärder som vidtagits med anledning av en stegvis stängning av gruvan ska också beaktas vid bedömningen av om säkerhetens belopp ska ändras.

Gruvmyndigheten kan få information om att verksamheten har förändrats i samband med gruvmyndighetens tillsyn, från verksamhetsutövaren, andra myndigheter eller dem som orsakas olägenheter. Den föreslagna ändringen förutsätter ingen ändring exempelvis i 152 § om myndig-

heternas rätt att få uppgifter. Enligt 152 § har gruvmyndigheten, närings-, trafik- och miljöcentralen, arbetarskyddsmyndigheten och Strålsäkerhetscentralen, trots sekretessbestämmelserna, rätt att av varandra få nödvändiga uppgifter för tillsynen över malmletning, gruvdrift och guldvaskning och att använda varandras prov. Säkerheten kan vara till exempel en bankdeposition, en bankgaranti eller en försäkring.

Med anledning av det föreslagna tillägget av ett nytt 3 mom. ändras det gällande 3 mom. till ett nytt 4 mom.

112 §. Allmän skyldighet att sörja för gruvssäkerheten. I 15 § i miljöskyddslagen föreskrivs om beredskapsskyldighet. Enligt bestämmelsen ska den som utövar tillståndspliktig verksamhet ha beredskap att hindra olyckor och andra exceptionella situationer och att begränsa de skadliga konsekvenserna av dem för hälsan och miljön.

Motsvarande bestämmelse finns i 112 § 1 mom. i gruvlagen. Enligt nämnda moment är den som bedriver gruvdrift skyldig att sörja för gruvssäkerheten. Dessutom förutsätter momentet att den som bedriver gruvdrift är skyldig att särskilt sörja för gruvans strukturella och tekniska säkerhet och för att förebygga tillbud och olyckor i gruvan och begränsa skadliga följder av dem.

För att förhindra ett glapp mellan lagarna föreslås i propositionen att det till verksamhetsutövarens grundläggande skyldigheter i 112 § 1 mom. i gruvlagen (denne är skyldig att särskilt sörja för gruvans strukturella och tekniska säkerhet och för att förebygga tillbud och olyckor i gruvan och begränsa skadliga följder av dem) på motsvarande sätt som i 15 § i miljöskyddslagen fogas ett uttryckligt omnämnande även om andra exceptionella situationer än olyckor samt om skadliga följder för hälsan och miljön.

Efter ändringen ska bestämmelsen motsvara 15 § i miljöskyddslagen.

Enligt gällande 2 mom. föreskrivs det separat om arbetarskydd. Bestämmelser om gruvssäkerhet finns i statsrådets förordning (1571/2011). Dessutom är det viktigt att beakta hur bland annat olika mineraler påverkar arbetarskyddet och att beakta bindande bestämmelser och anvisningar om detta (t.ex. om asbest).

120 §. Beredskap för att avsluta gruvdriften. I 120 § i gruvlagen föreskrivs om beredskap för att avsluta gruvdriften. I propositionen föreslås att bestämmelsen ändras, så att innehavaren av gruvtillståndet, utöver att ha beredskap för att avsluta gruvdriften, vid gruvdriften även ska beakta en stegvis stängning av gruvan och användningen av området efter det att gruvdriften upphört. Ändringen ålägger den som bedriver gruvdrift att vid planeringen och anläggandet av en gruva och vid gruvdriften aktivt beakta en stegvis stängning av gruvan och användningen av området efter det att gruvdriften upphört. Ändringen följer tilläggen till skyldigheterna för innehavaren av gruvtillstånd i 18 § i samma proposition. Det ska finnas skäl att åter granska en stegvis stängning av gruvan och gruvområdets användning efter det att gruvdriften upphört även i senare beslut om justering av gruvtillståndet.

143 §. Iståndsättning av området. Den gällande bestämmelsen om iståndsättning av området beaktar inte den stängda gruvans konsekvenser för människors hälsa eller miljön, och därför föreslås i propositionen att 143 § i gruvlagen ändras, så att den som bedriver gruvdrift, utöver vad som föreskrivits tidigare, ska sörja för att den stängda gruvan inte medför några betydande skadliga konsekvenser för människors hälsa eller miljön. Samma princip framkommer i nya 6 punkten som föreslås i 18 § 1 mom. om skyldigheterna för innehavare av gruvtillstånd. Den ändrade formuleringen som föreslås i paragrafen harmonierar med tillägget till formuleringen i 150 §.

Bestämmelsen har ett nära samband med säkerheten för avslutande av gruvdriften och för vissa avvikande situationer enligt 108 §, som föreslås ska ändras i denna proposition. Skyldigheterna i 143 § i gruvlagen hör till de åtgärder som avses i 108 § 1 mom. 1 punkten underpunkt b.

I propositionen föreslås att det till paragrafen fogas ett bemyndigande att utfärda förordning, för att det ska vara möjligt att utfärda närmare bestämmelser om gruvområdets iståndsättningsåtgärder genom förordning. Närmare bestämmelser i beslutsskedet påverkar också ställandet av säkerheter enligt gruvlagen, eftersom gruvmyndigheten utifrån de närmare bestämmelserna mer ingående kan bedöma de åtgärder som säkerheten ska täcka och således även mer ingående bedöma om säkerheten räcker till.

Till helheten med iståndsättning av gruvområdet hör också skyldigheterna enligt miljöskyddslagen efter det att gruvdriften har upphört. Dessa skyldigheter gäller i synnerhet gruvornas avfallsområden (bassänger för anrikningssand och övriga avfallsområden). Bestämmelser om sanering av mark och grundvatten finns i 14 kap. i miljöskyddslagen.

144 §. Bortskaffande av brutna gruvmineral samt av utrustningar eller anordningar i gruva och av byggnader och konstruktioner. Det föreslås att 1 mom. ändras till att också omfatta bortskaffande av utrustningar och anordningar i gruva i samband med de avslutande åtgärderna i gruvan. Utrustningar och anordningar i gruva definieras i 133 § 2 mom. Om maskiner och anordningar lämnas kvar på gruvområdet kan de orsaka miljöbelastning, och därför ska de bortskaffas. Vanligen har maskiner och utrustning ett ekonomiskt värde och därför avlägsnas de ofta från området i samband med att verksamheten upphör. Utöver bortskaffande (bortförande för återvinning eller fortsatt behandling) föreslås att det till åtgärderna även fogas annan förvaring på ändamålsenligt sätt, det vill säga miljösäker deponering av gruvmineral. Preciseringarna av paragrafen anknyter till 108 § som enligt förslaget ska ändras genom samma proposition. I 108 § föreskrivs om vilka åtgärder som inkluderas i säkerheten för avslutande av gruvdriften och för vissa avvikande situationer.

146 §. Slutbesiktning. I propositionen föreslås att 2 mom. 5 punkten ändras och att en ny 6 punkt fogas till paragrafen. Syftet med ändringen är att renbeteslagens ställning ska förenhetligas vad gäller bestämmelserna om uttryckligt beaktande av renskötsel och renbeteslagens deltagande. Bestämmelsens tillämpningsområde utvidgas till att gälla hela renskötselområdet, i stället för att bestämmelsen bara skulle gälla i det särskilda renskötselområdet.

Ändringen av bestämmelsen innebär att gruvmyndigheten alltid ska informera det berörda renbeteslaget om slutbesiktningen, i stället för att det berörda renbeteslaget bara skulle informeras om gruvområdet ligger på det särskilda renskötselområdet.

150 §. Skyldighet till övervakning och till att vidta korrigerande åtgärder. Det föreslås att det till 2 mom. fogas att den som bedriver gruvdrift ska underrätta gruvmyndigheten om betydande skadliga konsekvenser, inte bara för den allmänna säkerheten, men också för miljön eller människors hälsa. Vid övervakningen enligt paragrafen kan man observera även andra konsekvenser än konsekvenser för den allmänna säkerheten. Vid utförandet av de egentliga korrigerande åtgärderna ska man emellertid följa fördelningen av befogenheter mellan myndigheter, där i synnerhet miljöskyddsmyndigheterna är behöriga vad gäller miljökonsekvenser.

151 a §. Gruvmyndighetens tillsynsuppgift. Det föreslås att en ny paragraf om gruvmyndighetens tillsynsuppgift fogas till lagen.

Enligt 4 § 2 mom. övervakar gruvmyndigheten att gruvlagen iakttas och sköter övriga uppgifter som föreskrivs i gruvlagen. Det finns emellertid inga närmare bestämmelser om innehållet i

tillsynsuppgiften. Enligt förslaget ska gruvmyndigheten övervaka och följa den verksamhet som hör till gruvlagens tillämpningsområde på behörigt och tillräckligt sätt genom att skaffa information och utföra inspektioner. Den nya paragrafen preciserar gruvmyndighetens tillsynsuppgift i 4 § 2 mom.

156 §. Åtgärdande av en förseelse eller försummelse. I paragrafen finns bestämmelser om åtgärdande av en förseelse eller försummelse. Gruvlagen gör det möjligt att använda förvaltningstvång för att åtgärda en förseelse eller försummelse som framkommit i malmletning, gruvdrift eller guldvaskning och för att återställa lagligheten i verksamheten.

Ett förvaltningstvångsärende kan inledas på gruvmyndighetens eget initiativ. Ett förvaltningstvångsärende får dessutom inledas av en sakägare som orsakas olägenhet, en registrerad förening eller stiftelse vars syfte är att främja skyddet av miljön, hälsan eller naturen eller trivseln i en boendemiljö och inom vars stadgeenliga verksamhetsområde miljökonsekvenserna i fråga uppträder, den kommun där verksamheten bedrivs och andra kommuner där skadliga konsekvenser av verksamheten uppträder, närings-, trafik- och miljöcentralen eller en annan myndighet som inom sitt behörighetsområde bevakar allmänt intresse i frågan, sametinget, om skadliga konsekvenser uppträder inom samernas hembygdsområde, samt skolternas byastämman, om skadliga konsekvenser uppträder inom skoltområdet.

För att bestämmelsen ska fungera krävs att gruvmyndigheten övervakar att en uppmaning samt i ett förvaltningstvångsärende ett förbud eller åläggande följs. Vad gäller detta är den gällande bestämmelsen om förvaltningstvång i gruvlagen inte tillräckligt entydig. Det föreslås att formuleringen av paragrafen ändras, så att gruvmyndigheten enligt bestämmelsen entydigt ska förplikta verksamhetsutövaren att åtgärda en förseelse eller en försummelse. Dessutom föreslås att det till paragrafen fogas ett nytt 4 mom., med stöd av vilket gruvmyndigheten ska övervaka att förbud och ålägganden iakttas.

169 §. Verkställighet av beslut trots att ändring sökts. I 169 § i gruvlagen föreskrivs det om verkställighet av beslut trots att ändring sökts. I regel får åtgärder som grundar sig på ett malmletningstillstånd, guldvaskningstillstånd och gruvtillstånd inledas när tillståndsbeslutet som berättigar till åtgärderna har vunnit laga kraft. Med stöd av 169 § 1 mom. kan gruvmyndigheten av grundad anledning på begäran av sökanden i ett beslut som gäller förlängning av malmletningstillståndets eller guldvaskningstillståndets giltighetstid eller guldvaskningstillstånd, gruvtillstånd eller gruvssäkerhetstillstånd fastställa att de åtgärder som specificerats i tillståndet får inledas med iakttagande av tillståndsbeslutet trots att ändring har sökts.

Besvär som gäller beslut om malmletningstillstånd kan gälla en begränsad särskild fråga, till exempel en viss del av ett malmletningsområde. Ett sådant besvär kan i onödan fördröja inledandet av malmletningen på hela malmletningsområdet.

I propositionen föreslås att malmletningstillstånd fogas till paragrafens tillämpningsområde, så att gruvmyndigheten med stöd av 1 mom. på begäran av sökanden i ett beslut som gäller malmletningstillstånd kan fastställa att de åtgärder som specificerats i tillståndet ska få inledas med iakttagande av tillståndsbeslutet trots att ändring har sökts. När gruvmyndigheten fastställer att åtgärder får inledas ska gruvmyndigheten fästa särskild vikt vid att de åtgärder som verksamhetsutövaren ska få inleda trots besvär har specificerats tillräckligt avgränsat i beslutet. Bestämelsen möjliggör således ett snävare verkställande än i tillståndsbeslutet, det vill säga att gruvmyndigheten kan låta verkställighetsbestämmelsen omfatta också en del av beslutet. När gruvmyndigheten gör fastställelsen ska gruvmyndigheten se till att de åtgärder som specificeras i beslutet inte gör ändringssökandet onödigt. Således får fastställelsen inte göras, om verksamheten eller åtgärderna som förbereder verksamheten exempelvis orsakar oåterkalleliga eller i

övrigt betydelsefulla skadliga förändringar i miljön. Därtill ska det vara möjligt att förordna om tidpunkten för när verkställigheten kan inledas. Bestämmelsen ska då möjliggöra inledandet av begränsade åtgärder, för att ett fullskaligt inledande av verksamheten inte ska fördröjas oskäligt mycket på grund av ändringssökandet. Gruvmyndigheten ska bara kunna förordna sådana åtgärder som innebär att förhållandena kan återställas till hur de var innan åtgärderna inleddes. Det ska finnas en motiverad orsak till att inleda verksamhet enligt ett tillståndsbeslut som ännu inte vunnit laga kraft.

Enligt de gällande bestämmelserna tillämpas på innehållet i ett beslut som meddelas med anledning av en ansökan vad som föreskrivs i 56 § 1 mom. om innehållet i tillståndsbeslut. På meddelande av beslutet tillämpas vad som föreskrivs i 57 § om meddelande av tillståndsbeslut och på information om beslutet vad som föreskrivs i 58 § om information om tillståndsbeslut.

Det föreslås att 4 mom. upphävs, eftersom det överlappar bestämmelserna i lagen om rättegång i förvaltningsärenden. Enligt momentet kan fullföljdsdomstolen med anledning av besvär upphäva den fastställelse som avses i 1 och 3 mom. eller ändra den eller även i övrigt förbjuda verkställigheten av ett i 1 och 3 mom. avsett beslut, och förvaltningsdomstolens beslut i ett ärende som gäller verkställighet får överklagas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen endast i samband med huvudsaken. Bestämmelser om detta finns även i 108 och 123 § i lagen om rättegång i förvaltningsärenden.

I 5 mom. finns bestämmelser om skyldigheten att betala malmletningsersättning. I motsats till vad som föreskrivs i 99 §, ska en förutsättning för betalningsskyldigheten inte vara att beslutet i fråga har vunnit laga kraft. Malmletningsersättning ska betalas senast den 30 dagen efter det att gruvmyndigheten har meddelat fastställelse enligt 1 eller 3 mom. Beloppet på malmletningsersättningen och betalningstidpunkten för de följande åren ska följa vad som föreskrivs i 99 §.

170 a §. Gruvregistret. I propositionen föreslås att en ny 170 a § fogas till gruvlagen. Den nya paragrafen ska ålägga gruvmyndigheten att föra ett gruvregister. Enligt 1 mom. ska gruvmyndigheten föra ett gruvregister över innehavare av rättigheter enligt gruvlagen, var rättigheterna finns, händelser och dokument som anknyter till behandlingen, avgörandet av och tillsynen över av tillståndsärenden. Register ska föras över ärenden som gäller förbehållsanmälningar, malmletningstillstånd, guldvaskningstillstånd och gruvrättigheter. I praktiken innebär detta att uppgifter om anmälningar, ansökningar, begäran om komplettering av ansökningar, komplettering av ansökningar, utlåtanden, åsikter, anmärkningar samt tillståndsbeslut och andra förvaltningsåtgärder i anknytning till förbehåll och ovan nämnda typer av tillstånd ska registreras i det gruvregister som gruvmyndigheten använder.

I praktiken har gruvmyndigheten redan fört ett gruvregister, där gruvmyndigheten har registrerat de uppgifter som nämns i förslaget. Det finns emellertid ett behov av att föreskriva om gruvregistret i lag, så att förandet av gruvregistret entydigt ska vara gruvmyndighetens lagstadgade skyldighet.

Enligt förslaget föreskrivs i 1 mom. dessutom att uppgifter om panträter införs i gruvregistret. Enligt 174 § 1 mom. i gruvlagen kan tillståndshavaren pantsätta rätten att utvinna gruvmineral grundad på gruvtillstånd eller förbehåll grundat på malmletningstillstånd. Panträten gällande gruvor kan allmänt taget anses vara en mycket behövlig realsäkerhetsrätt, som om den används rätt antagligen inverkar positivt på projektens finansieringsvillkor och tillgången på finansiering.

Registreringen av panträten är av väsentlig betydelse för att panträten ska vara bindande, eftersom panträten träder i kraft så att den binder utomstående, när gruvmyndigheten har fått en

skriftlig anmälan om pantsättningen av tillståndshavaren. Förfarandet kallas fullbordande, genom vilket den rättsliga handlingen, i detta fall pantsättningen av rätten att utvinna gruvmineral eller förbehåll grundat på malmletningstillstånd blir synlig utåt. Fullbordande är i panttagarens intresse, eftersom panttagaren utan detta inte uppnår den rättsliga ställning som eftersträvas.

Med stöd av 29 § i statsrådets förordning om gruvdrift ska gruvmyndigheten på en specificerad begäran lämna upplysningar och vid behov ett intyg över panträter som anmälts hos myndigheten. Det har i praktiken visat sig att de gällande bestämmelserna om pantsättningsuppgifternas offentlighet är otydliga och att pantsättningsuppgifternas offentlighet inte förverkligas i praktiken. Detta har en betydande negativ effekt på panträttens fullbordande, eftersom utomstående inte kan kontrollera pantsättningsuppgifter om malmletningstillstånd eller rätten att utvinna gruvmineral i gruvmyndighetens register. Det finns alltså ett behov av att precisera bestämmelserna om uppgifternas offentlighet.

Enligt 2 mom. i den föreslagna nya paragrafen ska var och en ha rätt att få utdrag ur gruvregistret. Detta gäller också uppgifter om pantsättning, eftersom uppgifter om panträter som registrerats i gruvmyndighetens register föreslås vara offentliga. Det finns inget behov av att i bestämmelsen föreskriva om att utdragen ska vara avgiftsbelagda, eftersom 175 § i gruvlagen föreskriver om när statliga myndigheters prestationer ska vara avgiftsbelagda. I momentet ska vidare finnas en hänvisning till lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet som också ska tillämpas på uppgifter som förs in i gruvregistret.

Paragrafens 3 mom. föreslås innehålla ett bemyndigande att utfärda förordning, för att det ska vara möjligt att precisera vilka uppgifter som kan föras in i gruvregistret genom förordning.

8 Bestämmelser på lägre nivå än lag

Med stöd av gruvlagen har tre förordningar utfärdats: statsrådets förordning om gruvdrift (391/2012), statsrådets förordning om gruvssäkerheten (1571/2011) och arbets- och näringsministeriets förordning om uppforderingsverk i gruvor (1455/2011).

Statsrådets förordning om gruvdrift är en allmän förordning som preciserar bestämmelserna i gruvlagen och som bland annat innehåller bestämmelser om anmälningsförfaranden i samband med malmletning, guldvaskning och pantsättning, tillståndsförfaranden, årlig redogörelse för gruvdriften, uppgifter för fastställande av brytningsersättning, anmälan om registrering av gruvförrättning samt underrättelse om överklagande av gruvmyndighetens beslut. I statsrådets förordning om gruvssäkerheten finns bestämmelser om planering och anläggande av en gruva, intern räddningsplan och utbildning av personalen, gruvkarta, gruvssäkerhetstillstånd och övervakning av gruvssäkerheten. I arbets- och näringsministeriets förordning om uppforderingsverk i gruvor föreskrivs om konstruktionsmässiga krav på uppforderingsverk och om krav som hänför sig till installation, användning, underhåll och besiktningar av dem.

Propositionen förutsätter inga nya bestämmelser på lägre nivå än lag. I propositionen har däremot flera nya bemyndiganden fogats till gruvlagens bestämmelser. Dessa bemyndiganden förutsätter ändringar i statsrådets förordning om gruvdrift.

Med stöd av propositionen ska närmare bestämmelser få utfärdas genom statsrådets förordning vad gäller anmälningsförfarandena i anknytning till prospekteringsarbete och malmletning, innehållet i och förfarandet på tillställningar som är öppna för allmänheten, bestämmelserna i guldvasknings-, malmletnings- och gruvtillstånd, innehållet i förbehållsbeslut, den karta som ska fogas till gruvtillståndet, hur säkerheten räknas ut, iståndsättningen av området efter det att gruvdriften upphört, uppgifterna som kan föras in i gruvregistret samt innehållet i intyg om

pantsättning. Avsikten är att de närmare bestämmelser som förutsätts i propositionen ska fogas till statsrådets förordning om gruvdrift.

Samtidigt ska i statsrådets förordning om gruvdrift göras en ändring som förutsätts av biträdande justitiekanslern (OKV/2011/1/2018) angående en motstridighet mellan statsrådets förordning och gruvlagen i anknytning till tidtabellen för lämnande av ansökan om en förlängning av tillståndets giltighetstid. Bestämmelserna om tidtabellen i förordningen är mer begränsade än i lagen. Bestämmelsen i förordningen orsakar otydlighet i förvaltningen och juridisk osäkerhet.

9 Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 mars 2023.

Den allmänna övergångsbestämmelsen ska gälla handläggningen av tillståndsansökningar som lämnats och andra ärenden som inletts innan lagen träder i kraft.

Tillståndsvillkoren i gruvtillståndet ska ses över så att de motsvarar kraven i denna lag, vilket sker vid nästa regelbundna översyn av tillståndet, eller om tillståndet måste ändras redan tidigare enligt 69 §, i samband med det. Gruvtillstånden ska emellertid följa dessa krav senast fem år efter att denna lag har trätt i kraft.

Om det handlar om en liten utvidgning av en befintlig gruva (litet hjälpområde eller område), kan ett förfarande enligt 47 § 4 mom. i den gällande lagen tillämpas. Detta förfarande är möjligt, om ansökan har lämnats inom fem år efter att lagen har trätt i kraft. Därefter tillämpas även på små utvidgningar kravet i 47 § 5 mom. i den nya lagen. Enligt nämnda moment ska gruvdriften grunda sig på en generalplan eller detaljplan enligt markanvändnings- och bygglagen i vilken gruvområdets och hjälpområdets läge och förhållande till den övriga områdesanvändningen har utretts.

10 Verkställighet och uppföljning

Intressentgrupper och behöriga myndigheter kommer att informeras om och vid behov utbildas i de ändringar som ingår i lagförslaget.

Arbets- och näringsministeriet utvärderar verkställandet av ändringarna i gruvlagen tre år efter det att lagen har trätt i kraft. Den externa utvärderingen gäller särskilt genomslagskraften hos ändringarna om förbehållsmekanismen (inklusive storleken på avgiften för förbehåll och avgiftens funktion) och säkerheterna (inklusive hur säkerheten som gäller säkerhetsåtgärder vid avvikande situationer fungerar och säkerhetens tidsmässiga omfattning). Samtidigt som reformen av gruvlagen har flera lagstiftningsprojekt som gäller gruvsektorn inletts, såsom en totalreform av naturvårdslagstiftningen, en ändring av miljöskyddslagens bestämmelser om säkerheter för avfallsbehandling, ett projekt för att revidera miljöansvarssystemen (miljöskadefonden, det så kallade lagstiftningsprojektet för att utveckla de subsidiära miljöansvarssystemen för miljöskador) och ett lagstiftningsprojekt angående gruvskatten. I samband med utvärderingen av verkställandet av ändringarna i gruvlagen finns det också skäl att bedöma samverkan av lagstiftningsprojekten inom gruvsektorn.

11 Förhållande till andra propositioner

11.1 Samband med andra propositioner

Revidering av naturvårdslagen

Riksdagen behandlar regeringens proposition till riksdagen med förslag till naturvårdslag och till ändring av vissa lagar som har samband med den (RP 76/2022). Målet med propositionen är att främja skyddet av naturens mångfald genom att förbättra lagstiftningens funktion och genomslagskraft, att öka acceptansen för naturskyddet samt att effektivisera och förtydliga administrativa förfaranden. Dessutom är målet att förtydliga naturvårdslagens roll som en del av annan miljölagstiftning.

En sak som berör gruvdriften i revideringen är frågan om malmletning på naturskyddsområden. Enligt regeringens proposition är det i nationalparker, naturreservat och andra statliga naturskyddsområden förbjudet att ta marksubstanser eller gruvmineral och att skada marken eller berggrunden. I nationalparker och naturreservat är det under vissa förutsättningar emellertid möjligt att bevilja undantag från fridlysningsbestämmelserna för geologiska undersökningar. På andra statliga naturskyddsområden är det dessutom möjligt att bevilja undantag från fridlysningsbestämmelserna för malmletning. En förutsättning för beviljande av tillstånd är att verksamheten inte äventyrar syftet med inrättandet av området eller medför mer än ringa skada för arter eller naturtyper som utgör grund för skydd, vattenhushållningen, landskapet eller samernas rättigheter som ursprungsfolk, om inte skadan kan förhindras genom tillståndsvillkor. (Propositionen 49, 51–52 §)

Angående avgränsningar av förbehållsområden hänvisas det i 44 § 2 mom. i lagförslaget i propositionen om gruvlagen till naturvårdslagen. Momentet kommer att samordnas med riksdagens beslut om naturvårdslagen.

Lagstiftningsprojektet för att utveckla de subsidiära miljöansvarssystemen för miljöskador

Miljöministeriet har tillsatt ett lagstiftningsprojekt för att utveckla de subsidiära miljöansvarssystemen för miljöskador. I projektet föreslås att det stiftas en ny lag om miljöskadefonden. Miljöskadefonden är en fond som står utanför statsbudgeten. Avsikten är att det ur fonden ska betalas ersättning för kostnaderna för bekämpning av miljöförorening och återställande av förorenad miljö samt för skador som orsakats, då ersättning inte kan tas ut av den egentliga ansvariga parten till exempel på grund av insolvens eller för att det inte har kunnat utredas vem som är den ansvariga parten. Dessutom ska det ur fonden beviljas understöd enligt prövning för anskaffningar som avser välfärdsområdets räddningsväsendes verksamhet för bekämpning av miljöskador. Mer ingående uppgifter om reformen finns på miljöministeriets projektsida (projektkod YM033:00/2019, <https://ym.fi/sv/projekt?tunnus=YM033:00/2019>).

Gruvlagens bestämmelser om säkerheter, miljöskyddslagens bestämmelser om säkerheter för avfallsbehandling och bestämmelserna om miljöskadefonden utgör tillsammans en helhet som förverkligar föresatsen i regeringsprogrammet angående en utveckling av bestämmelserna om säkerheter, så att det miljömässiga ansvaret kan tryggas i alla situationer.

Gruvmineralskatt

Finansministeriet bereder en regeringsproposition om gruvmineralskatt. Mer information finns på projektsidan (VM008:00/2022, <https://vm.fi/sv/projekt?tunnus=VM008:00/2022>).

11.2 Förhållande till budgetpropositionen

Propositionen anknyter till budgetpropositionen 2023 och kommer att behandlas i samband med den. I budgetpropositionen 2023 föreslås ett anslag på 160 000 euro till moment 32.01.08 (Säkerhets- och kemikalieverkets omkostnader) för uppgifter i anknytning till verkställandet av ändringarna i gruvlagen.

Gruvmyndighetens, det vill säga Säkerhets- och kemikalieverkets (Tukes), uppgifter ökar betydligt på grund av de föreslagna ändringarna i tillståndsförfarandena. Under 2023–2025 förutsätter ändringarna tre årsverken för att genomföra författningsändringarna samt för att kunna slutföra ansökningsärenden, och därefter bedöms resursbehovet för nya uppgifter vara två årsverken. Personalkostnaderna under 2023–2025 uppgår till 250 000 euro per år och från och med 2026 till 160 000 euro per år. Uppgifter för att undanröja anhopningen av ansökningar kan finansieras med det tilläggsanslag på 500 000 euro för att påskynda tillståndsförfaranden som föreslås till moment 32.01.08 (Säkerhets- och kemikalieverkets omkostnader) i budgetpropositionen 2023. Dessutom uppkommer kostnader på sammanlagt 350 000 euro under 2023–2024 till följd av förnyelsen av gruvregistret och det elektroniska ärendehanteringssystemet och därefter bedöms kostnaderna för att administrera systemet vara 40 000–60 000 euro per år. Avsikten är att systemkostnader av engångsnatur ska täckas med anslaget i moment 32.01.10 (Utveckling av digitaliseringen).

Ändringarna i tillståndsförfarandena hänför sig till tillståndsärenden, för vilka en tillståndsavgift uppbärs av tillståndssökanden enligt självkostnadsprincipen i enlighet med lagen om grunderna för avgifter till staten. Tukes avgiftsintäkter i moment 12.32.20 (Säkerhets- och kemikalieverkets inkomster) bedöms öka med 150 000 euro per år tack vare ändringarna.

Införandet av en förbehållsavgift ger uppskattningsvis 1–2 miljoner euro per år i avgiftsintäkter, beroende på avgiftens styreffekter. Bedömningen grundar sig på det genomsnittliga antalet förbehållsanmälningar per år (50–100 stycken) och den genomsnittliga storleken på ett förbehållsområde (240 km²). Detta är en försiktig bedömning med beaktande av de avgränsningar av förbehållsområden som föreslås i propositionen (förbehållsanmälan ska i framtiden inte vara möjlig på områden för vilka malmletningstillstånd inte kan beviljas enligt gruvlagen) och minskningen av överstora förbehållsområden, vilket är syftet med införandet av avgiften för förbehåll. Avgifterna för förbehåll ska betalas till gruvmyndigheten, som redovisar dem i statsbudgetens inkomster i moment 11.19.09 (Övriga skatteinkomster). Införandet av en förbehållsavgift ger uppskattningsvis 1–2 miljoner euro per år i avgiftsintäkter, beroende på avgiftens styreffekter. Bedömningen grundar sig på det genomsnittliga antalet förbehållsanmälningar per år (50–100 stycken) och den genomsnittliga storleken på ett förbehållsområde (240 km²). Detta är en försiktig bedömning med beaktande av de avgränsningar av förbehållsområden som föreslås i propositionen (förbehållsanmälan ska i framtiden inte vara möjlig på områden för vilka malmletningstillstånd inte kan beviljas enligt gruvlagen) och minskningen av överstora förbehållsområden, vilket är syftet med införandet av avgiften för förbehåll. Avgifterna för förbehåll ska betalas till gruvmyndigheten, som redovisar dem i statsbudgetens inkomster i moment 11.19.09 (Övriga skatteinkomster).

12 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Allmänt

RP 126/2022 rd

Propositionens målsättning är att uppfylla målet om att förbättra miljöskyddet i anslutning till gruvor inom den strategiska helheten ”Ett klimatneutralt Finland som tryggar den biologiska mångfalden” i regeringsprogrammet. De metoder som nämns är följande:

”Gruvlagstiftningen ska revideras. Utgångspunkten för revideringen bör vara att höja miljöskyddsnivån, säkerställa verksamhetsförutsättningarna för gruvor och öka acceptansen och möjligheterna att påverka på det lokala planet.” För att uppnå målet verkställer propositionen de metoder för att revidera gruvlagstiftningen som identifierats i regeringsprogrammet, så att de utgångspunkter för revideringen av gruvlagstiftningen som skrivits in i regeringsprogrammet, det vill säga att höja miljöskyddsnivån, säkerställa verksamhetsförutsättningarna för gruvor och öka acceptansen och möjligheterna att påverka på det lokala planet, beaktas. Föresatsen om en höjning av miljöskyddsnivån som skrivits in i regeringsprogrammet anknyter också till lagar inom andra förvaltningsområden. En central lag är miljöskyddslagen, som enligt 2 § i den lagen tillämpas på industriell och annan verksamhet som orsakar eller kan orsaka förorening av miljö. Lagen tillämpas också på verksamhet som ger upphov till avfall och på behandling av avfall. I denna proposition föreslås sådana ändringar som anknyter till gruvlagens tillämpningsområde och arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde.

I samband med totalreformen av den gällande gruvlagen ansåg regeringen i propositionen (RP 273/2009) att lagförslagen som ingick i propositionen kunde stiftas i vanlig lagstiftningsordning, men att det på grund av de statsförfattningsrättsliga synpunkter som hänförde sig till propositionen ändå fanns skäl att begära ett utlåtande om propositionen av grundlagsutskottet. Regeringspropositionen tog i synnerhet upp egendomsskydd, näringsfrihet, grundläggande rättigheter i fråga om miljön, medborgarinflytande och medborgardeltagande samt rättsskydd och frågor i anknytning till samernas rättigheter. Den rättsliga ställningen för fastighetsägare och andra parter som orsakas olägenhet bedömdes främst utgående från bestämmelserna om egendomsskydd i 15 § i grundlagen. Rättigheterna och skyldigheterna för de tillståndshavare som avses i lagen granskades med tanke på egendomsskyddet och näringsfriheten som tryggas i 18 § 1 mom. i grundlagen. De grundläggande rättigheterna i fråga om miljön enligt grundlagens 20 § och deras betydelse behandlades både som en faktor som påverkar tolkningen av de övriga fri- och rättigheterna och som en faktor som kräver innehållsmässiga och processuella bestämmelser. Dessutom granskades regleringen med tanke på bestämmelserna om rättsskydd i 21 § i grundlagen, bestämmelserna om samernas rättigheter i 17 § 3 mom. i grundlagen och de internationella bestämmelserna om mänskliga rättigheter, bestämmelsen om rörelsefrihet i 9 § 1 mom. i grundlagen, skyddet för privatlivet och hemfriden som tryggas i 10 § i grundlagen, liksom även med tanke på den straffrättsliga legalitetsprincipen som fastställs i 8 § i grundlagen. I motiveringarna till lagstiftningsordningen ingick också en bedömning av de föreslagna bestämmelserna om bemyndigade i ljustet av 80 § 1 mom. i grundlagen och en bedömning av tryggandet av kommunernas möjligheter till påverkan och kommunernas uppgifter med tanke på 121 § i grundlagen. Grundlagsutskottet (GrUU 32/2010 rd) ansåg att bestämmelserna i regeringens proposition i huvudsak låg i linje med grundlagsutskottets praxis. Grundlagsutskottet förutsatte emellertid att hänvisningen till strafflagens 35 kap. i 153 § 2 mom. i lagförslaget skulle begränsas så att den bara gäller 1 och 2 § i 35 kap. Grundlagsutskottet förutsatte att bestämmelsen skulle kompletteras så att inspektioner bara kan utföras om det är nödvändigt för att utreda ett straffbart förfarande.

Centrala grundläggande rättigheter med tanke på detta lagförslag är grundlagens 15 § om egendomsskydd, 18 § om näringsfrihet, 20 § 1 mom. om ansvar för miljön, 20 § 2 mom. om medborgarnas deltagande, 81 § om statliga skatter och avgifter samt 17 § om samernas rätt att bevara och utveckla sitt språk och sin kultur. Dessutom har 22 § om respekt för de grundläggande fri- och rättigheterna och 6 § om jämlikhet betydelse. I propositionen finns också bemyndiganden att utfärda förordning som omfattas av 80 § i grundlagen.

Enligt grundlagsutskottets ståndpunkt (GrUB 25/1994 rd) ska en inskränkning av grundläggande fri- och rättigheter bygga på bestämmelser i lag. Grundlagsutskottet har ställt följande förutsättningar för inskränkning av grundläggande fri- och rättigheter: inskränkningarna bör bygga på bestämmelser i lag, inskränkningarna ska vara noga avgränsade och tillräckligt exakt definierade, grunderna för inskränkningarna ska vara acceptabla med tanke på systemet med grundläggande fri- och rättigheter och dikterade av något tungt vägande samhälleligt skäl, det kan inte stadgas genom lag om en inskränkning av kärnan i en grundläggande fri- eller rättighet, inskränkningarna ska vara nödvändiga för att uppnå syftet och stå i rätt proportion till det rätts-goda som rättigheten skyddar och till vikten av det samhälleliga intresse som ligger bakom inskränkning, inskränkningarna kräver ett adekvat rättsskydd och inskränkningarna får inte stå i strid med Finlands internationella förpliktelser vad gäller de mänskliga rättigheterna.

Enligt 80 § 1 mom. i grundlagen ska bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter utfärdas genom lag. Statsrådet kan emellertid utfärda förordningar med stöd av ett bemyndigande i lag. Den föreslagna gruvlagen innehåller ett flertal bemyndiganden, utifrån vilka statsrådet får utfärda förordningar som preciserar de allmänna bestämmelserna i lagen. Således ska den föreslagna regleringen i sin helhet bedömas också med tanke på 80 § i grundlagen. Även enligt grundlagsutskottets etablerade ståndpunkt förutsätts att bestämmelser om bemyndigande genom lag ska vara exakta och noggrant avgränsade (GrUU 25/2005 rd, s.4 och GrUU 1/2004 rd s. 2). Bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter ska utfärdas genom lag. Av lagen ska det tydligt framgå vad som ska regleras genom förordning, men även då ska bestämmelser om grunderna för rättigheter och skyldigheter utfärdas genom lag.

De föreslagna ändringarna bedöms inte vara betydande med tanke på de grundläggande fri- och rättigheterna. De föreslagna bestämmelserna innehåller ett flertal bemyndiganden att utfärda förordning, som kan anses följa 80 § i grundlagen.

Ansvar för miljön

I 20 § 1 mom. i grundlagen föreskrivs om ett allmänt ansvar för miljön: var och en bär ansvar för naturen och dess mångfald samt för miljön och kulturarvet. Enligt motiveringarna till paragrafen omfattar ansvaret den levande naturen (organismer och växter), den livlösa naturmiljön (marken och berggrunden) samt kulturmiljöer som är resultatet av mänsklig verksamhet (byggnader och landskap). Ansvaret innefattar såväl aktiv verksamhet som passivt avhållande från att skada miljön. Enligt 2 mom. ska det allmänna verka för att alla tillförsäkras en sund miljö och att var och en har möjlighet att påverka beslut i frågor som gäller den egna livsmiljön. Skyldigheten i 20 § 2 mom. i grundlagen har ansetts innebära ett konstitutionellt uppdrag att utveckla miljölagstiftningen på ett sätt som ger människor större möjlighet att påverka beslut som gäller deras egen livsmiljö (RP 309/1993 rd, s. 71, GrUU 38/1998 rd, s. 2). Bestämmelsen har samband med grundlagens 2 § 2 mom., där det sägs att det till demokratin hör att den enskilde har rätt att ta del i och påverka samhällets och livsmiljöns utveckling samt med grundlagens 14 § 4 mom., enligt vilket det allmänna ska främja den enskildes möjligheter att delta i samhällelig verksamhet och att påverka beslut som gäller honom eller henne själv. En sund miljö har tolkats brett, så att begreppet också inkluderar landskapsvärden.

Förverkligandet av den grundläggande rättigheten till miljön förutsätter av det allmänna hantering av den lagstiftningshelhet som gäller gruvdriften, såsom förståelse för helheten som utgörs av bestämmelserna i gruvlagen och miljöskyddslagen, samt samarbete mellan myndigheter som styr gruvdriften, såsom gruvmyndigheten och miljöförhållningsmyndigheterna. För detta krävs också att bestämmelserna är tydliga, så att myndigheterna känner till vad de ansvarar för. Detta

RP 126/2022 rd

är avsikten med de föreslagna författningsändringarna samt med de ovan nämnda preciseringarna i förordningen om gruvdrift.

Syftet med bestämmelserna är att säkerställa att gruvdrift och annan verksamhet som omfattas av lagens tillämpningsområde inte utövas på ett sätt som äventyrar naturens mångfald, miljön eller kulturarvet. Dessutom ska de föreslagna bestämmelserna, liksom i nuläget, grunda sig på principerna om användning och skydd av naturresurser. Vid gruvdrift finns det ofta en koppling mellan två grundläggande rättigheter – egendomsskyddet och den grundläggande rättigheten till miljön.

Å ena sidan har grundlagsutskottet i tidigare utlåtanden konstaterat att bestämmelsen om den grundläggande rättigheten till miljön i 20 § i grundlagen inte konstituerar individuellt konstaterbara förpliktelser och att den inte heller utgör en särskild grund för att inrikta toleransförpliktelser speciellt på markägarna. Å andra sidan utgör båda dessa delar av samma regeluppsättning för grundläggande fri- och rättigheter och kan därmed inverka på tolkningen av vardera i ett sammanhang där målet bland annat är att lagstiftningsvägen främja en hållbar balans mellan människan och naturen (t.ex. GrUU 10/2014 rd, GrUU 36/2013 rd, GrUU 32/2010 rd, GrUU 20/2010 rd, GrUU 6/2010 rd, GrUU 38/1998 rd och GrUU 21/1996 rd). I sin bedömning av huruvida inskränkningar i användningsrätten är godtagbara och proportionella har utskottet lagt särskild vikt vid de grunder som är förankrade i 20 § i grundlagen (t.ex. GrUU 55/2018 rd, GrUU 69/2018, GrUU 10/2014 rd, GrUU 36/2013 rd och GrUU 6/2010 rd).

Enligt förslaget är gruvlagens syfte med stöd av 1 § att främja en socialt, ekonomiskt och ekologiskt hållbar malmletning och gruvdrift, och att ordna användningen av de områden som behövs för detta (enligt den gällande gruvlagen är lagens syfte att främja gruvdrift och se till att användningen av de områden som behövs för driften samt malmletningen ordnas på ett samhällsligt, ekonomiskt och ekologiskt hållbart sätt). Dessutom föreslås att det till 1 mom. 3 punkten fogas att det för att lagens syfte ska nås krävs att hänsyn tas till konsekvenserna av verksamheten för naturens mångfald, och det föreslås även att en sparsam användning av naturresurser ändras till en hållbar användning av naturresurser. Det föreslås att det till 6 § om allmänna principer fogas att förvaltningen av gruvmineral ordnas på behörigt sätt, och att det så långt möjligt ska säkerställas att alla gruvmineral som påträffats på området och som är tekniskt och ekonomiskt utvinningsbara utnyttjas i alla faser av gruvdriften och att skadliga miljökonsekvenser så långt möjligt ska undvikas.

I propositionen föreslås ändringar vars syfte är att i högre grad än tidigare beakta landskaps- och miljöaspekter samt naturens mångfald vid tillståndsprövning av malmletnings- och gruvtillstånd enligt gruvlagen (51, 52 §). I propositionen har en sund miljö beaktats i förslagen om stängning av gruvor. I propositionen preciseras regleringen om stängning av gruvor och dessutom inkluderas stegvis stängning i regleringen (18, 52, 120, 143, 144 §). I de föreslagna bestämmelserna har beaktats att gruvdrift i praktiken alltid förutsätter miljötillstånd enligt miljöskyddslagen. Det faktum att gruvdrift inte kan inledas förrän verksamhetsutövaren har fått alla tillstånd som behövs för verksamheten, såsom miljötillstånd, garanterar för sin del att verksamheten inte kan bryta mot 20 § 1 mom. om ansvar för miljön. De omfattande bestämmelserna om delgivning jämte förfaranden i anknytning till tillstånd enligt både gruvlagen och miljöskyddslagstiftningen säkerställer rätten i 20 § 2 mom. i grundlagen om att var och en ska ha möjlighet att påverka beslut i frågor som gäller den egna livsmiljön, bland annat genom anmärkningar och åsikter. Den föreslagna skyldigheten att ordna för allmänheten öppna tillställningar förbättrar också allmänhetens tillgång till information, vilket också ökar informationen om miljön (14, 18, 28, 39 §). På ett enskilt gruvprojekt tillämpas flera andra interaktionsprocesser, såsom planläggningsförfaranden, MKB-förfarande enligt lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning samt miljötillståndsförfarande enligt miljöskyddslagen.

I propositionen om gruvlagen har man strävat efter att förtydliga regleringen om gruvtillstånd och miljötillstånd, till exempel genom ovan nämnda bestämmelser i 51 och 52 §. Dessutom har det specifikt konstaterats i specialmotiveringen till 52 § att bestämmelser i gruvtillstånd inte ens delvis kan avgöra frågor om bekämpning av miljöförstöring som omfattas av miljöskyddslagen på det sätt som avgränsas i ett miljötillståndsärende. Även med tanke på uppfyllandet av ansvaret för miljön enligt grundlagen är det viktigt att organisationer och medborgare har en klar uppfattning om helheten som regleras av olika tillstånd. Endast då har de omfattande skyldigheterna att delge och höra enligt lagarna som styr gruvdriften, gruvlagen och miljölagarna en verklig betydelse. I anknytning till detta innehåller propositionen preciseringar i bestämmelserna om myndigheternas rådgivningsskyldighet (31 a §). I propositionen föreslås dessutom preciseringar i gruvlagens bestämmelser om säkerheter (107–109 §) och i anmälningsförfarandet för malmletning som genomförs med fastighetsägarens samtycke (12 §), vilket kan anses ha betydelse för den grundläggande rättigheten till miljön.

Ovan nämnda förslag är en del av att säkerställa att målen i anknytning till den grundläggande rättigheten till miljön uppfylls.

Egendomsskydd

Såväl i Finland som internationellt har utgångspunkten för gruvlagstiftningen traditionellt varit att lagstiftningen är en helhet som är separat från annan lagstiftning om markanvändning. Skillnaderna gäller i synnerhet markägarens möjligheter att utnyttja marksubstanser. Den grundläggande rättigheten till egendomsskydd ingår i 15 § i grundlagen. Vars och ens egendom är tryggt med stöd av 1 mom., och enligt 2 mom. bestäms angående expropriation av egendom för allmänt behov genom lag. Med egendom avses intressen som har förmögenhetsvärde, såsom äganderätt. Äganderätten består traditionellt av ägarens besittningsrätt, ägarens bestämmanderätt och det skydd som ägaren åtnjuter. Inom gruvdriften gäller äganderätten både fysiska personers och juridiska personers äganderätt. I gruvlagen kan man ingripa i egendomsskyddet genom expropriation eller genom att begränsa användningen av egendomen. Ett ärende som gäller begränsning av användningen av egendomen avgörs i enlighet med de allmänna principerna för begränsning av de grundläggande fri- och rättigheterna. Ett ärende som gäller expropriation eller därmed jämförbar åtgärd avgörs enligt 15 § 2 mom. i grundlagen, varvid det bör bedömas om det handlar om ett allmänt behov och om det handlar om full ersättning. Inskränkning av rättigheterna för fastighetsägare och andra enskilda som orsakas olägenhet har traditionellt ansetts vara acceptabelt, eftersom gruvdriften främjar allmänna intressen, såsom den regionala och lokala ekonomin och sysselsättningen. Dessutom producerar gruvdriften råvaror, även för försörjningsberedskapens behov. I sin bedömning av huruvida inskränkningar i användningsrätten är godtagbara och proportionella har grundlagsutskottet lagt särskild vikt vid de grunder som är förankrade i 20 § i grundlagen (t.ex. GrUU 55/2018 rd, GrUU 69/2018, GrUU 10/2014 rd, GrUU 36/2013 rd och GrUU 6/2010 rd).

Grundlagens 15 § bör bedömas med tanke på sådana fastighetsägare och andra enskilda som orsakas olägenhet och vars förmögenhetsrättigheter påverkas av malmletningen eller gruvdriften, antingen direkt eller indirekt. Guldvaskning sker på statens mark och därför behöver ändringar i regleringen om guldvaskning inte bedömas, i motsats till bestämmelserna om malmletning och gruvdrift.

Grundlagsutskottet har bedömt bestämmelser som ingriper i egendomsskyddet med avseende på de generella villkoren för begränsningar i de grundläggande fri- och rättigheterna, till exempel kravet på acceptans och proportionalitet. I en del fall har grundlagsutskottet ansett att bestämmelser som inskränker i egendomsskyddet bitvis är synnerligen flexibla och allmänt hållna.

RP 126/2022 rd

I sitt utlåtande om gruvlagsreformen (GrUU 32/2010 rd) ansåg grundlagsutskottet att detta är oundvikligt men acceptabelt på grund av de många och komplexa etapperna och särdragen i gruvprojekt. Utskottet ansåg att det är motiverat att ”i synnerhet tillståndsbestämmelserna är något mer allmänt hållna än vad man i allmänhet kräver av bestämmelser om de grundläggande fri- och rättigheterna”.

I denna proposition föreslås att andra näringar beaktas bättre än för närvarande vid tillståndsprovning enligt gruvlagen, samt att landskaps- och miljöaspekter och naturens mångfald beaktas vid tillståndsprovningen. Ändringarna har också betydelse för att förvaltningen ska vara tydlig och förutsägbar. Regeringen anser att tillståndsvillkoren är tillräckligt flexibla med tanke på verksamheten även efter dessa preciseringar. Preciseringarna orsakar inte heller några ytterligare betydande begränsningar med tanke på ägarens skydd.

I propositionen föreslås en skärpning av villkoren för förlängning av malmletningstillståndets giltighetstid: genomförande av åtgärderna i arbetsplanen och iakttagande av den lagstiftning som tillämpas på verksamheten samt krav på markägarnas samtycke (46, 61–61 a §). Enligt 61 a § ska för en förlängning av malmletningstillståndets giltighetstid krävas samtycke av den myndighet eller inrättning som ansvarar för förvaltningen av området eller av fastighetsägarna när förlängning söks för ett tillstånd som varit i kraft i minst tio år. Enligt förslaget ska det givna samtycket gälla tills malmletningstillståndet förfaller eller återkallas.

Enligt grundlagsutskottets praxis har lagstiftaren i princip större spelrum med hänsyn till egendomsskyddet när de lagstadgade skyldigheterna gäller börsbolag eller andra juridiska personer med stor förmögenhetsmassa än när bestämmelserna har mycket omedelbara effekter för de fysiska personerna bakom den juridiska personen (GrUU 34/2000 rd, s. 2, GrUU 61/2002 rd, s. 4, GrUU 45/2005 rd, s. 3/I, och GrUU 10/2007 rd, s. 2). Likaså har grundlagsutskottet ansett att ju längre en juridisk person står från enskilda individer och ju obetydligare och mer indirekta konsekvenser de föreslagna åtgärderna har för enskilda personers konkreta ekonomiska intressen, desto osannolikare är det att åtgärder mot en juridisk person kan stå i strid med egendomsskyddet som tryggas i grundlagen (GrUU 45/1996 rd, s. 2/II, se också GrUU 17/1997 rd, s. 3/I).

Enligt regeringens proposition främjar reformen markägarens ställning genom att öka markägarens möjligheter att påverka den fortsatta malmletningen på sin fastighet, även om en enskild markägare inte direkt ska ha rätt att förbjuda att malmletningen fortsätter. I bestämmelsen vägs således markägarnas egendomsskydd som tryggas i grundlagen mot verksamhetsutövarnas egendomsskydd. Markägarnas rätt till den mark de äger tryggas. Regleringens proportionalitet har beaktats i beredningen genom att förutsätta samtycke av endast en majoritet av markägarna. Enligt detaljmotiveringen till paragrafen skulle samtycke från varje fastighetsägare i området kunna vara mycket svårt eller till och med omöjligt för verksamhetsutövaren.

Eftersom den föreslagna regleringen är av sådan art att den möjliggör omfattande inskränkningar i juridiska personers egendomsskydd som fastställts i grundlagsutskottets praxis samt på grund av orsaker som påverkar regleringen kan det anses att regleringen inte sträcker sig till verksamhetsutövarnas egendomsskydd på ett sätt som skulle kunna anses utgöra ett problem med avseende på egendomsskyddet.

Skydd av berättigade förväntningar

Egendomsskyddet i grundlagen har också ansetts trygga avtalsförhållandens fortbestånd. Grundlagsutskottet har i sin praxis konstaterat att skyddet för berättigade förväntningar har samband med rätten att lita på att lagstiftningen om rättigheter och skyldigheter som är väsentliga i

ett avtalsförhållande fortbestår, så att avtalsparternas rättsliga ställning inte kan försvagas i oskälig mån genom bestämmelser i vanlig lag (GrUU 21/2004 rd, s. 3/I, GrUU 45/2002 rd, s. 2/II). Bakom skyddet för förmögenhetsrättsliga rättshandlingars giltighet ligger tanken att skydda rättssubjektens berättigade förväntningar i ekonomiska frågor (GrUU 48/1998 rd, s. 2/II, GrUU 33/2002 rd, s. 3/I, GrUU 13/2003 rd, s. 2). Näringsfrihet har ett nära samband med egendoms- skydd, och skyddet av berättigade förväntningar påverkar också verksamhetsutövarnas närings- frihet.

Förbudet mot att ingripa retroaktivt i avtalsrelationers okränkbarhet är inte ovillkorligt i grund- lagsutskottets praxis (GrUU 37/1998 rd, s. 2/I, GrUU 63/2002 rd, s. 2/II). I sin praxis har grund- lagsutskottet konstaterat att företag och andra näringsidkare inte med fog kan förvänta sig att den lagstiftning som reglerar deras näringsverksamhet förblir oförändrad (se t.ex. GrUU 55/2018 rd, s. 2, GrUU 32/2010 rd, s. 7/I). Utskottet har betonat denna utgångspunkt vad gäller affärsföretag som bedriver verksamhet på en starkt reglerad marknad (GrUU 56/2005 rd, s. 2/II, GrUU 31/2006 rd, s. 4/II). Grundlagsutskottet har bedömt också sådana bestämmelser som in- griper i egendomsskyddet med avseende på de generella villkoren för begränsningar i de grund- läggande fri- och rättigheterna, till exempel om bestämmelserna följer proportionalitetsprinci- pen och om syftet med bestämmelserna är acceptabla. (GrUU 13/2003 rd, s. 2, GrUU 21/2004 rd, s. 3/I). I lagförslaget kan ändringarna i regleringen om i synnerhet tillståndsvillkor och till- ståndprocesser påverka dem som idkar gruvdrift och malmletningsverksamhet, dem som redan har verksamhet och investerare. Senast efter den övergångsperiod som anges i lagen ska be- stämmelserna i tillstånden justeras så att de motsvarar kraven i den föreslagna lagen. På till- ståndsvillkoren inverkar särskilt de föreslagna ändringarna som gäller gruvdriftens anknnytning till kommunala general- eller detaljplaner samt till regleringen om markägarnas samtycke.

Gruvdriften kan ha en betydande effekt på miljön och kommuninvånarna. Planläggning som en förutsättning för gruvdrift förbättrar möjligheten bland kommuninvånare att påverka place- ringen av gruvdrift på kommunens område. Ett syfte med den föreslagna ändringen är att öka den lokala acceptansen för gruvdriften. Att koppla gruvdriften till en kommunal plan som upp- gjorts i enlighet med lagen verkar inte vara problematiskt med tanke på skyddet av berättigade förväntningar. Genom den föreslagna bestämmelsen strävar man efter att uppfylla ett vägande samhälleligt behov som är acceptabelt med tanke på systemet med grundläggande fri- och rät- tigheter. Institutionellt stöd för det samhälleliga målet med regleringen kan härledas från den grundläggande rättigheten till miljön som tryggas i 20 § i grundlagen. Enligt 20 § 2 mom. i grundlagen ska det allmänna verka för att var och en har möjlighet att påverka beslut i frågor som gäller den egna livsmiljön.

Enligt den föreslagna nya regleringen i 61 a § ska fortsatt malmletning förutsätta samtycke av en majoritet av markägarna. Målet med regleringen om markägarnas samtycke är att förbättra markägarnas ställning genom att öka markägarens möjligheter att påverka den fortsatta malm- letningen på sin fastighet, även om en enskild markägare inte direkt ska ha rätt att förbjuda att malmletningen fortsätter. Regleringen tryggar markägarnas rätt till den mark de äger som är tryggad i grundlagen. Regleringens proportionalitet har beaktats i beredningen genom att förut- sätta samtycke av endast en majoritet av markägarna, eftersom det skulle kunna vara svårt för verksamhetsutövaren att få samtycke från varje fastighetsägare i området.

Den föreslagna regleringen fastställer skyldigheter främst för juridiska personer. Även om den som idkar sådan verksamhet som avses i gruvlagen enligt lagen också kan vara en fysisk person, är det sannolikt att största delen av den malmletning och gruvdrift som omfattas av lagens till- lämpningsområde sker i enheter som ägs av juridiska personer. Utgångspunkten är att egen- domsskyddet särskilt skyddar fysiska personer. Även juridiska personer kan emellertid åtnjuta egendomsskydd, åtminstone indirekt. Enligt grundlagsutskottets praxis har lagstiftaren i princip

större spelrum med hänsyn till egendomsskyddet när de lagstadgade skyldigheterna gäller börsbolag eller andra juridiska personer med stor förmögenhetsmassa än när bestämmelserna har mycket omedelbara effekter för de fysiska personerna bakom den juridiska personen (t.ex. GrUU 34/2000 rd, s. 2, GrUU 61/2002 rd, s. 4, GrUU 45/2005 rd, s. 3/I, GrUU 10/2007 rd, s. 2, och GrUU 55/2018 rd, s. 3). Likaså har grundlagsutskottet ansett att ju längre en juridisk person står från enskilda individer och ju obetydligare och mer indirekta konsekvenser de föreslagna åtgärderna har för enskilda personers konkreta ekonomiska intressen, desto osannolikare är det att åtgärder mot en juridisk person kan stå i strid med egendomsskyddet som tryggas i grundlagen (GrUU 45/1996 rd, s. 2/II, se också GrUU 17/1997 rd, s. 3/I). Typiska företag inom gruvsektorn är betydligt större än ett genomsnittligt företag.

Enligt förslaget ska tillståndsvillkoren i gruvtillståndet ses över så att de motsvarar kraven i den föreslagna lagen, vilket sker vid nästa översyn av tillståndet, eller om tillståndet måste ändras redan tidigare, i samband med det. Gruvtillstånden ska emellertid följa kraven i den föreslagna lagen senast fem år efter det att lagen har trätt i kraft. Genom att ange en lång tidsfrist på fem år för översyn av tillståndsvillkoren gör man det möjligt för verksamhetsutövarna att förbereda sig på regleringens konsekvenser. De nya kraven i den föreslagna lagen ska tillämpas på gällande malmletningstillstånd i samband med tillståndsförfarandet vid en förlängning av malmletningstillstånd som gäller en viss tid, det vill säga när tillstånden förnyas.

Näringsfrihet

Enligt 18 § 1 mom. i grundlagen har var och en i enlighet med lag rätt att skaffa sig sin försörjning genom arbete, yrke eller näring som han eller hon valt fritt. Principen om näringsfrihet betraktas som huvudregeln för utövande av näring, men det är dock möjligt att avvika från regeln, om andra viktiga samhälleliga intressen talar för detta.

Grundlagsutskottet har enligt vedertagen praxis betraktat näringsfrihet som en huvudregel enligt grundlagen men ansett att det är möjligt att undantagsvis bestämma att en näringsverksamhet ska vara tillståndspliktig. Tillståndsplikten ska föreskrivas i lag, och den lagen ska uppfylla de allmänna förutsättningar som krävs av en lag som inskränker en grundläggande fri- och rättighet. I fråga om innehållet i regleringen har utskottet ansett att det är viktigt att bestämmelserna om förutsättningarna för tillstånd och tillståndets längd formuleras så att myndigheternas åtgärder i tillräckligt hög grad kan förutses (GrUU 69/2014 rd, s. 2, GrUU 13/2014 rd, s. 2, GrUU 34/2012 rd, s. 2, GrUU 32/2010 rd, s. 7).

Företag och andra näringsidkare kan inte med fog förvänta sig att den lagstiftning som reglerar deras näringsverksamhet förblir oförändrad (GrUU 32/2010 rd, GrUU 31/2006 rd och GrUU 56/2005 rd). Utskottet har i vissa utlåtanden ansett att det är möjligt att genom lag föreskriva att tillståndsmyndigheten har behörighet att ändra ett tillstånd som berättigar till näringsidkande och dess villkor, även om tillståndshavaren varken har ansökt om eller samtyckt till ändringen. Behörigheten ska i dessa fall dock med tanke på bestämmelsernas proportionalitet begränsas till situationer där ändringarna är nödvändiga på grund av att väsentliga förändringar har skett i verksamhetsförutsättningarna (GrUU 36/2004 rd, s. 4, GrUU 62/2002 rd, s. 3, GrUU 61/2002 rd, s. 2–3). Med tanke på den allmänna förvaltningsrättsliga proportionalitetsprincipen får en ändring av tillståndsvillkoren inte heller medföra orimlig olägenhet för tillståndshavarens verksamhet eller för utnyttjandet av investeringar som tillståndshavaren redan har gjort (GrUU 44/2004).

I propositionen föreslås en skärpning av bestämmelserna om säkerhet i gruvlagen, av villkoren för en förlängning av malmletningstillståndets giltighetstid och av förutsättningarna gällande

tillståndssökanden samt att andra näringar beaktas bättre än för närvarande vid tillståndsprövning enligt gruvlagen. De föreslagna ändringarna påverkar för sin del näringsfriheten.

Näringsfrihet och jämlikhet

Genom ändringen av 47 § 4 mom. förverkligas regeringsprogrammets föresats om att öka acceptansen och möjligheterna att påverka på det lokala planet. Genom ändringen är inte längre en annan utredning jämställd med planläggning, förutom i fråga om de undantag som nämns i övergångsbestämmelserna, eftersom en annan utredning inte har upplevts vara ett balanserat alternativ till planläggning. Efter ändringen ska gruvdriften uttryckligen grunda sig på en generalplan eller detaljplan som upprättats av kommunen. Regleringen handlar om en typ av särbehandling av gruvsektorn, eftersom de föreslagna bestämmelserna inte motsvarar bestämmelserna om andra tillståndspliktiga näringsverksamheter. Till exempel utifrån miljöskyddslagen övervägs valet av placeringsplats för tillståndspliktig näringsverksamhet, såsom metallindustri, enbart i samband med bedömningen av placeringsplatsen som görs vid ansökan om miljötillstånd. Reglering som innebär särbehandling kan bedömas med tanke på den allmänna bestämmelsen om jämlikhet som ingår i 6 § 1 mom. i grundlagen.

Den föreslagna regleringen gäller främst juridiska personer. Grundlagsutskottet har i sin praxis konstaterat att jämlikhetsbestämmelsen i grundlagen i princip endast gäller människor. Även om den som ansöker om gruvtillstånd enligt 31 § 1 mom. 1 punkten i gruvlagen också kan vara en fysisk person, är det sannolikt att största delen av den gruvdrift som omfattas av lagens tillämpningsområde sker i enheter som ägs av juridiska personer. Grundlagsutskottet har i sin praxis konstaterat att jämlikhetsaspekten har relativt liten betydelse i sådan reglering. (GrUU 37/2010 rd, s. 3/I)

I sin praxis har utskottet konstaterat att jämlikhetsprincipen trots allt kan vara relevant också i bedömningen av bestämmelser som gäller juridiska personer, inte minst om bestämmelserna indirekt kan påverka fysiska personers rättsliga ställning. Utskottet har betonat att den aspekten förlorar i tyngd ju lösare kopplingen är (GrUU 11/2012 rd, s. 2/II, GrUU 37/2010 rd, s. 3/I). Enligt grundlagsutskottet måste man i varje fall i bedömningen av reglering som gäller juridiska personer starkt väga in utskottets etablerade ståndpunkt att den allmänna jämlikhetsprincipen inte kan sätta stränga gränser för lagstiftarens prövning när lagstiftningen ska anpassas efter samhällsutvecklingen vid en viss tidpunkt (t.ex. GrUU 37/2010 rd, s. 3/I, GrUU 11/2009 rd, s. 2/II, och GrUU 59/2002 rd, s. 2/II). Särbehandlingen får emellertid inte heller då vara godtycklig eller skillnaderna oskäligen (t.ex. GrUU 37/2010 rd, s. 3/I, GrUU 11/2009 rd, s. 2, GrUU 18/2006 rd, s. 2/II).

I lagstiftningen behandlas olika verksamheter ofta olika på grund av deras särdrag. Enligt grundlagsutskottets praxis kan den allmänna jämlikhetsprincipen inte sätta stränga gränser för lagstiftarens prövning när lagstiftningen ska anpassas efter samhällsutvecklingen vid en viss tidpunkt. Gruvdriften kan ha en betydande effekt på miljön och kommuninvånarna. Planläggning som en förutsättning för gruvdrift förbättrar möjligheten bland kommuninvånare att påverka placeringen av gruvdrift på kommunens område. Syftet är att öka den lokala acceptansen för gruvdriften.

Det bör observeras att planläggning också ska beaktas i övrig verksamhet som kräver miljötillstånd, även om miljötillståndsförfarandet inte förutsätter att verksamheten tas upp direkt i en kommunal general- eller detaljplan, såsom i den föreslagna regleringen. Enligt 12 § i miljöskyddslagen får tillståndspliktig, anmälningspliktig eller registreringspliktig verksamhet inte placeras i strid med en detaljplan. På ett område för vilket det finns en gällande landskapsplan

eller en generalplan med rättsverkningar ska det dessutom ses till att placeringen av verksamheten inte gör det svårt att använda området för det ändamål som anges i planen.

Den särbehandlande regleringen kan inte anses problematisk med tanke på jämlikhetsprincipen i 6 § i grundlagen. Det samhällliga intresset som motiverar en avvikelse från jämlikhetsprincipen står i rätt relation till avvikelens omfattning och får institutionellt stöd från flera andra grundläggande fri- och rättigheter, såsom den grundläggande rättigheten till miljön som tryggas i 20 § i grundlagen.

Avgift för förbehåll

Avgiften för förbehåll som föreslås i regeringens proposition är betydelsefull med tanke på 81 § om statliga skatter och avgifter i grundlagen. Den föreslagna avgiften för förbehåll är inte en ersättning eller ett vederlag, eftersom rättsverkningarna av förbehållsanmälan endast begränsas till företrädesrätt att ansöka om malmletningstillstånd. Förbehållet ger inte rätt till konkreta åtgärder på området, vilket innebär en väsentlig skillnad gentemot malmletningstillstånd eller gruvtillstånd. Avgiften för förbehåll kan alltså inte jämföras med ersättning till markägare, som betalas utifrån malmletningstillstånd eller gruvtillstånd. Storleken på avgiften för förbehåll grundar sig inte heller på kostnader som orsakas myndigheten vid handläggningen av förbehållsanmälan, och ska därför inte anses vara ett vederlag. Syftet med avgiften för förbehåll är att styra beteendet hos dem som gör förbehåll och få dem att minska förbehållsområdena jämfört med nuläget. Statsförfattningsrättsligt är avgiften för förbehåll en skatt.

Enligt 81 § 1 mom. i grundlagen bestäms om statsskatt genom lag, som ska innehålla bestämmelser om grunderna för skattskyldigheten och skattens storlek samt om de skattskyldigas rättsskydd. Enligt 81 § 2 mom. i grundlagen utfärdas bestämmelser om avgifter samt de allmänna grunderna för storleken av avgifter för de statliga myndigheternas tjänsteåtgärder, tjänster och övriga verksamhet genom lag.

Enligt den vedertagna definitionen är en skatt en penningprestation som inte utgör ersättning eller vederlag för förmåner eller tjänster som det allmänna har givit den betalningsskyldige. Kännetecknande för en skatt är vidare att den används för finansiering av statens utgifter (RP 1/1998 rd, s. 135/II).

I regeringens proposition föreslås att en ny skatt, avgiften för förbehåll, införs. Den som gjort förbehållet ska betala avgiften för förbehåll till staten utifrån förbehållsområdets areal. Införandet av avgiften uppmuntrar de som gör förbehållet att avgränsa förbehållsområdenas storlek. Propositionen innehåller också bestämmelser om grunderna för skattskyldigheten och skattens storlek (98 a §) samt om de skattskyldigas rättsskydd (98 e §) som krävs enligt grundlagen.

Rättsskydd

Kravet på rättsskydd är mycket viktigt vid bedömningen av om lagförslaget är grundlagsenligt. Med kravet på rättsskydd avses framför allt möjligheten att söka ändring, men också andra förfarandemässiga rättsskyddsgarantier. Kravet är nära kopplat till bestämmelsen om en rättvis rättegång och god förvaltning i 21 § i grundlagen. Ordandet av en omfattande möjlighet att söka ändring hos en domstol har allmänt taget ansetts tillräckligt för att uppfylla kravet på rättsskydd. Bestämmelserna i gruvlagen har ansetts uppfylla kraven i såväl 21 § som 20 § 2 mom. i grundlagen (GrUU 32/2010). Propositionen innehåller inga ändringar till denna del. Ingen utvidgning av besvärsrätten som gäller förbehållsbeslut föreslås, eftersom förbehållsbeslutet inte

har några andra rättsverkningar än att det ger företrädesrätt till att ansöka om malmletningstillstånd (HFD:2021:145).

Samernas rättigheter som urfolk

Samerna såsom urfolk har enligt 17 § 3 mom. i grundlagen rätt att bevara och utveckla sitt språk och sin kultur. Enligt vedertagen praxis anses att bestämmelsen tryggar bland annat traditionella näringar som hör till samernas kulturformer, till exempel renskötsel, traditionellt fiske och jakt samt hantverk (RP 309/1993, GrUU 29/2004 rd, GrUU 21/2007). Enligt artikel 27 i MP-konventionen från FN:s kommitté för mänskliga rättigheter ska de som tillhör etniska, religiösa eller språkliga minoriteter bland annat inte förvägras rätten att ha sitt eget kulturliv. Denna definition av kultur omfattar även samernas traditionella renskötsel. Vad gäller renskötseln får mark inom det särskilda renskötselområdet inte användas så att det medför betydande olägenhet för renskötseln enligt 2 § 2 mom. i renskötsellagen. Enligt högsta förvaltningsdomstolens beslutspraxis (HFD 1999:14) bör MP-konventionen, 17 § 3 mom. i grundlagen samt renskötsellagen beaktas när myndighetsbeslut enligt gruvlagstiftningen fattas. I samband med behandlingen av den gällande gruvlagen konstaterade grundlagsutskottet att väsentlighetskriterierna i 50 § ger intryck av att tröskeln är tämligen hög för att samernas rättigheter ska beaktas vid bedömningen av huruvida hinder föreligger för att bevilja tillstånd och ansåg det vara viktigt att väsentlighetskriterierna bedöms på ett för de grundläggande fri- och rättigheterna gynnsamt sätt och med beaktande av människorättskommitténs praxis när det gäller artikel 27 i MP-konventionen (GrUU 32/2010). Enligt 50 § i gruvlagen får malmletningstillstånd, gruvtillstånd och guldvaskningstillstånd för det första inte beviljas om verksamheten enligt tillståndet ensam eller tillsammans med andra motsvarande tillstånd eller annan områdesanvändning väsentligt försämrar förutsättningarna för att inom samernas hembygdsområde driva traditionella samenäringar eller att i övrigt bevara och utveckla samekulturen. Tillstånd får inte heller beviljas om verksamheten enligt tillståndet väsentligt försämrar skolornas levnadsförhållanden och möjligheter att driva näring inom skoltområdet eller om verksamheten enligt tillståndet orsakar renskötseln avsevärd olägenhet inom det särskilda renskötselområdet. Dessa bestämmelser kan anses vara förenliga med både 17 § 3 mom. i grundlagen och artikel 27 i MP-konventionen. (Enligt människorättskommitténs allmänna kommentar nr 23 (50) från 1994 förutsätter artikel 27 i konventionen, trots formuleringen, också positiva specialåtgärder för att skydda minoritetens kulturella rättigheter.)

Enligt MP-konventionen förutsätter skydd av kulturen också att representanter för minoriteter effektivt får delta i beslutsfattande som påverkar dem. Vad gäller gruvdriften har samernas deltagande i beslutsfattande som påverkar dem säkerställt i synnerhet genom förfarandet i 38 § i gruvlagen. I fråga om samernas rättigheter att delta är också kravet i 47 § i lagförslaget betydelsefullt. Enligt 47 § i lagförslaget ska gruvdriften grunda sig på en detaljplan eller en generalplan med rättsverkningar i vilken gruvområdets och hjälpområdets läge och förhållande till den övriga områdesanvändningen har utretts. I samband med planberedningen utreds bland annat vilka områden som behövs för renskötsel, turism och fiske samt gruvdrift och infrastruktur. Dessutom är sametinget medlem i Lapplands samarbetsgrupp, som i omfattande grad behandlar utveckling av landskapet, näringsverksamhet inklusive gruvdrift samt finansieringsmöjligheter. Sametinget har också varit med och berett det lagstadgade landskapsprogrammet som gäller detta, det vill säga Lapplandsavtalet.

I högsta domstolens avgörande (HD:2022:26), som gällde olovlig fångst på statens vattenområden, ansåg högsta domstolen att fisketillstånd och tillhörande tillståndspraxis förorsakade så betydande begränsningar för de lokala samerna att en tillämpning av lagbestämmelsen uppenbart skulle stå i strid med deras rättigheter som tryggas i 17 § 3 mom. i grundlagen. Således lät

högsta domstolen med stöd av 106 § i grundlagen bli att tillämpa bestämmelsen i lagen om fiske och åtalet för olovlig fångst förkastades. Vid tillämpningen av gruvlagen har det dock i praktiken inte framkommit åtgärder som skulle förhindra uppfyllandet av samernas rättigheter på motsvarande sätt. Verksamheten enligt gruvlagen är i allmänhet lokal, och verksamheter som uppenbart står i strid med samernas rättigheter kan avlägsnas genom tillståndsbestämmelser, såvida det inte finns grund att neka tillstånd helt och hållet.

I lagförslaget finns flera paragrafer (1, 34, 38, 51, 52, 54 §) som påverkar samernas rätt att såsom urfolk bevara och utveckla sin kultur och sina traditionella näringar. Eftersom bland annat den underliggande orsaken till grundlagsutskottets anmärkning i flera fall är kvaliteten på den bedömning som gäller samerna i tillstånden, har det i lagförslaget föreslagits preciseringar både i 34 § om tillståndsansökan och i 38 § om utredning och samarbetsförfarande inom samernas hembygdsområde, skoltområdet och det särskilda renskötselområdet. Det föreslås att tillämpningen av 38 § förtydligas, så att sökanden redan i ansökan ska bedöma den kommande verksamhetens konsekvenser för samernas rätt att bevara och utveckla sitt språk, sin kultur och sina traditionella näringar. När gruvmyndigheten tar emot ansökan ska den säkerställa att bedömningen är högklassig och tydlig. På så sätt kan utredningen användas som grund för förfarandet i 38 §. Syftet får dock inte vara att sökanden genom denna precisering styrs att skaffa en utredning från sametinget som fogas till ansökan. I så fall skulle sametinget i förfarandet enligt 38 § bedöma sin egen utredning och detta försvagar sametingets möjlighet att göra en objektiv bedömning. Enligt högsta förvaltningsdomstolens årsboksbeslut (HFD:2014:111) är det Säkerhets- och kemikalieverkets skyldighet i egenskap av tillståndsmyndighet att se till att förfarandet enligt 38 § i gruvlagen förverkligas. Däremot kan olika parter inte hindra att ett tillståndsärende avgörs genom passivitet eller genom att låta bli att delta. Då gör Säkerhets- och kemikalieverket en utredning. Målet med ändringarna är att förbättra samernas ställning som tryggas i grundlagen.

Ceta-avtalet och andra investeringskyddsavtal

I regleringen om investeringsskydd i Ceta-avtalet har medlemsstaterna förbehållits rätten till en viss effektiv reglering i det legitima allmänna intresset. Den nu föreslagna regleringen uppfyller de legitima avsikterna som starkt anknyter till markägarnas rättigheter och den grundläggande rättigheten till miljön samt som syftar till att förbättra kommuninvånarnas möjligheter att påverka. I Ceta-avtalet har man velat betona statens rätt att reglera i det legitima allmänna intresset.

Det skydd som Ceta-avtalet garanterar motsvarar i hög grad också nivån på Finlands interna rättsordning och skyddsnivån enligt europeisk rätt. Propositionen innehåller inga sådana diskriminerande, överraskande eller oskäligen ändringar, som väsentligen förändrar risken gällande statens skadeståndsansvar enligt Ceta-avtalet. Den föreslagna ändringen av gruvlagen betonar betydelsen av kommunal planläggning som en förutsättning för beviljande av gruvtillstånd. Även till denna del verkar inte de föreslagna ändringarna i sig själva bryta mot Ceta-avtalet. Propositionen är inom spelrummet av lagstiftaren när det gäller Ceta-avtalet och i allmänhet investeringsskyddsavtal.

Med stöd av vad som anförts ovan kan lagförslaget behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Regeringen anser det dock önskvärt att grundlagsutskottet ger ett utlåtande i frågan.

RP 126/2022 rd

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av gruvlagen

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i gruvlagen (621/2011) 169 § 4 mom. sådant det lyder i lag 515/2016, *ändras* 1 § 1 och 4 mom., 3 §, 6 § 5 punkten, 8 § 1 mom., 11 § 2 mom. 5 punkten, rubriken för 12 §, 12 § 2 och 4 mom., 14 § 2 mom., 15 § 3 mom., 18 § 1 mom. 4 punkten, 24 § 2 mom., 27 § 2 mom., 28 § 2 mom., 30 § 2 mom., 32 §, 34 § 2 mom. 1 punkten, 38 §, 46 § 1 mom. 7 och 8 punkten, 47 § 4 mom., 48 § 1 mom. och den finska språkdräkten i 48 § 2 mom., 51 § 2 mom. 2 och 3 punkten, 52 § 3 mom. 4 och 5 punkten, 54 § 2 mom. 3 och 4 punkten, rubriken för 55 §, 56 § 1 mom., 58 § 5 mom., 59 § 2 mom., 61 § 2 mom. 1 och 3 punkten, 62 § 2 mom., 63 § 2 mom. 3 punkten, 65 § 2 mom. 3 punkten, 73 § 2 och 3 mom., 74 § 2 och 5 mom., 76 § 1 mom., 77 § 1 mom., 107 och 108 §, 112 § 1 mom., 120 och 143 §, rubriken för 144 §, 144 § 1 och 3 mom., 146 § 2 mom. 5 punkten, 150 § 2 mom., 156 § 1 och 2 mom. samt 169 § 1 mom., av dem 3 § sådan den lyder i lag 530/2014, 32 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 578/2019, 34 § 2 mom. 1 punkten och 56 § 1 mom. sådana de lyder i lag 259/2017, 58 § 5 mom. sådant det lyder i lag 966/2020, 59 § 2 mom. sådant det lyder i lag 915/2013 samt 65 § 2 mom. 3 punkten och 169 § 1 mom. sådana de lyder i lag 515/2016, samt *fogas* till 6 § 4 punkten nya underpunkter d och e, till 6 § en ny 6 punkt, till 11 § 2 mom. en ny 6 punkt, till 12 § ett nytt 4 mom., varvid det ändrade 4 mom. blir 5 mom., till 14 § ett nytt 2 mom., varvid det ändrade 2 mom. blir 3 mom., till 18 § 1 mom. nya 5—8 punkter, till 18 § nya 3 och 4 mom., till 28 § ett nytt 2 mom., varvid det ändrade 2 mom. blir 3 mom., till lagen en ny 31 a §, till 34 §, sådan den lyder i lagarna 259/2017 och 578/2019, ett nytt 4 mom., varvid de nuvarande 4—7 mom. blir 5—8 mom., till 39 § ett nytt 4 mom., till 44 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 307/2017, nya 2 och 4 mom., varvid det nuvarande 2 mom. blir 3 mom. och det nuvarande 3 mom. blir 5 mom., till 46 § 1 mom., sådant det lyder delvis ändrat i lag 307/2017, en ny 9 punkt, till 47 § ett nytt 3 mom., varvid det nuvarande 3 mom. blir 4 mom. och det ändrade 4 mom. blir 5 mom., till 51 § 2 mom. en ny 9 a-punkt, till 51 § nya 3 och 4 mom., till 52 § 3 mom. nya 8 a—8 e-punkter, till 52 § ett nytt 4 mom., till 54 § ett nytt 3 mom., till 55 § nya 3 och 4 mom., till 56 §, sådan den lyder i lag 259/2017, nya 3 och 4 mom., till lagen nya 61 a och 61 b §, till 75 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 966/2020, ett nytt 5 mom., till 76 § ett nytt 4 mom., till lagen en ny 78 § i stället för den 78 § som upphävts genom lag 915/2013, till lagen ett nytt 8 a kap., till 109 § ett nytt 3 mom., varvid det nuvarande 3 mom. blir 4 mom., till 146 § 2 mom. en ny 6 punkt, till lagen en ny 151 a §, till 156 § ett nytt 4 mom. samt till lagen en ny 170 a § som följer:

1 §

Lagens syfte

Syftet med denna lag är att främja en socialt, ekonomiskt och ekologiskt hållbar malmlätning och gruvdrift, och att ordna användningen av de områden som behövs för detta. För att lagens syfte ska nås krävs det att allmänna och enskilda intressen tryggas med särskild hänsyn till

- 1) förutsättningarna för bedrivande av gruvdrift,
- 2) den rättsliga ställningen för fastighetsägarna och för enskilda som orsakas olägenhet,

3) konsekvenserna av verksamheten för miljön, markanvändningen och naturens mångfald samt en hållbar användning av naturresurser.

De verksamheter som avses i denna lag samordnas inom samernas hembygdsområde, om vilket det föreskrivs i sametingslagen (974/1995), så att samernas rättigheter som urfolk att bevara och utveckla sitt språk, sin kultur och sina traditionella näringar tryggas. Vid samordningen beaktas också vad som i skoltlagen (253/1995) föreskrivs om att främja levnadsförhållandena och utkomstmöjligheterna för skolterna och skoltområdet och om att bevara och främja skolkulturen.

3 §

Lagens förhållande till annan lagstiftning

När tillståndsärenden eller andra ärenden enligt denna lag avgörs och i övrigt när åtgärder vidtas enligt denna lag ska, utöver bestämmelserna i denna lag och annan lagstiftning, bland annat vad som föreskrivs i följande lagar tillämpas: naturvårdslagen (1096/1996), miljöskyddslagen (527/2014), ödemarkslagen (62/1991), markanvändnings- och bygglagen (132/1999), vattenlagen (587/2011), renskötellagen (848/1990), strålsäkerhetslagen (859/2018), kärnenergilagen (990/1987), lagen om fornminnen (295/1963), terrängtrafiklagen (1710/1995), dammsäkerhetslagen (494/2009), förvaltningslagen (434/2003), lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003), sametingslagen, samiska språklagen (1086/2003), språklagen (423/2003), lagen om tillsyn över utlänningars företagsköp (172/2012), lagen om tillståndsplikt för vissa fastighetsförvärv (470/2019), lagen om statens förköpsrätt inom vissa områden (469/2019) och lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter för säkerställande av den nationella säkerheten (468/2019).

6 §

Allmänna principer

Inom verksamhet enligt denna lag gäller följande principer:

4) så långt möjligt ska

d) det säkerställas att alla gruvmineral som påträffats på området och som är tekniskt och ekonomiskt utvinningsbara utnyttjas i alla faser av gruvdriften,

e) skadliga miljökonsekvenser undvikas,

5) de olägenheter och skador som orsakats av verksamheten ska ersättas,

6) förvaltningen av gruvmineral ska ordnas på behörigt sätt.

8 §

Anmälan om provtagning i anslutning till prospekteringsarbete

Den som ansvarar för prospekteringsarbetet ska innan provtagning enligt 7 § påbörjas göra en skriftlig anmälan till den som äger eller innehar en fastighet inom det område där prospekteringsarbetet ska utföras (*prospekteringsområde*) och vars fördel eller rätt ärendet kan gälla. Inom det renskötseområde (*renskötseområde*) som avses i 2 § 1 mom. i renskötellagen ska den som ansvarar för prospekteringsarbetet göra en skriftlig anmälan också till renbeteslaget på området.

11 §

Malmletning med stöd av tillstånd

Malmletning och annan användning av malmletningsområdet med stöd av malmletningstillstånd får inte medföra

- 5) avsevärd olägenhet för landskapet,
- 6) andra betydande skadliga miljökonsekvenser.

12 §

Anmälan om malmletning och om terrängarbeten och konstruktioner på malmletningsområdet

Anmälan ska dessutom inom samernas hembygdsområde göras till sametinget och inom det skoltområde som avses i skollagen till skolternas byastämma samt inom renskötselområdet till de berörda renbeteslagen.

Om malmletning genomförs med fastighetsägarens samtycke enligt 9 § 1 mom., ska den som ansvarar för malmletningen innan malmletningen inleds göra en skriftlig anmälan om malmletningen till gruvmyndigheten.

Närmare bestämmelser om anmälningsförfarandena får utfärdas genom förordning av statsrådet.

14 §

Redogörelse för undersökningsarbeten och undersökningsresultat

Innehavaren av ett malmletningstillstånd är dessutom skyldig att årligen ordna en för allmänheten öppen tillställning, där det redogörs för

- 1) utförda undersökningsarbeten och resultaten av dem,
- 2) miljökonsekvenserna och andra konsekvenser av utförda undersökningsarbeten,
- 3) kommande undersökningsarbeten,
- 4) en bedömning av miljökonsekvenserna och andra konsekvenser av kommande undersökningsarbeten.

Närmare bestämmelser om de uppgifter som ska anges i redogörelserna och om de för allmänheten öppna tillställningarna och deras innehåll får utfärdas genom förordning av statsrådet.

15 §

Efterbehandlingsåtgärder på malmletningsområdet

Anmälan ska dessutom inom samernas hembygdsområde göras till sametinget och inom skoltområdet till skolternas byastämma samt inom renskötselområdet till de berörda renbeteslagen.

18 §

Skyldigheter för innehavare av gruvtillstånd

En innehavare av gruvtillstånd är skyldig att se till att

-
- 4) den framtida användningen av gruvområdet eller den framtida utvinningen av fyndigheten inte äventyras eller försvåras,
 - 5) möjligheten att gruvan stängs stegvis beaktas så långt möjligt vid planeringen av gruvdriften,
 - 6) de åtgärder som gäller stängningen av gruvan genomförs så att den stängda gruvan inte medför några betydande skadliga konsekvenser för människors hälsa eller miljön,
 - 7) verksamhetens tillståndsenlighet följs upp och eventuella avvikelser anmäls till gruvmyndigheten utan dröjsmål,
 - 8) skadliga miljökonsekvenser förebyggs och minskas.
-

Innehavaren av ett gruvtillstånd är dessutom skyldig att årligen ordna en för allmänheten öppen tillställning, om det inte kan anses vara uppenbart onödigt att ordna tillställningen. På tillställningen ska det

- 1) informeras om tidsplanen, omfattningen och resultaten av utvinningen av fyndigheten samt anges, om det sker väsentliga förändringar i uppgifterna om mineralreserverna,
- 2) informeras om gruvdriftens konsekvenser.

Närmare bestämmelser om de för allmänheten öppna tillställningarna och deras innehåll får utfärdas genom förordning av statsrådet.

24 §

Guldvaskarens skyldigheter

Verksamhet och annan användning av guldvaskningsområdet med stöd av guldvaskningstillstånd får inte medföra i 11 § 2 mom. avsedd följd eller vara till förfång för eller skada användningsändamålet för andra närbelägna områden. Skada får inte orsakas på i området belägna kulturhistoriskt värdefulla byggnader och deras gårdsområden eller andra motsvarande objekt eller på konstruktioner för renskötsel eller renarnas flyttleder.

27 §

Anmälan om terrängarbeten på guldvaskningsområde

Anmälan ska dessutom inom samernas hembygdsområde göras till sametinget och inom skolområdet till skolternas byastämma samt inom renskötselområdet till de berörda renbeteslagen.

28 §

Redogörelse för guldvaskningen

Gruvmyndigheten ska årligen ordna en för allmänheten öppen tillställning, där det redogörs för

- 1) guldvaskning som grundar sig på guldvaskningstillstånd,

RP 126/2022 rd

2) guldvaskningens konsekvenser för renskötelsen, för andra näringar, för samernas ställning som urfolk inom samernas hembygdsområde och för skolternas rättigheter inom skoltområdet enligt skoltlagen.

Närmare bestämmelser om de uppgifter som ska anges i redogörelserna och om de för allmänheten öppna tillställningarna och deras innehåll får utfärdas genom förordning av statsrådet.

30 §

Slutbesiktning på guldvaskningsområde

Gruvmyndigheten ska lämna en underrättelse om slutbesiktningen till guldvaskaren och den myndighet eller inrättning som ansvarar för förvaltningen av området samt inom samernas hembygdsområde till sametinget, inom skoltområdet till skolternas byastämma och inom renskötelseområdet till de berörda renbeteslagen.

31 a §

Rådgivning till sökande

Utöver vad som i 8 § i förvaltningslagen föreskrivs om myndigheternas skyldighet att ge råd i anslutning till skötelsen av ett förvaltningsärende, ska tillståndsmyndigheten på begäran ge sökanden information i elektronisk form om

1) vilka uppgifter som ska uppges i tillståndsansökan och vilka utredningar som ska bifogas ansökan,

2) vilka utlåtanden som kommer att begäras för att utreda ärendet och den tidsfrist som reserveras för detta,

3) uppskattad tidpunkt för meddelande av tillståndsbeslutet.

Tillståndsmyndigheten kan dessutom på sökandens begäran eller på eget initiativ arrangera ett samråd mellan sökanden och myndigheten för att ordna rådgivningen i tillståndsärendet. Till samrådet kan också kallas andra myndigheter som är behöriga när det gäller behandlingen av projektet vid myndigheterna.

32 §

Företrädesrätt på basis av förbehållsanmälan och tillståndsansökan

Företrädesrätt till malmletningstillstånd kan erhållas av den som först gör en förbehållsanmälan eller som först lämnar in en ansökan om malmletningstillstånd. Företrädesrätt till gruvtillstånd och guldvaskningstillstånd kan erhållas av den som först lämnar in en ansökan om gruvtillstånd eller en ansökan om guldvaskningstillstånd.

För förberedelse av ansökan om malmletningstillstånd kan sökanden reservera området genom en anmälan till gruvmyndigheten (*förbehållsanmälan*). En företrädesrätt som grundar sig på förbehållsanmälan är i kraft när anmälan har gjorts på det sätt som föreskrivs i 44 § och det inte finns något hinder enligt denna lag för godkännande av förbehållet. Företrädesrätten upphör att gälla när gruvmyndighetens beslut med anledning av förbehållsanmälan (*förbehållsbeslut*) förfaller eller återkallas.

Företrädesrätt vid ansökan om malmletningstillstånd, gruvtillstånd och guldvaskningstillstånd har den som först sökt tillstånd på det sätt som föreskrivs i 34 §. Den bedömning som avses i

65 § i naturvårdslagen samt miljökonsekvensbeskrivningen och kontaktmyndighetens motiverade slutsats enligt lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (252/2017) kan dock ges in till gruvmyndigheten utan att företrädesrätten går förlorad, också efter det att tillståndsansökan lämnats in men innan förfarandet för utlåtanden enligt 37 § och informationen om tillståndsansökan enligt 40 § i denna lag inleds.

Om gruvtillstånd söks för en fyndighet på ett malmletningsområde, har innehavaren av malmletningstillstånd med avvikelse från 3 mom. företrädesrätt till gruvtillstånd, om denne ansöker om gruvtillstånd på det sätt som föreskrivs i 34 § innan malmletningstillståndet förfaller eller återkallas.

Den företrädesrätt till gruvtillstånd som avses i 4 mom. kvarstår hos innehavaren av malmletningstillstånd också fastän den bedömning som avses i 65 § i naturvårdslagen samt miljökonsekvensbeskrivningen och kontaktmyndighetens motiverade slutsats ges in till gruvmyndigheten först efter att malmletningstillståndet förfallit eller återkallats.

34 §

Tillståndsansökan

I tillståndsansökan ska en med tanke på tillståndsprövningen behövlig och tillförlitlig redogörelse ges om

1) sökanden, sökandens förutsättningar att bedriva verksamhet som grundar sig på tillståndet samt sökandens andra ansökta eller gällande tillstånd i anknytning till verksamheten,

Om området som är föremål för ansökan är beläget inom samernas hembygdsområde, ska tillståndssökanden i tillräcklig grad för förfarandet enligt 38 § utreda vilka konsekvenser verksamheten enligt ansökan har för samernas rätt att som urfolk bevara och utveckla sitt språk, sin kultur och sina traditionella näringar. Tillståndssökanden ska också utreda vilka konsekvenser verksamheten enligt ansökan har utanför samernas hembygdsområde, om verksamheten enligt ansökan har en avsevärd betydelse för samernas rättigheter som urfolk. I utredningen ska särskilt beaktas

1) kända eller sannolika konsekvenser av verksamheten för samernas rätt att på området bevara och utveckla sitt språk och sin kultur samt utöva sina traditionella näringar,

2) motsvarande gällande tillstånd i närheten av området,

3) vilka sådana områden ansökan gäller som med tanke på samernas rättigheter som urfolk är viktiga,

4) andra former av områdesanvändning som stör samernas rättigheter som urfolk inom det område som avses i ansökan och i dess närhet,

5) huruvida det trots beviljande av tillstånd på området i fråga fortfarande är möjligt att bevara och utveckla den samiska kulturen och att utöva samernas traditionella näringar.

38 §

Utredning och samarbetsförfarande inom samernas hembygdsområde, skoltområdet och det särskilda renskötselområdet

Tillståndsmyndigheten ska, utifrån den utredning som sökanden lämnar i sin tillståndsansökan, i samarbete med tillståndssökanden, sametinget, skolternas byastämman, renbeteslagen på området och den myndighet eller inrättning som ansvarar för förvaltningen av området bedöma verksamhetens konsekvenser för samernas rätt som urfolk att bevara och utveckla sitt språk, sin kultur och sina traditionella näringar, och överväga vilka åtgärder som behövs för att minska

och förebygga olägenheterna. Sametinget, skolternas byastämma och renbeteslagen på området ska ges tillfälle att ta ställning till utredningen innan samarbetet inleds.

Tillståndsmyndigheten kan för att utreda ärendet ordna ett möte till vilket företrädare för sametinget, skolternas byastämma, skolrådet, de berörda renbeteslagen, sökanden, den myndighet eller inrättning som ansvarar för förvaltningen av området, kommunen, fiskeriområdet och de samfälliga skogarna inbjuds för att höras.

Tillståndsmyndigheten ska inom det område enligt 2 § 2 mom. i renskötsellagen som är särskilt avsett för renskötsel (*särskilt renskötselområde*) i samarbete med renbeteslagen på området utreda vilka olägenheter verksamheten enligt tillståndet orsakar renskötseln.

Tillståndsmyndigheten ska inom skoltområdet begära utlåtande av skolternas byastämma för att utreda vilka konsekvenser verksamheten enligt tillståndet har för skolternas näringar och levnadsförhållanden. Bestämmelser om remissförfarandet finns i 56 § i skoltlagen.

Bestämmelser om förhandlingsskyldigheten finns dessutom i 9 § i sametingslagen och 53 § i renskötsellagen.

Närmare bestämmelser om samarbetsförfarandet och om innehållet i bedömningen får utfärdas genom förordning av statsrådet.

39 §

Anmärkningar och åsikter

Gruvmyndigheten ska dessutom ordna en för allmänheten öppen tillställning som stöd för framställandet av anmärkningar och framförandet av åsikter när det är fråga om en ansökan om gruvtillstånd, ändring av gruvtillstånd eller förlängning av giltighetstiden för ett gruvtillstånd, om det inte kan anses vara uppenbart onödigt att ordna tillställningen. Vid tillställningen ska det ges en redogörelse för innehållet i tillståndsansökan. Information om den för allmänheten öppna tillställningen ska lämnas med iakttagande av vad som i 40 § föreskrivs om information om tillståndsansökan. Närmare bestämmelser om tillställningen och dess innehåll får utfärdas genom förordning av statsrådet.

44 §

Förbehållsanmälan

Från förbehållsområdet ska avgränsas de områden som avses i 7 § 2 mom. och 9 § 4 mom. Från förbehållsområdet ska avgränsas nationalparker enligt 11 § i naturvårdslagen och naturreservat enligt 12 § i den lagen.

Den som gör förbehållet ska informera de kommuner inom vilka förbehållsområdet finns om att en förbehållsanmälan har lämnats. Om förbehållsområdet finns inom samernas hembygdsområde ska den som gör förbehållet också informera sametinget, och om förbehållsområdet finns inom skoltområdet ska den som gör förbehållet dessutom informera skolternas byastämma.

46 §

Hinder för beviljande av malmletningstillstånd och guldvaskningstillstånd

Malmletningstillstånd och guldvaskningstillstånd får inte beviljas

7) för ett område i fråga om vilket kommunen av vägande skäl som har samband med planläggning eller annan områdesanvändning motsätter sig att tillstånd beviljas, om inte ett viktigt allmänt intresse kräver att tillstånd beviljas,

8) för ett område där verksamhet enligt tillståndet medför väsentlig olägenhet för annan näringsverksamhet,

9) om det finns vägande skäl att misstänka att sökanden, på grund av omfattningen av det område ansökan gäller eller av andra orsaker som kommit fram i samband med handläggningen av ansökan, inte har förutsättningar eller uppenbarligen inte heller avser att inleda verksamhet enligt tillståndet, eller om sökanden tidigare i väsentlig grad i verksamhet enligt denna lag har försummat de skyldigheter som grundar sig på den lagstiftning som tillämpas på verksamheten; vid bedömningen av hur väsentliga försummelserna är ska särskild vikt fästas vid hur systematiska försummelserna är, hur länge de varat, hur ofta de upprepats och hur stort antal skador de orsakat.

47 §

Förutsättningar för beviljande av gruvtillstånd

Sökanden ska förfoga över sådan sakkunskap som behövs med tanke på verksamheten enligt tillståndet och tillräckliga ekonomiska förutsättningar.

Gruvdriften ska grunda sig på en sådan detaljplan enligt markanvändnings- och bygglagen eller sådan generalplan med rättsverkningar enligt den lagen i vilken gruvområdets och hjälpområdets läge och förhållande till den övriga områdesanvändningen har utretts.

48 §

Hinder för beviljande av gruvtillstånd

Gruvtillstånd får inte beviljas om det finns vägande skäl att misstänka att sökanden, på grund av omständigheter som kommit fram i samband med handläggningen av ansökan, inte förfogar över sådan sakkunskap som behövs med tanke på verksamheten enligt tillståndet eller tillräckliga ekonomiska förutsättningar eller uppenbarligen inte heller avser att se till att gruvdrift inleds, eller om sökanden tidigare i väsentlig grad i verksamhet enligt denna lag har försummat de skyldigheter som grundar sig på den lagstiftning som tillämpas på verksamheten. Vid bedömningen av hur väsentliga försummelserna är ska särskild vikt fästas vid hur systematiska försummelserna är, hur länge de varat, hur ofta de upprepats och hur stort antal skador de orsakat.

Även om villkoren för beviljande av gruvtillstånd uppfylls och det enligt denna lag inte finns något hinder för att bevilja tillstånd, får tillstånd inte beviljas, om gruvdriften orsakar fara för allmän säkerhet eller betydande skadliga miljökonsekvenser eller i hög grad försämrar ortens bosättnings- eller näringsförhållanden och faran eller konsekvenserna inte kan förhindras genom tillståndsvillkor.

51 §

Bestämmelser i malmletningstillstånd

RP 126/2022 rd

Malmletningstillståndet ska innehålla behövliga bestämmelser för att trygga allmänna och enskilda intressen om

2) minskandet av olägenheter för renskötseln inom det särskilda renskötselområdet och för andra av samernas traditionella näringar inom samernas hembygdsområde,

3) säkerställandet av att verksamhet enligt tillståndet inte äventyrar samernas rätt att bevara och utveckla sitt språk, sin kultur och sina traditionella näringar inom samernas hembygdsområde eller äventyrar skolternas rättigheter enligt skoltlagen inom skoltområdet,

9 a) åtgärder för att säkerställa att malmletningen och annan användning av malmletningsområdet inte medför olägenhet för människors hälsa eller fara för den allmänna säkerheten, väsentlig olägenhet för annan näringsverksamhet, betydande förändringar i naturförhållandena, väsentlig skada på sällsynta eller värdefulla naturförekomster, avsevärd olägenhet för landskapet eller andra betydande skadliga miljökonsekvenser,

När tillståndsvillkor enligt 2 mom. 1 punkten meddelas om tidpunkterna och metoderna för malmletningsundersökningarna och om de anordningar och konstruktioner som har samband med malmletningen ska god praxis för att minska miljökonsekvenserna av malmletningen beaktas.

Närmare bestämmelser om bestämmelserna i malmletningstillstånd får utfärdas genom förordning av statsrådet.

52 §

Bestämmelser i gruvtillstånd

Gruvtillståndet ska innehålla behövliga bestämmelser för att trygga allmänna och enskilda intressen om

4) minskandet av olägenheter för renskötseln inom det särskilda renskötselområdet och för andra av samernas traditionella näringar inom samernas hembygdsområde,

5) säkerställandet av att verksamhet enligt tillståndet inte äventyrar samernas rätt att bevara och utveckla sitt språk, sin kultur och sina traditionella näringar inom samernas hembygdsområde eller äventyrar skolternas rättigheter enligt skoltlagen inom skoltområdet,

8 a) bevarande och förnyande av trädbestånd och annan växtlighet samt nya planteringar under gruvdriften,

8 b) placeringen av funktionerna på gruvområdet med beaktande av konsekvenserna för naturens mångfald och övriga miljökonsekvenser,

8 c) åtgärder för att förhindra betydande skadliga miljökonsekvenser,

8 d) åtgärder för att förhindra att ortens bosättnings- eller näringsförhållanden försämras avsevärt,

8 e) stegvis stängning av gruvan,

Närmare bestämmelser om bestämmelserna i gruvtillstånd får utfärdas genom förordning av statsrådet.

54 §

Bestämmelser i guldvaskningstillstånd

Guldvaskningstillståndet ska innehålla behövliga bestämmelser för att trygga allmänna och enskilda intressen om

3) minskandet av olägenheter för renskötelsen inom det särskilda renskötelsesområdet och för andra av samernas traditionella näringar inom samernas hembygdsområde,

4) säkerställandet av att verksamheten enligt tillståndet inte äventyrar samernas rätt att bevara och utveckla sitt språk, sin kultur och sina traditionella näringar inom samernas hembygdsområde eller äventyrar skolternas rättigheter enligt skoltlagen inom skoltområdet,

Närmare bestämmelser om bestämmelserna i guldvaskningstillstånd får utfärdas genom förordning av statsrådet.

55 §

Förbehållsbeslut

I ett förbehållsbeslut ska förbehållets syfte och verkningar anges. I förbehållsbeslutet ska förbehållsområdets läge och gränser samt beslutets giltighetstid fastställas.

Närmare bestämmelser om innehållet i förbehållsbeslutet får utfärdas genom förordning av statsrådet.

56 §

Tillståndsbeslutets innehåll

I ett beslut som gäller malmletningstillstånd, gruvtillstånd, guldvaskningstillstånd och gruvområdesinlösningstillstånd ska syftet med ansökan anges eller ansökan i behövlig omfattning fogas till beslutet. I beslutet ska specificerade yrkanden som har framställts i utlåtanden, anmärkningar och åsikter bemötas.

Till ett beslut om gruvtillstånd ska fogas en karta över gruvområdet.

Närmare bestämmelser om tillståndsbeslutets motivering och om den karta som ska fogas till tillståndsbeslutet får utfärdas genom förordning av statsrådet.

58 §

Information om tillståndsbeslut

Om beslutet omfattar samernas hembygdsområde, ska en kopia av beslutet sändas till samedtinget. Om beslutet omfattar skoltområdet ska en kopia av det sändas till skolternas bystämma och om beslutet omfattar renskötelsesområdet ska en kopia av det sändas till det berörda renbeteslaget.

59 §

Information om beslut om gruvområdesinlösningstillstånd

RP 126/2022 rd

Tillståndsmyndigheten ska sända en kopia av beslutet till ägarna och innehavarna av fastigheterna på gruvområdet och utan dröjsmål till gruvmyndigheten och Lantmäteriverket.

61 §

Förlängning av malmletningstillståndets giltighetstid

Villkor för en förlängning av malmletningstillståndets giltighetstid är att

1) innehavaren av tillståndet till väsentliga delar har utfört undersökningsåtgärderna enligt den arbetsplan som ligger till grund för malmletningstillståndet och malmletningen även i övrigt har varit effektiv och systematisk,

3) tillståndshavaren inte i väsentlig grad i verksamhet enligt det tillstånd som ansökan gäller har försummat de skyldigheter som grundar sig på den lagstiftning som tillämpas på verksamheten eller de tillståndsvillkor som meddelats i tillståndet; vid bedömningen av hur väsentliga försummelserna är ska särskild vikt fästas vid hur systematiska försummelserna är, hur länge de varat, hur ofta de upprepats och hur stort antal skador de orsakat.

61 a §

Markägarens samtycke till förlängning av malmletningstillståndets giltighetstid

Utöver vad som i 61 § föreskrivs om villkoren för en förlängning av malmletningstillståndets giltighetstid krävs för en förlängning av tillståndets giltighetstid att sökanden visar att samtycke för förlängningen har getts av de förvaltningen av området ansvariga myndigheter eller inrättningar eller de fastighetsägare vars fastigheter täcker minst hälften av malmletningsområdet när förlängning söks för ett tillstånd som varit i kraft i minst tio år. Samtycket gäller tills malmletningstillståndet förfaller eller det återkallas.

Om samtycke inte har erhållits, kan verksamhetsutövaren hos statsrådet ansöka om att statsrådet förordar en förlängning av malmletningstillståndets giltighetstid. Statsrådet kan förorda ansökan, om projektet krävs på grund av ett viktigt allmänt intresse. Vid prövningen om projektet krävs på grund av ett viktigt allmänt intresse beaktas projektets lokala och regionala ekonomiska konsekvenser, sysselsättningseffekterna och samhällets behov av råvaruförsörjning. Ansökan om förordande av statsrådet ska lämnas till statsrådet. Statsrådets beslut om förordande ersätter det samtycke som avses i 1 mom.

Närmare bestämmelser om markägarens samtycke får utfärdas genom förordning av statsrådet.

61 b §

Förlängning av malmletningstillståndets giltighetstid i exceptionella situationer

Om malmletning som grundar sig på ett lagakraftvunnet tillstånd måste avbrytas under tillståndets giltighetstid på grund av force majeure eller av andra särskilda skäl som inte beror på verksamhetsutövaren, kan gruvmyndigheten på ansökan av verksamhetsutövaren förlänga tillståndets giltighetstid för högst så lång tid som arbetet har varit avbrutet. På handläggningen av ansökan tillämpas bestämmelserna i 37—40 och 42 § om handläggning av tillståndsansökan. På beslutet tillämpas vad som föreskrivs i 56 § 1 mom. om innehållet i tillståndsbeslut, i 57 § om meddelande av tillståndsbeslut och i 58 § om information om tillståndsbeslut. En i denna

RP 126/2022 rd

paragraf avsedd förlängning av ett tillstånds giltighetstid beaktas inte vid beräkningen av den maximitid för tillståndet som avses i 61 § 1 mom.

62 §

Regelbunden översyn samt tidsbegränsning av gruvtillstånd

Tillståndsmyndigheten ska se över bestämmelserna i gruvtillstånd som är i kraft tills vidare minst vart tionde år. Tillståndsmyndigheten ska uppge översynsintervallet i tillståndet. För att trygga ett nödvändigt allmänt eller enskilt intresse eller av något annat särskilt skäl kan det bestämmas att också villkoren i ett tidsbegränsat gruvtillstånd ska ses över regelbundet. När bestämmelserna i gruvtillstånd ses över ska tillståndsmyndigheten dessutom försäkra sig om att innehavaren av gruvtillståndet inte omfattas av sådana hinder som anges i 48 § 1 mom.

63 §

Förlängning av gruvtillstånds giltighetstid

Villkor för en förlängning av gruvtillståndets giltighetstid är att

3) tillståndshavaren inte i väsentlig grad i verksamhet enligt det tillstånd som ansökan gäller har försummat de skyldigheter som grundar sig på den lagstiftning som tillämpas på verksamheten eller de tillståndsvillkor som meddelats i tillståndet; vid bedömningen av hur väsentliga försummelserna är ska särskild vikt fästas vid hur systematiska försummelserna är, hur länge de varat, hur ofta de upprepats och hur stort antal skador de orsakat.

65 §

Förlängning av guldvaskningstillstånds giltighetstid

Villkor för en förlängning av guldvaskningstillståndets giltighetstid är att

3) guldvaskaren inte i väsentlig grad i verksamhet enligt det tillstånd som ansökan gäller har försummat de skyldigheter som grundar sig på den lagstiftning som tillämpas på verksamheten eller de tillståndsvillkor som meddelats i tillståndet; vid bedömningen av hur väsentliga försummelserna är ska särskild vikt fästas vid hur systematiska försummelserna är, hur länge de varat, hur ofta de upprepats och hur stort antal skador de orsakat,

73 §

Överföring av tillstånd

Tillståndshavaren kan ansöka om överföring av tillståndet genom ansökan hos gruvmyndigheten. I ansökan ska en med tanke på överföringen behövlig och tillförlitlig redogörelse ges om mottagaren, om syftet med överföringen, om mottagarens planer på att bedriva verksamhet enligt det tillstånd som överförs och om andra omständigheter som är av betydelse med tanke på

RP 126/2022 rd

handläggningen av överföringen. Till ansökan ska behövliga myndighetsintyg, registerutdrag och motsvarande handlingar fogas genom vilka uppgifterna i ansökan och mottagarens samtycke verifieras. Närmare bestämmelser om ansökan får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Gruvmyndigheten ska godkänna överföringen av ett tillstånd, om mottagaren uppfyller de villkor som nämns i 1 mom. och de handlingar som avses i 2 mom. har lämnats in till myndigheten. Gruvmyndigheten kan dock på de grunder som nämns i 46 § 1 mom. 9 punkten avslå en ansökan om överföring av malmetningstillstånd och guldvaskningstillstånd och på de grunder som nämns i 48 § 1 mom. avslå en ansökan om överföring av gruvtillstånd.

74 §

Meddelande av beslut om överföring av tillstånd och information om detta

Gruvmyndigheten ska sända beslutet till sökanden och en kopia av det till mottagaren samt skriftligen underrätta ägarna av fastigheter inom tillståndsområdet om överföringen.

I fråga om överföring av ett gruvområdesinlösningstillstånd ska gruvmyndigheten informera tillståndshavaren och mottagaren samt ägarna av de fastigheter som tillståndet gäller.

75 §

Meddelande av förbehållsbeslut och information om detta

Om förbehållsområdet finns inom samernas hembygdsområde ska en kopia av beslutet sändas till sametinget, och om förbehållsområdet finns inom skoltområdet ska en kopia dessutom sändas till skolternas byastämma. Om förbehållsområdet finns inom renskötselområdet, ska en kopia av beslutet sändas till det berörda renbeteslaget.

76 §

Förbehållsbesluts giltighet

Ett förbehållsbeslut är i kraft högst 12 månader efter det att förbehållsanmälan har gjorts. Gruvmyndigheten ska när förbehållsbeslutets giltighetstid övervägs särskilt beakta den tid som behövs för uppgörandet av en arbetsplan och för andra åtgärder för att förbereda ansökan om malmetningstillstånd.

Trots vad som i 1 mom. föreskrivs om förbehållsbesluts giltighet kan gruvmyndigheten besluta att förbehållsbeslutet är i kraft högst 24 månader från det att förbehållsanmälan har gjorts, om den som gjort förbehållet visar att särskilda skäl talar för en avvikelse från förbehållets giltighetstid enligt 1 mom., om inte andra orsaker som framkommit i samband med handläggningen av förbehållsanmälan hindrar att förbehållsbeslutet beviljas för en längre tid än 12 månader.

77 §

Gruvförättning

RP 126/2022 rd

Vid en gruvförrättning görs inlösen av nyttjanderätt och av andra särskilda rättigheter till de områden som behövs som gruvområde och hjälpområde för gruvan samt fastställs gruvområdets dimensioner. Vid inlösen iakttas bestämmelserna i lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter (603/1977), nedan *inlösningslagen*, om inte något annat föreskrivs nedan. I fråga om rättande eller korrigerigering av fel som upptäckts vid gruvförrättningen eller framställning om återbrytande av en förrättning eller ett beslut tillämpas vad som föreskrivs om fastighetsförrättning i fastighetsbildningslagen (554/1995).

78 §

Gruvförrättning i särskilda fall

Om det råder oklarhet om gränsen för ett gruvområde, ett utmål eller ett hjälpområde för en gruva, kan en gruvförrättning verkställas för att utreda gränsen. Gränsen bestäms enligt den gräns som avses i gruvtillståndet. Ringa avvikelser från den gräns som anges i gruvtillståndet får göras av särskilda skäl. Om gränsen har bestämts vid en tidigare förrättning, ska den behålla sin förra sträckning. Vid förrättningen kan ersättning bestämmas för olägenhet och skada, om gruvdriften har utvidgats utanför det område som anvisats i gruvtillståndet eller det område som bestämts vid en tidigare förrättning. Förrättning får sökas av innehavaren av gruvrätt, av ägaren till en fastighet som med stöd av gruvtillstånd omfattas av nyttjanderätt eller någon annan rättighet eller till en fastighet som gränsar till en sådan fastighet eller av den som för fastighetsregistret.

8 a kap.

Avgift för förbehåll

98 a §

Skyldighet att betala avgift för förbehåll samt avgiftens storlek

Den som gjort ett förbehåll är skyldig att betala en avgift för förbehållet. Avgiftens storlek bestäms enligt förbehållsområdets storlek och är 1 euro per hektar. Förbehållsområdets storlek är den i förbehållsbeslutet angivna arealen för förbehållsområdet.

Avgift för förbehåll behöver dock inte betalas, om den som gjort förbehållet är en statlig inrättning.

98 b §

Påförande av avgift för förbehåll

Gruvmyndigheten påför avgiften för förbehåll utifrån förbehållsbeslutet. Beslut om avgiften för förbehåll ska fattas utan dröjsmål efter att förbehållsbeslutet har fattats.

98 c §

Uppbörd av avgiften för förbehåll samt ränta

Avgift för förbehåll betalas till gruvmyndigheten. Avgiften för förbehåll förfaller till betalning vid den tidpunkt som fastställs av gruvmyndigheten, dock tidigast den 30 dagen efter dagen för

RP 126/2022 rd

beslutet. Gruvmyndigheten ska sända beslutet om avgiften för förbehåll till den avgiftsskyldige senast 30 dagar före förfallodagen.

Om betalningen fördröjs, ska dröjsmålsränta enligt 4 § i räntelagen betalas på beloppet.

98 d §

Rättelse av beslut på myndighetsinitiativ

Om en avgiftsskyldig på grund av ett fel har påförts för stor avgift för förbehåll, ska avgiftsbeslutet rättas, om inte saken har avgjorts genom beslut med anledning av besvär. Rättelse till den avgiftsskyldiges fördel kan göras inom tre år från ingången av kalenderåret efter det år då avgiftsposten påfördes.

Om en avgiftsskyldig på grund av ett räknefel eller ett motsvarande misstag, eller på grund av att saken till någon del inte har utretts, inte har påförts föreskriven avgift för förbehåll eller en del av avgiften, ska avgiftsbeslutet rättas, om inte saken har avgjorts genom beslut med anledning av besvär. Rättelse till avgiftsmottagarens fördel kan göras inom ett år från ingången av kalenderåret efter det år då avgiften eller en del av den påfördes eller borde ha påförts.

Gruvmyndigheten ska rätta ett beslut om avgift för förbehåll, om förbehållsrådets storlek har ändrats till följd av besvär som anförts över förbehållsbeslutet.

98 e §

Sökande av ändring i beslut om avgift för förbehåll

Bestämmelser om sökande av ändring i beslut om avgift för förbehåll finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

Avgiften för förbehåll ska trots ändringssökande betalas inom den tid som satts ut av gruvmyndigheten.

10 kap.

Säkerheter

107 §

Säkerhet för malmletning och guldvaskning

En innehavare av malmletningstillstånd och en guldvaskare ska ställa säkerhet för ersättning av eventuell skada och olägenhet och för genomförande av efterbehandlingsåtgärder med beaktande av verksamhetens art och omfattning samt verksamhetsområdets särdrag.

Trots vad som i 1 mom. föreskrivs om ställande av säkerhet kan gruvmyndigheten i malmletningstillståndet besluta att säkerhet inte behöver ställas, om innehavaren av malmletningstillståndet är en statlig inrättning.

Närmare bestämmelser om säkerheten får utfärdas genom förordning av statsrådet.

108 §

Säkerhet för avslutande av gruvdriften och för vissa avvikande situationer

En innehavare av gruvtillstånd ska ställa säkerhet

RP 126/2022 rd

1) för avslutande åtgärder och efterbehandlingsåtgärder i samband med gruvdriften, vilka omfattar

a) i gruvtillståndet särskilt angivna avslutande åtgärder och efterbehandlingsåtgärder,

b) åtgärder enligt 143 § och 144 § 1 mom.,

c) i beslutet om upphörande av gruvdrift särskilt angivna avslutande åtgärder och efterbehandlingsåtgärder,

d) åtgärder enligt 150 § 1 och 2 mom. under en tid av minst 30 år, om inte innehavaren av gruvtillstånd visar att något annat räcker,

2) för säkerhetsåtgärder i avvikande situationer under en period av ett år,

3) för ett belopp motsvarande den i 100 § 2 mom. avsedda årliga delen av brytningsersättningen för ett år, till den del innehavaren av gruvtillståndet inte helt eller delvis äger fastigheterna inom gruvområdet.

Säkerheten ska vara tillräcklig med beaktande av gruvdriftens art och omfattning, tillståndsvillkoren för verksamheten och de säkerheter som krävs med stöd av någon annan lag. Närmare bestämmelser om hur säkerheten räknas ut får utfärdas genom förordning av statsrådet.

109 §

Förfarande för ställande av säkerhet

Gruvmyndigheten ska på eget initiativ justera säkerhetens storlek, om verksamhetens art och omfattning eller verksamhetens konsekvenser för den allmänna säkerheten, människors hälsa eller miljön efter det att tillståndet beviljades har förändrats så att säkerhetens art eller storlek därför behöver justeras. Samtidigt ska gruvmyndigheten bestämma en tidpunkt för när ändringarna träder i kraft.

112 §

Allmän skyldighet att sörja för gruvssäkerheten

Den som bedriver gruvdrift är skyldig att sörja för gruvssäkerheten. Denne ska särskilt sörja för gruvans strukturella och tekniska säkerhet och för att förebygga tillbud, olyckor och andra exceptionella situationer i gruvan och begränsa de skadliga följderna av dem för hälsan, miljön eller den allmänna säkerheten.

120 §

Beredskap för att avsluta gruvdriften

Den som bedriver gruvdrift ska vid planeringen och anläggandet av en gruva och vid gruvdriften beakta en stegvis stängning av gruvan, användningen av området efter det att gruvdriften upphört samt att gruvdriften ska kunna avslutas och gruvan stängas på ett säkert sätt.

143 §

Istandsättning av området

Den som bedriver gruvdrift ska senast två år efter det att gruvdriften upphört försätta gruvområdet och hjälpområdet för gruvan i det skick som den allmänna säkerheten kräver, sörja för

att de iståndsätts, snyggas upp och anpassas till landskapet samt vidta de åtgärder som anges i gruvtillståndet och gruvssäkerhetstillståndet så att den stängda gruvan inte medför några betydande skadliga konsekvenser för människors hälsa eller miljön.

Närmare bestämmelser om iståndsättning av området får utfärdas genom förordning av statsrådet.

144 §

Bortskaffande av brutna gruvmineral, av utrustningar och anordningar i gruva och av byggnader och konstruktioner

Den som bedriver gruvdrift får hålla kvar gruvmineral som brutits i gruvan, utrustningar och anordningar i gruva samt byggnader och konstruktioner ovan jord i två år efter det att gruvdriften upphört. Efter detta övergår de utan ersättning till fastighetsägaren, som kan kräva att de bortskaffas eller på något annat ändamålsenligt sätt förvaras på verksamhetsutövarens bekostnad.

Närmare bestämmelser om bortskaffande av brutna gruvmineral, av utrustningar och anordningar i gruva och av byggnader och konstruktioner får utfärdas genom förordning av statsrådet.

146 §

Slutbesiktning

Gruvmyndigheten ska informera följande parter och instanser om slutbesiktningen:

- 5) inom samernas hembygdsområde sametinget och inom skoltområdet skolternas byastämma,
- 6) inom renskötselområdet de berörda renbeteslagen.

150 §

Skyldighet till övervakning och till att vidta korrigerande åtgärder

Den som bedriver gruvdrift ska underrätta gruvmyndigheten om alla betydande skadliga konsekvenser för den allmänna säkerheten, miljön eller människors hälsa som upptäckts vid övervakningen och omedelbart vidta de korrigerande åtgärder som behövs. Gruvmyndigheten får förordna om behövliga korrigerande åtgärder.

16 kap.

Tillsyn, förvaltningstvång och påföljder

151 a §

Gruvmyndighetens tillsynsuppgift

RP 126/2022 rd

Gruvmyndigheten ska genom att skaffa information och utföra inspektioner sörja för behörig och tillräcklig tillsyn och uppföljning av den verksamhet som omfattas av tillämpningsområdet för denna lag.

156 §

Åtgärdande av en förseelse eller försummelse

Gruvmyndigheten ska

1) förbjuda den som handlar i strid med vad som föreskrivs i denna lag eller mot vad som har bestämts med stöd av denna lag att fortsätta med eller upprepa det förfarande som strider mot vad som föreskrivs eller har bestämts,

2) ålägga den som underlåter att uppfylla en skyldighet som föreskrivs i denna lag eller som påförts med stöd av denna lag att uppfylla sin skyldighet.

Gruvmyndigheten ska dessutom förbjuda sådan användning av utrustningar eller anordningar i gruva som anses medföra ett allvarligt hot mot människors hälsa eller säkerhet samt ålägga den som bedriver gruvdrift att inom en utsatt tid utföra de reparationer som krävs.

Gruvmyndigheten ska övervaka att förbud och ålägganden iakttas.

169 §

Verkställighet av beslut trots att ändring sökts

Gruvmyndigheten kan av grundad anledning på begäran av sökanden i ett beslut som gäller förlängning av malmletningstillståndets eller guldvaskningstillståndets giltighetstid eller malmletningstillstånd, guldvaskningstillstånd, gruvtillstånd eller gruvssäkerhetstillstånd bestämma att de åtgärder som specificerats i tillståndet får inledas med iakttagande av tillståndsbeslutet trots att ändring har sökts. Gruvmyndigheten kan också bestämma att verkställighetsförordnandet ska gälla en del av beslutet samt bestämma när verkställigheten ska inledas. Det som föreskrivs i detta moment gäller inte gruvtillstånd för utvinning av uran eller torium.

18 kap.

Särskilda bestämmelser

170 a §

Gruvregistret

Gruvmyndigheten för ett gruvregister i vilket införs innehavarna av rättigheter enligt denna lag, rättigheternas placering samt händelser och handlingar som hänför sig till behandlingen av, avgörandet av och tillsynen över tillståndsärenden. Dessutom införs uppgifter om panträtter i gruvregistret.

Var och en har rätt att få utdrag ur registret. Bestämmelser om i gruvregistret införda uppgifters offentlighet finns i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.

Närmare bestämmelser om de uppgifter som införs i gruvregistret får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Denna lag träder i kraft den 20 .

RP 126/2022 rd

I ärenden som är anhängiga vid gruvmyndigheten eller en domstol vid ikraftträdandet av denna lag iakttas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet, om inte något annat föreskrivs nedan. Om en fullföljdsdomstol efter ikraftträdandet av denna lag upphäver ett beslut på vilket de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet ska tillämpas och återförvisar ärendet i sin helhet för ny behandling, ska ärendet handläggas och avgöras i enlighet med bestämmelserna i denna lag.

Gruvmyndigheten ska meddela innehavaren av gruvrätt de bestämmelser enligt denna lag som behövs med tanke på allmänna och enskilda intressen och se över tillståndsvillkoret om säkerhet i samband med den regelbundna översynen av gruvtillstånd enligt 62 § eller, när tillståndet ändras enligt 69 § 1 eller 4 mom., dock senast fem år från ikraftträdandet av denna lag.

Till den del det är fråga om att bestämma ett mindre hjälpområde för en befintlig gruva eller ett område för en mindre utvidgning av en befintlig gruva, iakttas i fråga om ansökningar som har lämnats in inom fem år från ikraftträdandet av denna lag de bestämmelser i 47 § 4 mom. som gällde vid ikraftträdandet.

Helsingfors den 8 september 2022

Statsminister

Sanna Marin

Näringsminister Mika Lintilä

Lag

om ändring av gruvlagen

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i gruvlagen (621/2011) 169 § 4 mom. sådant det lyder i lag 515/2016, *ändras* 1 § 1 och 4 mom., 3 §, 6 § 5 punkten, 8 § 1 mom., 11 § 2 mom. 5 punkten, rubriken för 12 §, 12 § 2 och 4 mom., 14 § 2 mom., 15 § 3 mom., 18 § 1 mom. 4 punkten, 24 § 2 mom., 27 § 2 mom., 28 § 2 mom., 30 § 2 mom., 32 §, 34 § 2 mom. 1 punkten, 38 §, 46 § 1 mom. 7 och 8 punkten, 47 § 4 mom., 48 § 1 mom. och den finska språkdräkten i 48 § 2 mom., 51 § 2 mom. 2 och 3 punkten, 52 § 3 mom. 4 och 5 punkten, 54 § 2 mom. 3 och 4 punkten, rubriken för 55 §, 56 § 1 mom., 58 § 5 mom., 59 § 2 mom., 61 § 2 mom. 1 och 3 punkten, 62 § 2 mom., 63 § 2 mom. 3 punkten, 65 § 2 mom. 3 punkten, 73 § 2 och 3 mom., 74 § 2 och 5 mom., 76 § 1 mom., 77 § 1 mom., 107 och 108 §, 112 § 1 mom., 120 och 143 §, rubriken för 144 §, 144 § 1 och 3 mom., 146 § 2 mom. 5 punkten, 150 § 2 mom., 156 § 1 och 2 mom. samt 169 § 1 mom.,

av dem 3 § sådan den lyder i lag 530/2014, 32 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 578/2019, 34 § 2 mom. 1 punkten och 56 § 1 mom. sådana de lyder i lag 259/2017, 58 § 5 mom. sådant det lyder i lag 966/2020, 59 § 2 mom. sådant det lyder i lag 915/2013 samt 65 § 2 mom. 3 punkten och 169 § 1 mom. sådana de lyder i lag 515/2016, samt

fogas till 6 § 4 punkten nya underpunkter d och e, till 6 § en ny 6 punkt, till 11 § 2 mom. en ny 6 punkt, till 12 § ett nytt 4 mom., varvid det ändrade 4 mom. blir 5 mom., till 14 § ett nytt 2 mom., varvid det ändrade 2 mom. blir 3 mom., till 18 § 1 mom. nya 5—8 punkter, till 18 § nya 3 och 4 mom., till 28 § ett nytt 2 mom., varvid det ändrade 2 mom. blir 3 mom., till lagen en ny 31 a §, till 34 §, sådan den lyder i lagarna 259/2017 och 578/2019, ett nytt 4 mom., varvid de nuvarande 4—7 mom. blir 5—8 mom., till 39 § ett nytt 4 mom., till 44 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 307/2017, nya 2 och 4 mom., varvid det nuvarande 2 mom. blir 3 mom. och det nuvarande 3 mom. blir 5 mom., till 46 § 1 mom., sådant det lyder delvis ändrat i lag 307/2017, en ny 9 punkt, till 47 § ett nytt 3 mom., varvid det nuvarande 3 mom. blir 4 mom. och det ändrade 4 mom. blir 5 mom., till 51 § 2 mom. en ny 9 a-punkt, till 51 § nya 3 och 4 mom., till 52 § 3 mom. nya 8 a—8 e-punkter, till 52 § ett nytt 4 mom., till 54 § ett nytt 3 mom., till 55 § nya 3 och 4 mom., till 56 §, sådan den lyder i lag 259/2017, nya 3 och 4 mom., till lagen nya 61 a och 61 b §, till 75 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 966/2020, ett nytt 5 mom., till 76 § ett nytt 4 mom., till lagen en ny 78 § i stället för den 78 § som upphävts genom lag 915/2013, till lagen ett nytt 8 a kap., till 109 § ett nytt 3 mom., varvid det nuvarande 3 mom. blir 4 mom., till 146 § 2 mom. en ny 6 punkt, till lagen en ny 151 a §, till 156 § ett nytt 4 mom. samt till lagen en ny 170 a § som följer:

Gällande lydelse

1 §

Lagens syfte

Syftet med denna lag är att främja gruvdrift och se till att användningen av de områden som behövs för driften *samt malmletningen ordnas på ett samhälleligt, ekonomiskt och*

Föreslagen lydelse

1 §

Lagens syfte

Syftet med denna lag är att främja *en socialt, ekonomiskt och ekologiskt hållbar malmletning och gruvdrift*, och att ordna användningen av de områden som behövs för detta.

Gällande lydelse

ekologiskt hållbart sätt. För att lagens syfte ska nås krävs det att allmänna och enskilda intressen tryggas med särskild hänsyn till

1) förutsättningarna för bedrivande av gruvdrift,

2) den rättsliga ställningen för fastighetsägarna och för enskilda som orsakas olägenhet,

3) konsekvenserna av verksamheten för miljön *och* markanvändningen och en sparsam användning av naturresurser.

Föreslagen lydelse

För att lagens syfte ska nås krävs det att allmänna och enskilda intressen tryggas med särskild hänsyn till

1) förutsättningarna för bedrivande av gruvdrift,

2) den rättsliga ställningen för fastighetsägarna och för enskilda som orsakas olägenhet,

3) konsekvenserna av verksamheten för miljön, markanvändningen *och naturens mångfald* samt en *hållbar* användning av naturresurser.

De verksamheter som avses i denna lag samordnas inom samernas hembygdsområde, om vilket det föreskrivs i sametingslagen (974/1995), så att samernas rättigheter som urfolk tryggas. Vid samordningen beaktas också vad som i skoltlagen (253/1995) föreskrivs om att främja levnadsförhållandena och utkomstmöjligheterna för skolterna och skoltområdet och om att bevara och främja skoltkulturen.

De verksamheter som avses i denna lag samordnas inom samernas hembygdsområde, om vilket det föreskrivs i sametingslagen (974/1995), så att samernas rättigheter som urfolk *att bevara och utveckla sitt språk, sin kultur och sina traditionella näringar* tryggas. Vid samordningen beaktas också vad som i skoltlagen (253/1995) föreskrivs om att främja levnadsförhållandena och utkomstmöjligheterna för skolterna och skoltområdet och om att bevara och främja skoltkulturen.

3 §

Lagens förhållande till annan lagstiftning

När tillståndsärenden eller andra ärenden enligt denna lag avgörs och i övrigt när åtgärder vidtas enligt denna lag ska, utöver bestämmelserna i denna lag, bland annat vad som föreskrivs i följande lagar tillämpas: naturvårdslagen (1096/1996), miljöskyddslagen (527/2014), ödemarkslagen (62/1991), markanvändnings- och bygglagen (132/1999), vattenlagen (587/2011), renskötsellagen (848/1990), strålskyddslagen (592/1991), kärnenergilagen (990/1987), lagen om fornminnen (295/1963), terrängtrafiklagen (1710/1995) och dammsäkerhetslagen (494/2009).

3 §

Lagens förhållande till annan lagstiftning

När tillståndsärenden eller andra ärenden enligt denna lag avgörs och i övrigt när åtgärder vidtas enligt denna lag ska, utöver bestämmelserna i denna lag och annan lagstiftning, bland annat vad som föreskrivs i följande lagar tillämpas: naturvårdslagen (1096/1996), miljöskyddslagen (527/2014), ödemarkslagen (62/1991), markanvändnings- och bygglagen (132/1999), vattenlagen (587/2011), renskötsellagen (848/1990), strålsäkerhetslagen (859/2018), kärnenergilagen (990/1987), lagen om fornminnen (295/1963), terrängtrafiklagen (1710/1995), dammsäkerhetslagen (494/2009), förvaltningslagen (434/2003), lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003), sametingslagen, samiska språklagen (1086/2003), språklagen (423/2003), lagen om tillsyn över utlänningars företagsköp (172/2012), lagen om tillståndsplikt för vissa fastighetsförvärv (470/2019), lagen om statens förköpsrätt inom vissa områden

Gällande lydelse

6 §

Allmänna principer

Inom verksamhet enligt denna lag gäller följande principer:

4) så långt möjligt ska

5) de olägenheter och skador som orsakats av verksamheten ska ersättas.

8 §

Anmälan om provtagning i anslutning till prospekteringsarbete

Den som ansvarar för prospekteringsarbetet ska innan provtagning enligt 7 § påbörjas göra en skriftlig anmälan till den som äger eller innehar en fastighet inom det område där prospekteringsarbetet ska utföras (*prospekteringsområde*) och vars fördel eller rätt ärendet kan gälla.

11 §

Malmletning med stöd av tillstånd

Malmletning och annan användning av malmletningsområdet med stöd av malmletningstillstånd får inte medföra

Föreslagen lydelse

(469/2019) och lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter för säkerställande av den nationella säkerheten (468/2019).

6 §

Allmänna principer

Inom verksamhet enligt denna lag gäller följande principer:

4) så långt möjligt ska

d) det säkerställas att alla gruvmineral som påträffats på området och som är tekniskt och ekonomiskt utvinningsbara utnyttjas i alla faser av gruvdriften,

e) skadliga miljökonsekvenser undvikas,

5) de olägenheter och skador som orsakats av verksamheten ska ersättas,

6) förvaltningen av gruvmineral ska ordnas på behörigt sätt.

8 §

Anmälan om provtagning i anslutning till prospekteringsarbete

Den som ansvarar för prospekteringsarbetet ska innan provtagning enligt 7 § påbörjas göra en skriftlig anmälan till den som äger eller innehar en fastighet inom det område där prospekteringsarbetet ska utföras (*prospekteringsområde*) och vars fördel eller rätt ärendet kan gälla. *Inom det renskötselområde (renskötselområde) som avses i 2 § 1 mom. i renskötellagen ska den som ansvarar för prospekteringsarbetet göra en skriftlig anmälan också till renbeteslaget på området.*

11 §

Malmletning med stöd av tillstånd

Malmletning och annan användning av malmletningsområdet med stöd av malmletningstillstånd får inte medföra

Gällande lydelse

5) avsevärd olägenhet för landskapet.

12 §

Anmälan om terrängarbeten och konstruktioner på malmletningsområdet

Anmälan ska dessutom inom samernas hembygdsområde göras till sametinget, inom ett område som enligt bestämmelserna i renskötellagen uttryckligen är avsett särskilt för renskötsel (*särskilt renskötselområdet*) till berörda renbeteslag och inom det skoltområde som avses i skoltlagen till skolternas byastämma.

Närmare bestämmelser om anmälningsförfarandet får utfärdas genom förordning av statsrådet.

14 §

Redogörelse för undersökningsarbeten och undersökningsresultat

Föreslagen lydelse

5) avsevärd olägenhet för landskapet,
6) *andra betydande skadliga miljökonsekvenser.*

12 §

*Anmälan om **malmletning** och om terrängarbeten och konstruktioner på malmletningsområdet*

Anmälan ska dessutom inom samernas hembygdsområde göras till sametinget och inom det skoltområde som avses i skoltlagen till skolternas byastämma *samt inom renskötselområdet till de berörda renbeteslagen.*

Om malmletning genomförs med fastighetsägarens samtycke enligt 9 § 1 mom., ska den som ansvarar för malmletningen innan malmletningen inleds göra en skriftlig anmälan om malmletningen till gruvmyndigheten.

Närmare bestämmelser om anmälningsförfarandena får utfärdas genom förordning av statsrådet.

14 §

Redogörelse för undersökningsarbeten och undersökningsresultat

Innehavaren av ett malmletningstillstånd är dessutom skyldig att årligen ordna en för allmänheten öppen tillställning, där det redogörs för

- 1) utförda undersökningsarbeten och resultaten av dem,*
- 2) miljökonsekvenserna och andra konsekvenser av utförda undersökningsarbeten,*
- 3) kommande undersökningsarbeten,*
- 4) en bedömning av miljökonsekvenserna och andra konsekvenser av kommande undersökningsarbeten.*

Gällande lydelse

Närmare bestämmelser om de uppgifter som ska anges i redogörelsen får utfärdas genom förordning av statsrådet.

15 §

Efterbehandlingsåtgärder på malmletningsområdet

Anmälan ska dessutom inom samernas hembygdsområde göras till sametinget, inom det särskilda renskötseområdet till de berörda renbeteslagen och inom skoltområdet till skolternas byastämman.

18 §

Skyldigheter för innehavare av gruvtillstånd

En innehavare av gruvtillstånd är skyldig att se till att

4) en eventuell framtida användning av gruvan och fyndigheten och eventuellt framtida brytningsarbete inte äventyras eller försvåras.

Föreslagen lydelse

Närmare bestämmelser om de uppgifter som ska anges i redogörelserna och om de för allmänheten öppna tillställningarna och deras innehåll får utfärdas genom förordning av statsrådet.

15 §

Efterbehandlingsåtgärder på malmletningsområdet

Anmälan ska dessutom inom samernas hembygdsområde göras till sametinget och inom skoltområdet till skolternas byastämman samt inom renskötseområdet till de berörda renbeteslagen.

18 §

Skyldigheter för innehavare av gruvtillstånd

En innehavare av gruvtillstånd är skyldig att se till att

4) den framtida användningen av gruvområdet eller den framtida utvinningen av fyndigheten inte äventyras eller försvåras,

5) möjligheten att gruvan stängs stegvis beaktas så långt möjligt vid planeringen av gruvdriften,

6) de åtgärder som gäller stängningen av gruvan genomförs så att den stängda gruvan inte medför några betydande skadliga konsekvenser för människors hälsa eller miljön,

7) verksamhetens tillståndsenlighet följs upp och eventuella avvikelser anmäls till gruvmyndigheten utan dröjsmål,

8) skadliga miljökonsekvenser förebyggs och minskas.

Innehavaren av ett gruvtillstånd är dessutom skyldig att årligen ordna en för allmänheten öppen tillställning, om det inte kan anses vara uppenbart onödigt att ordna tillställningen. På tillställningen ska det

1) informeras om tidsplanen, omfattningen och resultaten av utvinningen av fyndigheten

Gällande lydelse

24 §

Guldvaskarens skyldigheter

Verksamhet och annan användning av guldvaskningsområdet med stöd av guldvaskningstillstånd får inte orsaka olägenhet eller skada enligt 11 § 2 mom. eller vara till förfång för eller skada användningsändamålet för andra närbelägna områden eller orsaka skada på kulturhistoriskt värdefulla byggnader och deras gårdsområden som är belägna på området.

27 §

Anmälan om terrängarbeten på guldvaskningsområde

Anmälan ska dessutom inom samernas hembygdsområde göras till sametinget, inom det särskilda renskötseområdet till de berörda renbeteslagen och inom skoltområdet till skolternas byastämma.

28 §

Redogörelse för guldvaskningsområdena

Föreslagen lydelse

samt anges, om det sker väsentliga förändringar i uppgifterna om mineralreserverna,
2) informeras om gruvdriftens konsekvenser.

Närmare bestämmelser om de för allmänheten öppna tillställningarna och deras innehåll får utfärdas genom förordning av statsrådet.

24 §

Guldvaskarens skyldigheter

Verksamhet och annan användning av guldvaskningsområdet med stöd av guldvaskningstillstånd får inte medföra i 11 § 2 mom. avsedd följd eller vara till förfång för eller skada användningsändamålet för andra närbelägna områden. Skada får inte orsakas på i området belägna kulturhistoriskt värdefulla byggnader och deras gårdsområden eller andra motsvarande objekt eller på konstruktioner för renskötsel eller renarnas flyttleder.

27 §

Anmälan om terrängarbeten på guldvaskningsområde

Anmälan ska dessutom inom samernas hembygdsområde göras till sametinget och inom skoltområdet till skolternas byastämma samt inom renskötseområdet till de berörda renbeteslagen.

28 §

Redogörelse för guldvaskningsområdena

Gruvmyndigheten ska årligen ordna en för allmänheten öppen tillställning, där det redogörs för

1) guldvaskning som grundar sig på guldvaskningstillstånd,

Gällande lydelse

Närmare bestämmelser om de uppgifter som ska anges i redogörelsen får utfärdas genom förordning av statsrådet.

30 §

Slutbesiktning på guldvaskningsområde

Gruvmyndigheten ska lämna en underrättelse om slutbesiktningen till guldvaskaren och den myndighet eller inrättning som ansvarar för förvaltningen av området samt inom samernas hembygdsområde till sametinget, inom skoltområdet till skolternas byastämma och inom *det särskilda* renskötseområdet till renbeteslagen på området.

Föreslagen lydelse

2) *guldvaskningens konsekvenser för renskötelsen, för andra näringar, för samernas ställning som urfolk inom samernas hembygdsområde och för skolternas rättigheter inom skoltområdet enligt skollagen.*

Närmare bestämmelser om de uppgifter som ska anges i redogörelserna *och om de för allmänheten öppna tillställningarna och deras innehåll* får utfärdas genom förordning av statsrådet.

30 §

Slutbesiktning på guldvaskningsområde

Gruvmyndigheten ska lämna en underrättelse om slutbesiktningen till guldvaskaren och den myndighet eller inrättning som ansvarar för förvaltningen av området samt inom samernas hembygdsområde till sametinget, inom skoltområdet till skolternas byastämma och inom renskötseområdet till de berörda renbeteslagen.

31 a §

Rådgivning till sökande

Utöver vad som i 8 § i förvaltningslagen föreskrivs om myndigheternas skyldighet att ge råd i anslutning till skötseln av ett förvaltningsärende, ska tillståndsmyndigheten på begäran ge sökanden information i elektronisk form om

1) *vilka uppgifter som ska uppges i tillståndsansökan och vilka utredningar som ska bifogas ansökan,*

2) *vilka utlåtanden som kommer att begäras för att utreda ärendet och den tidsfrist som reserveras för detta,*

3) *uppskattad tidpunkt för meddelande av tillståndsbeslutet.*

Tillståndsmyndigheten kan dessutom på sökandens begäran eller på eget initiativ arrangera ett samråd mellan sökanden och myndigheten för att ordna rådgivningen i tillståndsärendet. Till samrådet kan också kallas andra

Gällande lydelse

32 §

Företrädesrätt

Företrädesrätt vid ansökan om malmletningstillstånd, gruvtillstånd och guldvaskningstillstånd har den som först sökt tillstånd på det sätt som föreskrivs i 34 §. Den i 34 § 3 mom. 2 punkten avsedda utredningen om bedömningen enligt 65 § i naturvårdslagen samt miljökonsekvensbeskrivningen och kontaktmyndighetens motiverade slutsats enligt lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (252/2017) kan dock ges in till gruvmyndigheten utan att företrädesrätten går förlorad, också efter att tillståndsansökan lämnats in men innan förfarandet för utlåtanden enligt 37 § och informationen om tillståndsansökan enligt 40 § i denna lag inleds.

Om gruvtillstånd söks för en fyndighet på ett malmletningsområde, har innehavaren av malmletningstillstånd med avvikelse från 1 mom. företrädesrätt till gruvtillstånd, om denne ansöker om gruvtillstånd på det sätt som föreskrivs i 34 § innan malmletningstillståndet förfaller eller återkallas.

Den företrädesrätt till gruvtillstånd som avses i 2 mom. kvarstår hos innehavaren av malmletningstillstånd också fastän den i 34 § 3 mom. 2 punkten avsedda utredningen om bedömningen enligt 65 § i naturvårdslagen samt miljökonsekvensbeskrivningen och kontaktmyndighetens motiverade slutsats ges in till gruvmyndigheten först efter att malmletningstillståndet förfallit eller återkallats.

För förberedelse av ansökan om malmletningstillstånd kan sökanden reservera området genom en anmälan till gruvmyndigheten (*förbehållsanmälan*). En företrädesrätt som grundar sig på förbehållsanmälan är i kraft när anmälan har gjorts på det sätt som föreskrivs i 44 § och det inte finns något hinder enligt denna lag för godkännande av förbehållet. Företrä-

Föreslagen lydelse

myndigheter som är behöriga när det gäller behandlingen av projektet vid myndigheterna.

32 §

Företrädesrätt på basis av förbehållsanmälan och tillståndsansökan

Företrädesrätt till malmletningstillstånd kan erhållas av den som först gör en förbehållsanmälan eller som först lämnar in en ansökan om malmletningstillstånd. Företrädesrätt till gruvtillstånd och guldvaskningstillstånd kan erhållas av den som först lämnar in en ansökan om gruvtillstånd eller en ansökan om guldvaskningstillstånd.

*För förberedelse av ansökan om malmletningstillstånd kan sökanden reservera området genom en anmälan till gruvmyndigheten (**förbehållsanmälan**). En företrädesrätt som grundar sig på förbehållsanmälan är i kraft när anmälan har gjorts på det sätt som föreskrivs i 44 § och det inte finns något hinder enligt denna lag för godkännande av förbehållet. Företrädesrätten upphör att gälla när gruvmyndighetens beslut med anledning av förbehållsanmälan (**förbehållsbeslut**) förfaller eller återkallas.*

Företrädesrätt vid ansökan om malmletningstillstånd, gruvtillstånd och guldvaskningstillstånd har den som först sökt tillstånd på det sätt som föreskrivs i 34 §. Den bedömning som avses i 65 § i naturvårdslagen samt miljökonsekvensbeskrivningen och kontaktmyndighetens motiverade slutsats enligt lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (252/2017) kan dock ges in till gruvmyndigheten utan att företrädesrätten går förlorad, också efter det att tillståndsansökan lämnats in men innan förfarandet för utlåtanden enligt 37 § och informationen om tillståndsansökan enligt 40 § i denna lag inleds.

Om gruvtillstånd söks för en fyndighet på ett malmletningsområde, har innehavaren av malmletningstillstånd med avvikelse från 3 mom. företrädesrätt till gruvtillstånd, om denne ansöker om gruvtillstånd på det sätt

Gällande lydelse

desrätten upphör att gälla när gruvmyndighetens beslut med anledning av förbehållsanmälan (*förbehållsbeslut*) förfaller eller återkallas.

34 §

Tillståndsansökan

I tillståndsansökan ska en med tanke på tillståndsprövningen behövlig och tillförlitlig redogörelse ges om

1) sökanden *och* sökandens förutsättningar att bedriva verksamhet som grundar sig på tillståndet,

Föreslagen lydelse

som föreskrivs i 34 § innan malmletningstillståndet förfaller eller återkallas.

Den företrädesrätt till gruvtillstånd som avses i 4 mom. kvarstår hos innehavaren av malmletningstillstånd också fastän den bedömning som avses i 65 § i naturvårdslagen samt miljökonsekvensbeskrivningen och kontaktmyndighetens motiverade slutsats ges in till gruvmyndigheten först efter att malmletningstillståndet förfallit eller återkallats.

34 §

Tillståndsansökan

I tillståndsansökan ska en med tanke på tillståndsprövningen behövlig och tillförlitlig redogörelse ges om

1) sökanden, sökandens förutsättningar att bedriva verksamhet som grundar sig på tillståndet *samt sökandens andra ansökta eller gällande tillstånd i anknytning till verksamheten,*

Om området som är föremål för ansökan är beläget inom samernas hembygdsområde, ska tillståndssökanden i tillräcklig grad för förfarandet enligt 38 § utreda vilka konsekvenser verksamheten enligt ansökan har för samernas rätt att som urfolk bevara och utveckla sitt språk, sin kultur och sina traditionella näringar. Tillståndssökanden ska också utreda vilka konsekvenser verksamheten enligt ansökan har utanför samernas hembygdsområde, om verksamheten enligt ansökan har en avsevärd betydelse för samernas rättigheter som urfolk. I utredningen ska särskilt beaktas

1) kända eller sannolika konsekvenser av verksamheten för samernas rätt att på området bevara och utveckla sitt språk och sin kultur samt utöva sina traditionella näringar,

2) motsvarande gällande tillstånd i närheten av området,

3) vilka sådana områden ansökan gäller som med tanke på samernas rättigheter som urfolk är viktiga,

4) andra former av områdesanvändning som stör samernas rättigheter som urfolk

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

inom det område som avses i ansökan och i dess närhet,

5) huruvida det trots beviljande av tillstånd på området i fråga fortfarande är möjligt att bevara och utveckla den samiska kulturen och att utöva samernas traditionella näringar.

38 §

38 §

Utredning inom samernas hembygdsområde, skoltområdet och det särskilda renskötseområdet

Utredning och samarbetsförfarande inom samernas hembygdsområde, skoltområdet och det särskilda renskötseområdet

Tillståndsmyndigheten ska inom samernas hembygdsområde i samarbete med sameetinget, renbeteslagen på området, den myndighet eller inrättning som ansvarar för förvaltningen av området och sökanden utreda vilka konsekvenser verksamheten enligt malmletningstillståndet, gruvtillståndet eller guldvaskningstillståndet har för samernas rätt som urfolk att bevara och utveckla sitt språk och sin kultur, och överväga vilka åtgärder som behövs för att minska och förebygga olägenheterna. I detta sammanhang ska uppmärksamhet fästas vid

Tillståndsmyndigheten ska, utifrån den utredning som sökanden lämnar i sin tillståndsansökan, i samarbete med tillståndssökanden, sameetinget, skolternas byastämma, renbeteslagen på området och den myndighet eller inrättning som ansvarar för förvaltningen av området bedöma verksamhetens konsekvenser för samernas rätt som urfolk att bevara och utveckla sitt språk, sin kultur och sina traditionella näringar, och överväga vilka åtgärder som behövs för att minska och förebygga olägenheterna. Sameetinget, skolternas byastämma och renbeteslagen på området ska ges tillfälle att ta ställning till utredningen innan samarbetet inleds.

1) motsvarande gällande tillstånd i närheten av det område som avses i ansökan,

Tillståndsmyndigheten kan för att utreda ärendet ordna ett möte till vilket företrädare för sameetinget, skolternas byastämma, skoltrådet, de berörda renbeteslagen, sökanden, den myndighet eller inrättning som ansvarar för förvaltningen av området, kommunen, fiskeriområdet och de samfällda skogarna inbjuds för att höras.

2) vilka sådana områden ansökan gäller som med tanke på samernas rättigheter som urfolk är viktiga,

Tillståndsmyndigheten ska inom det område enligt 2 § 2 mom. i renskötselagen som är särskilt avsett för renskötsel (särskilt renskötseområde) i samarbete med renbeteslagen på området utreda vilka olägenheter verksamheten enligt tillståndet orsakar renskötseln.

3) andra former av områdesanvändning som stör samernas rättigheter som urfolk inom det område som avses i ansökan och i dess närhet. Vad som föreskrivs i 1 mom. gäller också sådana projekt utanför samernas hembygdsområde som har en avsevärd betydelse för samernas rättigheter som urfolk.

Tillståndsmyndigheten ska inom skoltområdet begära utlåtande av skolternas byastämma för att utreda vilka konsekvenser verksamheten enligt tillståndet har för skolternas näringar och levnadsförhållanden. Bestämmelser om remissförfarandet finns i 56 § i skoltlagen.

Tillståndsmyndigheten ska inom skoltområdet begära utlåtande av skolternas byastämma för att utreda vilka konsekvenser verksamheten enligt tillståndet har för skolternas näringar och levnadsförhållanden. Bestämmelser om remissförfarandet finns i 56 § i skoltlagen.

Tillståndsmyndigheten ska inom det särskilda renskötseområdet i samarbete med renbeteslagen på området utreda vilka olägenheter verksamhet enligt tillståndet orsakar renskötseln.

Gällande lydelse

Tillståndsmyndigheten kan för att utreda ärendet vid behov ordna ett möte till vilket företrädare för sametinget, skolternas byastämma, skolrådet, de berörda renbeteslagen, sökanden, den myndighet eller inrättning som ansvarar för förvaltningen av området, kommunen, fiskeområdet och de samfälliga skogarna inbjuds för att höras. I fråga om förhandlingsskyldigheten föreskrivs dessutom i 9 § i sametingslagen och 53 § i renskötellagen.

39 §

Anmärkningar och åsikter

44 §

Förbehållsanmälan

Föreslagen lydelse

Bestämmelser om förhandlingsskyldigheten finns dessutom i 9 § i sametingslagen och 53 § i renskötellagen.

Närmare bestämmelser om samarbetsförfarandet och om innehållet i bedömningen får utfärdas genom förordning av statsrådet.

39 §

Anmärkningar och åsikter

Gruvmyndigheten ska dessutom ordna en för allmänheten öppen tillställning som stöd för framställandet av anmärkningar och framförandet av åsikter när det är fråga om en ansökan om gruvtillstånd, ändring av gruvtillstånd eller förlängning av giltighetstiden för ett gruvtillstånd, om det inte kan anses vara uppenbart onödigt att ordna tillställningen. Vid tillställningen ska det ges en redogörelse för innehållet i tillståndsansökan. Information om den för allmänheten öppna tillställningen ska lämnas med iakttagande av vad som i 40 § föreskrivs om information om tillståndsansökan. Närmare bestämmelser om tillställningen och dess innehåll får utfärdas genom förordning av statsrådet.

44 §

Förbehållsanmälan

Från förbehållsområdet ska avgränsas de områden som avses i 7 § 2 mom. och 9 § 4 mom. Från förbehållsområdet ska avgränsas nationalparker enligt 11 § i naturvårdslagen och naturreservat enligt 12 § i den lagen.

Den som gör förbehållet ska informera de kommuner inom vilka förbehållsområdet finns om att en förbehållsanmälan har lämnats. Om förbehållsområdet finns inom samernas hembygdsområde ska den som gör förbehållet

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

också informera sametinget, och om förbehållsområdet finns inom skoltområdet ska den som gör förbehållet dessutom informera skolternas byastämma.

46 §

46 §

Hinder för beviljande av malmletningstillstånd och guldvaskningstillstånd

Hinder för beviljande av malmletningstillstånd och guldvaskningstillstånd

Malmletningstillstånd och guldvaskningstillstånd får inte beviljas

Malmletningstillstånd och guldvaskningstillstånd får inte beviljas

7) för ett område i fråga om vilket kommunen av grundad anledning som har samband med planläggning eller annan områdesanvändning motsätter sig att tillstånd beviljas, om det inte finns något särskilt skäl för att tillstånd ska beviljas,

7) för ett område i fråga om vilket kommunen av *vägande* skäl som har samband med planläggning eller annan områdesanvändning motsätter sig att tillstånd beviljas, *om inte ett viktigt allmänt intresse kräver att tillstånd beviljas,*

8) om det finns vägande skäl att misstänka att sökanden, på grund av omfattningen av det område ansökan gäller eller av andra orsaker som kommit fram i samband med handläggningen av ansökan, inte har förutsättningar eller uppenbarligen inte heller avser att inleda verksamhet enligt tillståndet, eller om sökanden tidigare i väsentlig grad har försummat de skyldigheter som grundar sig på denna lag; vid bedömningen av hur väsentliga försummelseerna är ska särskild vikt fästas vid hur systematiska försummelseerna är, hur länge de varat, hur ofta de upprepats och hur stort antal skador de orsakat.

8) *för ett område där verksamhet enligt tillståndet medför väsentlig olägenhet för annan näringsverksamhet,*

9) *om det finns vägande skäl att misstänka att sökanden, på grund av omfattningen av det område ansökan gäller eller av andra orsaker som kommit fram i samband med handläggningen av ansökan, inte har förutsättningar eller uppenbarligen inte heller avser att inleda verksamhet enligt tillståndet, eller om sökanden tidigare i väsentlig grad i verksamhet enligt denna lag har försummat de skyldigheter som grundar sig på den lagstiftning som tillämpas på verksamheten; vid bedömningen av hur väsentliga försummelseerna är ska särskild vikt fästas vid hur systematiska försummelseerna är, hur länge de varat, hur ofta de upprepats och hur stort antal skador de orsakat.*

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

47 §

47 §

Förutsättningar för beviljande av gruvtillstånd

Förutsättningar för beviljande av gruvtillstånd

Gruvområdets och hjälpområdets förhållande till den övriga områdesanvändningen ska vara utrett. Gruvdriften ska grunda sig på en plan med rättsverkningar enligt markanvändnings- och bygglagen eller ärendet ska, med hänsyn till konsekvenserna av gruvdriften, i övrigt vara tillräckligt utrett i samarbete med kommunen, landskapsförbundet och närings-, trafik- och miljöcentralen. Bestämmelser om planens rättsverkningar finns i markanvändnings- och bygglagen.

Sökanden ska förfoga över sådan sakkunskap som behövs med tanke på verksamheten enligt tillståndet och tillräckliga ekonomiska förutsättningar.

Gruvdriften ska grunda sig på en sådan detaljplan enligt markanvändnings- och bygglagen eller sådan generalplan med rättsverkningar enligt den lagen i vilken gruvområdets och hjälpområdets läge och förhållande till den övriga områdesanvändningen har utretts.

48 §

48 §

Hinder för beviljande av gruvtillstånd

Hinder för beviljande av gruvtillstånd

Gruvtillstånd får inte beviljas om det finns vägande skäl att misstänka att sökanden, på grund av omständigheter som kommit fram i samband med handläggningen av ansökan, inte har förutsättningar eller uppenbarligen inte heller avser att se till att gruvdrift inleds, eller om sökanden tidigare i väsentlig grad har försummat de skyldigheter som grundar sig på denna lag. Vid bedömningen av hur väsentliga försummelserna är ska särskild vikt fästas vid hur systematiska försummelserna är, hur länge de varat, hur ofta de upprepats och hur stort antal skador de orsakat.

Gruvtillstånd får inte beviljas om det finns vägande skäl att misstänka att sökanden, på grund av omständigheter som kommit fram i samband med handläggningen av ansökan, inte förfogar över sådan sakkunskap som behövs med tanke på verksamheten enligt tillståndet eller tillräckliga ekonomiska förutsättningar eller uppenbarligen inte heller avser att se till att gruvdrift inleds, eller om sökanden tidigare i väsentlig grad i verksamhet enligt denna lag har försummat de skyldigheter som grundar sig på den lagstiftning som tillämpas på verksamheten. Vid bedömningen av hur väsentliga försummelserna är ska särskild vikt fästas vid hur systematiska försummelserna är, hur länge de varat, hur ofta de upprepats och hur stort antal skador de orsakat.

Gällande lydelse

Även om villkoren för beviljande av gruvtillstånd uppfylls och det enligt denna lag inte finns något hinder för att bevilja tillstånd, får tillstånd inte beviljas, om gruvdriften orsakar fara för allmän säkerhet eller betydande skadliga miljökonsekvenser eller i hög grad försämrar ortens bosättnings- eller näringsförhållanden och faran eller konsekvenserna inte kan förhindras genom tillståndsvillkor.

51 §

Bestämmelser i malmletningstillstånd

Malmletningstillståndet ska innehålla behövliga bestämmelser för att trygga allmänna och enskilda intressen om

2) minskandet av olägenheter för renskötseln inom det särskilda renskötselområdet,

3) säkerställandet av att verksamhet enligt tillståndet inte äventyrar samernas ställning som urfolk inom samernas hembygdsområde och skolternas rättigheter inom skoltområdet enligt skoltlagen,

Föreslagen lydelse

Även om villkoren för beviljande av gruvtillstånd uppfylls och det enligt denna lag inte finns något hinder för att bevilja tillstånd, får tillstånd inte beviljas, om gruvdriften orsakar fara för allmän säkerhet eller betydande skadliga miljökonsekvenser eller i hög grad försämrar ortens bosättnings- eller näringsförhållanden och faran eller konsekvenserna inte kan förhindras genom tillståndsvillkor.

51 §

Bestämmelser i malmletningstillstånd

Malmletningstillståndet ska innehålla behövliga bestämmelser för att trygga allmänna och enskilda intressen om

2) minskandet av olägenheter för renskötseln inom det särskilda renskötselområdet *och för andra av samernas traditionella näringar inom samernas hembygdsområde,*

3) säkerställandet av att verksamhet enligt tillståndet inte äventyrar samernas *rätt att bevara och utveckla sitt språk, sin kultur och sina traditionella näringar inom samernas hembygdsområde eller äventyrar skolternas rättigheter enligt skoltlagen inom skoltområdet,*

9 a) åtgärder för att säkerställa att malmletningen och annan användning av malmletningsområdet inte medför olägenhet för människors hälsa eller fara för den allmänna säkerheten, väsentlig olägenhet för annan näringsverksamhet, betydande förändringar i naturförhållandena, väsentlig skada på sällsynta eller värdefulla naturförekomster, avsevärd olägenhet för landskapet eller andra betydande skadliga miljökonsekvenser,

När tillståndsvillkor enligt 2 mom. 1 punkten meddelas om tidpunkterna och metoderna för malmletningsundersökningarna och om de anordningar och konstruktioner som har samband med malmletningen ska god praxis för att minska miljökonsekvenserna av malmletningen beaktas.

Gällande lydelse

52 §

Bestämmelser i gruvtillstånd

Gruvtillståndet ska innehålla behövliga bestämmelser för att trygga allmänna och enskilda intressen om

4) minskandet av olägenheter för renskötseln inom det särskilda renskötselområdet,

5) säkerställandet av att verksamhet enligt tillståndet inte äventyrar samernas ställning som urfolk inom samernas hembygdsområde och skolternas rättigheter inom skoltområdet enligt skoltlagen,

54 §

Bestämmelser i guldvaskningstillstånd

Föreslagen lydelse

52 §

Bestämmelser i gruvtillstånd

Gruvtillståndet ska innehålla behövliga bestämmelser för att trygga allmänna och enskilda intressen om

4) minskandet av olägenheter för renskötseln inom det särskilda renskötselområdet och för andra av samernas traditionella näringar inom samernas hembygdsområde,

5) säkerställandet av att verksamhet enligt tillståndet inte äventyrar samernas rätt att bevara och utveckla sitt språk, sin kultur och sina traditionella näringar inom samernas hembygdsområde eller äventyrar skolternas rättigheter enligt skoltlagen inom skoltområdet,

8 a) bevarande och förnyande av trädbestånd och annan växtlighet samt nya planteringar under gruvdriften,

8 b) placeringen av funktionerna på gruvområdet med beaktande av konsekvenserna för naturens mångfald och övriga miljökonsekvenser,

8 c) åtgärder för att förhindra betydande skadliga miljökonsekvenser,

8 d) åtgärder för att förhindra att ortens bostättnings- eller näringsförhållanden försämras avsevärt,

8 e) stegvis stängning av gruvan,

54 §

Bestämmelser i guldvaskningstillstånd

Närmare bestämmelser om bestämmelserna i gruvtillstånd får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Gällande lydelse

Guldvaskningstillståndet ska innehålla behövliga bestämmelser för att trygga allmänna och enskilda intressen om

3) minskandet av olägenheter för renskötseln inom det särskilda renskötselområdet,

4) säkerställandet av att verksamheten enligt tillståndet inte äventyrar samernas ställning som urfolk inom samernas hembygdsområde och skolternas rättigheter inom skoltområdet enligt skoltlagen,

55 §

Avgörande av ärenden om förbehållsanmälan

56 §

Tillståndsbeslutets innehåll

I ett beslut som gäller malmletningstillstånd, gruvtillstånd, guldvaskningstillstånd och gruvområdesinlösningstillstånd ska syftet med ansökan anges eller ansökan i behövlig omfattning fogas till beslutet. I beslutet ska ställning tas till de krav som specificeras i utlåtanden och anmärkningar.

Föreslagen lydelse

Guldvaskningstillståndet ska innehålla behövliga bestämmelser för att trygga allmänna och enskilda intressen om

3) minskandet av olägenheter för renskötseln inom det särskilda renskötselområdet och för andra av samernas traditionella näringar inom samernas hembygdsområde,

4) säkerställandet av att verksamheten enligt tillståndet inte äventyrar samernas rätt att bevara och utveckla sitt språk, sin kultur och sina traditionella näringar inom samernas hembygdsområde eller äventyrar skolternas rättigheter enligt skoltlagen inom skoltområdet,

55 §

Förbehållsbeslut

Närmare bestämmelser om bestämmelserna i guldvaskningstillstånd får utfärdas genom förordning av statsrådet.

I ett förbehållsbeslut ska förbehållets syfte och verkningar anges. I förbehållsbeslutet ska förbehållsområdets läge och gränser samt beslutets giltighetstid fastställas.

Närmare bestämmelser om innehållet i förbehållsbeslutet får utfärdas genom förordning av statsrådet.

56 §

Tillståndsbeslutets innehåll

I ett beslut som gäller malmletningstillstånd, gruvtillstånd, guldvaskningstillstånd och gruvområdesinlösningstillstånd ska syftet med ansökan anges eller ansökan i behövlig omfattning fogas till beslutet. *I beslutet ska specificerade yrkanden som har framställts i utlåtanden, anmärkningar och åsikter bemötas.*

Till ett beslut om gruvtillstånd ska fogas en karta över gruvområdet.

Gällande lydelse

58 §

Information om tillståndsbeslut

Om beslutet omfattar samernas hembygdsområde eller gäller ett sådant projekt som avses i 38 § 2 mom., ska en kopia av beslutet sändas till sametinget. Om beslutet omfattar skoltområdet ska en kopia av det sändas till skolternas byastämma, och om det omfattar det särskilda renskötselområdet ska en kopia av beslutet sändas till det berörda renbeteslaget.

59 §

Information om beslut om gruvområdesinlösningsstillstånd

Tillståndsmyndigheten ska sända en kopia av beslutet till ägarna och innehavarna av fastigheterna på gruvområdet och utan dröjsmål till Lantmäteriverket.

61 §

Förlängning av malmletningstillstånds giltighetstid

Villkor för en förlängning av malmletningstillståndets giltighetstid är att

1) malmletningen har varit effektiv och systematisk,

Föreslagen lydelse

Närmare bestämmelser om tillståndsbeslutets motivering och om den karta som ska fogas till tillståndsbeslutet får utfärdas genom förordning av statsrådet.

58 §

Information om tillståndsbeslut

Om beslutet omfattar samernas hembygdsområde, ska en kopia av beslutet sändas till sametinget. Om beslutet omfattar skoltområdet ska en kopia av det sändas till skolternas byastämma och om beslutet omfattar renskötselområdet ska en kopia av det sändas till det berörda renbeteslaget.

59 §

Information om beslut om gruvområdesinlösningsstillstånd

Tillståndsmyndigheten ska sända en kopia av beslutet till ägarna och innehavarna av fastigheterna på gruvområdet och utan dröjsmål till gruvmyndigheten och Lantmäteriverket.

61 §

Förlängning av malmletningstillstånds giltighetstid

Villkor för en förlängning av malmletningstillståndets giltighetstid är att

1) innehavaren av tillståndet till väsentliga delar har utfört undersökningsåtgärderna enligt den arbetsplan som ligger till grund för malmletningstillståndet och malmletningen även i övrigt har varit effektiv och systematisk,

3) tillståndshavaren inte i väsentlig grad i verksamhet enligt det tillstånd som ansökan

Gällande lydelse

3) innehavaren av tillståndet har fullgjort skyldigheterna enligt denna lag och också tillståndsvillkoren,

Föreslagen lydelse

gäller har försummat de skyldigheter som grundar sig på den lagstiftning som tillämpas på verksamheten eller de tillståndsvillkor som meddelats i tillståndet; vid bedömningen av hur väsentliga försummelseerna är ska särskild vikt fästas vid hur systematiska försummelserna är, hur länge de varat, hur ofta de upprepat och hur stort antal skador de orsakat.

61 a §

Markägarens samtycke till förlängning av malmletningstillståndets giltighetstid

Utöver vad som i 61 § föreskrivs om villkoren för en förlängning av malmletningstillståndets giltighetstid krävs för en förlängning av tillståndets giltighetstid att sökanden visar att samtycke för förlängningen har getts av de för förvaltningen av området ansvariga myndigheter eller inrättningar eller de fastighetsägare vars fastigheter täcker minst hälften av malmletningsområdet när förlängning söks för ett tillstånd som varit i kraft i minst tio år. Samtycket gäller tills malmletningstillståndet förfaller eller det återkallas.

Om samtycke inte har erhållits, kan verksamhetsutövaren hos statsrådet ansöka om att statsrådet förordar en förlängning av malmletningstillståndets giltighetstid. Statsrådet kan förorda ansökan, om projektet krävs på grund av ett viktigt allmänt intresse. Vid prövningen om projektet krävs på grund av ett viktigt allmänt intresse beaktas projektets lokala och regionala ekonomiska konsekvenser, sysselsättningseffekterna och samhällets behov av råvaruförsörjning. Ansökan om förordande av statsrådet ska lämnas till statsrådet. Statsrådets beslut om förordande ersätter det samtycke som avses i 1 mom.

Närmare bestämmelser om markägarens samtycke får utfärdas genom förordning av statsrådet.

61 b §

Förlängning av malmletningstillståndets giltighetstid i exceptionella situationer

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Om malmletning som grundar sig på ett lagakraftvunnet tillstånd måste avbrytas under tillståndets giltighetstid på grund av force majeure eller av andra särskilda skäl som inte beror på verksamhetsutövaren, kan gruvmyndigheten på ansökan av verksamhetsutövaren förlänga tillståndets giltighetstid för högst så lång tid som arbetet har varit avbrutet. På handläggningen av ansökan tillämpas bestämmelserna i 37—40 och 42 § om handläggning av tillståndsansökan. På beslutet tillämpas vad som föreskrivs i 56 § 1 mom. om innehållet i tillståndsbeslut, i 57 § om meddelande av tillståndsbeslut och i 58 § om information om tillståndsbeslut. En i denna paragraf avsedd förlängning av ett tillstånds giltighetstid beaktas inte vid beräkningen av den maximitid för tillståndet som avses i 61 § 1 mom.

62 §

62 §

Regelbunden översyn samt tidsbegränsning av gruvtillstånd

Regelbunden översyn samt tidsbegränsning av gruvtillstånd

Tillståndsmyndigheten ska se över bestämmelserna i gruvtillstånd som är i kraft tills vidare minst vart tionde år. Tillståndsmyndigheten ska uppge översynsintervallet i tillståndet. För att trygga ett nödvändigt allmänt eller enskilt intresse eller av något annat särskilt skäl kan det bestämmas att också villkoren i ett tidsbegränsat gruvtillstånd ska ses över regelbundet.

Tillståndsmyndigheten ska se över bestämmelserna i gruvtillstånd som är i kraft tills vidare minst vart tionde år. Tillståndsmyndigheten ska uppge översynsintervallet i tillståndet. För att trygga ett nödvändigt allmänt eller enskilt intresse eller av något annat särskilt skäl kan det bestämmas att också villkoren i ett tidsbegränsat gruvtillstånd ska ses över regelbundet. *När bestämmelserna i gruvtillstånd ses över ska tillståndsmyndigheten dessutom försäkra sig om att innehavaren av gruvtillståndet inte omfattas av sådana hinder som anges i 48 § 1 mom.*

63 §

63 §

Förlängning av gruvtillstånds giltighetstid

Förlängning av gruvtillstånds giltighetstid

Villkor för en förlängning av gruvtillståndets giltighetstid är att

Villkor för en förlängning av gruvtillståndets giltighetstid är att

Gällande lydelse

3) tillståndshavaren inte väsentligt har brutit mot skyldigheter enligt denna lag eller mot tillståndsvillkoren.

65 §

Förlängning av guldvaskningstillståndets giltighetstid

Villkor för en förlängning av guldvaskningstillståndets giltighetstid är att

3) guldvaskaren har fullgjort skyldigheterna enligt denna lag och också tillståndsvillkoren,

73 §

Överföring av tillstånd

Tillståndshavaren kan ansöka om överföring av tillståndet genom ansökan hos gruvmyndigheten. I ansökan ska en med tanke på överföringen behövlig och tillförlitlig redogörelse ges om mottagaren och om andra omständigheter som är betydande med tanke på handläggningen av överföringen. Till ansökan ska behövliga myndighetsintyg, registerutdrag och motsvarande handlingar fogas genom vilka uppgifterna i ansökan och mottagarens samtycke verifieras. Närmare bestämmelser om ansökan får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Föreslagen lydelse

3) tillståndshavaren inte i väsentlig grad i verksamhet enligt det tillstånd som ansökan gäller har försummat de skyldigheter som grundar sig på den lagstiftning som tillämpas på verksamheten eller de tillståndsvillkor som meddelats i tillståndet; vid bedömningen av hur väsentliga försummelseerna är ska särskild vikt fästas vid hur systematiska försummelseerna är, hur länge de varat, hur ofta de upprepats och hur stort antal skador de orsakat.

65 §

Förlängning av guldvaskningstillståndets giltighetstid

Villkor för en förlängning av guldvaskningstillståndets giltighetstid är att

3) guldvaskaren inte i väsentlig grad i verksamhet enligt det tillstånd som ansökan gäller har försummat de skyldigheter som grundar sig på den lagstiftning som tillämpas på verksamheten eller de tillståndsvillkor som meddelats i tillståndet; vid bedömningen av hur väsentliga försummelseerna är ska särskild vikt fästas vid hur systematiska försummelseerna är, hur länge de varat, hur ofta de upprepats och hur stort antal skador de orsakat,

73 §

Överföring av tillstånd

Tillståndshavaren kan ansöka om överföring av tillståndet genom ansökan hos gruvmyndigheten. I ansökan ska en med tanke på överföringen behövlig och tillförlitlig redogörelse ges om mottagaren, om syftet med överföringen, om mottagarens planer på att bedriva verksamhet enligt det tillstånd som överförs och om andra omständigheter som är av betydelse med tanke på handläggningen av överföringen. Till ansökan ska behövliga myndighetsintyg, registerutdrag och motsvarande handlingar fogas genom vilka uppgif-

Gällande lydelse

Gruvmyndigheten ska godkänna överföringen av ett tillstånd, om mottagaren uppfyller de villkor som nämns i 1 mom. och de handlingar som avses i 2 mom. har lämnats in till myndigheten. Gruvmyndigheten kan dock på de grunder som nämns i 46 § 1 mom. 8 punkten avslå en ansökan om överföring av malmletningstillstånd och guldvaskningstillstånd och på de grunder som nämns i 48 § 1 mom. avslå en ansökan om överföring av gruvtillstånd.

74 §

Meddelande av beslut om överföring av tillstånd och information om detta

Gruvmyndigheten ska sända beslutet till sökanden och en kopia av det till mottagaren. *En mottagare av ett överfört malmletningstillstånd ska utan dröjsmål skriftligen underrätta ägarna av fastigheter inom malmletningsområdet om saken, och en mottagare av ett överfört gruvtillstånd ska utan dröjsmål skriftligen underrätta ägarna av fastigheter inom gruvområdet om saken.*

Gruvmyndigheten ska informera tillståndshavaren och mottagaren om överföringen av ett gruvområdesinlösningstillstånd.

75 §

Meddelande av förbehållsbeslut och information om detta

Föreslagen lydelse

terna i ansökan och mottagarens samtycke verifieras. Närmare bestämmelser om ansökan får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Gruvmyndigheten ska godkänna överföringen av ett tillstånd, om mottagaren uppfyller de villkor som nämns i 1 mom. och de handlingar som avses i 2 mom. har lämnats in till myndigheten. Gruvmyndigheten kan dock på de grunder som nämns i 46 § 1 mom. 9 punkten avslå en ansökan om överföring av malmletningstillstånd och guldvaskningstillstånd och på de grunder som nämns i 48 § 1 mom. avslå en ansökan om överföring av gruvtillstånd.

74 §

Meddelande av beslut om överföring av tillstånd och information om detta

Gruvmyndigheten ska sända beslutet till sökanden och en kopia av det till mottagaren *samt skriftligen underrätta ägarna av fastigheter inom tillståndsområdet om överföringen.*

I fråga om överföring av ett gruvområdesinlösningstillstånd ska gruvmyndigheten informera tillståndshavaren och mottagaren *samt ägarna av de fastigheter som tillståndet gäller.*

75 §

Meddelande av förbehållsbeslut och information om detta

Om förbehållsområdet finns inom samernas hembygdsområde ska en kopia av beslutet sändas till sametinget, och om förbehållsområdet finns inom skoltområdet ska en kopia dessutom sändas till skolternas byastämma.

Gällande lydelse

76 §

Förbehållsbesluts giltighet

Ett förbehållsbeslut är i kraft högst 24 månader efter det att förbehållsanmälan har gjorts. Gruvmyndigheten ska när förbehållsbeslutets giltighetstid övervägs särskilt beakta den tid som behövs för uppgörandet av en arbetsplan och för andra åtgärder för att förbereda ansökan om malmletningstillstånd.

Föreslagen lydelse

Om förbehållsområdet finns inom renskötselområdet, ska en kopia av beslutet sändas till det berörda renbeteslaget.

76 §

Förbehållsbesluts giltighet

Ett förbehållsbeslut är i kraft högst 12 månader efter det att förbehållsanmälan har gjorts. Gruvmyndigheten ska när förbehållsbeslutets giltighetstid övervägs särskilt beakta den tid som behövs för uppgörandet av en arbetsplan och för andra åtgärder för att förbereda ansökan om malmletningstillstånd.

Trots vad som i 1 mom. föreskrivs om förbehållsbesluts giltighet kan gruvmyndigheten besluta att förbehållsbeslutet är i kraft högst 24 månader från det att förbehållsanmälan har gjorts, om den som gjort förbehållet visar att särskilda skäl talar för en avvikelse från förbehållets giltighetstid enligt 1 mom., om inte andra orsaker som framkommit i samband med handläggningen av förbehållsanmälan hindrar att förbehållsbeslutet beviljas för en längre tid än 12 månader.

77 §

Gruvförrättning

Inlösen av nyttjanderätt och av andra särskilda rättigheter till de områden som behövs som gruvområde och hjälpområde för gruvan görs i samband med gruvförrättningen. Vid inlösen iaktas bestämmelserna i lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter (603/1977), nedan *inlösningslagen*, om inte något annat föreskrivs nedan. I fråga om rättande eller korrigering av fel som upptäckts vid gruvförrättningen eller framställning om återbrytande av en förrättning eller ett beslut gäller vad som bestäms om fastighetsförrättning i fastighetsbildningslagen (554/1995).

77 §

Gruvförrättning

*Vid en gruvförrättning görs inlösen av nyttjanderätt och av andra särskilda rättigheter till de områden som behövs som gruvområde och hjälpområde för gruvan samt fastställs gruvområdets dimensioner. Vid inlösen iaktas bestämmelserna i lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter (603/1977), nedan *inlösningslagen*, om inte något annat föreskrivs nedan. I fråga om rättande eller korrigering av fel som upptäckts vid gruvförrättningen eller framställning om återbrytande av en förrättning eller ett beslut tillämpas vad som föreskrivs om fastighetsförrättning i fastighetsbildningslagen (554/1995).*

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

78 §

Gruvförrättning i särskilda fall

Om det råder oklarhet om gränsen för ett gruvområde, ett utmål eller ett hjälpområde för en gruva, kan en gruvförrättning verkställas för att utreda gränsen. Gränsen bestäms enligt den gräns som avses i gruvtillståndet. Ringa avvikelser från den gräns som anges i gruvtillståndet får göras av särskilda skäl. Om gränsen har bestämts vid en tidigare förrättning, ska den behålla sin förra sträckning. Vid förrättningen kan ersättning bestämmas för olägenhet och skada, om gruvdriften har utvidgats utanför det område som anvisats i gruvtillståndet eller det område som bestämts vid en tidigare förrättning. Förrättning får sökas av innehavaren av gruvrätt, av ägaren till en fastighet som med stöd av gruvtillstånd omfattas av nyttjanderätt eller någon annan rättighet eller till en fastighet som gränsar till en sådan fastighet eller av den som för fastighetsregistret.

8 a kap.

Avgift för förbehåll

98 a §

**Skyldighet att betala avgift för förbehåll
samt avgiftens storlek**

Den som gjort ett förbehåll är skyldig att betala en avgift för förbehållet. Avgiftens storlek bestäms enligt förbehållsområdets storlek och är 1 euro per hektar. Förbehållsområdets storlek är den i förbehållsbeslutet angivna arealen för förbehållsområdet.

Avgift för förbehåll behöver dock inte betalas, om den som gjort förbehållet är en statlig inrättning.

98 b §

Påförande av avgift för förbehåll

Gruvmyndigheten påför avgiften för förbehåll utifrån förbehållsbeslutet.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Beslut om avgiften för förbehåll ska fattas utan dröjsmål efter att förbehållsbeslutet har fattats.

98 c §

Uppbörd av avgiften för förbehåll samt ränta

Avgift för förbehåll betalas till gruvmyndigheten. Avgiften för förbehåll förfaller till betalning vid den tidpunkt som fastställs av gruvmyndigheten, dock tidigast den 30 dagen efter dagen för beslutet. Gruvmyndigheten ska sända beslutet om avgiften för förbehåll till den avgiftsskyldige senast 30 dagar före förfallodagen.

Om betalningen fördröjs, ska dröjsmålsränta enligt 4 § i räntelagen betalas på beloppet.

98 d §

Rättelse av beslut på myndighetsinitiativ

Om en avgiftsskyldig på grund av ett fel har påförts för stor avgift för förbehåll, ska avgiftsbeslutet rättas, om inte saken har avgjorts genom beslut med anledning av besvär. Rättelse till den avgiftsskyldiges fördel kan göras inom tre år från ingången av kalenderåret efter det år då avgiftsposten påfördes.

Om en avgiftsskyldig på grund av ett räknefel eller ett motsvarande misstag, eller på grund av att saken till någon del inte har utretts, inte har påförts föreskriven avgift för förbehåll eller en del av avgiften, ska avgiftsbeslutet rättas, om inte saken har avgjorts genom beslut med anledning av besvär. Rättelse till avgiftsmottagarens fördel kan göras inom ett år från ingången av kalenderåret efter det år då avgiften eller en del av den påfördes eller borde ha påförts.

Gruvmyndigheten ska rätta ett beslut om avgift för förbehåll, om förbehållsrådets storlek har ändrats till följd av besvär som anförts över förbehållsbeslutet.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

98 e §

Sökande av ändring i beslut om avgift för förbehåll

Bestämmelser om sökande av ändring i beslut om avgift för förbehåll finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

Avgiften för förbehåll ska trots ändringssökande betalas inom den tid som satts ut av gruvmyndigheten.

10 kap.

10 kap.

Säkerheter

Säkerheter

107 §

107 §

Säkerhet för malmletning och guldvaskning

Säkerhet för malmletning och guldvaskning

En innehavare av malmletningstillstånd och en guldvaskare ska ställa säkerhet för ersättning av eventuell skada och olägenhet och för genomförande av efterbehandlingsåtgärder, om det inte ska anses vara onödigt med beaktande av verksamhetens art och omfattning, verksamhetsområdets särdrag, tillståndsvillkoren för verksamheten och tillståndssökandens soliditet.

En innehavare av malmletningstillstånd och en guldvaskare ska ställa säkerhet för ersättning av eventuell skada och olägenhet och för genomförande av efterbehandlingsåtgärder med beaktande av verksamhetens art och omfattning samt verksamhetsområdets särdrag.

Trots vad som i 1 mom. föreskrivs om ställande av säkerhet kan gruvmyndigheten i malmletningstillståndet besluta att säkerhet inte behöver ställas, om innehavaren av malmletningstillståndet är en statlig inrättning.

Närmare bestämmelser om säkerheten får utfärdas genom förordning av statsrådet.

108 §

108 §

Säkerhet för avslutande av gruvdriften

Säkerhet för avslutande av gruvdriften och för vissa avvikande situationer

En innehavare av gruvtillstånd ska för de avslutande åtgärderna och efterbehandlingsåtgärderna i samband med gruvdriften ställa säkerhet som är tillräcklig med beaktande av

En innehavare av gruvtillstånd ska ställa säkerhet

1) för avslutande åtgärder och efterbehandlingsåtgärder i samband med gruvdriften, vilka omfattar

Gällande lydelse

gruvdriftens art och omfattning, tillståndsvillkoren för verksamheten och de säkerheter som krävs med stöd av någon annan lag

Föreslagen lydelse

a) i gruvtillståndet särskilt angivna avslutande åtgärder och efterbehandlingsåtgärder,
b) åtgärder enligt 143 § och 144 § 1 mom.,
c) i beslutet om upphörande av gruvdrift särskilt angivna avslutande åtgärder och efterbehandlingsåtgärder,

d) åtgärder enligt 150 § 1 och 2 mom. under en tid av minst 30 år, om inte innehavaren av gruvtillstånd visar att något annat räcker,

2) för säkerhetsåtgärder i avvikande situationer under en period av ett år,

3) för ett belopp motsvarande den i 100 § 2 mom. avsedda årliga delen av brytningsersättningen för ett år, till den del innehavaren av gruvtillståndet inte helt eller delvis äger fastigheterna inom gruvområdet.

Säkerheten ska vara tillräcklig med beaktande av gruvdriftens art och omfattning, tillståndsvillkoren för verksamheten och de säkerheter som krävs med stöd av någon annan lag. Närmare bestämmelser om hur säkerheten räknas ut får utfärdas genom förordning av statsrådet.

109 §

Förfarande för ställande av säkerhet

109 §

Förfarande för ställande av säkerhet

Gruvmyndigheten ska på eget initiativ justera säkerhetens storlek, om verksamhetens art och omfattning eller verksamhetens konsekvenser för den allmänna säkerheten, människors hälsa eller miljön efter det att tillståndet beviljades har förändrats så att säkerhetens art eller storlek därför behöver justeras. Samtidigt ska gruvmyndigheten bestämma en tidpunkt för när ändringarna träder i kraft.

112 §

Allmän skyldighet att sörja för gruvssäkerheten

Den som bedriver gruvdrift är skyldig att sörja för gruvssäkerheten. Denne är skyldig att särskilt sörja för gruvans strukturella och tekniska säkerhet och för att förebygga tillbud

112 §

Allmän skyldighet att sörja för gruvssäkerheten

Den som bedriver gruvdrift är skyldig att sörja för gruvssäkerheten. Denne ska särskilt sörja för gruvans strukturella och tekniska säkerhet och för att förebygga tillbud, olyckor

Gällande lydelse

och olyckor i gruvan och begränsa skadliga följder av dem.

Föreslagen lydelse

och andra exceptionella situationer i gruvan och begränsa de skadliga följderna av dem för hälsan, miljön eller den allmänna säkerheten.

120 §

Beredskap för att avsluta gruvdriften

Den som bedriver gruvdrift ska vid planeringen och anläggandet av en gruva och vid gruvdriften beakta att gruvdriften ska kunna avslutas och gruvan stängas på ett säkert sätt.

120 §

Beredskap för att avsluta gruvdriften

Den som bedriver gruvdrift ska vid planeringen och anläggandet av en gruva och vid gruvdriften beakta *en stegvis stängning av gruvan, användningen av området efter det att gruvdriften upphört samt* att gruvdriften ska kunna avslutas och gruvan stängas på ett säkert sätt.

143 §

Iståndsättning av området

Den som bedriver gruvdrift ska senast två år efter det att gruvdriften upphört försätta gruvområdet och hjälpområdet för gruvan i det skick som den allmänna säkerheten kräver, sörja för att de iståndsätts, snyggas upp och anpassas till landskapet samt vidta de åtgärder som fastställts i gruvtillståndet och gruvssäkerhetstillståndet.

143 §

Iståndsättning av området

Den som bedriver gruvdrift ska senast två år efter det att gruvdriften upphört försätta gruvområdet och hjälpområdet för gruvan i det skick som den allmänna säkerheten kräver, sörja för att de iståndsätts, snyggas upp och anpassas till landskapet samt vidta de åtgärder som anges i gruvtillståndet och gruvssäkerhetstillståndet *så att den stängda gruvan inte medför några betydande skadliga konsekvenser för människors hälsa eller miljön.*

Närmare bestämmelser om iståndsättning av området får utfärdas genom förordning av statsrådet.

144 §

Bortskaffande av brutna gruvmineral och av byggnader och konstruktioner

Den som bedriver gruvdrift får hålla kvar gruvmineral som brutits i gruvan samt byggnader och konstruktioner ovan jord i två år efter det att gruvdriften upphört. Efter detta övergår de utan ersättning till fastighetsägaren, som kan kräva att de bortskaffas på verksamhetsutövarens bekostnad.

144 §

Bortskaffande av brutna gruvmineral, av utrustningar och anordningar i gruva och av byggnader och konstruktioner

Den som bedriver gruvdrift får hålla kvar gruvmineral som brutits i gruvan, *utrustningar och anordningar i gruva* samt byggnader och konstruktioner ovan jord i två år efter det att gruvdriften upphört. Efter detta övergår de utan ersättning till fastighetsägaren, som kan kräva att de bortskaffas *eller på något annat ändamålsenligt sätt förvaras* på verksamhetsutövarens bekostnad.

Gällande lydelse

Närmare bestämmelser om bortskaffande av brutna gruvmineral och av byggnader och konstruktioner får utfärdas genom förordning av statsrådet.

146 §

Slutbesiktning

Gruvmyndigheten ska informera följande parter och instanser om slutbesiktningen:

5) inom samernas hembygdsområde same-tinget, inom skoltområdet skolternas by- stämma och inom det särskilda renskötse- lområdet renbeteslagen på området.

150 §

Skyldighet till övervakning och till att vidta korrigerande åtgärder

Den som bedriver gruvdrift ska underrätta gruvmyndigheten om alla betydande skadliga konsekvenser för den allmänna säkerheten som upptäckts vid övervakningen och omedelbart vidta de korrigerande åtgärder som be- hövs. Gruvmyndigheten får utfärda bestäm- melser om nödvändiga korrigerande åtgärder.

Föreslagen lydelse

Närmare bestämmelser om bortskaffande av brutna gruvmineral, av *utrustningar och an- ordningar i gruva* och av byggnader och kon- struktioner får utfärdas genom förordning av statsrådet.

146 §

Slutbesiktning

Gruvmyndigheten ska informera följande parter och instanser om slutbesiktningen:

5) inom samernas hembygdsområde same-tinget och inom skoltområdet skolternas by- stämma,

6) inom renskötseområdet de berörda ren- beteslagen.

150 §

Skyldighet till övervakning och till att vidta korrigerande åtgärder

Den som bedriver gruvdrift ska underrätta gruvmyndigheten om alla betydande skadliga konsekvenser för den allmänna säkerheten, *miljön eller människors hälsa* som upptäckts vid övervakningen och omedelbart vidta de korrigerande åtgärder som behövs. Gruvmy- ndigheten får förordna om behövliga korrige- rande åtgärder.

16 kap.

Tillsyn, förvaltningstvång och påföljder

151 a §

Gruvmyndighetens tillsynsuppgift

Gruvmyndigheten ska genom att skaffa in- formation och utföra inspektioner sörja för behörig och tillräcklig tillsyn och uppföljning

Gällande lydelse

156 §

Åtgärdande av en förseelse eller försummelse

Gruvmyndigheten kan

1) förbjuda den som bryter mot denna lag eller bestämmelser utfärdade med stöd av den att fortsätta med eller upprepa det förfarande som bryter mot bestämmelserna eller föreskrifterna,

2) ålägga den som bryter mot denna lag eller en bestämmelse som utfärdats med stöd av den att uppfylla sin skyldighet.

Gruvmyndigheten kan dessutom förbjuda användningen av sådana utrustningar eller anordningar i gruva som anses medföra ett allvarligt hot mot människors hälsa eller säkerhet samt ålägga den som bedriver gruvdrift att inom en utsatt tid utföra de reparationer som krävs.

169 §

Verkställighet av beslut trots att ändring sökts

Gruvmyndigheten kan av grundad anledning på begäran av sökanden i ett beslut som gäller förlängning av malmetningstillståndets eller guldvaskningstillståndets giltighetstid eller guldvaskningstillstånd, gruvtillstånd eller gruvssäkerhetstillstånd fastställa att de åtgärder som specificerats i tillståndet får inledas med iakttagande av tillståndsbeslutet trots att ändring har sökts. Det ovan sagda gäller inte gruvtillstånd för utvinning av uran eller torium.

Föreslagen lydelse

av den verksamhet som omfattas av tillämpningsområdet för denna lag.

156 §

Åtgärdande av en förseelse eller försummelse

Gruvmyndigheten ska

1) förbjuda den som *handlar i strid med vad som föreskrivs i denna lag eller mot vad som har bestämts med stöd av denna lag* att fortsätta med eller upprepa det förfarande som *strider mot vad som föreskrivs eller har bestämts*,

2) ålägga den som *underlåter att uppfylla en skyldighet som föreskrivs i denna lag eller som påförts med stöd av denna lag* att uppfylla sin skyldighet.

Gruvmyndigheten ska dessutom förbjuda *sådan* användning av utrustningar eller anordningar i gruva som anses medföra ett allvarligt hot mot människors hälsa eller säkerhet samt ålägga den som bedriver gruvdrift att inom en utsatt tid utföra de reparationer som krävs.

Gruvmyndigheten ska övervaka att förbud och ålägganden iakttas.

169 §

Verkställighet av beslut trots att ändring sökts

Gruvmyndigheten kan av grundad anledning på begäran av sökanden i ett beslut som gäller förlängning av malmetningstillståndets eller guldvaskningstillståndets giltighetstid eller *malmetningstillstånd*, guldvaskningstillstånd, gruvtillstånd eller gruvssäkerhetstillstånd bestämma att de åtgärder som specificerats i tillståndet får inledas med iakttagande av tillståndsbeslutet trots att ändring har sökts. *Gruvmyndigheten kan också bestämma att verkställighetsförordnandet ska gälla en del av beslutet samt bestämma när verkställigheten ska inledas. Det som föreskrivs i detta moment* gäller inte gruvtillstånd för utvinning av uran eller torium.

Gällande lydelse

Fullföljdsdomstolen kan med anledning av besvär upphäva den fastställelse som avses i 1 och 3 mom. eller ändra den eller även i övrigt förbjuda verkställigheten av ett i 1 och 3 mom. avsett beslut. Förvaltningsdomstolens beslut i ett ärende som gäller verkställighet får överklagas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen endast i samband med huvudsaken.

Föreslagen lydelse

(upphävs)

18 kap

Särskilda bestämmelser

170 a §

Gruvregistret

Gruvmyndigheten för ett gruvregister i vilket införs innehavarna av rättigheter enligt denna lag, rättigheternas placering samt handlingar och handlingar som hänför sig till behandlingen av, avgörandet av och tillsynen över tillståndsärenden. Dessutom införs uppgifter om panträtter i gruvregistret.

Var och en har rätt att få utdrag ur registret. Bestämmelser om i gruvregistret införda uppgifters offentlighet finns i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.

Närmare bestämmelser om de uppgifter som införs i gruvregistret får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Denna lag träder i kraft den 20 .

I ärenden som är anhängiga vid gruvmyndigheten eller en domstol vid ikraftträdandet av denna lag iakttas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet, om inte något annat föreskrivs nedan. Om en fullföljdsdomstol efter ikraftträdandet av denna lag upphäver ett beslut på vilket de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet ska tillämpas och återförvisar ärendet i sin helhet för ny behandling, ska ärendet handläggas och avgöras i enlighet med bestämmelserna i denna lag.

Gruvmyndigheten ska meddela innehavaren av gruvrätt de bestämmelser enligt denna lag

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

som behövs med tanke på allmänna och enskilda intressen och se över tillståndsvillkoret om säkerhet i samband med den regelbundna översynen av gruvtillstånd enligt 62 § eller, när tillståndet ändras enligt 69 § 1 eller 4 mom., dock senast fem år från ikraftträdandet av denna lag.

Till den del det är fråga om att bestämma ett mindre hjälpområde för en befintlig gruva eller ett område för en mindre utvidgning av en befintlig gruva, iaktas i fråga om ansökningar som har lämnats in inom fem år från ikraftträdandet av denna lag de bestämmelser i 47 § 4 mom. som gällde vid ikraftträdandet.
